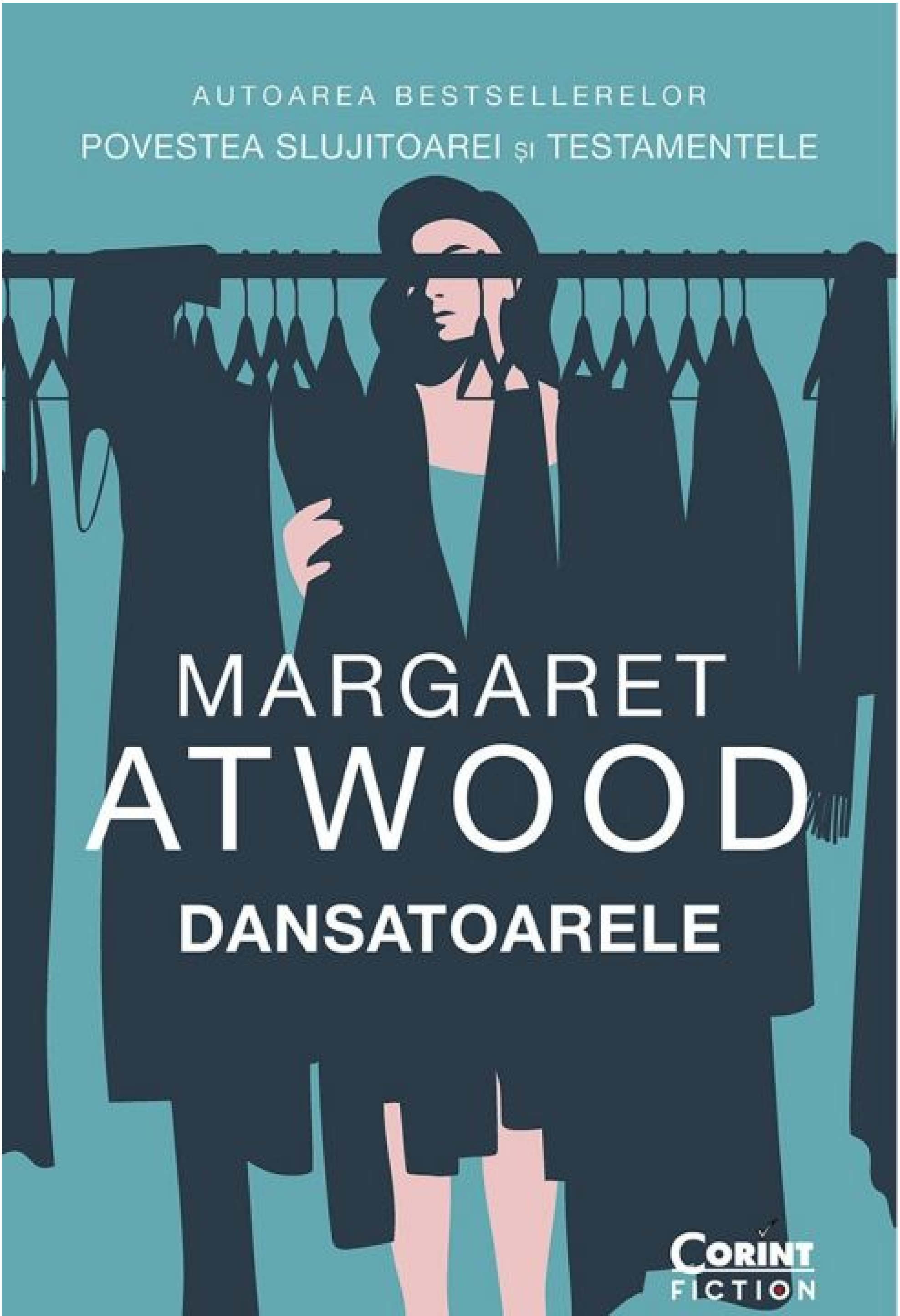

AUTOAREA BESTSELLERELOR
POVESTEA SLUJITOAREI ȘI TESTAMENTELE
MARGARET
ATWOOD
DANSATOARELE
CORINT
FICTION

MARGARET ATWOOD

DANSATOARELE

Traducere din limba engleză şi note de

Ioana Văcărescu

Imprint coordonat de
ANA ANTONESCU
EDITURA CORINT FICTION

ISBN: 978-606-088-086-8

MARGARET ATWOOD
Dancing Girls

un imprint al CORINT BOOKS,
str. Mihai Eminescu nr. 54A, Bucureşti.
www.edituracorint.ro

ISBN 978-606-088-086-8
ISBN EPUB 978-606-088-241-1

Redactare: Mihaela Sofonea
Tehnoredactare: Mihaela Ciufu
Design copertă: Dan Mihalache
Ilustraţie copertă: ©Ben Wiseman
Design copertă: ©Megan Wilson

OMUL DE PE MARTE

Acum multă vreme, Christine trecea prin parc. Rămăsese în rochia de tenis; nu avusese timp să facă duş şi să se schimbe, iar părul îl avea prins cu un elastic. Chipul ei rotund şi îmbujorat, expus, fără vreun breton care să-i îndulcească trăsăturile, semăna cu figura unei ţărănci rusoaice, însă fără elastic, părul i-ar fi intrat în ochi. Era o după-amiază neobişnuit de caldă pentru luna aprilie; pe terenul de tenis acoperit fusese o căldură sufocantă, pielea fetei era ca opărită.

Soarele scosese bătrânii de pe unde îşi petrecuseră iarna: citise de curând un articol despre un bătrân care trăise vreme de trei ani într-un canal. Lâncezeau pe bănci sau stăteau tolăniţi pe iarbă, cu capetele pe bucăţi pătrate de ziar vechi. Când trecea pe lângă ei, figurile lor ridate ca nişte ciuperci se întorceau spre ea, atrase de mişcarea trupului fetei, apoi se îndepărtau, pierzându-şi interesul.

Şi veveriţele ieşiseră de prin vizuini, în căutare de hrană; vreo două-trei au pornit spre ea cu mişcări sacadate, ţâşnind ca nişte săgeţi şi apoi oprindu-se brusc, ţintuind-o încordate cu privirea, cu gurile deschise, cu bărbiile retrase, ca ale şobolanilor, lăsând la vedere dinţii din faţă îngălbeniţi. Christine a iuţit pasul, nu avea ce să le dea. N-

ar trebui ca oamenii să le hrănească, s-a gândit ea; le agită şi ajung agresive.

Pe la jumătatea drumului prin parc, s-a oprit să-şi scoată cardiganul. Când s-a aplecat să ridice iar racheta, cineva a atins-o pe braţul abia dezgolit. Christine ţipa rareori; s-a îndreptat imediat de spinare şi a înşfăcat mânerul rachetei de tenis. Însă nu unul dintre bătrâni o atinsese, ci un puşti brunet, de vreo doisprezece ani.

— Nu vă supăraţi, caut clădirea Facultăţii de Economie. E acolo? a rostit el, făcând un gest spre vest.

Christine s-a uitat la el mai bine. Se înşelase: nu era un copil, era doar un tip scund. De-abia îi ajungea până deasupra umărului, însă, ce-i drept, ea era mai înaltă decât majoritatea; „impunătoare”, cum îi spunea mama ei când o vedea abătută. Şi era ceea ce familia ei numea „o persoană din altă cultură”: oriental, nu încăpea îndoială, dar poate că nu chinez. Christine socotea că era, probabil, un student din străinătate, aşa că i-a aruncat zâmbetul oficial de bun-venit. În liceu fusese preşedinta Clubului Naţiunilor Unite: în anul acela, liceul ei fusese ales să reprezinte delegaţia egipteană la simularea Adunării Generale. Tema nu fusese primită cu prea mare entuziasm – niciunii dintre copii nu voiau să fie arabii –, dar ea o dusese la bun sfârşit. Ba chiar ţinuse un discurs destul de reuşit despre refugiaţii palestinieni.

— Da, i-a răspuns, e cea de acolo. Aia cu acoperişul teşit. O vezi?

Bărbatul îi zâmbise emoţionat în tot timpul acesta. Avea ochelari cu rame din plastic transparent, prin care ochii lui bulbucaţi o priveau de parcă s-ar fi aflat dincolo de geamul unui acvariu. Nu-i urmărise mâna cu privirea. În schimb, i-a întins agitat un carneţel verzui şi un pix, spunându-i:

— Tu faci hartă.

Christine a lăsat jos racheta de tenis şi a desenat, conştiincioasă, o hartă.

— Noi suntem aici, i-a explicat, pronunțând cât mai clar cuvintele. Tu o iei pe aici. Clădirea e aici.

A marcat drumul cu o linie punctată şi destinația cu un X. Bărbatul s-a apropiat şi mai mult de ea, aplecându-se spre carnet şi urmărind cu atenție desenarea hărții; mirosea a conopidă fiartă şi a un soi de ulei de păr care nu-i era cunoscut lui Christine. Când a terminat harta, i-a înapoiat carnetul şi pixul, zâmbindu-i de rămas-bun.

— Stai! a oprit-o.

A rupt foaia cu harta din carnet, a împăturit-o cu grijă şi a băgat-o în buzunarul hainei; mânecile îi acopereau încheieturile şi din manşete ieşeau ațe. A început să scrie ceva; Christine a observat, cu o uşoară repulsie, că avea unghiile şi vârfurile degetelor atât de roase, încât păreau aproape diforme. Câteva degete erau pătate de mina albastră a pixului.

— Ăsta e numele meu, i-a spus, întinzându-i carnetul.

Christine a citit o adunătură stranie de G-uri, Y-uri şi N-uri scrise ordonat, cu litere mari.

— Mulțumesc, i-a răspuns.

— Tu acum scrii nume tău, i-a mai zis bărbatul, apoi i-a întins pixul.

Christine a şovăit. Dacă ar fi fost o persoană din cultura ei, s-ar fi gândit că vrea s-o agațe. Dar bărbații din cultura ei nu încercau niciodată s-o agațe; era prea voinică. Singurul care încercase fusese chelnerul marocan de la berăria unde mergeau uneori după întruniri, iar el fusese foarte direct. O oprise când mergea la toaletă şi o întrebase, iar ea îl refuzase; asta fusese tot. Însă bărbatul acesta nu era chelner, ci student; nu voia să-l jignească. Probabil că în cultura lui, oricare ar fi fost aceea, schimbul ăsta de

bucățele de hârtie cu numele lor era un gest formal de politețe, un soi de „mulțumesc”. Aşa că a luat pixul.

— E un nume foarte agreabil, a spus bărbatul.

A împăturit hârtia şi a pus-o în buzunar, lângă hartă.

Christine simțea că-şi făcuse datoria.

— Păi, la revedere, i-a zis. Mi-a făcut plăcere să te cunosc.

A dat să-şi ia racheta de tenis, dar bărbatul se aplecase deja s-o ridice şi acum o ținea în față, cu ambele mâini, ca pe un drapel capturat.

— Car eu pentru tine.

— O, nu-i nevoie. De fapt, mă cam grăbesc! i-a răspuns, rostind cuvintele cât mai răspicat.

Fără racheta de tenis se simțea dezarmată. Bărbatul a pornit agale pe alee; acum nu era deloc stânjenit, părea cât se poate de relaxat.

— Vous parlez français?[1] a întrebat-o degajat.

— Oui, un petit peu[2], i-a răspuns. Nu foarte bine.

„Cum îmi iau racheta înapoi fără să fiu nepoliticoasă?”, se întreba Christine.

— Mais vous avez un bel accent.[3]

O privea cu ochii mari, bulbucați, de dincolo de ramele ochelarilor: oare flirta cu ea? Era cât se poate de conştientă că accentul ei franțuzesc era cumplit.

— Uite ce e, i-a spus, permițându-şi pentru prima oară să-şi arate iritarea. Chiar trebuie să plec. Dă-mi racheta, te rog!

El a grăbit pasul, însă n-a dat niciun semn c-ar fi vrut să-i înapoieze racheta.

— Unde te duci?

---

[1] „Vorbiți franceză?” (în fr. în original) (n. tr.)

[2] „Da, un pic” (în fr. în original) (n. tr.).

[3] „Dar aveți un accent plăcut” (în fr. în original) (n. tr.).

— Acasă. La mine acasă.
— Vin cu tine acum, i-a răspuns plin de speranță.
— Nu! i-a replicat ea.
Trebuia să fie fermă cu el. S-a întins brusc şi a înşfăcat racheta; după ce au tras amândoi de ea câteva clipe, a reuşit s-o ia.
— La revedere! i-a spus, întorcându-i spatele şi lăsându-l uluit; a pornit într-un pas aproape alergător, care spera să-l descurajeze.
Era ca şi cum îi întorcea spatele unui câine care o mârâia: nu trebuia să simtă că-i era frică. Şi oricum, de ce s-ar fi temut? Bărbatul era cât jumătate din ea, iar racheta se afla în posesia ei, deci nu avea ce să-i facă.
Simțea că tot se ținea după ea, cu toate că nu se uita deloc în spate. Dă să vină un tramvai, şi-a spus ea, şi chiar a apărut unul, însă era departe, aştepta la un semafor. Bărbatul a apărut lângă ea, gâfâind tare, la o clipă după ce Christine ajunsese în stație. Fata a rămas cu privirea ațintită înainte, neclintită.
— Eşti prietena mea, i-a spus, ezitant.
Christine s-a îmbunat: nu încerca s-o agațe, până la urmă, era doar un străin care voia să cunoască oameni de-ai locului; dacă ar fi fost în locul lui, şi-ar fi dorit acelaşi lucru.
— Da, i-a răspuns, străduindu-se să-i zâmbească.
— Asta e bine. Țara mea e foarte departe.
Lui Christine nu-i venea în minte niciun răspuns potrivit.
— Ce interesant! Très interessant.
Sosea tramvaiul, în sfârşit; fata şi-a deschis poşeta şi a scos un bilet.
— Vin cu tine acum, a rostit el.
Mâna i s-a încleştat pe brațul lui Christine, deasupra cotului.

— Tu... rămâi... aici, i-a spus ea, împotrivindu-se pornirii de a țipa, dar făcând câte o pauză după fiecare cuvânt, de parcă ar fi vorbit cu un surd.

I-a dat mâna la o parte – strânsoarea lui era destul de slabă, nu se compara cu bicepşii ei antrenați la tenis – şi a sărit de pe bordură direct pe treptele tramvaiului, răsuflând uşurată când a auzit hârşâitul uşilor ce se închideau în spatele ei. După ce tramvaiul a parcurs câteva zeci de metri, s-a încumetat să arunce o privire pe fereastră. Bărbatul stătea unde îl lăsase ea şi părea să scrie ceva în carnet.

Când a ajuns acasă, abia dacă a avut timp să ia o gustare rapidă, şi chiar şi aşa aproape c-a întârziat la Clubul de Dezbateri. Subiectul era „Demonstrație: Războiul este perimat moral". Echipa ei a susținut argumentele pro şi a câştigat.

Christine se simțea abătută când a ieşit de la ultimul examen. Nu examenul în sine o întristase, ci faptul că era ultimul: însemna că se încheia anul universitar. A trecut pe la cafenea, ca de obicei, după care a mers acasă mai devreme, fiindcă altceva nu mai era de făcut.

— Tu eşti, dragă? a strigat din sufragerie mama ei.

Probabil auzise uşa. Christine a intrat şi s-a trântit pe canapea, deranjând pernuțele aranjate cu grijă.

— Cum a fost la examen, dragă?

— Bine, i-a răspuns Christine, posacă.

Chiar fusese bine; trecuse. Nu era o studentă strălucită, ştia asta, dar era conştiincioasă. Profesorii îi scriau mereu pe lucrări chestii de genul „Un efort sârguincios" şi „Bine gândită, dar lipsită de o anume viziune"; îi dădeau opt, uneori opt plus. Făcea cursuri de Ştiințe Politice şi de Economie, şi spera ca după absolvire să-şi găsească o slujbă în administrația publică; erau şanse, căci tatăl ei avea multe cunoştințe.

— Ce drăguț.

Enervată, Christine credea că mama ei avea doar o idee vagă despre ce însemna un examen. Tocmai aranja nişte gladiole într-o vază; avea mănuşi de cauciuc, ca să-şi protejeze mâinile, cum purta întotdeauna când făcea „treabă prin gospodărie”, după cum îi spunea. Din câte vedea Christine, treaba ei prin gospodărie consta în aranjarea florilor în vaze: de la narcise, lalele şi zambile, până la gladiole, irişi şi trandafiri, ori ochiul-boului şi crizanteme. Uneori gătea – cu mare grijă, folosind vase care țineau mâncarea caldă, însă o considera doar un hobby. În rest, fata în casă făcea totul. Christine simțea oarecum că păcătuiau având servitoare. Singurele fete care erau disponibile acum erau străine sau însărcinate, iar expresia de pe figurile lor sugera mereu că se profita cumva de ele. Însă mama ei era de părere că alte variante nu prea aveau: ori ar fi trebuit să meargă la un adăpost, ori ar fi rămas în țările lor, iar Christine trebuia să recunoască faptul că probabil aşa era. În orice caz, era greu să-şi contrazică mama. Era atât de delicată, atât de bine ocrotită, părea că şi o răsuflare mai puternică i-ar fi zgâriat smalțul.

— A telefonat azi un tânăr tare interesant, i-a spus mama.

Terminase cu gladiolele şi acum îşi scotea mănuşile. A continuat:

— A cerut cu tine, şi, după ce i-am zis că nu eşti acasă, am mai stat nițel de vorbă. Nu mi-ai zis nimic despre el, dragă.

Şi-a pus pe nas ochelarii pe care îi ținea la gât, pe un lanț decorativ, semn că era mai curând în dispoziția de femeie modernă şi inteligentă, decât în cea de femeie de modă veche, cu toane.

— A zis cum îl cheamă? a întrebat-o Christine.

Ştia o grămadă de tineri, dar nu-i dădeau telefon prea des; îşi rezolvau treburile cu ea la cafenea sau după întruniri.

— E o persoană din altă cultură. A zis c-o să revină mai târziu.

Christine a trebuit să se gândească preț de o clipă. Cunoştea vag câteva persoane din alte culturi, mai ales din Marea Britanie; erau colegi în Clubul de Dezbateri.

— Studiază filozofia în Montréal, a continuat mama ei. Părea francez, după accent.

Christine şi-a amintit de bărbatul din parc.

— Nu cred că-i chiar francez.

Mama ei îşi scosese ochelarii şi, cu un aer distras, trăgea de o gladiolă strâmbă.

— Ei bine, părea francez.

A căzut pe gânduri, cu sceptrul floral în mână.

— Cred c-ar fi drăguț să-l inviți la ceai.

Mama lui Christine făcea tot ce-i stătea în putință. Mai avea două fiice şi amândouă îi semănau. Erau frumoase; una se măritase deja, făcând o partidă bună, iar cealaltă avea să-şi găsească soț cu mare uşurință. Prietenele o consolau în ceea ce o privea pe Christine, spunându-i: „Nu e grasă, are oasele mari, moştenire de la familia lui taică-său" şi „E aşa de bine făcută şi de sănătoasă!". Celelalte două fete nu se implicaseră în nicio activitate cât merseseră la şcoală, dar Christine, fiindcă n-avea să fie niciodată frumoasă, chiar dacă ar fi slăbit, făcea foarte bine că era sportivă şi implicată în politică, era chiar indicat să aibă preocupări variate. Mama ei încerca să-i încurajeze pasiunile cu orice ocazie. Iar Christine îşi dădea seama când se străduia s-o impulsioneze, vocea ei căpăta un uşor ton de reproş.

Ştia că mama ei ar fi dorit s-o simtă entuziasmată, dar nu se simțea în stare să-i facă pe plac.

— Nu ştiu ce să zic, o să văd, i-a răspuns cu îndoială.

— Pari cam obosită, iubito. N-ai vrea un pahar cu lapte?

Christine era în cadă când a sunat telefonul. Nu avea cine ştie ce înclinație spre fantezii, dar când era în cadă, se

prefăcea adeseori că e un delfin, aşa cum se juca pe vremuri cu una dintre fetele în casă, care îi făcea baie când era mică. Pe hol se auzea vocea politicoasă şi elegantă a mamei ei; apoi a răsunat o bătaie la uşă.

— E tânărul acela francez drăguț, Christine.

— Zi-i că fac baie! i-a răspuns Christine, mai tare decât ar fi fost cazul. Şi nu e francez!

O auzea pe maică-sa încruntându-se.

— Asta n-ar fi deloc politicos, Christine! Nu cred c-ar înțelege.

— Of, bine!

A ieşit din cadă, şi-a înfăşurat bine trupul voinic şi trandafiriu într-un prosop şi a lipăit până la telefon.

— Alo, a mormăit cam țâfnoasă.

De la distanță nu mai era demn de milă, ci de-a dreptul enervant. Nu reuşea să-şi dea seama cum făcuse rost de numărul ei: cel mai probabil, trecuse prin toată cartea de telefoane, sunând peste tot unde apărea numele ei de familie, până când nimerise unde trebuia.

— Sunt eu, prietenul tău.

— Ştiu, i-a răspuns ea. Ce mai faci?

— Sunt foarte bine.

A urmat o pauză lungă, răgaz în care lui Christine i-a trecut prin minte gândul răutăcios că putea să spună „Păi, atunci, pa!” şi să închidă; dar ştia că mama ei, dreaptă ca o statuie şi la fel de demnă, stătea în pragul dormitorului şi o privea. Apoi el a adăugat:

— Sper că şi tu eşti foarte bine.

— Da.

N-avea de gând să-l încurajeze.

— Vin la ceai, a spus el.

Asta a luat-o prin surprindere pe Christine.

— Da?

— M-a invitat mama ta agreabilă. Vin joi, ora patru.

— Aha, i-a răspuns nepoliticos Christine.

— Ne vedem atunci, a mai spus el, cu mândria celui care foloseşte ireproşabil o expresie dificilă.

Christine a pus receptorul în furcă şi a pornit de-a lungul holului. Mama ei şedea nevinovată la birou, în salonaş.

— L-ai chemat la ceai joi?

— Nu chiar, draga mea. Însă i-am zis că poate veni cândva la ceai.

— Ei bine, o să vină joi. La patru.

— Şi ce-i rău în asta? a întrebat-o mama ei, senină. Cred c-o să fie un gest foarte frumos din partea noastră. Ai putea încerca să fii şi tu un pic mai cooperantă.

Era tare încântată de ea însăşi.

— Dacă tot l-ai invitat, a răbufnit Christine, n-ai decât să stai acasă şi să faci şi tu conversație! Nu vreau să rămân singura care face gestul ăsta frumos.

— Christine, iubito, i-a răspuns mama ei, refuzând să se lase descumpănită. Mai bine-ți pui capotul, să nu răceşti.

După ce a stat bosumflată cam o oră, Christine a hotărât să privească ceaiul ca pe o combinație între un examen şi o întrunire administrativă: nu avea să fie un moment plăcut, fără îndoială, dar cu puțin tact va trece de el cu bine. Şi chiar era un gest frumos. Joi dimineața, când au sosit prăjiturile comandate de mama ei de la The Patisserie, s-a simțit într-o dispoziție vag festivă; ba chiar a hotărât să-şi pună o rochie elegantă, nu o fustă şi o bluză. În definitiv, nu avea nimic împotriva lui, în afara amintirii felului în care îi înşfăcase racheta şi apoi brațul. A înăbuşit rapid o imagine imposibilă care i-a răsărit în minte: ea, fugărită prin sufragerie, ferindu-se de el şi apărându-se, aruncând în el cu pernele de pe canapea şi cu vazele cu gladiole; cu toate acestea, i-a spus fetei în casă că aveau să ia ceaiul în grădină. Lui sigur avea să-i facă plăcere, iar afară era mai mult loc.

Bănuise că mama ei se va eschiva de la ceai, că avea să găsească o scuză pentru a pleca de acasă tocmai când sosea el, ca să-l poată studia şi apoi să-i lase singuri. O mai pusese pe Christine în situații de genul ăsta; de data aceasta, scuza folosită a fost Comitetul Simfonic. După cum se aştepta, mama ei nu-şi găsea mănuşile, descoperindu-le, cu un fals murmur de bucurie, tocmai când a sunat soneria. Câteva săptămâni bune după aceea, Christine s-a delectat cu amintirea clipei în care mamei ei i-a picat fața, dar s-a redresat ireproşabil, atunci când i l-a prezentat: nu era chiar potentatul străin pe care-l inventase mintea ei optimistă, fragilă ca un văl delicat.

Venise gătit de sărbătoare. Îşi dăduse cu atât de multă pomadă în păr, încât capul îi părea acoperit de o cască strâmtă, din piele lăcuită, şi îşi tăiase ațele de la mâneci. Cravata portocalie splendidă îți lua ochii. Însă Christine a remarcat, când bărbatul i-a strâns mamei ei mâna, brusc apărată de mănuşa albă, că mina albastră a pixului fusese imposibil de şters. Fața i se umpluse de coşuri, probabil din cauza emoției cu gândul la desfătările care îl aşteptau; pe umăr îi atârna un mic aparat de fotografiat şi fuma o țigară cu miros exotic.

Christine l-a condus prin sufrageria răcoroasă, cu covoare pluşate şi flori pretutindeni, ieşind împreună în grădină prin uşile de sticlă.

— Tu aşază-te aici, i-a spus Christine. O să rog fata să ne aducă ceaiul.

Fata era din Indiile de Vest: părinții lui Christine fuseseră fermecați de ea când merseseră acolo, de Crăciun, şi o aduseseră acasă. Între timp, rămăsese însărcinată, dar mama lui Christine nu o dăduse afară. Se declarase un pic dezamăgită, dar ce aşteptări puteai să ai, şi până la urmă nu vedea nicio diferență între o fată care era gravidă când o angajai şi una care rămânea gravidă după aceea. Se

mândrea cu faptul că era atât de tolerantă; în plus, era greu să găseşti o servitoare bună. Straniu era că fata devenea tot mai dificilă. Fie nu o considera pe mama lui Christine la fel de generoasă cum se considera ea însăşi, fie avea senzaţia că odată ce ajunsese în casa lor, ce era mai greu trecuse şi acum îşi putea permite să-şi manifeste dispreţul. La început, Christine încercase s-o trateze de la egal la egal.

— Nu-mi spune „domnişoara Christine"! îi zisese, străduindu-se să râdă prieteneşte, relaxat.

— Şi atunci, cum vreţi să vă zic? îi replicase fata, încruntându-se.

Începuseră să aibă discuţii scurte şi acide în bucătărie, care îi păreau lui Christine a semăna cu certurile între două servitoare: mamei ei avea o atitudine similară faţă de ele – nu era mulţumită de niciuna dintre ele, dar trebuia să se resemneze cu ce avea.

Prăjiturile, cu glazura lor strălucitoare, erau aşezate pe un platou, iar ceainicul aştepta lângă ele, pregătit; pe blatul din bucătărie, apa din fierbătorul electric dădea în clocot. Christine a vrut să se întindă după el, dar fata, care până în clipa aceea stătuse cu coatele pe masa din bucătărie şi o privise cu o figură inexpresivă, s-a repezit să i-o ia înainte. Christine a aşteptat până a turnat apa fierbinte în ceainic, apoi a spus:

— Îl duc eu, Elvira.

Tocmai hotărâse că nu voia ca fata să vadă cravata portocalie a musafirului ei; ştia că imaginea ei în ochii fetei avusese deja de suferit fiindcă pe ea nu încercase nimeni s-o lase gravidă.

— Da' io pentru ce primesc salariu, domnişoara Christine? i-a răspuns fata, impertinentă.

A pornit spre grădină cu tava în braţe; Christine a urmat-o, simţindu-se stângace şi dizgraţioasă. Fata era cel puţin la fel de solidă ca ea, însă în alt fel.

— Mulțumesc, Elvira! i-a spus când tava a ajuns la locul ei, pe masă.

Fata a plecat fără să scoată o vorbă, aruncând peste umăr o privire disprețuitoare spre manşetele tocite ale hainei, spre degetele pătate de cerneală. Christine a decis să fie deosebit de amabilă cu el.

— Sunteți foarte bogați, a rostit bărbatul.

— Nuuu! a protestat Christine, scuturând din cap. Chiar nu suntem.

Nu se gândise niciodată că familia ei era bogată. Tatăl ei avea o vorbă: nimeni nu se îmbogățeşte lucrând pentru Guvern.

— Da, a repetat el. Sunteți foarte bogați.

S-a lăsat pe spate în scaunul de grădină, privind în jur ca vrăjit.

Christine i-a pus în față ceaşca de ceai. De obicei nu acorda cine ştie ce atenție casei sau grădinii; nu erau ieşite din comun, nici pe departe cele mai mari de pe strada lor; aveau alții grijă de ele. Dar acum a privit ce privea el şi a văzut totul ca dintr-un alt unghi: spațiul vast, rândurile de flori ce străluceau în soarele începutului de vară, curtea interioară cu dale şi alei îngrijite, zidurile înalte şi liniştea.

Bărbatul şi-a întors din nou privirea spre chipul ei şi a oftat uşor.

— Nu vorbesc engleză bine, dar progresez.

— Da, chiar progresezi, i-a răspuns Christine, dând încurajator din cap.

El a luat câteva guri de ceai, în grabă şi cu duioşie, ca şi cum se temea să nu-i facă rău ceştii.

— Îmi place să stau aici.

Christine l-a servit cu prăjituri. A luat una singură şi s-a strâmbat un pic când a mâncat-o, însă a mai băut câteva ceşti cu ceai cât timp a terminat ea prăjiturile. A reuşit să-l descoasă cât să afle că venise în țară cu o bursă de la o

biserică – n-a izbutit să desluşească din ce confesiune anume – şi studia filozofia sau teologia, ori poate pe amândouă. Simțea un elan de generozitate către el: se purtase frumos şi n-o supărase cu nimic.

În cele din urmă, ceainicul s-a golit. Bărbatul s-a îndreptat de spinare, ca şi cum fusese pus în gardă de un gong mut.

— Te uiți aici, te rog, a rostit.

Christine a remarcat că aşezase micul aparat de fotografiat pe un cadran solar din piatră pe care-l cumpărase mama ei din Anglia cu doi ani în urmă. Voia să-i facă o fotografie. Flatată, a pozat frumos, zâmbind molcom.

El şi-a scos ochelarii şi i-a lăsat pe masă, lângă farfurie. Preț de o clipă, Christine i-a văzut ochii miopi, neocrotiți de nimic, întorcându-se spre ea, iar în privirea lui era o emoție, o intimitate în fața căreia ea simțea nevoia să se închidă. Apoi s-a dus lângă aparatul foto şi i-a făcut ceva, stând cu spatele spre Christine. În clipa următoare era aşezat pe vine lângă ea, înlănțuindu-i talia cu brațul cât de departe ajungea, cu cealaltă mână acoperindu-i mâna, pe care o ținea în poală, iar obrazul şi-l lipise de al ei. Christine era atât de uluită, încât a înlemnit. S-a auzit declicul camerei.

S-a ridicat imediat şi şi-a pus la loc ochelarii, care acum parcă sclipeau, reflectând un trist triumf.

— Mulțumesc, domnişoară. Acum plec.

Şi-a pus din nou aparatul de fotografiat pe umăr, proptindu-şi o mână pe el, ca şi cum ținând bine capacul, împiedica o evadare.

— Trimit la familia mea; o să placă.

A păşit pe poartă şi a dispărut înainte ca fata să-şi fi revenit; în cele din urmă, Christine a izbucnit în râs. Se temuse că avea s-o atace, acum putea să recunoască lucrul ăsta, şi chiar o atacase, însă nu în felul obişnuit. Îi răpise, rapeo, rapere, rapui, ,,a pune stăpânire” şi ,,a lua”, nu persoana, ci imaginea ei pe celuloid şi, fără să vrea, şi

imaginea serviciului de ceai din argint, care sclipea batjocoritor la adresa ei în vreme ce fata în casă l-a dus înapoi, purtându-l cu o prestanță regală, însemnele avuției, bijuteriile coroanei.

Christine a petrecut vara aceea aşa cum îşi petrecea verile de trei ani: a fost instructoare de navigație la o costisitoare tabără pentru fete din apropiere de Algonquin Park. Mersese şi ea în tabăra aceea când era mică, totul îi era familiar; aproape că naviga mai bine decât juca tenis.

În cea de-a doua săptămână a primit o scrisoare de la el – purta o ştampilă din Montréal şi-i fusese trimisă pe adresa de acasă, de unde fusese redirecționată spre tabără. Era scrisă cu litere mari pe o foaie de hârtie verde şi conținea doar două-trei propoziții. Începea cu „Sper că eşti bine”, apoi descria vremea în câteva cuvinte monosilabice şi se încheia cu „Eu sunt sănătos”. Era semnată „Prietenul tău”. A primit câte o asemenea scrisoare în fiecare săptămână, uneori fiind aproape identice. Într-una dintre ele se afla şi o fotografie color: el, un pic saşiu şi rânjind caraghios, mai slăbănog decât şi-l amintea ea, pe fundalul draperiilor umflate de vânt, cu flori ce explodau în jurul lor ca nişte pocnitori, una dintre mâinile lui – o pată nesigură în poala ei, iar cealaltă nevăzută; pe chipul ei se citeau uluirea şi indignarea, ca şi cum ar fi împuns-o pe la spate cu degetul mare al mâinii ascunse.

I-a răspuns la prima scrisoare, dar apoi au început antrenamentele dinaintea curselor pentru avansați. La finalul verii, când şi-a făcut bagajele ca să se întoarcă acasă, a aruncat toate scrisorile.

Se întorsese de câteva săptămâni când a primit încă o scrisoare verde. De data aceasta era trecută şi adresa expeditorului, iar Christine a remarcat cu un presentiment

sumbru că era chiar în oraşul ei. Se aştepta în fiecare zi să-i sune telefonul; era atât de sigură că prima încercare de a-i vorbi avea să fie sub forma unei voci imateriale, încât a fost luată prin surprindere când a abordat-o brusc în mijlocul campusului.

— Ce mai faci?

Avea acelaşi zâmbet, însă în rest, se deteriorase, parcă, din toate punctele de vedere. Era, dacă se putea aşa ceva, şi mai slab decât înainte; mânecile jachetei aveau o recoltă nouă, luxuriantă de aţe, ca şi când ar fi încercat să-i ascundă degetele atât de roase acum, încât păreau ronţăite de şobolani. Părul îi intra în ochi, netuns, nedat cu pomadă; ochii de pe chipul slab, cadaveric, un triunghi delicat de piele, întins pe os, parcă tresăltau în spatele ochelarilor, asemenea unor peşti. În colţul gurii avea o ţigară pe terminate, iar în timp ce mergeau alături, şi-a aprins altă ţigară de la chiştoc.

— Bine, i-a răspuns Christine.

N-am să mă mai implic în chestia asta, să nu exagerăm, am contribuit destul la relaţiile internaţionale, şi-a spus ea.

— Tu ce faci?

— Acum stau aici, i-a spus el. Poate studiez Economie.

— Ce drăguţ.

Nu suna ca şi cum se înscrisese undeva anume la cursuri.

— Vin să te văd pe tine.

Christine nu-şi dădea seama dacă voia să spună că se mutase din Montréal ca să fie mai aproape de ea sau dacă voia s-o viziteze acasă, cum făcuse în primăvară; în orice caz, nu avea de gând să se lase târâtă în aşa ceva. Acum se aflau în faţa clădirii Facultăţii de Ştiinţe Politice.

— Am curs aici, i-a spus Christine. La revedere.

Era crudă, îşi dădea seama foarte bine de asta, dar o despărţire rapidă şi tranşantă era o mai mare dovadă de

omenie, pe termen lung, aşa ziceau mereu surorile ei frumoase.

După aceea a ajuns la concluzia că fusese o greşeală prostească să-i spună unde avea cursuri. Deşi orarul era afişat în toate clădirile facultăților: tot ce avea de făcut era să-i caute numele şi îi putea afla orice mişcare, notând totul cu litere mari în caietul lui verde. Din ziua aceea, nu i-a mai dat pace.

La început, o aştepta în fața sălilor de curs până termina orele. Primele câteva dăți l-a salutat scurt şi şi-a văzut de drum, însă n-a mers; o urma la o oarecare distanță, cu zâmbetul lui neschimbat. Apoi nu i-a mai vorbit deloc şi s-a prefăcut că-l ignoră, dar nu conta, el o urmărea oricum. Faptul că fetei îi era cumva teamă de el – ori poate că-i era doar ruşine? – părea chiar să-l încurajeze. Au început să-l observe şi colegii ei, s-o întrebe cine era şi de ce se ținea după ea; nu prea ştia ce să le răspundă, fiindcă nici ea nu înțelegea.

Pe măsură ce zilele treceau şi el nu dădea niciun semn că avea s-o lase mai moale, Christine a început să mărşăluiască între cursuri, făcea un fel de sprint, pentru ca în cele din urmă s-o ia la fugă, de-a dreptul. El se arăta neobosit şi avea o energie uluitoare pentru un om care fuma atât de mult: alerga în spatele fetei, păstrând între ei aceeaşi distanță ca la început, ca şi cum ar fi fost o jucărie din acelea care se trag, prins de ea cu sfoară. Era conştientă că dădeau un spectacol ridicol, cum galopau amândoi prin campus, ca ieşiți dintr-un desen animat, un elefant greoi, gonit de un şoarece sfrijit şi zâmbitor, amândoi captivi în clasicul şablon al urmăririi comice; însă adevărul era că acea cursă o nelinişte a mai puțin decât să meargă încet, cu privirea lui în ceafă şi cu pielea de găină. Cel puțin aşa îşi putea folosi muşchii. Şi-a făcut noi obiceiuri, trasee pe care să fugă: intra în goană în toaleta femeilor de la cafenea, pe

uşa din faţă, şi apoi ieşea prin spate, iar el îi pierdea urma, până când a descoperit cealaltă intrare. Încerca să scape de el ocolind prin coridoare întortocheate, pe sub arcade, dar labirinturile arhitecturale păreau să-i fie şi lui la fel de familiare cum îi erau ei. Ca ultim refugiu, putea să meargă în căminul fetelor, unde se simţea în siguranţă privindu-l cum se oprea brusc la auzul vocii severe a portăresei: bărbaţii nu aveau voie să intre acolo.

Momentul prânzului a devenit dificil. Christine stătea liniştită, de obicei cu câţiva colegi de la Clubul de Dezbateri, savurându-şi în tihnă sandviciul, când apărea şi el dintr-odată, ca şi cum ar fi ieşit dintr-o gură de canal nevăzută. Aşa că avea de ales între a se năpusti prin cantina aglomerată, lăsându-şi sandviciul doar pe jumătate mâncat, şi a-şi termina masa de prânz cu el proţăpit în spatele scaunului, toţi de la masă fiind cât se poate de conştienţi de prezenţa lui, conversaţia poticnindu-se şi stagnând. Prietenii ei s-au învăţat să-l depisteze de la distanţă; au început să pună pe câte cineva de şase. „Uite-l că vine”, şopteau, ajutând-o să-şi strângă lucrurile pentru sprintul care ştiau cu toţii că urma.

De câteva ori s-a săturat să tot fugă şi s-a întors, gata să-l înfrunte.

— Ce vrei? îl întreba, ţintuindu-l cu o privire duşmănoasă, aproape încleştându-şi pumnii; îi venea să-l zgâlţâie, să-l lovească.

— Doresc să vorbesc cu tine.

— Ei bine, uite-mă! Despre ce vrei să vorbim?

Dar el nu mai spunea nimic; stătea în faţa ei, mutându-se de pe un picior pe altul, poate cerându-i scuze prin zâmbetul lui (deşi Christine nu reuşea niciodată să-şi dea seama exact care era tonul acelui surâs, buzele muşcate se întindeau peste dinţii îngălbeniţi de nicotină, ridicându-se la colţuri, carnea rigidă era ţintuită în loc ca pentru un fotograf

invizibil), iar ochii îi săreau de la o parte a chipului ei la alta, ca şi cum ar fi văzut-o pe bucăţi.

Enervant şi incomod cum era, faptul că el o urmărea pretutindeni a avut un efect neaşteptat: fiind o situaţie misterioasă, i-a conferit şi ei o aură la fel de misterioasă. Nimeni n-o mai considerase vreodată pe Christine misterioasă. În ochii părinţilor era o fată grăsună şi plictisitoare căreia îi lipsea farmecul, banală ca o felie de pâine. Pentru surorile ei era cea insipidă, pe care o tratau cu indulgenţa de care nu dădeau dovadă una faţă de cealaltă: nu se temeau de ea, căci n-o priveau ca pe o rivală. Pentru amicii ei bărbaţi era fata pe care se puteau baza. Era săritoare şi muncea mereu din greu, era oricând gata pentru un meci de tenis cu sportivii din grupul lor. O invitau la bere pentru că datorită ei puteau intra în saloanele mai curăţele, pentru Doamne şi Însoţitori, ale barurilor, considerând de la sine înţeles că va face şi ea cinste cu un rând de beri. Când aveau probleme cu femeile, ei i se destăinuiau. Nu era prefăcută şi nici interesantă.

Christine fusese întotdeauna de acord cu părerile astea despre ea. În copilărie se identificase cu mireasa falsă sau cu sora cea urâtă; de fiecare dată când începea o poveste cu „A fost odată ca niciodată o fată pe cât de frumoasă, pe atât de bună la suflet”, ştia că nu era vorba despre ea. Pur şi simplu aşa stăteau lucrurile, dar nu era chiar atât de rău. Părinţii nu avuseseră niciodată pretenţia ca ea să aibă un succes fulminant în societate, aşa că n-au fost din cale-afară de decepţionaţi atunci când nu a avut. Era scutită de toate manevrele şi neliniştile prin care le vedea trecând pe fetele de vârsta ei, ba chiar se bucura de un statut aparte în rândul bărbaţilor: ea era excepţia, nu se încadra în niciuna dintre categoriile pe care le foloseau de obicei când vorbeau despre fete; nu era nici vampă, nici frigidă, nu era uşuratică şi nici o afurisită cu gura mare; primise statutul onorific de

persoană. Ajunsese chiar să le împărtăşească dispreţul faţă de majoritatea femeilor.

Acum însă apăruse ceva nou în legătură cu ea, un lucru care nu putea fi explicat. O urmărea un bărbat, un bărbat straniu, într-adevăr, dar tot bărbat era, şi nu încăpea îndoială că era atras de ea, nu putea să-i dea pace. Ceilalţi bărbaţi o studiau cu mai multă atenţie decât până atunci, o evaluau, încercau să afle ce vedea la ea tipul ăla cu ochelari şi plin de ticuri. Au început s-o invite în oraş, dar s-au întors din aceste expediţii cu aceeaşi curiozitate nesatisfăcută, secretul farmecului ei era neştirbit. Chipul ei opac ca o găluşcă şi trupul vânjos, ca de ursoaică, au devenit pentru aceşti bărbaţi părţi ale unei enigme pe care n-o putea dezlega nimeni. Christine simţea toate astea. În cadă, nu-şi mai imagina că era delfin; acum se visa ondină, sau, uneori, în clipele de mare îndrăzneală, Marilyn Monroe. Urmărirea zilnică a devenit un tabiet; chiar o aştepta cu nerăbdare. Pe lângă celelalte beneficii, mai şi slăbea.

În toate aceste săptămâni, nu i-a telefonat deloc şi nici nu s-a înfiinţat la ea acasă. Însă probabil c-a ajuns la concluzia că tactica lui nu aducea rezultatele scontate, ori poate şi-a dat seama că fata se cam plictisise. Apoi a început să sune telefonul dimineaţa devreme sau seara, târziu de tot, când era sigur că era acasă Christine. Uneori doar respira în receptor (ea îi recunoştea, ori cel puţin i se părea că îi recunoaşte răsuflarea), caz în care închidea. Din când în când îi spunea iarăşi că vrea să stea de vorbă cu ea, dar nici când îi dădea un răgaz lung, el nu mai adăuga nimic. Apoi şi-a extins raza de acţiune: îl vedea în tramvai, zâmbindu-i în tăcere de la o distanţă sigură – niciodată nu se aflau între ei mai puţin de trei scaune; mergea pe stradă şi simţea că el o urmăreşte, cu toate că atunci când îşi încălca hotărârea de a-l ignora şi se întorcea să se uite după el, era nevăzut sau tocmai se ascundea în spatele câte unui copac sau tufiş.

În mijlocul mulțimii de oameni şi la lumina zilei, nu-i fusese teamă; era mai puternică decât el şi în ultima vreme nu mai încercase s-o atingă. Dar zilele erau tot mai scurte şi mai reci, se apropia luna noiembrie. Se întâmpla des să ajungă acasă când se însera ori când întunericul serii era străpuns doar de licărirea plăpândă a felinarelor stradale. Se frământa, îngrijorată, cu gândul la cuțite, lame, pistoale; dacă punea mâna pe o armă, întorcea imediat şansele în favoarea lui. Christine a început să evite să poarte eşarfe, amintindu-şi poveştile din ziare despre fetele strangulate cu propriile accesorii. Avea o senzație ciudată dimineața, când îşi punea ciorapii de nailon. Parcă i se micşorase trupul, ajungând mai firav decât al lui.

Era nebun, era obsedat sexual? Părea aşa de inofensiv, dar tocmai inofensivii erau cei care o luau razna până la urmă. Îşi imagina degetele lui neîngrijite strânse în jurul grumazului ei, smulgând hainele de pe ea, însă nu se putea imagina pe ea însăşi țipând după ajutor. Maşinile parcate, tufişurile de pe lângă casă, aleile de pe o parte şi de alta a străzii, toate se transformau dintr-un fundal nebăgat în seamă într-o scenă sinistră, scăldată în umbre, fiecare detaliu clar şi crud: erau locuri în care se putea ascunde un bărbat, din care se putea năpusti asupra ei. Cu toate acestea, de câte ori îl vedea în lumina limpede a dimineții sau a după-amiezii (căci nu renunțase la vechea strategie de urmărire), haina lui ponosită şi ochii temători o convingeau că ea era torționara, că ea îl persecuta pe el. Într-un fel, ea era de vină; din cutele şi crevasele trupului pe care îl tratase atâta vreme ca pe o simplă maşinărie eficientă emana acum, împotriva voinței ei, un soi de parfum nevăzut şi nespus de puternic, ca al unei cățele în călduri sau al unei molii, ceva care o făcea irezistibilă pentru el – nu se putea abține să n-o urmărească.

Mama ei, care fusese prea preocupată cu inevitabilele evenimente mondene de toamnă pentru a fi atentă câte apeluri telefonice primeşte fiica sa sau pentru a lua în seamă nemulţumirea fetei în casă, care îi povestea că cineva tot suna şi închidea fără să spună o vorbă, le-a dat de veste că are să dea o fugă cu avionul până la New York în weekend; tatăl lui Christine a hotărât s-o însoţească. Christine a intrat în panică: se şi vedea în cadă, cu gâtul tăiat, sângele prelingându-i-se din grumaz şi coborând într-o mică spirală spre scurgere (căci acum era deja convinsă că el putea să intre prin pereţi, să fie pretutindeni în acelaşi timp). Fata în casă n-avea să ajute cu nimic; ba chiar ar fi fost în stare să stea în uşa băii, cu mâinile în sân, privind scena. Christine a aranjat să petreacă acel sfârşit de săptămână la sora ei măritată.

Când s-a întors, duminică seara, a găsit-o pe fata în casă într-o stare vecină cu isteria. I-a povestit că sâmbătă, la lăsarea serii, voise să tragă draperiile la uşile de sticlă care dădeau spre grădină şi văzuse un chip lipit de geam, faţa schimonosită a unui bărbat, holbându-se la ea din curte. Susţinea că leşinase şi mai-mai că născuse cu o lună înainte de termen, chiar acolo, pe covorul din sufragerie. Apoi chemase poliţia. Bărbatul dispăruse până la sosirea poliţiştilor, dar ea îl recunoscuse de la ceaiul din primăvară: le spusese că era un prieten de-ai lui Christine.

Au revenit luni seara să investigheze, au venit chiar doi poliţişti. Au fost deosebit de politicoşi, ştiau cine era tatăl lui Christine. El i-a întâmpinat foarte binevoitor, iar mama lui Christine s-a plimbat de colo-colo, frământându-şi mâinile de porţelan şi arătându-le poliţiştilor cât de îngrijorată şi de fragilă era. Nu-i plăcea că se aflau în sufrageria ei, dar era un lucru necesar.

Christine a fost nevoită să recunoască faptul că bărbatul acela o urmărea. Era uşurată că fusese prins, aşa cum era

uşurată şi fiindcă nu fusese nevoită să-l dea ea pe mâna poliției, cu toate că, dacă bărbatul ar fi fost cetățean, ea ar fi chemat de mult poliția. A insistat că nu era deloc periculos, că nu-i făcuse niciodată vreun rău.

— Ăştia ca el nu-ți fac rău, i-a zis unul dintre polițişti. Te omoară direct. Ai mare noroc că nu te-a ucis.

— Sunt săriți de pe fix, a adăugat celălalt.

Mama ei a contribuit la conversație spunând că problema cu oamenii din alte culturi era că nu-ți puteai da niciodată seama dacă erau nebuni sau nu, fiindcă aveau obiceiuri atât de diferite. Polițiştii s-au declarat de acord cu ea, politicoşi, dar şi condescendenți, ca şi cum ar fi fost un membru sărac cu duhul al familiei regale căruia erau nevoiți să-i cânte în strună.

— Ştii unde stă? a întrebat-o primul polițist.

Christine rupsese de mult scrisoarea pe care îşi trecuse el adresa; a clătinat din cap.

— Atunci, trebuie să-l săltăm mâine, a continuat polițistul. Crezi că poți să-l ții de vorbă în fața sălii de curs, dacă apare şi te aşteaptă acolo?

După ce i-au mai pus câteva întrebări, au stat de vorbă cu tatăl ei, în şoaptă, pe holul din față. Fata în casă, care s-a apucat să strângă ceştile de cafea, a spus că dacă nu-i arestat, ea pleacă; n-avea de gând să mai treacă vreodată printr-o asemenea sperietură.

A doua zi, când Christine a ieşit de la cursul de istorie modernă, l-a găsit aşteptând-o, conform programului. Părea nedumerit de faptul că ea n-a luat-o la fugă. S-a apropiat de el şi inima îi bătea nebuneşte: se simțea ca o trădătoare şi simțea c-avea să fie liberă în curând. Trupul îi revenise la dimensiunea lui obişnuită; avea senzația că era o uriaşă, stăpână pe sine, invulnerabilă.

— Ce mai faci? l-a întrebat, surâzând senină.

A privit-o neîncrezător.

— Ce-ai mai făcut în ultima vreme? a continuat ea.

Zâmbetul lui nelipsit a pălit; a făcut un pas în spate.

— Ăsta e? a rostit polițistul, răsărind din spatele unui avizier, ca un polițist Keystone[4], şi punând o mână sigură pe umărul jachetei uzate.

Celălalt polițist a rămas în spate; nu era nevoie să-l ia pe sus.

— Să nu-i faceți nimic, i-a rugat Christine în timp ce plecau cu el.

Au rânjit şi au încuviințat din cap, respectuoşi, dispreţuitori. El părea să ştie cine erau şi ce voiau.

*

Primul polițist a telefonat chiar în seara aceea ca să dea raportul. A vorbit cu el tatăl lui Christine, jovial, eficient. Ea ieşise din ecuație; fusese protejată, rolul ei luase sfârşit.

— Ce i-au făcut? l-a întrebat neliniştită când s-a întors în sufragerie.

Nu prea ştia ce se întâmpla în secțiile de poliție.

— Nu i-au făcut nimic, i-a răspuns, amuzat de îngrijorarea ei. Ar fi putut să-l aresteze pentru urmărire şi hărțuire, întrebau dacă vreau să depun plângere. Dar nu merită să ajungem la tribunal cu aşa ceva: are o viză care-i permite să rămână în țară doar câtă vreme învață în Montréal, aşa că le-am zis să-l trimită acolo şi gata. Dacă mai apare aici, îl deportează. Au mers unde stă în gazdă şi au aflat c-a întârziat două săptămâni cu chiria; proprietara zice că mai are un pic şi-l dă afară. Aşa că ar fi încântat să i se plătească toată chiria din urmă şi să primească un bilet gratuit spre Montréal.

---

[4] Polițiştii Keystone, ofițeri fictivi, de o incompetență hilară, deveniți faimoşi datorită filmelor mute produse de Keystone Film Company între anii 1912–1917 (n. tr.).

A făcut o pauză, apoi a continuat:
— Dar n-au reuşit să scoată nimic de la el.
— Adică ce să scoată de la el? a întrebat Christine.
— Au încercat să afle de ce o făcea; de ce te urmărea, adică.
Tatăl ei a privit-o de sus până jos, ca şi cum motivul bărbatului era o enigmă şi pentru el.
— Au zis că atunci când l-au întrebat despre asta, n-a mai vrut să vorbească deloc. S-a prefăcut că nu înțelege engleza. Înțelegea foarte bine, dar nu voia să răspundă.
Christine a crezut că asta avea să fie tot, dar cumva, între arestare şi plecarea trenului, el a reuşit să scape de escortă, suficient timp încât să îi mai dea un telefon.
— Ne mai vedem, i-a spus.
Nu a aşteptat să închidă ea prima.
Acum, când nu mai era o realitate prezentă şi penibilă, se putea vorbi despre el, putea deveni o istorioară amuzantă. De fapt, era singura istorioară amuzantă pe care o avea Christine şi, povestind-o, păstra, atât pentru ea, cât şi în ochii celor din jur, aura de mister a farmecului ei. Amicii ei şi bărbații care încă o invitau în oraş încercau să-i intuiască motivele. Unul a sugerat că voise s-o ia de nevastă, ca să câştige dreptul de a rămâne în țară; altul a argumentat că bărbații orientali sunt atraşi de femeile bine făcute: „Ai o siluetă rubensiană”.
Christine se gândea mult la el. Nu fusese atrasă de el, ba chiar dimpotrivă, însă privit doar la modul abstract, era un personaj romantic, singurul bărbat care o găsise irezistibilă; fata se întreba adesea, inspectându-şi în oglindă figura rozalie neschimbată şi trupul robust, ce anume îl atrăsese la ea. Ori de câte ori era adusă în discuție teoria că era nebun, o evita; pur şi simplu existau mai multe feluri de a fi normal.

Însă o cunoştinţă nouă, auzind pentru prima oară povestea, a venit cu o altă explicaţie.

— Deci ţi-a făcut-o şi ţie! a spus el, râzând. Trebuie să fie acelaşi tip care-şi făcea veacul prin campusul nostru vara trecută. Urmărea aşa toate fetele, era un tip scund, japonez sau ceva, cu ochelari, zâmbea tot timpul.

— Poate era altul, i-a răspuns ea.

— N-au cum să fie doi, prea se potriveşte totul. Era un tip destul de ciudat.

— Ce... ce fel de fete urmărea? l-a întrebat Christine.

— Ah, pe oricare se întâmpla să fie prin preajmă. Însă dacă-l băgau în seamă vreun pic de la bun început, dacă se purtau frumos cu el sau ceva, nu mai reuşeau să scape de el. Era cam enervant, dar inofensiv.

Christine nu şi-a mai spus istorioara amuzantă. Însemna că fusese la fel ca toate celelalte. S-a întors la tenis, îşi neglijase antrenamentele.

Câteva luni mai târziu, i-a telefonat din nou poliţistul care se ocupase de cazul ei.

— Voiam să ştiţi, domnişoară, că individul care vă tot deranja a fost trimis la el în ţară. Deportat.

— De ce? a întrebat Christine. A încercat să se întoarcă aici?

Poate că fusese, totuşi, specială, poate că riscase totul de dragul ei.

— Nimic de genul ăsta. Se ţinea de prostii în Montréal, dar de data asta chiar şi-a ales greşit femeia – era stareţă la o mănăstire. Şi în Québec nu se închid ochii la treburi din astea, l-au dat afară aşa de repede că nici nu s-a dezmeticit bine şi era deportat. Cred c-o să-i fie mai bine în ţara lui.

— Câţi ani avea maica stareţă? a adăugat Christine, după o clipă de tăcere.

— Ah, vreo şaizeci, cred.

— Vă mulțumesc frumos că mi-ați dat de ştire, i-a spus fata pe un ton politicos, oficial. E o mare uşurare.

Se întreba dacă nu cumva polițistul sunase ca să-şi râdă de ea.

Aproape că plângea când a pus receptorul în furcă. Ce voise de la ea, până la urmă? O maică stareță. Chiar arăta şi ea de şaizeci de ani, chiar arată ca o mamă? Ce însemnau mănăstirile? Alinare, milă? Refugiu? O făcea din cauză că i se întâmplase ceva, un chin teribil, o suferință născută doar din simplul fapt că se afla în țara asta; rochia ei de tenis şi picioarele expuse fuseseră prea mult pentru el, carnea şi banii care păreau omniprezente, dar lui îi erau refuzate, oriunde ar fi încercat, călugărița fusese simbolul pervertirii de pe urmă, haina monahală şi vălul îi sugeraseră ochilor lui miopi siluetele femeilor de acasă, ale femeilor pe care le înțelegea? Dar se întorsese în țara lui, care pentru ea era la fel de departe ca o altă planetă; n-avea să afle niciodată.

Însă el n-o uitase. În primăvara aceea a primit o vedere cu timbru străin şi cu familiarul scris cu litere mari. Pe față era imaginea unui templu. Era bine, spera că şi ea era bine, îi era prieten. O lună mai târziu a primit alt exemplar al fotografiei pe care o făcuse în grădină; în rest, plicul era gol.

Aura de mister a lui Christine s-a stins curând; adevărul era că nici măcar ea nu mai credea în propria aură. Viața a redevenit ce se aşteptase dintotdeauna să fie. A absolvit cu rezultate mediocre şi s-a angajat la Ministerul Sănătății şi Asistenței Sociale; s-a descurcat bine şi a fost rareori discriminată din cauza faptului că era femeie, căci nimeni nu o privea ca pe o femeie. Şi-a putut permite un apartament de dimensiuni confortabile, însă nu s-a obosit cine ştie ce să-l decoreze. Juca tenis din ce în ce mai puțin; ceea ce pe vremuri fuseseră muşchi acoperiți cu un strat

subțire de grăsime s-a transformat treptat în grăsime cu un substrat subțire de muşchi. A început să aibă migrene.

Pe măsură ce anii se scurgeau şi ştirile despre război au început să umple ziarele şi revistele, şi-a dat seama din ce țară orientală era el, de fapt. Îi ştiuse numele, dar la momentul acela nu-l reținuse, păruse o țară atât de măruntă; nu reuşea să rețină diferența dintre ea şi vecinele ei.

Însă, oricât s-a străduit, nu şi-a putut aduce aminte oraşul din care era, iar vederea n-o mai avea de multă vreme – era din Nord sau din Sud, era aproape de zona de război sau departe, în siguranță? Christine cumpăra cu obstinație reviste şi studia toate fotografiile, țărani morți, soldați care mărşăluiau, prim-planuri color ale unor chipuri înspăimântate ori mânioase, spioni care erau executați; studia hărți, se uita la ştirile de noapte, țara şi pământul acelea îndepărtate devenindu-i aproape mai familiare decât ale ei. O dată sau de două ori i s-a părut chiar că-l recunoaşte, dar n-avea niciun rost, toți semănau cu el.

În cele din urmă, a trebuit să se oprească, nu s-a mai uitat la fotografii. O tulburau prea tare, îi făceau rău; începuse să aibă coşmaruri în care el intra prin uşile de sticlă din casa mamei ei, cu haina lui zdrențăroasă, purtând o raniță şi o mitralieră şi un buchet de flori viu colorate. Surâdea la fel, însă pe chip avea dâre de sânge, care îi estompau cumva trăsăturile. A renunțat la televizor şi a început, în schimb, să citească romane de secol al XIX-lea; Trollope şi Galsworthy erau preferații ei. Când, în ciuda tuturor eforturilor, se gândea la el, îşi spunea că fusese destul de abil şi de ager la minte încât să supraviețuiască, cât de cât, în țara ei, deci cu siguranță putea supraviețui şi în țara lui, unde ştia limba. Nu şi-l putea imagina în armată, de partea niciuneia dintre tabere; nu era genul şi, din câte ştia ea, nu susținea nicio ideologie anume. Ar fi fost mai

curând ceva neutru, imprecis, ceva discret, cum era şi ea; poate se făcuse translator.

BETTY

Când aveam şapte ani, ne-am mutat din nou, într-o căsuță de lemn, pe malul râului Saint Marys, în amonte de Sault Sainte Marie. O închiriaserăm doar pe timpul verii, însă căsuța aceea ne era cămin, din moment ce n-aveam altul. Era întunecoasă, mirosea a şoareci şi era teribil de înghesuită, plină până la refuz cu toate lucrurile din locuința dinainte, pe care nu le lăsaserăm în vreun depozit. Sora mea şi cu mine preferam să stăm mai mult pe afară.

Plaja era îngustă, iar în spatele ei căsuțele, cu ornamentele lor contrastante – verde pe alb, maroniu pe albastru ca oul de măcăleandru, maro pe galben –, erau aliniate ca nişte cutii micuțe de pantofi, fiecare cu privata lui, aflată la o distanță neigienică, un pic mai în spate. Dar nu aveam voie să înotăm în râu, din cauza curenților puternici. Auziserăm poveşti despre copii care fuseseră luați pe sus de torent, în aval, către pragul învolburat şi către ecluză, spre focurile de la Algoma Steel[5], din Soo[6], pe care le

[5] Uzină producătoare de oțel aflată în Ontario, Canada (n. tr.).

vedeam uneori, în serile înnorate, strălucind de un roşu stins pe fundalul norilor. Aveam voie să ne bălăcim un pic, însă intram în apă doar până la genunchi, şi stăteam aşa, cu fire de alge încolăcite în jurul gleznelor, făcând cu mâna cargoboturilor care treceau atât de aproape, încât nu numai că vedeam steagurile şi pescăruşii de la pupă, ci şi mâinile marinarilor şi conturul oval al fețelor acestora, când fluturau la rândul lor brațul spre noi. Apoi veneau valurile, apa ajungându-ne peste pulpe, până la talia costumelor de baie cu pantalonaşi bufanți şi fuste, în dungi, iar noi țipam încântate.

Mama, care era de obicei pe mal, citind sau stând de vorbă cu cineva, dar nu neapărat supraveghindu-ne, avea uneori impresia că țipam pentru că ne înecam. Sau ne spunea mai târziu „Ați intrat până mai sus de genunchi!”, dar sora mea îi explica mereu că fusese doar din cauza valurilor stârnite de vapoare. Mama se uita la mine ca să-şi dea seama dacă era adevărat. Spre deosebire de soră-mea, eu nu mă pricepeam să mint.

Cargoboturile erau uriaşe, greoaie, aveau locaşurile pentru lanțurile ancorelor pătate de rugină şi coşuri imense din care fumul țâşnea ca-n nişte râgâieli cenuşii. Când sunau din sirene, cum făceau întotdeauna când se apropiau de ecluze, ferestrele căsuței noastre zdrăngăneau. Pentru noi, vapoarele erau magice. Uneori cădea sau era aruncat câte ceva de pe ele, iar noi priveam entuziasmate obiectele acelea care pluteau, alergam de-a lungul plajei până în locul în care ieşeau spre mal şi intram în apă ca să le pescuim. De obicei, comorile astea se dovedeau a fi doar cutii goale din carton sau bidoane de ulei găurite, din care se scurgea grăsime de un maroniu-închis şi care nu erau bune de

---

[6] Nume alternativ pentru Sault Sainte Marie, al treilea cel mai mare oraş din nordul regiunii Ontario (n. tr.).

nimic. De mai multe ori am pus mâna pe nişte lădițe de portocale, pe care le foloseam ca dulăpioare sau ca taburete în ascunzătorile noastre.

Parte din motivul pentru care ne plăcea căsuța era tocmai faptul că aveam locuri în care să ne facem ascunzători. Înainte nu avuseserăm niciodată, căci nu locuiserăm decât în oraşe. Chiar înainte să ne fi mutat acolo stătuserăm în Ottawa, la parterul unui bloc vechi din cărămidă roşie, cu trei etaje. Deasupra noastră locuia un cuplu proaspăt căsătorit, soția era englezoaică şi protestantă, iar soțul, francez şi catolic. El lucra în Forțele Aeriene şi era plecat mult, dar când se întorcea în permisie îşi bătea soția. Se întâmpla întotdeauna pe la unsprezece noaptea. Ea se refugia jos, la mama, ca s-o apere, şi stăteau amândouă în bucătărie cu câte o ceaşcă de ceai. Femeia plângea, însă încetişor, ca să nu ne trezească pe noi – mama insista pe treaba asta, fiind adepta programului de douăsprezece ore de somn pentru copii –, avea un ochi ori un obraz învinețit şi povestea în şoaptă că soțul ei băuse. După vreo oră sau cam aşa, se auzea o bătaie discretă la uşă, iar aviatorul, îmbrăcat în uniformă, o întreba politicos pe mama dacă îşi putea primi soția înapoi, s-o ducă sus, acasă, unde îi era locul. Fusese o dispută pe teme religioase, explica el. În plus, îi lăsase cincisprezece dolari pentru mâncare, iar ea îi pusese pe masă nişte Kam[7] prăjit. După ce lipseşte de-acasă o lună, se poate aştepta şi omul la o friptură bună, de porc sau de vită, nu? Nu era de acord şi mama?

— Mi-am ținut gura şi-am căscat bine ochii, spunea mama.

[7] Sortiment de carne la conservă, considerat ieftin şi nepretențios (n. tr.).

Nu i se părea niciodată din cale-afară de beat, dar cu genul ăsta de oameni politicoşi nu ştiai niciodată de ce sunt în stare.

Eu n-ar fi trebuit să ştiu nimic despre toate astea. Mă socoteau fie prea mică, fie prea cuminte; dar sora mea, care era cu patru ani mai mare, prindea nişte indicii pe care mi le împărtăşea şi mie, împreună cu ce mai considera ea potrivit să adauge. Am văzut-o pe soție de mai multe ori, urcând sau coborând scările până la uşa noastră, iar o dată chiar avea un ochi învinețit. Pe bărbat nu l-am văzut niciodată, însă când ne-am mutat din Ottawa eram deja convinsă că era un criminal.

Asta ar fi explicat avertismentul tatălui meu din clipa în care mama i-a spus că făcuse cunoştință cu tânărul cuplu din căsuța din partea dreaptă.

— Nu te implica prea tare! i-a spus el. Nu vreau s-o văd că dă fuga aici în toiul nopții.

Nu îl încântau obiceiul şi talentul mamei de a-i asculta cu bunăvoință pe cei din jur, chiar dacă ea îl tachina spunându-i „Dar la fel te ascult şi pe tine, dragă”. Mama atrăgea oameni pe care tata îi numea „bureți”.

Părea să nu aibă de ce să-şi facă griji. Cuplul acesta era cât se poate de diferit față de vecinii de dinainte. Fred şi Betty au insistat de la bun început să le spunem Fred şi Betty. Inclusiv soră-mea şi cu mine, care primiserăm instrucțiuni clare să ne adresăm cu „domnul” şi „doamna”, trebuia să le spunem Fred şi Betty şi eram invitate să mergem la ei acasă oricând aveam noi chef.

— Nu vreau s-o luați de bună, ne-a spus mama.

Erau vremuri grele, dar mama fusese crescută cum trebuie, iar noi aveam să ne bucurăm de aceeaşi educație. Cu toate astea, la început am mers la Fred şi la Betty cât de des voiam.

Căsuța lor era exact de aceeaşi dimensiune ca a noastră, însă părea mai mare, pentru că aveau mai puțină mobilă. A noastră avea între camere pereți din panouri de carton presat, zugrăviți în verde-limetă, din loc în loc fiind pătrate în care culoarea era mai deschisă, acolo unde foştii locatari agățaseră tablouri. Betty îşi înlocuise pereții cu furnir adevărat şi zugrăvise interiorul galben-deschis, iar pentru ferestrele de la bucătărie făcuse perdeluțe alb-galbene, cu un imprimeu cu nişte puişori care ieşeau din ouă. Din materialul rămas îşi făcuse un şorț. Ei cumpăraseră căsuța, nu o închiriaseră; când e a ta, altfel munceşti, spunea mama. Betty îşi
numea bucătărioara „chicinetă”. Într-un colț era aşezată o măsuță din fier forjat, cu două scaune tot din fier forjat, vopsite în alb – unul pentru Betty şi unul pentru Fred. Betty îi spunea acelui ungher „colțişorul pentru micul dejun”.

La Fred şi la Betty acasă erau mai multe chestii interesante de făcut decât la noi. Aveau o pasăre din sticlă colorată, goală pe dinăuntru, care şedea în echilibru pe marginea unui pahar cu apă, bălăngănindu-se în față şi în spate până când, în cele din urmă, îşi înmuia ciocul în apă şi bea. Pe post de ciocănel, aveau la uşă o ciocănitoare: trăgeai de o sfoară şi ea tocănea de zor. Aveau şi un fluier sub formă de pasăre: îl umpleai cu apă şi când suflai în el, ciripea „ca un canar”, cum spunea Betty. Şi cumpărau mereu funnies[8] colorate de sâmbăta. Ai noştri nu le luau niciodată şi nu le convenea să citim asemenea gunoaie, cum le numeau. Dar Fred şi Betty erau aşa de prietenoşi şi de amabili cu noi, zicea mama, ce era să facă?

---

[8] *The Funnies* (apărute între anii 1936 şi 1942) şi *The New Funnies* (apărute între anii 1942 şi 1962), reviste cu benzi desenate „pentru toată familia” (n. tr.).

Dincolo de toate aceste atracţii, mai era şi Fred. Ne îndrăgostiserăm amândouă de Fred. Soră-mea i se suia în poală şi anunța în gura mare că era iubitul ei şi că atunci când o să fie mare, o să se mărite cu el. Pe urmă îl punea să-i citească din reviste şi îl tachina, încercând să-i ia pipa din gură sau legându-i între ele şireturile de la pantofi. Şi eu eram îndrăgostită, dar ştiam că n-avea niciun rost s-o spun. Sora mea îl revendicase prima, iar când ea spunea c-o să facă ceva, de obicei şi reuşea. Şi se enerva când mă luam după ea. Aşa că şedeam în colțişorul pentru micul dejun, pe unul dintre scaunele din fier forjat, în timp ce Betty făcea cafeaua, şi-i urmăream pe sora mea şi pe Fred, care stăteau pe canapeaua din sufragerie.

Fred avea ceva aparte, care atrăgea omenii spre el. Mama, care nu era genul de femeie să flirteze – miza mai curând pe înțelepciune – se anima atunci când era el în preajmă. Până şi tata îl plăcea, iar uneori bea o bere cu el, când se întorcea din oraş. Şedeau pe veranda căsuței lui Fred, pe scaunele galbene din răchită ale lui Betty, dând după muştele de nisip şi discutând despre meciurile de baseball. Rareori stăteau de vorbă despre muncă. Nu ştiu exact cu ce se ocupa Fred, dar lucra într-un birou. Tata „se ocupa de tapet”, zicea mama, dar nu-mi era foarte clar ce însemna asta. Era mult mai palpitant când povesteau despre război. Din cauza problemelor cu spatele, tata nu se putuse înrola, lucru care îl scârbise, însă Fred fusese în Marină. Nu povestea niciodată prea mult despre asta, cu toate că tata îl trăgea mereu de limbă; dar ştiam de la Betty că se logodiseră chiar înainte ca el să plece pe front şi se căsătoriseră imediat ce se întorsese. Betty îi scrisese în absolut fiecare seară şi-i expediase săptămânal câte o scrisoare. Nu ne-a zis şi cât de des îi scrisese el. Tata nu se dădea în vânt după mulți oameni, dar despre Fred spunea că nu-i vreun prost.

Fred nu părea să depună efort pentru a se purta frumos cu cei din jur. Nu cred că era nici măcar cine ştie ce chipeş. Problema e că, deşi mi-o amintesc pe Betty până la ultima şuviță de păr şi ultimul pistrui, nu-mi aduc aminte cum arăta Fred. Avea părul închis la culoare şi o pipă, iar dacă îl băteam la cap suficient de mult, ne cânta.

— ,,Sue cea frumoasă din Sioux City”, fredona el, ,,Cu părul roşcat, cu ochii albaştri / Ce n-aş da pentru tine / Şi câine, şi cal, şi toți aştrii...”

Sau îi cânta „Ochi căprui fermecători” soră-mii, care avea ochii căprui, în vreme ce ai mei erau de un albastru apos. Asta mă cam făcea să sufăr, căci în cântecul acela exista versul „Nicicând nu voi mai iubi doi ochi albaştri”. Părea ceva teribil de definitiv, o viață întreagă în care să nu fiu iubită de Fred. O dată am izbucnit în plâns, lucru agravat şi mai tare de faptul că nu puteam explica nimănui ce mă supărase; a trebuit să îndur umilința îngrijorării amuzate a lui Fred şi zeflemeaua surorii mele, precum şi umilința chiar mai cumplită de a fi consolată de Betty în chicinetă. Era umilitor pentru că-mi era clar până şi mie că Betty nu prea pricepea ce se întâmplă.

— Nu-l lua în seamă! mi-a spus, ghicind că lacrimile mele aveau de-a face cu Fred.

Dar ăsta era un sfat pe care n-aveam cum să-l urmez.

Fred, exact ca o pisică, n-ar fi mişcat un fir de păr ca să te ajute, cum a spus mama mai târziu. Era, deci, nedrept că toată lumea era îndrăgostită de Fred, dar nimeni nu se îndrăgostea şi de Betty, cu toate că era atât de blândă. Betty era întotdeauna cea care ne întâmpina la uşă, ne invita înăuntru şi stătea de vorbă cu noi, în vreme ce Fred lenevea pe canapea, citind ziarul. Ea ne dădea fursecuri şi milk shake-uri şi ne lăsa să lingem aluatul de pe castron, când făcea câte o prăjitură. Betty era tare bună la suflet; toată lumea o găsea amabilă, însă nimeni n-ar fi putut spune

acelaşi lucru şi despre Fred. Spre exemplu, Fred nu prea râdea, iar de zâmbit, zâmbea doar când trântea câte o replică grosolană, mai ales surorii mele.

— Iar bagi la ghiozdan? o întreba.

Sau:

— Ce faci, tur căzut?

Betty, pe de altă parte, nu spunea niciodată asemenea lucruri şi întotdeauna zâmbea sau râdea.

Râdea mult când o făcea Fred „Betty Grable”, şi o făcea „Betty Grable” cel puțin o dată pe zi. Eu nu înțelegeam de ce râdea. Mi se părea c-ar fi trebuit să fie un compliment. Betty Grable era o actriță, o vedetă; Fred şi Betty aveau în privată o poză cu ea, prinsă în piuneze. Şi mie, şi surorii mele ne plăcea mai mult privata lor decât a noastră. Spre deosebire de a noastră, a lor avea o perdeluță la fereastră şi o cutie mică din lemn, cu o lopățică tot din lemn, pentru leşie. Noi aveam doar o cutie de carton şi o mistrie.

Betty nu prea semăna cu Betty Grable, care era blondă şi nu era la fel de rotunjoară ca Betty a noastră. Chiar şi aşa, mie mi se părea că erau amândouă frumoase. Abia mult mai târziu mi-am dat seama că gluma lui era crudă; Betty Grable era faimoasă pentru picioarele ei, în timp ce Betty a noastră avea nişte picioare care îi începeau sus, la talie, şi continuau drept în jos, fără vreo arcuire sau unduire, până intrau în pantofi. La vremea respectivă mi se păreau nişte picioare obişnuite. Cum petreceam mult timp în chicineta lor, îi vedeam des picioarele, căci purta maiouri decupate şi pantaloni scurți, peste care îşi punea şorțul galben. Cumva, Betty nu reuşea niciodată să se bronzeze pe picioare, cu toate că petrecea ore întregi croşetând pe scaunul din răchită, cu partea de sus a corpului la umbra verandei, însă cu picioarele întinse la soare.

Tata zicea că Betty n-are deloc simțul umorului. Pe-asta chiar n-o înțelegeam cu niciun chip. Dacă îi spuneai o

glumă, ea râdea întotdeauna, chiar dacă te încurcai când i-o ziceai, şi spunea şi ea glume. Scria cuvântul „CAMeRĂ”, lăsând e-ul mic şi îngroşându-l.

— Ce-i ăsta? întreba. E negrişorul din cameră[9].

Prima oară când a făcut gluma asta, n-am înțeles-o, aşa c-a fost nevoită să mi-o explice.

— E un negrişor înăuntru, mi-a zis, zâmbind larg, iar dinții uşor ieşiți în afară îi sclipeau.

Nu fuseserăm niciodată în Statele Unite, cu toate că le vedeam țărmul, dincolo de râu, o întindere de copaci verzi care se pierdea către vest în albastrul apei din Lake Superior, şi singurii negri pe care îi văzusem erau personaje în benzi desenate. Erau L’il 8-Ball, şi africanii din Tarzan, şi Lothar din Mandrake Magicianul, care se îmbrăca într-o piele de leu. Nu înțelegeam ce legătură putea avea vreunul dintre ei cu acel cuvânt, „cameră”.

Tata mai zicea şi că Betty nu e deloc atrăgătoare. Asta nu părea s-o deranjeze deloc pe mama.

— E o fată foarte cumsecade, îi răspundea ea, cu un aer satisfăcut.

Sau:

— Are un ten foarte frumos.

În scurtă vreme, mama şi Betty au început să lucreze împreună la un plan pentru conservele de toamnă. Multă lume încă avea grădini ale victoriei[10], cu toate că războiul

---

[9] Joc de cuvinte cu o conotație rasistă: „negrişor” din limba engleză, *little darkie*, se pronunță ca little dark e, „o literă E mică şi neagră” (n. tr.).

[10] În timpul celor două războaie mondiale, unele țări, printre care SUA, Canada, Marea Britanie, Australia şi Germania, încurajau crearea unor „grădini ale victoriei” sau „grădini de război”, fiind cultivate fructe şi legume în curțile caselor, în spatele blocurilor, în parcurile publice (n. tr.).

luase sfârşit, iar lunile iulie şi august ar fi trebuit să fie petrecute pregătind cât mai multe borcane cu fructe şi legume cu putinţă. Mama avea o grădină cultivată cam fără tragere de inimă, aşa cum îi erau toate demersurile gospodăreşti. Era un petic de pământ de lângă privată, unde vrejurile de dovleac creşteau de-a valma cu un desiş de tomate şi câteva rânduri dezordonate de morcovi şi de sfeclă. O auzisem odată pe mama spunând că ea se pricepea mai mult la oameni, decât la plante. Betty şi Fred nu aveau deloc grădină. Fred nu s-ar fi ocupat de ea, iar când mă gândesc acum la Betty, îmi dau seama că o grădină ar fi fost prea greu de gestionat pentru ea. Dar îl punea pe Fred, când mergea în oraş, să cumpere zeci de coşuri de cinci litri pline cu căpşune, piersici, fasole, roşii şi struguri. Apoi a convins-o pe mama să renunţe la grădina ei şi să i se alăture în sesiunile titanice de pregătire a conservelor.

Cuptorul cu lemne al mamei făcea o căldură insuportabilă, nu putea fi folosit într-o asemenea operaţiune, iar plita electrică a lui Betty era prea mică; aşa că Betty i-a convins pe „băieţi”, cum le spunea lui Fred şi lui tata, să pună în funcţiune vechiul cuptor cu lemne care până atunci ruginise în spatele privatei lor. L-au instalat în curtea noastră, iar mama şi Betty stăteau la masa noastră de bucătărie, care fusese scoasă afară, şi decojeau, feliau şi trăncăneau, Betty cu obrajii îmbujoraţi, rotunzi ca două pernuţe de ace, şi mai roşii decât de obicei din cauza căldurii, iar mama, cu un batic vechi înfăşurat în jurul capului, semănând cu o ţigancă. În spatele lor, oalele bolboroseau şi scoteau aburi, iar pe o latură a mesei se aflau rânduri tot mai impresionante de borcane înalte, întoarse cu susul în jos pe câteva straturi de ziare, unde se răceau şi uneori curgeau sau se crăpau. Sora mea şi cu mine pierdeam vremea pe lângă ele, încercând să fim îndeajuns de discrete încât să nu fim puse la treabă, dar

jinduind după coşuleţele goale. Ar fi picat tocmai bine pentru ascunzătoarea noastră; nu ştiam exact ce-am fi putut face cu ele, dar încăpeau la fix în lăzile de portocale.

La sesiunile astea de pus conserve am aflat foarte multe despre Fred: cum îi plăceau ouăle, ce mărime purta la şosete (lui Betty îi plăcea să tricoteze), cât de bine îi mergea la serviciu, ce nu voia cu niciun chip să mănânce. Betty ne-a povestit voioasă că Fred era tare pretenţios la mâncare. Nu avea aproape niciun alt subiect de conversaţie, şi până şi mama, veterana atâtor confesiuni, a început să vorbească mai puţin şi să fumeze mai mult decât de obicei atunci când era Betty prin preajmă. Era mai uşor să asculţi poveşti despre cine ştie ce dezastru, decât inepuizabila şi anosta voioşie a lui Betty. Am început să mă gândesc că parcă nu voiam totuşi să mă mărit cu Fred. Se rostogolea din gura lui Betty ca o fâşie nesfârşită de ziar, jilavă, tipărită de la un capăt la altul doar cu ştiri despre vreme. Nici pe mine, nici pe sora mea nu ne interesa cât purta Fred la şosete, iar detaliile inutile şi banale aflate de la Betty îl făceau să decadă în ochii noştri. Am început să ne jucăm tot mai puţin la Fred şi la Betty şi tot mai mult în ascunzătoarea noastră, care se afla printre nişte arbuşti de stejar pitic, aflaţi pe un lot de pământ ce se întindea de-a lungul ţărmului. Acolo inventam jocuri complicate de-a Mandrake Magicianul şi ajutorul său credincios, Lothar, păpuşile noastre având rolul personajelor negative, pe care le hipnotizam cu mare uşurinţă. Soră-mea era întotdeauna Mandrake. Când ne săturam de jocul ăsta, ne puneam costumele de baie şi ne bălăceam de-a lungul malului, uitându-ne după cargoboturi şi aruncând ghinde în râu, ca să vedem cât de repede le lua curentul şi le purta în larg.

Într-una dintre aceste expediţii am cunoscut-o pe Nan. Locuia cu patru loturi mai jos, într-o căsuţă albă cu finisaje roşii. Spre deosebire de multe dintre celelalte căsuţe, a lui

Nan avea un ponton adevărat, construit pe râu, iar stâlpii acestuia erau sprijiniți cu grămezi de bolovani. Chiar pe ponton stătea când am văzut-o prima oară, mesteca gumă şi frunzărea un vraf de cartoline cu avioane, din acelea care se dădeau cu pachetele de țigări Wings. Toată lumea ştia că numai băieții colecționau cartoline d-astea. Părul şi chipul îi erau de un cafeniu-deschis, iar pielea ei avea o strălucire mătăsoasă şi onctuoasă, ca o budincă de caramel.

— Ce faci cu alea? au fost primele cuvinte pe care i le-a adresat soră-mea.

Nan doar a zâmbit.

În aceeaşi după-amiază, i s-a permis să pătrundă în ascunzătoarea noastră şi, după un joc rapid de-a Mandrake, în timpul căruia am fost retrogradată la josnicul rol de Narda, ele două s-au aşezat pe lăzile noastre de portocale şi s-au pus pe ceea ce mie mi s-a părut a fi o conversație plictisitoare şi fără sens.

— Voi mergeți la magazin? ne-a întrebat Nan.

Nu mergeam. Nan a zâmbit iarăşi. Ea avea doisprezece ani; soră-mea avea doar unsprezece şi trei sferturi.

— La magazin sunt băieți drăguți, a spus Nan.

Purta o bluză din pânză cu volănaş şi un maiou supraelastic fără bretele, pe care şi-l putea trage în jos, dezgolindu-şi umerii, dacă voia. Şi-a băgat cartolinele cu avioane în buzunarul pantalonilor scurți şi am mers la mama, ca s-o întrebăm dacă avem voie să ne plimbăm până la magazin. De atunci înainte, sora mea şi Nan au mers acolo aproape în fiecare zi.

Magazinul era la vreo doi kilometri şi jumătate de căsuța noastră, distanță pe care o parcurgeam prin caniculă, de-a lungul malului, pe lângă alte case, în fața cărora stăteau la soare mame grăsune şi alți copii, poate neprietenoşi, se bălăceau în apă; pe lângă bărcile cu vâsle trase pe nisip, pe lângă digurile din ciment, pe lângă peticele de iarbă aspră

de pe plajă, care ne tăia pe la glezne dacă mergeam prin ea, şi pe lângă tufişurile de latir, cu boabe tari şi amare. În unele locuri se simţea mirosul privatelor. Chiar înainte de magazin era un teren viran pe care creştea iederă otrăvitoare, aşa că trebuia să ocolim prin apă.

Magazinul n-avea nume. I se spunea doar „magazinul”, era singurul loc în care îşi puteau face târguielile locuitorii din căsuţe, căci era singurul la care se ajungea pe jos. Eu aveam voie să merg cu soră-mea şi cu Nan sau, mai bine zis, mama insista să merg cu ele. Cu toate că nu-i spusesem nimic, simţea cât de nefericită eram. Nu mă durea atât de mult faptul că sora mea mă părăsise, cât faptul că ea însăşi era oarbă în privinţa asta. Când nu era Nan prin preajmă, era iarăşi gata să se joace cu mine.

Uneori, când mă întrista peste măsură pălăvrăgeala lor conspirativă, în vreme ce mergeau cu douăzeci de paşi mai în faţă, făceam cale-ntoarsă şi mergeam la Fred şi la Betty. Acolo încălecam invers pe unul dintre scaunele din bucătărie, cu mâinile întinse în faţă, nemişcate, şi ţineam un scul de lână de un albastru-azuriu, în timp ce Betty îl înfăşura în gheme. Sau, ajutată de Betty, croşetam nişte rochiţe roz-galbene, chinuite şi inegale, pentru păpuşile cu care soră-mea era dintr-odată prea mare ca să se mai joace.

În zilele bune ajungeam până la magazin. Nu era frumos şi nici măcar curat, dar eram atât de obişnuiţi cu mohoreala şi cu mizeria din timpul războiului, încât nici nu le mai observam. Era o clădire cu două etaje, din lemn nelăcuit, căruia trecerea timpului şi intemperiile îi dăduseră o nuanţă cenuşie. Din loc în loc era peticită cu hârtie gudronată, iar de jur-împrejurul uşii din plasă erau prinse în cuie câteva reclame din metal colorat: Coca-Cola, 7-Up, Salada Tea. Înăuntru se simţea mirosul acela dulceag, dezolant al prăvăliilor vechi, o combinaţie de cornete pentru îngheţată, pachete de biscuiţi Oreo, cutii deschise de caramele şi

batoane cu lemn-dulce aflate pe tejghea, şi celălalt miros, înțepător, puternic, pe jumătate putregai şi pe jumătate sudoare. Sticlele de suc erau într-un răcitor din metal cu un capac greu, plin cu apă rece şi bucăți de gheață ce se topiseră până ce ajunseseră netede ca bucățile de sticlă şlefuite de nisip pe care le găseam uneori pe plajă.

Proprietarul magazinului şi soția lui locuiau la etaj, dar nu-i vedeam aproape niciodată. De magazin se ocupau cele două fiice ale lor, care stăteau cu rândul în spatele tejghelei. Erau amândouă brunete, amândouă purtau pantaloni scurți şi maiouri cu buline, însă una era prietenoasă, iar cealaltă, cea mai tânără şi mai slabă, nu. Ea ne lua monedele şi le arunca în sertarul casei de marcat fără să spună o vorbă, privind peste capetele noastre, pe geamul de la intrare, în care fluturau hârtiile pentru muşte pline cu răşină, ca şi cum se detaşase complet de activitatea pe care o făceau mâinile ei. Nu era vorba că nu ne plăcea; pur şi simplu nu ne vedea. Avea părul lung, din care îşi făcea un fel de rulou în față, şi se dădea cu ruj movuliu.

Prima oară când am mers la magazin, am aflat de ce colecționa Nan cartoline cu avioane. La magazin erau doi băieți care şedeau pe treptele cenuşii, pline de aşchii, de la intrare; stăteau cu brațele încrucişate peste genunchi. Mie îmi explicase soră-mea că cel mai bine este să ignori băieții, căci altfel au să te sâcâie. Însă băieții ăştia o cunoşteau pe Nan şi i-au vorbit – nu cu obişnuitele tachinări, ci cu respect.

— Ai vreuna nouă? a rostit unul dintre ei.

Nan a zâmbit, şi-a dat părul pe după ureche şi a ridicat uşor din umeri pe sub bluza din pânză. Apoi a scos nonşalantă cartolinele din buzunar şi a început să le frunzărească.

— Tu ai? a întrebat-o celălalt băiat pe sora mea.

De data asta, ea a fost cea umilită.

După aceea, a convins-o pe mama să-şi schimbe ţigările şi a început să colecţioneze şi ea cartoline. Cam după o săptămână, am văzut-o exersând în faţa oglinzii mişcarea aceea alunecoasă şi ademenitoare, cărţile ieşind din buzunarul ei ca şarpele unui magician.

Când mergeam şi eu la magazin, mama mă punea întotdeauna să iau o pâine învelită în hârtie cerată, iar uneori şi un pachet de aluat de plăcintă „Jiffy”. Sora mea nu trebuia niciodată să cumpere nimic: descoperise deja avantajul de a avea reputaţia că nu te puteai baza pe ea. Ca plată şi, sunt sigură, drept consolare pentru nefericirea mea, mama îmi lăsa un penny de fiecare dată, iar când am strâns cinci penny mi-am cumpărat prima îngheţată pe băţ. Mama refuzase întotdeauna să ne ia aşa ceva, deşi ne dădea voie să mâncăm îngheţată la cornet[11]. Zicea că-n îngheţata pe băţ e ceva care ne face rău şi, aşezându-mă pe treptele de la intrarea în magazin, am început să ling de zor îngheţata, căutând lucrul acela rău. Mi-l imaginam ca pe un soi de cotor, ca pe bucăţica aceea albă, sub formă de unghie, dintr-un bob de porumb, dar n-am găsit nimic.

Sora mea şi Nan stăteau lângă mine pe trepte. În ziua aceea nu erau băieţi la magazin, aşa că nu aveau altceva mai bun de făcut. Era şi mai cald decât de obicei, şi zăpuşeală; deasupra râului plutea un soi de ceaţă sclipitoare, iar cargoboturile treceau încet, şovăitor. Îngheţata pe băţ aproape că mi s-a topit fără să apuc s-o termin. Îi dădusem şi surorii mele jumătate, iar ea o acceptase fără recunoştinţa la care sperasem. O împărţea cu Nan.

---

[11] Aici, îngheţata pe băţ, *popsicle*, constă într-o băutură răcoritoare turnată sub formă de baton şi apoi îngheţată (n. tr.).

De după colțul clădirii a apărut Fred, îndreptându-se spre intrare. Nu era o surpriză, îl mai văzusem la magazin de multe ori.

— Bună, frumoaso! i-a zis surorii mele.

Ne-am tras fundurile mai la o parte pe treaptă, ca să-i facem loc să intre.

A stat înăuntru mult timp şi a ieşit în cele din urmă cu o pâine. Ne-a întrebat dacă voiam să ne ducă acasă cu maşina: tocmai se întorsese din oraş, ne-a explicat. Am acceptat, bineînțeles. Nu era nimic neobişnuit în toate astea, cu excepția faptului că fiica de la magazin, cea slabă, movulie, a ieşit din magazin şi a rămas pironită pe trepte în vreme ce noi demaram. Şi-a încrucişat brațele pe piept, luând poziția aceea cu umerii lăsați, a femeilor care stau gânditoare în pragul unei uşi. Nu zâmbea. Am crezut că ieşise să vadă cargobotul de la Canada Steamship Lines, care tocmai trecea, dar pe urmă am văzut că-l țintuia cu privirea pe Fred. Se uita la el de parcă voia să-l omoare.

Fred nu păruse să bage de seamă. A fredonat un cântec tot drumul spre casă.

— ,,Katy, o, preafrumoasă Katy!” cânta, făcându-i cu ochiul surorii mele, căreia îi spunea uneori Katy pentru că o chema Catherine.

Deschisese geamurile şi ne umpluserăm de praf de pe drumul desfundat, plin de pietriş, sprâncenele noastre se albiseră şi părul lui Fred părea grizonant. La fiecare zdruncinătură, sora mea şi Nan țipau încântate, iar după o vreme am uitat că mă simțeam nedreptățită şi am început să țip şi eu.

Parcă locuiam în căsuță de-o grămadă de timp, deşi trecuse doar o vară. În august de-abia îmi mai aminteam apartamentul din Ottawa şi pe bărbatul care-şi bătea soția. Asta se întâmplase într-o viață tare îndepărtată; şi, în ciuda soarelui, a apei, a spațiilor deschise de acum, aceea fusese o

viață mai fericită. Înainte, faptul că ne mutam des şi stânjeneala din fiecare nouă şcoală o forțaseră pe sora mea să mă prețuiască: oi fi fost eu cu patru ani mai mică, dar îi eram credincioasă şi eram întotdeauna lângă ea. Acum acei patru ani se căscau între noi ca o prăpastie, o întindere pustie, asemenea unei plaje lungi, iar eu o vedeam pe sora mea dispărând în depărtare. Tânjeam să fiu ca ea, dar nu-mi mai dădeam seama exact cum era ea.

În a treia săptămână din august, frunzele au început să-şi schimbe culoarea – nu s-au schimbat toate odată, ci doar din loc în loc apărea câte una roşie, ca o avertizare. Asta însemna că în curând avea să înceapă şcoala şi că noi ne vom muta din nou. Nici măcar nu ştiam unde o să ne ducem de data asta, iar când ne-a întrebat Nan la ce şcoală o să mergem, i-am răspuns cât mai vag.

— Am fost până acum la opt şcoli diferite, a spus soră-mea, mândră.

Fiind cu mult mai mică, eu nu fusesem decât la două. Nan, care mersese la aceeaşi şcoală toată viața, a tras de marginea bluzei de pânză, coborând-o peste umeri şi mai jos, dincolo de coate, ca să ne arate că-i creşteau sânii. Areolele din jurul sfârcurilor erau mai catifelate şi începuseră să se umfle un pic; în rest, era la fel de plată ca soră-mea.

— Şi ce? i-a răspuns sora mea, ridicându-şi bluza de trening.

Ăsta era un concurs la care n-aveam cum să particip. Era despre schimbare, iar pe mine schimbările mă înspăimântau din ce în ce mai mult. Am pornit înapoi de-a lungul plajei spre casa lui Betty, unde mă aştepta cea mai recentă încercare eşuată de a croşeta şi unde totul era mereu neschimbat.

Am ciocănit la uşa de plasă şi-am deschis-o. Voiam să întreb „Pot să intru?”, aşa cum întrebam de fiecare dată, dar

n-am spus nimic. Betty stătea singură la masa din colţişorul pentru micul dejun. Era îmbrăcată în pantaloni scurţi, ca de obicei, şi într-o bluză cu dungi marinăreşti, cu bleumarin şi alb, şi avea o broşă mică sub formă de ancoră; avea şi şorţul cu puii galbeni care ieşeau din ouă. Era prima oară când o vedeam stând degeaba, nu avea nici măcar o ceaşcă de cafea în faţă. Era palidă şi descumpănită, ca şi cum o lovise cineva din senin, fără niciun motiv.

M-a văzut, dar nu mi-a zâmbit şi nici nu m-a invitat înăuntru.

— Ce mă fac acum? a rostit.

M-am uitat prin bucătărie. Toate erau la locul lor: filtrul de cafea strălucea pe aragaz, pasărea de sticlă se clătina încetişor, nu se vedea nicăieri vreun vas spart sau apă pe jos. Ce se întâmplase?

— Ţi-e rău? am întrebat-o.

— N-am ce să fac, a spus ea.

Arăta atât de ciudat, încât mă speria. Am fugit din bucătărie şi am gonit prin iarba deasă ca să ajung cât mai repede la mama, care ştia întotdeauna ce era de făcut.

— A păţit ceva Betty!

Mama frământa ceva într-un castron. Şi-a frecat mâinile una de alta, ca să scape de aluat, apoi s-a şters pe şorţ. Nu părea surprinsă şi nici nu m-a întrebat ce se petrecuse.

— Stai aici, mi-a zis.

Şi-a luat pachetul de ţigări şi a plecat.

În seara aceea a trebuit să ne culcăm mai devreme, fiindcă mama voia să stea de vorbă cu tata. Am tras cu urechea, bineînţeles; era uşor, pereţii fiind din carton presat.

— Mă aşteptam, a zis mama. Era clar!

— Cine e? a întrebat-o tata.

— Nu ştie. Vreo fată de pe-aici.

— Betty e o proastă, aşa a fost mereu.

Mai târziu, când devenise un lucru obişnuit ca bărbaţii şi soţiile să se părăsească unii pe alţii, tata avea să spună deseori asta, însă indiferent cine părăsea pe cine, pentru el întotdeauna femeia era proasta. Cel mai mare compliment pe care i-l făcea mamei era să spună că ea nu era vreo proastă.

— Poate, i-a răspuns mama. Dar are un suflet tare bun. Fred era viaţa ei.

Sora mea şi cu mine ne-am pus pe şuşotit. Teoria ei era că Fred fugise cu altă femeie. Mie nu-mi venea să cred: nu mai auzisem niciodată de aşa ceva. Eram atât de tulburată, că n-am putut să dorm şi multă vreme după aceea am fost îngrijorată când tata lipsea peste noapte, cum se întâmpla adeseori. Dacă nu se mai întorcea?

N-am mai văzut-o pe Betty. Ştiam că era în căsuţa ei, fiindcă mama îi ducea în fiecare zi din aluaturile ei tari, cu cocoloaşe, de parcă murise cineva. Însă nouă ni se poruncise să nu mai mergem acolo şi să nici nu tragem cu ochiul pe fereastră, cum bănuia foarte bine mama c-am fi vrut să facem.

— Are o cădere nervoasă, ne-a explicat mama, iar eu mi-am imaginat-o pe Betty prăbuşită pe duşumea, dezmembrată ca o maşină la service.

N-am văzut-o nici măcar în ziua în care ne-am urcat în Studebaker-ul la mâna a doua al tatei, cu bancheta din spate plină până la tavan de bagaje, având liber doar un spaţiu îngust în care să mă ghemuiesc eu, şi am pornit spre şoseaua principală, luând-o pe lungul drum de aproape o mie de kilometri spre sud, către Toronto. Tata îşi schimbase iar slujba; acum era în domeniul materialelor de construcţii şi era sigur, căci ţara era într-o perioadă de dezvoltare, că asta avea să fie, în sfârşit, mişcarea cea mai bună. Am petrecut luna septembrie şi o parte din octombrie într-un motel, în timp ce el căuta o casă. Eu mi-am sărbătorit a

opta aniversare şi sora mea a împlinit doisprezece ani. Apoi am mers la o şcoală nouă şi aproape că am uitat-o pe Betty.

Însă la o lună după ce am împlinit şi eu doisprezece ani, Betty a venit într-o seară la cină. Aveam musafiri la cină mult mai des decât înainte, iar uneori cinele astea erau atât de importante, încât sora mea şi cu mine mâncam înainte să vină musafirii. Soră-mii nu-i păsa, începuse deja să aibă iubiți. Eu eram încă în gimnaziu şi trebuia să port ciorapi din bumbac fin, nu dresuri din nailon, cum avea ea voie. Purtam şi aparat dentar. Şi ea purtase aparat dentar la doisprezece ani, însă reuşise cumva să-l transforme într-o chestie şmecheră şi îndrăzneață, aşa că eu jinduisem după o gură plină de fulgere argintii, ca a ei. Însă ea nu mai avea acum aparat dentar, iar gura mea, astfel înlănțuită, era teribil de stângace şi parcă de-abia vorbeam.

— O ştiți pe Betty, a spus mama.

— Elizabeth, a subliniat Betty.

— Ah, da, da, bineînțeles! i-a răspuns mama.

Betty se schimbase foarte mult. Înainte fusese un pic durdulie; acum era rotofeie. Obrajii îi erau rotunzi şi îmbujorați ca două roşii; am avut impresia că se dădea cu prea mult ruj pe pomeți, până am văzut că roşeața venea de la un păienjeniş de vinişoare de sub piele. Era îmbrăcată cu o fustă neagră, lungă, plisată, un pulover alb din lână de angora, cu mânecă scurtă, purta mărgele negre şi pantofi din catifea neagră, cu tocuri înalte. Mirosea tare a parfum de lăcrămioare. Lucra, i-a povestit mama lui tata mai târziu, şi avea o slujbă chiar bună. Era secretara unui director, iar acum i se spunea Domnişoara, nu Doamna.

— Îi merge foarte bine, având în vedere prin ce a trecut. S-a pus pe picioare.

— Sper că n-o să începi de-acuma s-o inviți mereu la cină! i-a răspuns tata, care o găsea pe Betty tot enervantă, în ciuda noii ei înfățişări.

Acum râdea şi mai mult decât înainte şi se aşeza mereu picior peste picior.

— Cred că sunt singura ei prietenă adevărată, a spus mama.

Nu i-a zis că Betty era singura prietenă adevărată pe care o avea ea, deşi atunci când tata spunea „prietena ta", ştia toată lumea la cine se referă. Mama avea o mulțime de amice, iar talentul ei de a asculta cu multă înțelepciune era acum un avantaj în afaceri pentru tata.

— Zice că nu se mai mărită niciodată, a continuat mama.

— E o proastă, i-a răspuns el.

— Dacă există pe lumea asta un om făcut pentru căsnicie, ea e aceea.

Remarca asta m-a neliniştit şi mai tare cu privire la propriul viitor. Dacă toate realizările casnice ale lui Betty nu fuseseră de ajuns pentru Fred, ce şanse aveam eu? Nu aveam flerul înnăscut al surorii mele, dar crezusem că existau nişte trucuri pe care le puteam învăța – cu efort, conştiincioasă. La şcoală aveam ore de gospodărie şi profesoara ne tot spunea că drumul către inima unui bărbat trece prin stomac. Ştiam că nu-i adevărat – mama era în continuare o bucătăreasă nepricepută, iar când avea de organizat o cină importantă, aducea o femeie care s-o ajute –, dar trudeam de zor la budincile cu migdale şi la sfecla coaptă cu unt şi oțet, ca şi cum aş fi crezut-o.

Mama a început s-o invite pe Betty la cinele la care invita şi burlaci. Betty zâmbea şi râdea, iar câțiva dintre bărbați păreau interesați, dar nu s-a ales nimic.

— După ce a fost rănită în halul ăsta, nici nu mă miră, mi-a zis mama.

Acum eram destul de mare încât să mi se spună diverse lucruri şi, în plus, soră-mea era mereu ocupată.

— Am auzit că femeia cu care a fugit era secretară la firma unde lucra el. S-au şi căsătorit după divorț.

Şi mai era ceva legat de situaţia lui Betty, mi-a mărturisit mama, însă nu trebuia să pomenesc niciodată despre asta de faţă cu ea, căci o tulbura prea tare. Fratele lui Fred, care era dentist, se încurcase – mama rostea cuvântul „încurcase” cu voluptate, ca şi cum ar fi fost un soi de desert – cu asistenta de la cabinet şi apoi îşi ucisese soţia. O pusese în maşină şi trăsese un tub de la ţeava de eşapament, înscenându-i sinuciderea. Însă poliţia aflase adevărul şi el intrase la puşcărie. Asta o făcea pe Betty mult mai interesantă în ochii mei. Fred avea în sânge, deci, înclinaţia asta de a se încurca cu cineva. Probabil că doar printr-un noroc n-a fost Betty cea asasinată. Am început să consider râsul lui Betty o mască afişată de o femeie asuprită, de o martiră. Nu era doar o soţie părăsită. Până şi eu îmi dădeam seama că a fi părăsită de soţ nu era o situaţie tragică, ci una ridicolă, umilitoare. Ea era mult mai mult de-atât: era o femeie care scăpase ca prin urechile acului. În scurtă vreme n-am mai avut nicio îndoială că Betty însăşi vedea aşa lucrurile. Felul în care ţinea la o distanţă politicoasă bărbaţii pe care i-i prezenta mama avea ceva rezervat, chiar pios, ceva ce amintea cumva de o călugăriţă. Avea o aură prevestitoare de rău, de miel ce urmează a fi sacrificat. Betty se aflase în pericol, trecuse prin situaţia aceea, scăpase cu viaţă, iar acum se dedica, ei bine, se dedica altor lucruri.

Dar mi-a fost greu să păstrez versiunea asta a lui Betty multă vreme. Mama a rămas curând în pană de burlaci şi Betty, când venea la cină, venea singură. Trăncănea la fel de neobosită tot felul de fleacuri despre femeile de la birou, cum trăncănise pe vremuri despre Fred. În curând ştiam cu toţii cum îşi beau colegele ei cafeaua, care mai locuiau cu părinţii, unde se coafau şi cum le arătau apartamentele. Betty însăşi avea un apartament tare drăgălaş pe Avenue Road, îl renovase singură şi făcuse cu mâna ei până şi

husele pentru mobilier. Betty îi era la fel de devotată şefului ei, cum îi fusese pe vremuri devotată lui Fred. Îi făcea cumpărăturile de Crăciun şi în fiecare an aflam ce cadouri le lua acesta angajaţilor, ce cadouri le lua soţiei şi copiilor şi cât costa fiecare lucru în parte. Într-un fel, Betty părea destul de fericită.

Ne vedeam des cu ea în perioada Crăciunului; mama zicea că-i era milă de ea fiindcă nu avea familie. Era clar, judecând după cadourile pe care ni le dăruia de Crăciun, că ne credea mai mici decât eram. Ne lua mereu jocuri gen „Nu te supăra frate” şi mănuşi din angora prea strâmte. Mi-am pierdut interesul faţă de ea. Până şi inepuizabila ei voioşie a ajuns să-mi pară o ciudăţenie, ori un defect, aproape ca şi cum era debilă mintal. Aveam deja cincisprezece ani şi eram chinuită de tristeţea adolescenţei. Soră-mea era plecată la facultate, la Queen’s; uneori îmi dădea hainele de care nu mai avea chef. Nu era chiar frumoasă – avea ochii prea mari şi buzele prea cărnoase –, dar toată lumea spunea că e plină de viaţă. Despre mine spuneau doar că sunt drăguţă. Scăpasem de aparatul dentar, dar nu prea părea să conteze. Cu ce drept era Betty voioasă? Când venea ea la cină, găseam un pretext să mă ridic mai repede de la masă şi să merg la mine în cameră.

Într-o după-amiază de primăvară, pe când eram în clasa a XI-a, m-am întors de la şcoală şi am găsit-o pe mama stând la masa din sufragerie. Plângea, iar asta se întâmpla atât de rar, încât primul meu gând a fost spaima că păţise tata ceva. Nu m-am gândit c-ar fi părăsit-o; depăşisem temerea aceea. Dar poate că murise într-un accident de maşină.

— Mamă, ce e?

— Adu-mi un pahar cu apă, m-a rugat.

A luat o gură şi şi-a îndreptat un pic părul.

— Mă simt mai bine. Mi-a telefonat Betty. M-a tulburat, mi-a vorbit îngrozitor de urât.

— De ce? Ce-ai făcut?
— M-a acuzat de... nişte lucruri oribile. S-a şters uşor la ochi şi a continuat: A țipat la mine. N-am mai auzit-o niciodată pe Betty țipând. După ce-am fost prietene atâta vreme! A zis că nu vrea să mai audă de mine. De unde i-o fi venit o asemenea idee?
— Ce idee?
Eram la fel de uluită ca ea. Gătea ea prost, dar mama era o femeie cumsecade. Nu mi-o imaginam în stare de ceva care să facă un om să țipe la ea.
A lăsat uşor capul pe spate.
— Chestii despre Fred, mi-a răspuns. Cred c-a luat-o razna. Nu ne-am mai văzut aproape două luni şi pe urmă brusc, dintr-odată, asta.
— Ceva trebuie să fi pățit, a zis tata la cină în seara aceea.
Avea dreptate, bineînțeles. Betty avea o tumoare pe creier care a fost descoperită abia când i-au observat colegii comportamentul ciudat. A murit în spital, două luni mai târziu, dar mama a aflat abia după aceea. O mustra conştiința; simțea c-ar fi trebuit să-şi viziteze prietena în spital, în ciuda acelei îngrozitoare conversații la telefon.
— Ar fi trebuit să-mi dau seama că e vorba de aşa ceva. Schimbarea personalității e unul dintre semne.
Tot ascultând înțelegătoare atâția oameni, mama învățase o mulțime de lucruri despre bolile fatale.
Însă pentru mine explicația asta nu era suficientă. Ani întregi după aceea, am simțit că Betty mă urmăreşte, aştep-tând din partea mea să-i ofer un deznodământ mai satisfăcător pentru noi amândouă. La început, când am auzit despre moartea ei, m-am simțit deznădăjduită. Deci aceasta era pedeapsa pentru devotament şi amabilitate, asta pățeau fetele ca mine. Când mi-am deschis albumul de la liceu şi propriu-mi chip, cu părul tuns paj şi zâmbetul timid, împăciuitor, m-a privit drept în ochi, am avut

impresia că mă priveşte Betty. Fusese întotdeauna drăguță cu mine când eram mică, şi, cu indiferența obişnuită a copiilor față de oamenii mari care sunt buni la suflet, însă nu şi charismatici, eu îl preferasem pe Fred. Acum îmi vedeam viitorul: aveam să fiu părăsită de un şir întreg de bărbați ca Fred, care aveau să fugărească pe plajă o mulțime de fete pline de viață, toate semănând remarcabil de mult cu soră-mea. Cât despre țipetele de la final ale lui Betty, de ură şi mânie, acelea erau strigăte de protest față de nedreptatea vieții. Ştiam că furia aceea era chiar furia mea, latura întunecată a acelei oribile amabilități care o marcase şi o deformase pe Betty, asemenea sechelelor rămase în urma unei boli cumplite.

Însă oamenii se schimbă, şi asta mai cu seamă după ce mor. Depăşind vârsta melodramelor, am înțeles că dacă nu voiam să ajung ca Betty, trebuia să ajung altcineva. Mai mult, eram deja diferită de Betty. Într-un fel, ea mă scutise de a lua hotărârile pe care le aşteptau ceilalți de la mine, pentru că ea le luase pe toate cu atâta convingere. Cei din jur nu mi-au mai zis că sunt o fată drăguță, au început să-mi spună că sunt isteață, iar după o vreme lucrul ăsta a început să mă bucure. Betty însăşi, cea care făcea fursecuri cu ovăz în lumina efemeră a soarelui de acum cincisprezece ani, a reînceput parcă să prindă din nou contur. Era o femeie obişnuită, care murise prea tânără, de o boală incurabilă. Şi gata, asta era tot?

Din când în când mă gândesc că mi-ar plăcea s-o am iar pe Betty lângă mine, fie şi numai pentru o conversație de-o oră. Aş vrea să mă ierte că i-am tot respins mănuşile de angora, c-am trădat-o în secret şi că, adolescentă fiind, am disprețuit-o. Aş vrea să-i arăt povestea asta, pe care am scris-o despre ea, şi s-o întreb dacă e vreo fărâmă de adevăr aici. Dar nu cred că-i pot pune nicio întrebare formulată în

aşa fel încât să vrea s-o înțeleagă. N-ar face decât să râdă cu aerul acela al ei îngăduitor, uşor descumpănit, şi să-mi ofere ceva, o negresă, un ghem de lână.

Fred, pe de altă parte, nu mă mai intrigă. Toți bărbații ca Fred de pe lumea asta se dezvăluie întru totul prin ceea ce fac şi prin deciziile luate. Femeile ca Betty sunt cele învăluite în mister.

POLARITĂȚI

,,Dulce şi dreaptă desfătare este,
Om fiind, să fi cucerit din întinderea spațiului
Interiorul acesta călduț ce casă-ți e."

Margaret Avison, Poezie pentru Anul Nou

N-o mai văzuse de vreo săptămână, ceea ce era ieşit din comun: a întrebat-o dacă fusese bolnavă.

— Nu, am lucrat, i-a răspuns ea.

Întotdeauna vorbea cu vioiciune, la obiect şi aproape milităreşte, despre ceea ce făcea. Avea un rucsac mic în care îşi căra cărțile şi caietele. Pentru Morrison, a cărui minte se împleticea de la un lucru la altul, alegând câte ceva, pipăind, aşezându-l la loc, ea era un fel de model al eficacității de care ar fi trebuit să dea şi el dovadă. Poate că de asta nu simțise niciodată dorința de a o atinge: îi plăceau

femeile care erau nu neapărat mai proaste decât el, dar mai leneşe. Trândăvia îl stimula: vasele nespălate ale unei fete erau o invitație la relaxare şi răsfăț.

Mergea lângă el pe coridor, apoi pe trepte, paşii ei mici, sacadați, contrastând cu mersul lui agale. Pe măsură ce coborau, devenea tot mai puternic mirosul de paie, excremente şi formaldehidă: la subsol se afla o imensă colonie experimentală de şoareci din clădirea Facultății de Ştiințe. Când şi-a dat seama că şi ea pleca şi că mergea, probabil, acasă, s-a oferit s-o ducă el cu maşina.

— Doar dacă mergi oricum în direcția aia.

Louise nu accepta favoruri, îi spusese asta cât se poate de clar din prima clipă. Când o invitase la film, îi răspunsese: „Doar dacă mă laşi să-mi plătesc singură biletul”. Dacă ar fi fost mai înaltă, poate că i-ar fi găsit atitudinea amenințătoare.

Era mai frig, soarele firav şi roşiatic aproape apusese, zăpada era purpurie şi scârțâia sub bocanci. Louise a tropăit pe loc lângă maşină până când a reuşit el să descâlcească firul încălzitorului pentru motor şi să deschidă portiera; capul îi ieşea din haina uriaşă de blană, cumpărată la mâna a doua, asemenea capului unui popândău care se ițeşte din vizuina lui. El văzuse o mulțime de popândăi când traversase țara cu maşina, mulți dintre ei morți; pe unul îl omorâse chiar el, fusese un accident, efectiv i se aruncase sub roți. Nici maşina nu rezistase prea mult: până ajunsese el la periferie – deşi mai târziu şi-a dat seama că acela era chiar oraşul –, îi căzuse o aripă şi ceda contactul. Fusese nevoit s-o ducă la fiare vechi, hotărând apoi cu stoicism să se descurce fără maşină, asta până când descoperise că nu putea.

A pornit cu maşina pe drumul de ieşire din complexul universității. Se zgâlțâia de parcă ar fi trecut peste un pod din plăci de metal: cauciucurile erau rigide din cauza

frigului, motorul era aproape inert. Ar fi trebuit să scoată mai des maşina la câte un drum lung; se uza. Louise vorbea mai mult decât de obicei; ceva o surescita. O necăjiseră doi dintre studenții ei, dar le spusese că nu erau obligați să vină la ore. „Pe barba voastră, nu e problema mea.” Ştia că ea câştigase, aveau să se pună pe treabă, aveau să participe la ore. Morrison nu era chiar la curent cu teoriile dinamicii de grup. Îi plăcea cum se făceau lucrurile pe vremuri: le predai materia şi nici nu te gândeai la ei ca la nişte oameni. Îl deconcerta când studenții îi intrau gârboviți în cabinet şi mormăiau câte ceva, agitați şi stingheri, despre tatăl lor sau despre viața amoroasă. El nu le povestea despre taică-său sau despre viața lui amoroasă şi spera să dea şi ei dovadă de aceeaşi reținere, însă ei păreau să creadă că era obligatoriu să apeleze la poveştile astea ca să obțină o prelungire a termenului-limită pentru lucrări. La începutul anului universitar, unul dintre studenți propusese să se aşeze cu toții în cerc, dar, din fericire, ceilalți preferau ca băncile să fie înşirate în linii drepte.

— E chiar aici, i-a spus Louise; aproape că trecuse de casa ei.

A oprit cu o frână bruscă, aripa din față lipindu-se de bordură, de zăpadă. De aici nu se ridica zăpada; presărau nisip peste ea, strat peste strat, pe măsură ce ningea, încrezători că n-avea să se topească brusc.

— L-am terminat, poți să intri să-l vezi, l-a invitat ea, însă părea mai curând o poruncă.

— Ce-ai terminat? a întrebat-o.

Nu fusese atent.

— Ți-am zis. Apartamentul meu, la asta am tot lucrat.

Casa era una dintre cutiile alea banale cu două etaje cu care fuseseră umplute zeci de străzi în anii de după război, când fusese o criză a locuințelor şi materialele de construcție erau

rare. Era tencuită cu un pietriş cenuşiu, pe care el îl găsea deprimant. Câteva dintre casele vechi rezistaseră, dar erau demolate cu repeziciune de dezvoltatorii imobiliari; în curând, trecutul oraşului nu avea să se mai întrezărească nicăieri. În rest, peste tot erau blocuri-turn sau, şi mai rău, clădiri scunde, ca nişte cazărmi, ieftine şi lipite unele de altele. Uneori, şirurile de clădiri precare – cu zăpadă pe acoperişuri, cu figuri palide, pierdute, privind bănuitoare de la ferestre, cu jucăriile copiilor împrăştiate ca nişte gunoaie pe alei – îi aminteau de fotografiile vechi, cu tabere de mineri, pe care le văzuse. Erau casele unor oameni care nu se aşteptau să locuiască acolo mult timp.

Apartamentul ei era la subsol. În timp ce ocoleau prin spate şi o luau în jos pe scări, evitând un ziar întins pe palier, pe care se aflau galoşii şi cizmele familiei ce locuia deasupra ei, Morrison a fost copleşit de amintiri intense şi de panica resimțită atunci când îşi căutase el însuşi casă, un acoperiş, un adăpost, şi-a adus aminte cum se trambalase de la adresă la adresă, tururile prin pivnițele umede ce aduceau cu nişte ghene spoite la repezeală de proprietari, cu plăci de PVC şi lambriuri ieftine, ca să profite de pe urma valului de studenți şi a pieței imobiliare. Ştiuse din prima clipă că el n-ar fi putut supraviețui o iarnă îngropat aşa, ori prizonier într-una dintre clădirile din carton şi sticlă. Oare chiar nu existau case adevărate, de bun gust, interesante? În cele din urmă, găsise un apartament la etajul doi: casa era din pietriş roz în loc de cenuşiu, mizeria era înfiorătoare şi proprietara era mereu pusă pe harță, dar el închiriase pe loc apartamentul, doar pentru bucuria de a deschide fereastra şi a privi afară.

Nu ştiuse la ce să se aştepte de la camera lui Louise. Nu şi-o imaginase niciodată locuind undeva, cu toate că o luase de acasă şi o adusese înapoi de mai multe ori.

— Am terminat ieri biblioteca, i-a spus, arătând spre o structură din scânduri lăcuite şi blocuri de ciment, cât peretele de lungă. Ia loc, îți fac nişte cacao.

S-a dus în bucătărie fără să-şi scoată blana, iar Morrison s-a aşezat pe scaunul ergonomic, din piele artificială. S-a învârtit, analizând, comparând apartamentul acela cu genul de loc în care i-ar fi plăcut lui să trăiască, dar pe care nu apucase niciodată să-l amenajeze.

Era clar că ea investise multă energie în amenajare, însă rezultatul nu arăta ca o cameră, ci ca mai multe camere diferite, din care fuseseră decupate bucăți şi lipite laolaltă. Nu reuşea să-şi dea seama ce anume crea efectul acesta: era genul de unitate prin diversitate pe care îl găsise în moteluri când străbătuse țara, mobila semi-modernă, peisajele nordice tipice, înrămate, de pe pereți. Dar masa era o imitație a uneia în stil victorian şi avea nişte reproduceri după Picasso. Patul era camuflat în spatele unei draperii din pânză de sac vopsită, pe jumătate trasă, dar pe preşul de lângă pat se vedeau doi papuci bleu, pufoşi, care îl surprindeau, aproape că-l şocau: nu păreau deloc genul ei.

Louise a adus băutura şi s-a aşezat pe jos în fața lui. Au vorbit, ca de obicei, despre oraş: încă erau amândoi în căutare de activități, căutare ce pornea de la presupunerea lor de estici că oraşele trebuie să fie distractive şi interesante. Mai curând asta îi făcea să petreacă atâta timp împreună, decât o atracție reciprocă; cele mai multe dintre cunoştințele lor fie erau căsătorite, fie locuiau în oraş de prea multă vreme şi renunțaseră.

Filmele care rulau în cinematografe se schimbau rar; singurul teatru din oraş, cu depăşitele-i comedii populare, nu-i mulțumea. Însă merseseră la operă împreună, când venise un spectacol: corul local şi vedete de import – merseseră la „Lucia” şi se dovedise o reprezentație bunicică, având în vedere condițiile. La pauză, Morrison privise în jur,

la publicul tăcut, dintr-o bucată, aflat în foaier, unele dintre femei încă având genul de pantofi cu botul ascuțit şi toc înalt, cum se purtau la începutul anilor 1960, şi îi şoptise lui Louise că parcă erau într-o broşură turistică din Rusia.

Într-o duminică, înainte să înceapă ninsorile, făcuseră o plimbare spontană cu maşina; la sugestia ei, au pornit spre grădina zoologică aflată la vreo treizeci de kilometri de oraş. După ce trecuseră de sondele de petrol, începuseră şi copacii; nu soiul bun de copaci – avusese sentimentul, cum simțise şi când traversase țara, că pământul se ținea departe de el, nu-l lăsa să pătrundă; trebuia să fie ceva mai mult decât monotonia aceasta banală şi repetitivă –, dar măcar erau copaci; iar când au ajuns la grădina zoologică, au descoperit că era spațioasă, animalele erau ținute în țarcuri suficient de mari ca să poată alerga şi chiar să se poată ascunde, dacă voiau.

Louise mai fusese acolo – n-a întrebat-o cum ajunsese, ea neavând maşină –, aşa că îi prezentase toate cele.

— Aleg animale care pot supraviețui iarna, îi spusese. E deschisă tot anul. Ele nici nu ştiu că sunt într-o grădină zoologică.

Îi arătase muntele artificial, făcut din blocuri de ciment, pe care se puteau cățăra caprele de munte. În general, lui Morrison nu-i plăcea niciun animal mai mare şi mai sălbatic decât o pisică, dar acestea, ținute la o distanță semnificativă, erau acceptabile. În ziua aceea îi povestise câte ceva despre ea, ceea ce era o noutate: de cele mai multe ori vorbea doar despre muncă. Fusese în Europa, îi povestise, îşi petrecuse un an la studii în Anglia.

— Şi aici ce cauți? o întrebase el.

Ridicase din umeri.

— Cei de aici mi-au oferit bani; nimeni altcineva nu mi-a dat fonduri.

În esență, ăsta era și motivul lui. Nu era vorba despre încorporare; depășise vârsta respectivă, cu toate că aici preferau să considere în continuare că încerca să scape de armată, asta îi făcea prezența mai acceptabilă în ochii lor. Situația pe piața muncii nu fusese strălucită în State și nici unde încercase mai târziu, în zona căreia aici i se spunea Estul. Dar adevărul era că banii și situația apăsătoare de acasă nu erau singurele motive. Își dorise altceva, o aventură; se gândise c-ar fi putut învăța ceva nou. Crezuse că orașul avea să fie aproape de munte. Dar în afara viroagei pustii prin care șerpuia râul pământiu, totul era plat.

— Nu vreau să ai impresia că asta e norma, îi spunea acum Louise. Ar trebui să vezi Montréalul!

— Dar tu ești norma?

Ea a izbucnit în râs.

— Nimeni nu este norma sau ți se pare că suntem toți la fel? Nu sunt norma, sunt câte puțin din toate.

Rostind asta, și-a lăsat blana să-i cadă de pe umeri, iar el s-a întrebat din nou dacă se aștepta să se dea la ea, s-o abordeze. Ceva sau pe cineva trebuia să abordeze; începea să se simtă izolat în hainele și în pielea lui. Studenții ieșeau din discuție; în plus, erau atât de opaci, de nepătruns; fetele, chiar și cele mai slăbuțe, îl duceau cu gândul la niște bucăți dintr-o substanță albă și coagulată, ca untura; iar celelalte femei singure din corpul profesoral erau mult mai în vârstă decât el: la ele, vioiciunea eficientă a lui Louise degenerase într-un soi de putere care parcă te țintuia și te înjunghia.

Trebuia să existe un loc unde să poată întâlni pe cineva, o fată drăguță, fără cine știe ce disciplină, cu sâni lăsați, neîngrijiți, mai mult trup decât idee, șleampătă și relaxată. Existau asemenea fete, le știa din ceea ce acum considera a fi fosta lui viață, dar nu ținuse legătura cu niciuna dintre ele. Toate fuseseră bune la început, însă până și cea mai

delăsătoare dintre ele ajunsese la un moment dat să-i ceară ceva ce el nu se considera pregătit să-i ofere: voiau să se îndrăgostească de ele, o străduință a minții pe care el o găsea prea obositoare. Simțea că mintea lui avea alte lucruri de făcut, deşi nu era sigur care erau acestea. Degusta, explora: țelurile aveau să vină mai târziu.

Louise nu semăna deloc cu ele; nu i-ar fi împrumutat corpul ei pe degeaba, nici măcar temporar, cu toate că acum avea blana întinsă în jurul ei ca un covoraş şi ridicase un genunchi, iar prin pantalonii din reiat se profila chiar sub ochii lui rotunjimea încordată a coapsei ei destul de musculoase. Probabil că mergea la schi şi la patinaj. Şi-a imaginat trupul lui lung prins în încleştarea aceea atletică, rece, cu ochii întunecați de blană. Încă nu, şi-a spus, ridicând între ei cana pe jumătate plină cu cacao. Mă descurc şi fără, încă n-am nevoie.

Era weekend şi Morrison îşi zugrăvea apartamentul, ca de obicei în weekenduri; tot văruia cu intermitențe de când se mutase.

— Va trebui să-i dați o zugrăveală, bineînțeles, îi spusese abil proprietarei când fusese la vizionare, dar făcuse greşeala de a se fi arătat deja prea interesat şi ea fusese mai vicleană decât el.

— Mda, nu ştiu ce să zic, mai e un băiat care îl vrea şi zice că-l zugrăveşte singur...

Aşa că, evident, a trebuit să zică şi Morrison că-l zugrăveşte singur. Asta era a treia mână.

Morrison crezuse c-o să fie ca în reclamele la vopsea – gospodine imaculate zugrăveau grațios, cu o singură mână, zâmbitoare –, însă nu era uşor. Varul ajungea pe podea, pe mobilă, în părul lui. Înainte să se apuce măcar, trebuise să care afară tot ce lăsaseră în urmă câteva generații de chiriaşi: haine de bebeluşi, fotografii vechi, o cameră de

bicicletă, o mulțime de sticle goale de băutură şi (surprinzător) o paraşută din mătase. Dezordinea îl atrăgea doar la femei; nu suporta să trăiască înconjurat de haos.

Unul dintre pereții din sufragerie fusese roz, altul fusese verde, al treilea, portocaliu şi al patrulea, negru. El îi făcea pe toți albi. Ultimii chiriaşi, câțiva studenți nigerieni, lăsaseră pe pereți nişte desene murale ce păreau magice: un fel de mlaştină, desenată cu negru pe zidul portocaliu, şi o formă înaltă, desenată cu roz pe peretele verde, care înfățişa fie un prunc Isus prost desenat, fie – era posibil? – un penis erect cu o aură în jurul lui. Morrison a zugrăvit întâi aceşti doi pereți, dar îl neliniştea gândul că desenele acelea încă se aflau acolo, sub var. Uneori, în timp ce mânuia de zor trafaletul, trecând de la un perete la altul, se întreba ce ziseseră nigerienii prima oară când scăzuse temperatura sub –40 de grade.

Proprietara părea să prefere studenții străini, probabil pentru că le era frică să se plângă: se simțise de-a dreptul ofensată când Morrison ceruse o încuietoare zdravănă la uşă. La subsol era un hățiş de boxe; încă nu ştia sigur cine locuia în ele. La scurtă vreme după ce se mutase, se trezise la uşă cu un coreean care zâmbea plin de speranță. Voia să stea de vorbă despre impozitul pe venit.

— Îmi pare rău, îi spusese Morrison, poate altă dată, bine? Am mult de lucru.

Tipul părea de treabă, fără îndoială, dar Morrison n-avea chef să se bage în seamă cu oameni pe care nu-i cunoştea; şi chiar avea mult de lucru. S-a simțit meschin mai târziu, când a descoperit că vecinul coreean avea o soție şi un copil, trăiau cu toții într-o boxă de jos. Toamna puneau adesea peşti la uscat, îi agățau de sârmele de rufe, unde se învârteau în vânt, ca decorațiunile din plastic de prin benzinării.

Tocmai se ocupa de tavan, cu capul pe spate, cu vopseaua scurgându-i-se pe braț de pe mânerul trafaletului, când a auzit soneria. Aproape că spera să fie coreeanul, în weekend nu prea vedea pe nimeni. Dar era Louise.

— Bună, a salutat-o surprins.

— M-am gândit să trec pe la tine. Nu mai folosesc telefonul.

— Zugrăvesc, i-a spus el, parțial ca pe o scuză: nu prea voia s-o invite în casă – ce avea să ceară de la el?

— Mă laşi să te ajut? l-a întrebat ea, ca şi cum ar fi fost o mare plăcere şi el i-ar fi făcut ei o favoare.

— Păi, tocmai mă pregăteam să închei treaba pe ziua de azi, a mințit.

Ştia că avea să fie mai pricepută decât el. S-a dus să facă ceai în bucătărie, iar Louise s-a aşezat la masă, privindu-l.

— Am venit să stăm de vorbă despre Blake, i-a spus ea. Trebuie să scriu o lucrare.

Spre deosebire de el, ea era doar asistentă de cercetare, făcea un curs.

— Ce anume despre el? a întrebat-o Morrison, fără să fie prea interesat.

Blake nu era specializarea lui. Versurile din perioada de început nu-i displăceau, dar profețiile îl plictiseau şi scrisorile extravagante, în care Blake îşi numea prietenii îngeri ai lu-
minii şi-şi demoniza duşmanii, i se păreau de prost gust.

— Fiecare trebuie să analizeze o poezie din Cântecele Experienței[12]. Eu ar trebui să fac Cântecul doicii. Dar ei habar n-au ce se întâmplă în cursul ăla, nici el nu ştie ce se întâmplă. Am încercat să le deschid ochii, dar toți îşi văd de ale lor, habar n-au ce se petrece. Stau acolo şi-şi distrug

---

[12] *Cântece ale Inocenței şi ale Experienței*, traducere de Iana Maravis, Editura RAO, 2006 (n. red.).

reciproc lucrările. Adică ei nici măcar nu ştiu care e scopul poeziei.

Nu bea din ceai.

— Şi când trebuie s-o predai? a întrebat-o, păstrând un ton neutru.

— Săptămâna viitoare. Dar n-o s-o fac, nu cum vor ei. O să le dau una dintre poeziile mele. Asta spune totul. Adică, dacă trebuie să citească una acolo, la oră, au să înțeleagă ce încerca Blake să facă folosind cadențele. O s-o xeroxez în multe exemplare. A ezitat, mai puțin sigură pe ea însăşi, şi a continuat: Crezi c-ar fi OK?

Morrison s-a întrebat ce ar fi făcut el dacă ar fi încercat vreun student de-ai lui o astfel de mişcare. Louise nu i se păruse genul care să scrie poezii.

— Ai vorbit întâi cu profesorul despre asta?

— Încerc să vorbesc cu el. Încerc să-l ajut, dar nu mă ascultă deloc. Dar dacă n-or să înțeleagă la ce mă refer, o să-mi fie clar că sunt toți nişte prefăcuți şi pot să plec direct.

Îşi învârtea ceaşca pe blatul mesei, buzele îi tremurau.

Morrison simțea că în el se dădea o luptă; nu voia nici ca ea să plângă, asta ar fi presupus nişte gesturi periculoase de consolare, poate chiar să-şi petreacă brațul pe după umerii ei. A încercat să ignore imaginea ce i-a apărut pe nepusă masă în minte: el deasupra ei, în mijlocul podelei din bucătărie, umplându-i haina de blană cu vopsea albă. ,,Nu azi”, a poruncit mintea lui, a implorat.

Ca un fel de răspuns, reverberațiile unei orgi au bubuit de sub picioarele lor, acompaniate de o voce subțire, tremurătoare:

— ,,Stâncă a veacurilor, pentru mine despică-te... Să mă ascund îngăduuuie-mi...”[13]

Louise a luat-o ca pe un semn.

— Tre’ să plec.

S-a ridicat şi-a ieşit la fel de brusc cum venise, mulțumindu-i în grabă pentru ceaiul pe care nu-l băuse.

Era o orgă Hammond şi îi aparținea locatarei de sub el, o localnică. Când soțul şi fiica ei adolescentă erau acasă, țipa la ei. În restul timpului, dădea cu aspiratorul sau cânta imnuri religioase ori şlagărele preferate la orgă, cu câte două degete, fredonând singură. Orga îl enerva cel mai tare pe Morrison. La început încercase s-o ignore; apoi pusese discuri cu muzică de operă, încercând s-o acopere. În cele din urmă, o înregistrase cu reportofonul. Când zgomotul devenea înnebunitor, îşi orienta boxele în jos, spre țevile de aerisire, şi dădea înregistrarea cât de tare putea. Aşa avea sentimentul că participă, că are un oarecare control.

Asta a făcut şi acum, încântat de faptul că muzica de pe casetă nu se armoniza deloc cu ceea ce cânta ea de data asta: „Whispering Hope” suprapus peste „Annie Laurie”; „The Last Rose of Summer”, drept contrapunct pentru „Come to the Church in the Wildwood”. Îl surprindea cu câtă patimă era în stare s-o urască: o văzuse o singură dată, când ea îl privise răutăcios de după hidoasele ei perdeluțe cu flori, în timp ce el înota prin zăpadă spre garaj. Soțul ei era cel care ar fi trebuit să dea zăpada de pe alee, dar nu se ocupa niciodată.

---

[13] Versuri ale unui faimos imn religios, *Rock of Ages*, compus în anul 1763 de reverendul Augustus Montague Toplady şi cântat de-a lungul vremii de numeroşi mari artişti, printre care s-au numărat Ella Fitzgerald, Bing Crosby şi Perry Como (n. tr.).

A doua zi, Louise s-a întors înainte să se fi sculat Morrison. Se trezise, dar îşi dădea seama după răcoarea din încăpere – scotea aburi când răsufla – şi după vagul miros de păcură că iarăşi se stricase centrala. Era mai puţină bătaie de cap să stea în pat măcar până răsărea soarele ca lumea, decât să se ridice şi să încerce tot felul de strategii ca să se încălzească.

Când a ţârâit soneria, şi-a tras o pătură pe el şi s-a împleticit până la uşă.

— Mi-am dat seama de o chestie, i-a zis Louise pe un ton tragic.

A şi intrat pe uşă înainte să apuce el s-o refuze cumva.

— Mă tem că e cam frig aici, i-a spus el.

— Trebuia să vin şi să-ţi spun. Nu mai folosesc telefonul. Ar trebui să ţi-l desfiinţezi şi tu.

A bătut din picioare, scuturându-şi zăpada de pe cizme, iar Morrison s-a retras în camera de zi. Pe interiorul ferestrelor era un strat gros de gheaţă; a aprins soba cu gaz. Louise mărşăluia neliniştită pe podeaua goală, fără covor.

— Nu mă asculţi!

Bărbatul a privit-o ascultător, înfăşurat în pătură.

— M-am gândit la chestia asta: oraşul n-are niciun drept să fie aici. Adică, vreau să zic, de ce-i aici? Niciun oraş n-ar trebui să se afle aicea, atât de departe în nord; nici măcar nu e pe vreun lac sau râu important. De ce-i aici?

Îşi frământa mâinile, privindu-l ca şi cum totul depindea de răspunsul lui.

Morrison, stând într-un picior, desculţ, şi-a dat seama că şi el îşi pusese adeseori întrebarea asta de când se mutase aici.

— A început ca avanpost comercial, i-a spus, tremurând.

— Dar nu arată astfel. Nu a arată a nimic, nu are nimic, ar putea fi oriunde. De ce e aici?

Îl implora; ba chiar şi-a încleştat degetele pe un colț al păturii lui.

Morrison s-a tras înapoi.

— Uite ce e, te superi dacă mă duc să mă îmbrac?

— În ce cameră? l-a întrebat, bănuitoare.

— În dormitor.

— E în regulă. Camera aia e în regulă.

Cu toate că el se temea, Louise n-a schițat niciun gest de a veni după el. După ce s-a îmbrăcat, s-a întors în sufragerie şi a găsit-o aşezată pe podea, cu o bucată de hârtie în față.

— Trebuie să închidem cercul, i-a spus. Avem nevoie şi de ceilalți.

— Care ceilalți?

Conchise că Louise era extenuată, muncise prea mult: avea pete stacojii în jurul ochilor, iar restul feței îi era de un verzui palid.

— Îți fac o diagramă, i-a spus.

Însă în loc să deseneze, stătea pe podea, împungând hârtia cu vârful creionului.

— Am vrut să-mi fac sistemul meu, a rostit ca un vaiet, dar nu m-au lăsat.

I s-a prelins o lacrimă pe obraz.

— Poate ar trebui să stai de vorbă cu cineva, a rostit Morrison cât de nonşalant a putut.

Louise a ridicat capul.

— Păi, stau de vorbă cu tine. Ah, a spus, revenind la vocea ei eficientă, vrei să zici cu un psihiatru. Am vorbit cu unul mai devreme. A zis că sunt foarte sănătoasă la cap şi că sunt un geniu. Mi-a făcut şi o citire a capului: a zis că tiparele din creierul meu sunt la fel cu ale lui Iulius Cezar, numai că ale lui erau milităreşti şi ale mele sunt creative.

S-a pus iar pe împuns hârtia cu creionul.

— Hai că-ți fac un sandvici cu unt de arahide, i-a spus Morrison, oferindu-i singurul lucru pe care şi-l dorea el însuşi în clipa aceea.

Abia câteva luni mai târziu, când şi-a amintit scena aceea, i-a dat prin cap să se întrebe cum ar fi putut şti cineva care erau tiparele din creierul lui Iulius Cezar. La momentul respectiv, chiar se întreba dacă nu cumva Louise putea fi, într-adevăr, un geniu. Se simțea neputincios din cauză că nu ştia cum să-i răspundă; avea să-l creadă la fel de obtuz ca pe ceilalți, oricine ar fi fost aceia.

La început, Louise n-a vrut ca el să meargă în bucătărie: ştia că acolo era telefonul. Însă i-a promis că nu avea să-l folosească. Când s-a întors cu o felie de pâine pe care întinsese cu greu untul de arahide întărit din cauza frigului, a găsit-o cuibărită în propria haină, dormind în fața sobei. A aşezat cu grijă sandviciul lângă ea, ca şi cum ar fi lăsat firimituri pe un ciot de copac, pentru nişte animale sălbatice nevăzute. Apoi s-a răzgândit, l-a luat înapoi, s-a întors în bucătărie pe vârfuri şi l-a mâncat el. A pornit cuptorul, i-a deschis uşa, s-a înfăşurat într-o pătură din dormitor şi s-a pus pe citit Marvell.

Louise a dormit aproape trei ore; n-a auzit-o când s-a trezit. Şi-a făcut direct apariția în uşa bucătăriei şi arăta mult mai bine, cu toate că paloarea aceea verzui-cenuşie încă îi zăbovea în jurul ochilor şi a gurii.

— Fix de asta aveam nevoie, i-a spus cu vocea ei obişnuită, energică. Acuma trebuie s-o iau din loc, am foarte multe de făcut.

Morrison şi-a dezlipit picioarele de aragaz şi a condus-o.

— Ai grijă să nu cazi! a strigat voios după ea când cobora scara abruptă din lemn, cu picioarele complet acoperite de haina lungă.

Treptele erau pline de gheață, nu le deszăpezise ca lumea. Proprietara se temea că cineva o să alunece şi o s-o dea în judecată.

Când a ajuns jos, Louise s-a întors şi i-a făcut cu mâna. Aerul era parcă mai dens, se simțea ceața înghețată, particulele de apă pluteau în suspensie; lui Morrison i se spusese la un moment dat că dacă ar fi alergat un cal prin ceața aceea, acele de gheață i-ar fi străpuns plămânii şi ar fi murit din cauza hemoragiei. Dar nu i se spusese decât după ce bătuse drumul pe jos până la universitate, într-o dimineață în care maşina nu pornise, iar odată ajuns, se plânsese la cafea că îl doare în piept.

A privit-o cum dispare după colț. Apoi s-a întors în camera de zi cu sentimentul că îşi recucerea teritoriul. Creionul ei şi hârtia pe care o umpluse cu puncte şi găuri, cu rupturi, un cod indescifrabil, erau tot lângă sobă. Morrison a început să mototolească hârtia, dar s-a răzgândit şi în schimb a împăturit-o cu grijă şi a pus-o pe polița căminului, unde ținea scrisorile la care trebuia să răspundă. Apoi s-a plimbat prin apartament, conştient că îl aştepta treaba, dar simțind în acelaşi timp că nu avea nimic de făcut.

Louise s-a întors peste jumătate de oră; Morrison şi-a dat seama că o aştepta. Avea o expresie îndurerată, o figură căzută, ca şi cum nişte mâini minuscule trăgeau în jos de pielea de pe maxilarul ei.

— Vai, trebuie să vii! i-a spus, implorându-l. Trebuie să vii, e prea multă ceață.

— Nu vrei să intri tu puțin? a întrebat-o Morrison.

Asta ar fi fost mai uşor de gestionat. Poate că luase ceva şi-i făcuse rău; dacă asta era, putea să aştepte până îi trecea efectul. El avusese întotdeauna mare grijă; era o lume mică şi aveai mari şanse ca dealerul local să-ți fie student; şi

mai era ceva, n-avea niciun chef să-şi transforme creierul în terci.

— Nu, i-a răspuns ea, nu mai pot să intru pe uşa asta. E greşit. Trebuie să vii tu afară.

Avea o expresie vicleană, ca şi cum plănuia ceva.

— O să-ți prindă bine să ieşi la o plimbare, a adăugat pe un ton cât se poate de rațional.

Avea dreptate, adevărul era că nu prea făcea mişcare. Şi-a tras cizmele grele în picioare şi s-a dus să-şi caute haina.

În timp ce mergeau, alunecând ori scrâşnindu-le zăpada sub picioare, Louise părea tare încântată de ea însăşi, chiar triumfătoare; păşea un pic în fața lui, ca şi cum ar fi vrut să se asigure că ea conduce. Erau înconjurați de ceața înghețată, care le înăbuşea vocile, se cristaliza ca un mănunchi de ace de molid pe firele stâlpilor de telefon şi pe crengile celor câțiva copaci care lui îi păreau pitici, însă probabil că pentru localnici erau de o dimensiune normală. Avea grijă să nu inspire prea adânc. Un stol de botgroşi se învârtea şi ciripea strident în fața lor, alegând ultimele fructe roşiatice de pe un scoruş.

— Mă bucur că nu e însorit, a spus Louise. Soarele îmi ardea celulele din creier, dar acum mă simt mult mai bine.

Morrison a aruncat o privire în sus, spre cer. Era şi soarele undeva acolo, unde se vedea o pată vag luminoasă pe fundalul cenuşiu uniform. Şi-a stăpânit impulsul de a-şi duce mâna la ochi, de a-şi proteja celulele din creier: era conştient că era doar o încercare de a ignora un lucru pe care nu voia să-l ştie – că Louise nu era în apele ei sau, ca s-o spună pe-aia dreaptă, că era nebună.

— Nu-i aşa de rău să locuieşti aici, să ştii! i-a spus Louise, țopăind ca o copilă pe zăpada tasată. Trebuie doar să ai resurse interioare. Mă bucur că eu am; am mai multe decât tine, Morrison, am mai multe decât majoritatea oamenilor. Asta mi-am zis când m-am mutat aici.

— Unde mergem? a întrebat-o Morrison după ce au străbătut câteva străzi.

Îl condusese către vest, acum erau pe o stradă pe care el n-o ştia, ori poate n-o recunoştea din cauza ceţii?

— Mergem după ceilalţi, bineînţeles! i-a răspuns, aruncându-i peste umăr o privire aproape indignată. Trebuie să închidem cercul.

Morrison a urmat-o fără să crâcnească. Era uşurat că în curând aveau să fie şi alţi oameni cu ei.

Apoi Louise s-a oprit în faţa unui bloc de dimensiuni medii.

— Aici sunt, înăuntru, i-a spus.

Morrison a dat să pornească spre uşă, însă ea l-a oprit, trăgându-l de braţ.

— Nu poţi să intri pe uşa aia! Este orientată în direcţia greşită. Nu e uşa bună.

— Dar ce are?

Poate că nu era uşa bună (şi cu cât o privea mai mult, îi privea ochiurile de sticlă, cum străluceau malefic, cu atât înţelegea mai bine la ce se referea Louise), dar era singura.

— E orientată spre est, i-a explicat ea. Tu nu ştii?! Oraşul e polarizat pe nord şi pe sud; râul îl împarte în două; polii sunt uzina de gaz şi uzina electrică. N-ai remarcat niciodată că podul le uneşte? Aşa trece curentul. Trebuie să avem grijă ca polii din creierele noastre să fie aliniaţi cu polii oraşului, asta e toată ideea în poezia lui Blake. Nu poţi să întrerupi curentul.

— Şi-atunci, cum intrăm?

Louise s-a aşezat în zăpadă; el se temea iarăşi c-o să izbucnească în plâns.

— Uite cum facem, i-a spus grăbit, o să intru pe uşă în lateral şi-i chem afară; în felul ăsta nu întrerup curentul. Şi tu nu trebuie să intri deloc. Dar cine sunt? a adăugat în ultima clipă.

Când le-a recunoscut numele, a fost în culmea fericirii: până la urmă, nu era nebună, oamenii ăştia existau cu adevărat, ea chiar avea un scop şi un plan. Probabil că toată treaba asta era doar un mod mai complicat de a aranja să-şi vadă prietenii.

Era familia Jamieson. Dave era una dintre cunoştinţele de la facultate cu care Morrison se saluta pe hol, dar nimic mai mult. Soţia lui născuse de curând. Morrison i-a găsit în haine de casă; a încercat să le explice ce voia, lucru destul de dificil, pentru că nici el nu era sigur. În cele din urmă, le-a spus că avea nevoie de ajutor. Numai Dave putea să vină cu el, soţia lui trebuia să rămână să aibă grijă de bebeluş.

— Să ştii că n-o cunosc aşa bine pe Louise, i-a spus Dave în lift.

— Nici eu, i-a răspuns Morrison.

Louise aştepta în spatele unui pin pitic de pe pajiştea din faţa clădirii. A ieşit de după el când i-a văzut.

— Unde-i bebeluşul? Avem nevoie de el ca să închidem cercul. Avem nevoie de bebeluş! Nu vă daţi seama că fără el o să se despice ţara în două?

A bătut din picior, mânioasă pe ei.

— Putem să ne întoarcem mai încolo după el, i-a spus Morrison, iar asta a calmat-o.

Le-a spus că mai aveau de adunat doar încă două persoane; le-a explicat că aveau nevoie de oameni de pe ambele părţi ale râului. Dave Jamieson a sugerat că puteau să meargă cu maşina lui, dar Louise renunţase şi la maşini: erau la fel de rele ca telefoanele, fiindcă nu mergeau în direcţii fixe. Avea chef de vorbă. Până la urmă au convins-o să se urce în autobuz, argumentând că traseul lui traversa oraşul de la nord la sud. Întâi a trebuit să se asigure ea că trecea peste podul cel bun, ăla din apropiere de uzina de gaz.

Celălalt cuplu ales de Louise locuia într-un apartament cu vedere la râu. Părea să-i fi ales nu fiindcă i-ar fi fost prieteni buni, ci pentru că din sufrageria lor, în care intrase ea o dată, se vedeau şi uzina de gaz, şi uzina electrică. Uşa apartamentului era orientată spre sud; Louise a intrat în clădire fără să stea pe gânduri.

Morrison nu era încântat de alegerea făcută de Louise. Cei doi erau vârful de lance al grupului antiamerican local: trebuia să îndure aproape zilnic înţepăturile acre ale lui Paul la cafea, în vreme ce Leota avea obiceiul ca la petrecerile cadrelor universitare să vorbească la nesfârşit, de faţă cu el, despre afurisiţii de americani, ca apoi să se întoarcă spre el şi să spună, zâmbind doar cu buzele, nu şi cu ochii: „Ah, am şi uitat... tu eşti american!”. Ajunsese la concluzia că cea mai bună apărare era să se declare de acord. „Voi, yankeii, veniţi aici şi ne luaţi toate locurile de muncă”, spunea Paul, iar Morrison încuviinţa afabil din cap. „Aşa e, n-ar trebui să permiteţi să se întâmple aşa ceva. Mă întreb de ce m-aţi angajat pe mine.” Leota începea să se plângă că americanii cumpărau toată industria, iar Morrison îi răspundea: „Da, e mare păcat. Dar de ce ne-o vindeţi?”. Îi înţelegea, bineînţeles, dar el nu era Procter & Gamble. Ce voiau să facă el? Ce făceau ei înşişi, de fapt? Însă Paul cedase la un moment dat, după ce băgase cam multe beri la Clubul Universitarilor, şi-i mărturisise că Leota fusese suplă când se căsătoriseră, dar acum era grasă. Morrison păstra amintirea acelei mărturisiri ca pe un fel de ostatic.

Trebuia să recunoască însă că de data asta Paul fusese mult mai eficient decât era el în stare să fie. Paul a văzut din prima clipă ceea ce lui Morrison îi luase ore, poate săptămâni să vadă: că era ceva în neregulă cu Louise. Leota a ademenit-o în bucătărie cu un pahar cu lapte, în vreme ce Paul a pregătit singur un plan conspirativ în sufragerie.

— E total dusă cu pluta! Trebuie s-o internăm la nebuni. O să ne prefacem că-i cântăm în strună, chestia asta cu cercul, iar după ce ajungem jos cu ea, o luăm pe sus şi o înghesuim la mine în maşină. De cât timp e aşa?

Lui Morrison nu-i plăcea deloc cum suna „o luăm pe sus” şi „o înghesuim”.

— Nu vrea să se urce în maşini, i-a explicat.

— Ba pe dracu’, i-a întors-o Paul, eu n-o iau pe jos pe vremea asta de rahat! Şi-s kilometri întregi până acolo. O ducem cu forța, dacă e nevoie.

Le-a aruncat fiecăruia câte o bere şi când a stabilit că era momentul să le fi terminat, s-au dus toți în bucătărie şi Paul i-a spus precaut lui Louise că era momentul să pornească.

— Unde? i-a întrebat ea.

Le-a scrutat cu atenție fețele: îşi dădea seama că puneau ceva la cale. Morrison simțea cum începe să-i transpară vinovăția în ochi, aşa c-a întors capul.

— Să luăm bebeluşul, i-a răspuns Paul. Pe urmă putem forma cercul.

Louise îl privea ciudat.

— Ce bebeluş? Care cerc? l-a întrebat, punându-l la încercare.

— Ştii tu...! a spus Paul persuasiv.

O clipă mai târziu, Louise a lăsat din mână paharul cu lapte, încă aproape plin, şi a spus că e gata.

Când au ajuns la maşină, a înlemnit.

— Nu acolo! le-a zis, înfigându-şi mai bine picioarele în pământ. Eu nu intru acolo!

Când Paul a înşfăcat-o de braț şi i-a spus, mângâietor şi amenințător, „Haide, fii fată cuminte”, s-a smucit de lângă el şi a luat-o la goană pe stradă, împiedicându-se şi alunecând. Pe Morrison nu-l lăsa inima s-o fugărească; deja se simțea ca un trădător. A rămas pe loc şi a privit, ridicol, cum au fugit Dave şi Paul după ea, prinzând-o din urmă şi

aducând-o înapoi aproape pe sus; o țineau bine, în timp ce ea se zbătea şi se zvârcolea în haina ei de blană, de parcă ar fi fost într-un sac. Gâfâiau toți trei, scoțând vălătuci albi de abur.

— Deschide portiera, Morrison! s-a răstit Paul milităreşte, aruncându-i o privire dispreţuitoare, de parcă n-ar fi fost bun de nimic altceva.

Morrison l-a ascultat şi Louise a fost aruncată pe bancheta din spate, Dave ținând-o mai mult sau mai puțin de ceafă, iar Paul ridicându-i picioarele. Nu s-a opus atât de vehement pe cât se aşteptase Morrison. El s-a urcat lângă ea, într-o parte; Dave, în partea cealaltă. Leota, care ajunsese jos cu întârziere, s-a urcat în dreapta şoferului; după ce a pornit maşina, s-a întors şi a scos câteva sunete de falsă veselie şi încurajare pentru Louise.

— Unde mă duc? i-a şoptit Louise lui Morrison. La spital, nu-i aşa?

O spusese aproape cu speranță, poate că se bazase pe faptul că aveau s-o ducă la doctor. S-a cuibărit lângă Morrison, lipindu-şi coapsa de pulpa lui, iar bărbatul s-a străduit să nu se tragă înapoi.

Când au ajuns la periferia oraşului, i-a şoptit din nou:

— E caraghios, Morrison. Se poartă caraghios, nu? Când ajungem la semaforul următor, să deschizi portiera de pe partea ta, sărim şi fugim. Mergem la mine acasă.

Morrison i-a zâmbit pierit, dar aproape că se gândea s-o facă. Cu toate că ştia că nu o putea ajuta cu nimic şi nici n-ar fi vrut, oricum, să-şi asume responsabilitatea, nici nu voia să-şi împovăreze conştiința cu ce avea să i se întâmple ei de aici înainte. Se simțea ca un soldat care primise ordinul să facă parte dintr-un pluton de execuție: nu era decizia, ci datoria lui, nimeni nu-l putea învinui.

Se mai ridicase ceața înghețată. Ziua devenea mai cenuşie, mai albastră: mergeau spre est, se îndepărtau de soare.

Clinica de psihiatrie era în afara oraşului, la capătul unei alei impersonale, sinuoase. Clădirile erau acelaşi gen de adunătură de stiluri disparate, odinioară recente, cum erau şi clădirile Universităţii. Aceeaşi fragmentare discordantă a spaţiului, acelaşi eşec mohorât al esteticii. Instituţii publice, s-a gândit Morrison; probabil că fuseseră proiectate de acelaşi arhitect.

Louise a rămas calmă când au intrat şi au mers la recepţie. Înăuntru au găsit un birou cu geam, decorat cu nişte clopoţei de Crăciun foarte simpli, din hârtie cartonată roşie şi verde. Louise a aşteptat liniştită, ascultând cu un zâmbet amuzat, tolerant, conversaţia lui Paul cu recepţionera; însă când a apărut un tânăr doctor rezident, i-a spus:

— Trebuie să vă cer iertare în numele prietenilor mei. Au cam băut şi încearcă să-mi joace o festă.

Rezidentul s-a încruntat întrebător. Paul a sărit imediat, explicându-i teoriile lui Louise despre cerc şi despre poli. Ea a negat totul şi i-a spus doctorului c-ar fi trebuit să cheme poliţia; gluma-i glumă, dar asta era deja folosirea abuzivă a proprietăţii publice.

Paul s-a întors către Morrison: el îi era prietenul cel mai apropiat.

— Păi, a bâiguit Morrison, s-a purtat un pic cam ciudat, dar poate nu chiar atât încât...

Şi-a plimbat privirea peste interiorul pseudomodern, peste coridoarele care duceau cine ştie unde. De-a lungul unuia dintre ele îşi târşâia picioarele o siluetă letargică.

Lui Louise îi ţinea figura de minune, era atât de calmă, aproape că-l convinsese pe rezident; dar când a văzut că avea să câştige, a pierdut controlul. Împingându-l în joacă pe Paul, i-a spus:

— De ăştia ca tine n-avem nevoie! Tu n-o să intri în cerc.

Apoi s-a întors către doctor şi i-a spus cât se poate de serioasă:

— Acum chiar trebuie să plec. Ştiţi, munca mea e foarte importantă. Împiedic izbucnirea războiului civil.

După ce a fost internată, i-au fost luate cele câteva obiecte de valoare, fiind încuiate într-un seif („ca să nu le fure ceilalţi pacienţi", le-a explicat recepţionera), cheile ei de-acasă i-au fost înmânate lui Morrison la cererea ei, şi Louise a dispărut pe unul dintre coridoare, îndepărtându-se flancată de doi rezidenţi. Nu plângea. Nu şi-a luat rămas-bun de la niciunul dintre ei, cu toate că a dat din cap către Morrison, cu un gest demn şi rece.

— Contez pe tine să-mi aduci caietul, a rostit ea cu un accent britanic pronunţat. Cel negru, am nevoie de el. O să-l găseşti la mine pe birou. Şi o să-mi trebuiască şi nişte lenjerie intimă. Poate să mi-o aducă Leota.

Morrison, ruşinat şi muncit de remuşcări, i-a promis că avea s-o viziteze.

Când s-au întors în oraş, l-au lăsat pe Dave Jamieson acasă; apoi ei trei au ieşit la o pizza şi la o Cola. Paul şi Leota erau mai prietenoşi decât de obicei: voiau să afle detalii. Se aplecau peste masă, îi puneau întrebări, erau avizi, băgăcioşi; se distrau. Morrison şi-a dat seama că pentru ei, ăsta era cel mai interesant spectacol pe care li-l putea oferi oraşul.

Pe urmă s-au dus cu toţii în pivniţa lui Louise, ca să adune fărâmele de viaţă pe care îi rugase să-i permită să le păstreze. Leota a găsit lenjeria intimă (surprinzător de dantelată, în cea mai mare parte neagră şi mov), după ce a scotocit indecent de mult prin sertarele mesei ei de lucru; el şi Paul au încercat să-şi dea seama pe care dintre caietele negre de pe birou şi-l dorea. Erau opt sau nouă; Paul a deschis câteva dintre ele şi a citit la întâmplare câteva

fragmente, deşi Morrison a protestat anemic. Referirile la poli şi la cerc începuseră cu mai multe luni în urmă; înainte s-o cunoască el, a socotit Morrison.

În caietele astea îşi crea ea propriul sistem, prin aforisme şi poezii scurte care luate separat erau normale, însă luate împreună, nu mai erau în regulă; dar singura diferență, a reflectat Morrison, este că ea a luat drept real ceea ce noi, ceilalți, ne prefacem că e doar o metaforă. Printre aforisme erau presărate mici schițe, diagrame ale unor instalații electrice, citate din poeți englezi şi analize lungi, în detaliu, asupra cunoştințelor ei de la Universitate.

— Hai că te-am găsit pe tine, Morrison, a chicotit Paul satisfăcut. „Morrison nu este o persoană completă. Trebuie să fie completat, refuză să admită că trupul e parte din mintea lui. Ar putea face parte din cerc, dar numai dacă renunță la rolul de fragment şi se arată dispus să devină una cu marele întreg." Frate, înseamnă c-o luase razna de luni întregi.

O violau, pătrundeau în spațiul ei cel mai intim împotriva voinței ei.

— Lasă-l pe ăsta! a spus Morrison, mai aspru decât îndrăznea în mod normal să-i vorbească lui Paul. O să luăm caietul pe jumătate gol, probabil că la ăla se referea.

Erau vreo zece cărți de la bibliotecă împrăştiate prin cameră, unele cu termenul de returnare depăşit: cele mai multe erau de geologie şi de istorie, iar una era un volum de Blake. Leota s-a oferit să le returneze ea.

Când era gata să tragă zăvorul, Morrison a mai aruncat o privire prin apartament. Acum înțelegea de ce avea aerul acela de pastişă: biblioteca semăna cu cea din sufrageria lui Paul, afişele şi masa erau aproape identice cu cele din casa familiei Jamieson. Alte detalii îi stârneau amintiri vagi ale unor obiecte de-abia remarcate în diverse alte case, la petrecerile atât de asemănătoare între ele, organizate cu

scopul ca profesorii să se cunoască mai bine. Biata Louise încerca să se construiască din oamenii pe care îi cunoscuse. Numai de la el nu luase nimic; gândindu-se la casa lui rece, cu interiorul aproape embrionar şi sumbru, şi-a dat seama că de la el nu avusese ce să ia.

S-a ținut de cuvânt, a mers s-o vadă. Prima vizită a făcut-o împreună cu Paul şi cu Leota, dar le-a simțit ranchiuna: păreau să creadă că biata lor compatrioată avea dreptul să înnebunească fără să fie martor sau să fie implicat vreun yankeu. După aceea, a mers singur, cu maşina lui.

La a doua vizită, Louise i s-a părut la început mai bine. S-au văzut într-o rezervă înghesuită, mobilată cu două scaune; Louise stătea pe marginea scaunului ei, cu mâinile împreunate în poală, cu o expresie politicoasă, rezervată. Încă avea accentul englezesc, însă din când în când mai ieşea la suprafață şi câte un R pronunțat sonor. Se odihnea de minune, i-a povestit; mâncarea era bunicică şi cunoscuse nişte oameni de treabă, dar era nerăbdătoare să se întoarcă la muncă; o îngrijora că n-avea cine să se ocupe de studenții ei.

— Am impresia că ți-am spus nişte chestii cam nebuneşti, a zis ea zâmbind.

— Păi..., a tras de timp Morrison, mulțumit de acest semn al vindecării ei.

— Înțelesesem totul greşit. Credeam că pot să repar țara unind cele două jumătăți ale oraşului într-un cerc, folosindu-mă de curenții magnetici.

A râs dispreţuitor, după care a continuat în şoaptă:

— Dar ceea ce nu pricepusem era că nu circulă de la nord la sud curenții, ca podul. Circulă de la est la vest, ca râul. Şi nu era nevoie să alcătuiesc cercul dintr-o mulțime de segmente incomplete. N-aveam nevoie nici măcar de bebeluş. Adică, a spus ea încet de tot, renunțând complet la

accent, eu sunt cercul. Polii există în mine. Ce am eu de făcut este să am grijă să rămân întreagă, totul depinde de mine.

A încercat să afle la recepție care era diagnosticul oficial pentru Louise, dar n-au vrut să-i spună nimic. Asta era regula clinicii.

La următoarea vizită i-a vorbit aproape exclusiv în ceea ce lui, având urechea neformată, i s-a părut a fi o franceză desăvârşită. Mama ei era o franţuzoaică protestantă, iar taică-său era englez catolic, i-a spus ea.

— Je peux vous dire tout ceci, i-a spus, parce que vous êtes américain.[14] Tu n-ai legătură cu toate astea.

Lui Morrison i s-a părut că astfel se explicau multe lucruri; însă data următoare când a văzut-o a susținut că era fiica unei cântărețe italience de operă şi a unui general nazist.

— Dar am şi un pic de sânge evreiesc, a adăugat grăbită.

Era încordată, se tot ridica şi se aşeza la loc, se aşeza picior peste picior, apoi îşi schimba poziția; nu-l privea pe Morrison în ochi, ci atunci când îşi rostea sacadat replicile, se uita undeva pe la mijlocul pieptului lui.

După asta, Morrison n-a mai mers s-o vadă vreo două săptămâni. Nu credea că vizitele astea le făceau bine lui sau lui Louise, şi el avea de pus note pe lucrările de final de semestru. S-a concentrat iarăşi asupra zugrăvitului apartamentului şi asupra muzicii de orgă a femeii de la etajul de dedesubt; a dat zăpada de pe trepte şi a pus sare, ca să se topească gheața. Proprietara, simțindu-se prost fiindcă tot nu-i pusese o încuietoare cum trebuie la uşă, l-a

---

[14] „Pot să-ți spun toate astea pentru că eşti american" (în fr. în original) (n. red.).

invitat pe neaşteptate la ceai, iar decoraţiunile şi bibelourile ei groteşti, din plastic, i-au alimentat reveriile pentru o vreme. Singurul lucru bun din casa ei fals-rustică era un ou vopsit şi decorat în stil ucrainean, însă ei i se părea banal, invitându-l în schimb să admire o bucată de săpun pe care lipise flori artificiale, ca să semene cu un ghiveci; luase ideea dintr-o revistă. Într-o seară i-a bătut la uşă coreeanul, ca să vorbească despre asigurări de viaţă.

Dar gândul că Louise era acolo, în clinica biciuită de vânt, cu nimic şi nimeni cunoscut, îi dădea junghiuri de tristeţe, ca o nevralgie mentală, îmboldindu-l până la urmă să meargă în partea oraşului care era considerată centrală: voia să-i cumpere un cadou. A ales o cutiuţă cu acuarele: nu strica să aibă ceva de făcut. Avea de gând să i-o trimită prin poştă, dar s-a trezit curând intrând cu maşina pe aleea pustie a clinicii.

S-au văzut din nou în rezerva pentru vizitatori. L-a îngrijorat cât de schimbată a găsit-o: se îngrăşase, muşchii i se atrofiaseră, sânii i se lăsaseră. În loc să stea într-o poziţie rigidă, ca înainte, acum s-a tolănit pe scaun, cu picioarele crăcănate, cu braţele atârnate; avea părul tern şi nepieptănat. Purta o fustă scurtă şi ciorapi mov, iar pe unul dintre picioare avea un fir dus. Încercând să nu se holbeze la firul acela şi la bucata de piele albă, moale de pe coapsă care se vedea prin gaură, Morrison a avut prima înfiorare trupească pe care o simţise vreodată în legătură cu ea.

— Acum m-au băgat pe alt medicament, i-a explicat Louise. Celălalt n-avea efect bun. Eram alergică.

A pomenit faptul că cineva îi furase peria de păr, dar când s-a oferit să-i aducă alta, a zis că nu conta. Îşi pierduse interesul faţă de cerc şi faţă de sistemul ei complicat şi nu părea să aibă chef de vorbă. Puţinele lucruri pe care i le-a povestit au fost chiar despre spital: încerca să-i ajute pe doctori, fiindcă nu ştiau cum să-şi trateze pacienţii, dar nici

nu voiau s-o asculte. Mulţi dintre cei internaţi se simţeau mai rău, nu mai bine; mulţi trebuiau să rămână acolo pentru că nimeni nu-şi asuma responsabilitatea de a avea grijă de ei, chiar dacă medicamentele îi făceau tolerabili. Erau oameni săraci, fără rude; nu puteau fi externaţi pe răspunderea lor. I-a povestit despre o fată care era şi mai din nord şi care era convinsă că era un ren.

Abia dacă s-a uitat la acuarele, dar a îngăimat un mulţumesc. Ochii ei, de obicei larg deschişi şi vioi, erau atât de umflaţi, încât stăteau pe jumătate închişi, rămăseseră ca nişte fante, iar pielea parcă i se închisese la culoare. Îi aducea aminte de cineva, dar i-a luat câteva minute bune să-şi dea seama de cine: de o indiancă pe care o văzuse la începutul toamnei, când încă mai căuta un bar mai acătării în cartier. Stătea în faţa unui hotel ieftin, cu picioarele desfăcute, se dezbrăca şi fredona: „Hai, băieţi, ce-aşteptaţi, hai, băieţi, ce-aşteptaţi”. În jurul ei se adunase un grup de bărbaţi uşor jenaţi, care rânjeau cu subînţeles. Morrison, împotriva voinţei lui, indignat de ea, de bărbaţi şi de el însuşi,
li se alăturase. Femeia era deja goală până la talie când sosise poliţia.

Când s-a ridicat, gata să-şi ia rămas-bun, Louise l-a întrebat, ca şi cum ar fi fost strict o chestiune de interes academic, dacă el credea că avea să scape vreodată de-acolo.

Când se îndrepta spre maşină, l-a izbit gândul c-o iubea. Ideea asta l-a umplut, ca un ţel, ca un destin. Cumva, avea s-o salveze; putea să pretindă că era verişoara sau sora lui; putea s-o ascundă la el în apartament, după ce punea sub cheie toate obiectele periculoase de-acolo: lamele, cuţitele, pilele. Avea să-i dea de mâncare, să-i dea medicamentele, s-o pieptene. Noaptea, Louise avea să fie acolo, în dormitorul

acela înghețat, iar el avea să se cufunde în ea ca într-o mlaştină caldă, în care putea uita totul.

La început ideea asta l-a exaltat, apoi l-a îngrozit. Şi-a dat seama că o voia doar pe acea Louise deznădăjduită, nebună, pe cea fără niciun țel şi fără apărare. Nu i-ar fi făcut niciodată față unei Louise întregi la cap, uneia care l-ar fi putut judeca. Deci asta era fata lui de vis, îşi găsise în sfârşit femeia ideală: o minte pierdută, care se destrăma, revenind la aşchiile de materie din care era alcătuită, o creatură amorfă şi învinsă, în care să se înfigă ca o lopată în pământ, ca toporul în copac, pe care s-o folosească fără a fi şi el folosit, pe care s-o cunoască fără a fi şi el cunoscut. Era adevărat ce scrisese Louise despre el în caiet, pe vremea când era cu siguranță mai întreagă la minte decât acum. Însă,
în apărarea lui, a ajuns la concluzia că dorința lui față de ea nu era cu totul malefică: în parte, era dorința de a se reuni cu propriul corp, în care simțea din ce în ce mai puțin
că sălăşluieşte.

Apăsat de el însuşi şi de clădire, de închisoarea din care tocmai ieşise, a cotit când a ajuns la drumul principal: în loc s-o ia spre oraş, s-a îndepărtat de acesta: voia să facă o plimbare ca lumea cu maşina. A condus prin peisajul împietrit, amintindu-şi cu durere contururile blânde ale dealurilor dulci din est şi din sud, de pe tărâmul acela tihnit care acum era atât de departe, încât părea că nici nu există. Aici totul era încordat, zgârcit, bun de nimic şi nimic.

Era la jumătatea drumului spre grădina zoologică când şi-a dat seama că acolo mergea. Louise îi spusese că era deschisă toată iarna.

Nu mai rămăsese mare lucru din zi când a ajuns la intrare: avea să se întoarcă pe întuneric. Trebuia să facă o plimbare rapidă, nu voia să rămână înăuntru când se încuiau porțile. A plătit taxa de intrare siluetei înfofolite în

fular şi căciulă din cabină, apoi a pornit cu maşina de-a lungul aleilor pustii, privind prin geamul portierei turmele de lame, de iaci, țarcul tigrului siberian, unde se vedeau doar locurile în care s-ar fi putut ascunde un tigru.

Când a ajuns la câmpul bivolilor, a oprit motorul şi a coborât din maşină. Bivolii păşteau lângă gardul de sârmă, dar când l-au auzit venind, au ridicat capetele şi s-au uitat urât la el, apoi au pufnit şi au pornit cu pas legănat, intrând în nămeții de zăpadă până la pulpe.

A înaintat cu greutate pe lângă gard, fără să-i pese că se întețise vântul şi că-l pătrundea frigul, cu tot cu haina lui groasă, parcă îi fugea sângele din degetele de la picioare. Crivățul mătura drumul, cu ace subțiri, sinistre de zăpadă; la întoarcere trebuia să fie şi mai atent la troiene. Şi-a imaginat cum se înălța zăpada, cum se învolbura în bolte largi deasupra oraşului, fiecare casă fiind un miez de căldură creat de om, luptând cu frigul. Şi asta datorită centralei electrice şi uzinei de gaz: era suficient să se abată o bombă, o catastrofă asupra lor şi toate casele s-ar fi închis asemenea unor pleoape. S-a gândit la toți oamenii pe care de-abia dacă îi cunoştea, s-a întrebat cum s-ar fi descurcat, cum şi-ar fi tăiat mobila ca s-o pună pe foc, până când frigul ar fi învins. Cum îl înfruntau deja peştii coreenilor fluturând pe frânghia de rufe ca nişte steaguri argintii sfidătoare, femeia de jos scârțâind afonă „Whispering Hope” în viscol, Paul, în armura firavă a naționalismului său ieftin, proprietara ținând sus, ca pe un felinar, săpunul cu florile de plastic lipite pe el. Biata Louise, acum înțelegea şi el ce încerca ea cu atâta disperare să facă: rostul cercului, închis şi autonom, nu avea legătură cu ceea ce era în el, ci cu ceea ce rămânea închis în afara lui. Propriile eforturi de a rămâne uman, muncă inutilă şi dragoste sterilă, ce se întâmpla când se epuizau toate, ce-i mai rămânea? Copaci negri pe zidul de un portocaliu cald; şi el zugrăvise totul în alb.

Ameţit de frig, s-a sprijinit de gard, odihnindu-şi fruntea pe palma înmănuşată. Era lângă ţarcul lupilor. Şi-l amintea de când venise aici cu Louise. Stătuseră acolo o vreme, aşteptând ca lupii să se apropie, dar aceştia rămăseseră în partea opusă. Acum, trei dintre ei erau aproape de gard, se adăposteau lângă el. Un cuplu în vârstă, un bărbat şi o femeie în haine gri aproape identice, stăteau aproape de lupi. Nu-i observase până atunci, nu trecuse nicio maşină pe lângă el, probabil că veniseră pe jos din parcare. Ochii lupilor erau gălbui-cenuşii: îl priveau printre zăbrelele ţarcului, atenţi, neutri.

— Sunt lupi cenuşii? a întrebat-o Morrison pe bătrână.

Când a deschis gura să vorbească, a fost copleşit de un val de aer îngheţat.

Femeia s-a întors încet spre el: chipul ei era o pâclă de riduri din care îl ţintuiau ochii albaştri, glaciali.

— Eşti de pe aici? l-a întrebat ea.

— Nu.

Bătrâna a întors capul; a privit în continuare prin gard lupii cu boturile în aer, cu blana alb-cenuşie, scurtă, răscolită de vânt.

Morrison i-a urmărit privirea fixă: se istorisea ceva, era spus ceva ce nu avea nicio legătură cu el, lucrul pe care îl puteai afla doar când toate celelalte se sfârşeau şi erau înlăturate. Îşi simţea corpul amorţit; a început să se legene pe loc. A văzut cu coada ochiului cum bătrâna se mărea, pâlpâia, apoi a părut să dispară, iar ţinutul s-a deschis în faţa lui. Se întindea spre nord şi lui Morrison i s-a părut că vede munţii acoperiţi de zăpadă, cu crestele sclipind în lumina apusului, apoi pădure după pădure, pe urmă tundra stearpă şi albiile râurilor secate, iar dincolo de ele, atât de departe încât se lăsase deja noaptea fără de sfârşit, marea îngheţată.

SUB GEAM

Mă simt mai bine. Măcar de data asta cerul e senin, se simte o adiere, mă plimb prin rondurile şi pe aleile aranjate ale parcului, copacii se ridică ferm din pământ, ca şi cum aici ar fi locul lor, nimic nu se clatină. Am încredere în iarbă şi în clădirile pe care le văd la distanță, pot să aibă grijă de ele însele, nu au nevoie de atenția mea, nu trebuie să mă ocup eu să le țin laolaltă, nu trebuie ca ochii mei să le țină ancorate în pământ.

Mamele învăluite în abur şi copiii pițigăiați, hipertiroidieni, din excursia de ieri la grădina zoologică sunt departe acum, urmele pe care le-au lăsat în mine s-au estompat, ca nişte pete de grăsime sau ca zgârieturile lăsate de crengi pe un geam. A fost un risc pe care n-ar fi trebuit să mi-l asum, ar fi fost mai inteligent din partea mea să aştept, dar până la urmă m-am descurcat. Ba chiar am reuşit să trec prin Pavilionul Lunii, tuneluri întunecate în care domnesc țipetele, rozătoarele holbate şi primatele mici, cu capetele ca de fetuşi, păcălite de lumina cenuşie să-şi vadă de viețile lor, atât de expuse, în spatele panourilor pentru izolare fonică. Mă bucură să ştiu că pot trece pe acolo fără ajutorul nimănui.

Trec de Sera 7-B: sclipeşte, cheamă. Înăuntru sunt plante care seamănă cu nişte pietre, frunzele lor sunt cărnoase,

groase cât un deget şi pestrițe, ca să se piardă cu uşurință prin prundiş. La început am fost mulțumită că le-am descoperit. Mă gândesc, cumva îngrozită de mine însămi, c-am petrecut ore în şir privindu-le, am stat toate nemişcate. Astăzi însă nu mă atrage deloc sera: merg în două picioare, am haine pe mine.

Fac mici cumpărături pe strada din fața gării. Parcă e o senzație nouă, picioarele îmi zvâcnesc ca şi cum tocmai m-am ridicat dintr-un scaun cu rotile. Cumpăr pachețele mici, învelite în hârtie maronie, şi le pun cu grijă în geanta mea neagră trainică, cu mânere tari, ca o geantă de doctor. Pâine şi unt, struguri, renglote, din care nu cred c-a mai mâncat vreodată, dar trebuie să încercăm cu toții experiențe noi. Înainte să trag fermoarul genții aşez mai bine pachetele, ca să protejez trandafirul, acoperit în folie de plastic, cu tulpina înfăşurată în hârtie igienică udă. Redundant. Însă este un dar şi sunt mândră de mine că-l pot oferi, nu facem asta prea des. L-am tăiat din grădină, care nu este a mea. Admir trandafirii, dar nu mi-am dorit niciodată să fiu trandafir, poate că de-asta nici nu-mi fac prea mari griji dacă îl doare tulpina sau nu.

Care parte dintr-o tufă de trandafiri e corpul? Azi-noapte am visat că aveam un copil care era de culoarea şi dimensiunea potrivite. E un semn de sănătate, poate că până la urmă am să reuşesc, aşa cum reuşesc şi alte femei. De obicei, când visez copii sunt sfrijiți, ca nişte pui de pisică, de un verzui-palid şi extrem de inteligenți; vorbesc în cuvinte polisilabice şi ştiu că nu-s ai mei, ci creaturi venite de pe altă planetă, trimise să pună stăpânire pe Pământ, sau că-s morți. Uneori sunt plini de blană. Dar cel de azi-noapte era trandafiriu şi reconfortant de analfabet; plângea. Lui ar trebui să i se pară o chestie promițătoare, că doar îşi doreşte fii. M-am gândit la asta, ba chiar am mers şi mai departe, am citit câteva cărți despre exerciții şi ceea ce se

cheamă naştere naturală, deşi să ai o tărtăcuță sau o tomată ar fi mai util zilele astea decât să ai un copil, lumea n-are nevoie de genele mele. Însă asta e doar o scuză.

Îmi aşez geanta pe genunchi şi o țin de mânere. Ne jucăm de-a oamenii mari, ştim amândoi că n-am cum să-i gătesc ceva până nu repară aragazul, lucru pe care îl tot amână, cumva; chiar şi aşa, e prima chestie casnică pe care o fac pentru el. Ar trebui s-o aprecieze; are datoria s-o aprecieze, o să-şi dea seama că lucrurile se îmbunătățesc. Mă simt atât de bine, încât mă uit la oamenii din tren, la figurile şi la hainele lor, îi observ, îmi pun întrebări despre viețile lor. Iată cât de generoasă sunt, ce corn al abundenței!

Treptele din ciment care duc în jos, spre uşa lui, miros a pişat şi a antiseptic; îmi țin respirația, ca de obicei. Mă uit înăuntru prin uşița cutiei de scrisori: nu s-a trezit, aşa că intru folosind cheia pe care mi-a dat-o. În apartamentul de două camere este mai mare dezordine decât data trecută, dar l-am văzut şi mai rău de atât. Astăzi nu mi se revoltă pielea din cauza prafului şi a mizeriei. Îmi las geanta neagră pe masă şi merg în dormitor.

E în pat, doarme într-un talmeş-balmeş de pături, întins pe spate şi cu genunchii ridicați. Întotdeauna mi-e frică să-l trezesc: mă gândesc la poveştile despre bărbații care ucid în somn, cu ochii deschişi, crezând că femeia de lângă ei este un spărgător sau un soldat inamic. Pentru aşa ceva nu eşti condamnat. Îl ating pe picior şi mă dau în spate, gata s-o iau la fugă, dar se trezeşte imediat şi întoarce capul spre mine.

— Bună. Doamne, ce mahmur sunt!

E urât din partea lui să mă aştepte mahmur, când eu am bătut atâta drum ca să-l văd.

— Ți-am adus o floare, îi spun, hotărâtă să fiu calmă şi binedispusă.

Merg în cealaltă cameră şi desfac trandafirul din hârtia igienică, caut ceva în care să-l pun. În dulap e un vraf de farfurii nefolosite, iar peste tot în rest sunt împrăştiate cărți şi hârtii. Găsesc un singur pahar şi îl umplu cu apă de la chiuvetă. Nişte furculițe şi cuțite, şi ele nefolosite, ruginesc în uscător. Îmi alcătuiesc în minte o listă cu lucrurile de care are nevoie: o vază, nişte pahare, o cârpă de bucătărie.

Îi duc trandafirul, el îl adulmecă ascultător, apoi pun paharul lângă ceasul deşteptător, pe masa improvizată – două scaune şi o scândură. Tare ar vrea să se culce la loc, dar face un compromis, trăgându-mă pe mine lângă el şi învelindu-mă cu păturile. Caută cu capul scobitura aceea dintre umărul meu şi claviculă, apoi închide ochii.

— Mi-a fost dor de tine, îmi spune.

De ce să-i fi fost dor de mine, am lipsit doar cinci zile? Ultima oară n-a fost bine deloc, eram agitată, nu-mi dădeau pace tapetul şi abțibildurile cu fluturi de pe dulap, stridente şi scorojite, nu ale lui, erau acolo dinainte să se mute el. Mă sărută: chiar e mahmur, gura lui are gust de vin stătut, gudron şi putregai urban. Nu vrea să facem dragoste, îmi dau seama imediat, îl mângâi înțelegătoare pe cap; se cuibăreşte lângă mine. Mă gândesc iar la Pavilionul Lunii, la lorisul[15] care se târăşte precaut prin universul lui artificial, printre castroanele cu apă şi ramurile veştede, cu ochii măriți de spaimă, cu puiul încleştat în blana lui.

— Vrei să luăm prânzul? mă întreabă.

Ăsta e felul lui de a-mi spune că nu se simte în stare.

— Am adus eu masa de prânz. Sau, mă rog, mare parte din ea. Mă duc până la magazinul de la colț şi iau ce mai trebuie. E mai sănătos decât burgerii ăia unsuroşi, cu cartofi prăjiți.

---

[15] Loris, mamifer primat nocturn de mici dimensiuni (18–38 de centimetri) (n. tr.).

— Grozav, zice el, dar nu schițează niciun gest să se ridice.

— Ți-ai luat vitaminele?

Au fost ideea mea, mă temeam c-o să facă scorbut, la cum mănâncă el. Şi eu iau. Îl simt încuviințând conştiincios din cap.

Nu-mi dau seama dacă spune adevărul. Mă întorc, ca să-l văd mai bine, de sus.

— Cu cine ai băut? Ați ieşit în oraş după ce-ai mutat mobila?

— Mobila era deja mutată când am ajuns acolo, dar ea n-a avut cum să mă sune şi să-mi zică.

Asta e adevărat, el n-are telefon; conversațiile noastre au loc în cabine telefonice.

— A avut chef să ieşim la o băută, dacă tot nu mai aveam ce să facem. Am vărsat chop suey[16] pe mine ca naiba, adaugă el, plângându-şi de milă.

Acum ar trebui să-i plâng şi eu de milă.

— Era digerat sau nedigerat?

— Nici n-apucasem să mă ating de el.

Mă mir c-a apelat ea la o scuză aşa cusută cu ață albă, dar adevărul e că întotdeauna mi s-a părut lipsită de orice subtilitate, directă şi cam necioplită, căpitanul unei echipe de baschet feminin, ba nu, profesoară de sport la un liceu, veşnic cu fluierul în gură. O prietenă veche. Fără pic de umor. Profa mea de sport din liceu purta pantaloni bufanți, avea picioare slăbănoage şi făcea glume despre ceea ce ea numea Marile Crampe, pe un ton care ne dădea de înțeles că n-ar fi trebuit să le avem. Saltele de sport, trup contorsionat, forțat să se supună, mintea care lătra ordine.

— De luni întregi încearcă să te seducă, îi spun zâmbind.

---

[16] Fel de mâncare chinezească extrem de apreciat în SUA, ce constă într-un amestec de legume şi carne, cu mult sos (n. tr.).

Gândul ăsta mă amuză, tipa arată ca o marmotă. El încearcă să ridice din umeri, dar l-am țintuit, punându-i un braț de-a curmezişul gâtului.

— A reuşit?

— Până am plecat noi din bar, se închisese deja metroul.

Nu vorbeam serios până acum, dar dintr-odată chestia asta se transformă într-o mărturisire. Vreau s-o ignor, dar continui.

— Adică a rămas la tine peste noapte?

— În loc să se chinuie să ajungă la ea, îmi răspunde, da, a rămas la mine.

Sigur că există un motiv de genul ăsta. Ceva al dracu' de logic.

„Ce naiba te crezi, YWCA[17]?", îmi vine să-l întreb, dar în loc să rostesc asta, pun cea mai evidentă întrebare:

— Presupun că te-ai culcat cu ea?

Vocea mi-e calmă, şi eu sunt calmă, n-am să las chestia asta să mă dea peste cap.

— A fost ideea ei. Eu eram beat.

Are impresia că astea două lucruri sunt nişte scuze bune.

— De ce mi-ai zis?

Dacă nu mi-ar fi spus şi aş fi aflat altfel, l-aş fi întrebat ,,De ce nu mi-ai zis?" Îmi dau seama de asta chiar în timp ce-l întreb.

— Puteai să-ți dai seama singură, e pusă alarma pentru ora opt.

— Asta ce-nseamnă?

Nu fac legătura. Mi-e frig, mă ridic din pat şi păşesc în spate, spre uşă.

---

[17] Joc de cuvinte care face aluzie la faimosul YMCA, Asociația Creştină a Tinerilor Bărbați. Aici, Young Women's Christian Association, Asociația Creştină pentru Tinerele Femei (n. tr.).

*

Sunt într-un fast-food nou-nouț, specializat în burgeri; la masă, în fața mea, un bărbat își înfulecă hamburgerul. Doar în restaurante am ocazia să-l privesc: în restul timpului mă uit la contururi neclare prin ferestre de taxiuri sau urmăresc cu privirea desenele stranii de pe tapet. Culoarea figurii lui se asortează cu blaturile laminate ale meselor: alb-murdar. La alte mese se află alți bărbați, care mănâncă și ei burgeri și sunt priviți de alte femei. Toți stăm cu gecile pe noi. În aer plutesc muzica rock și mirosul de cartofi prăjiți sleiți. Cu toate că-i iarnă, încăperea asta mă duce cu gândul la plajă, până la șervețelele mototolite și sticlele aruncate ici-colo, și textura ușor nisipoasă a burgerilor.

Își împinge în față salata coleslaw[18].

— Ar trebui s-o mănânci, îi spun.

— Nu, nu. Nu pot să mănânc legume.

Dieteticianul reprimat din mine concluzionează că are, probabil, o carență de vitamina A. Ar fi trebuit să mă fac inspector de sănătate, ori poate fermier bio.

— Hai să facem schimb, atunci. Mănânc salata, dacă termini tu burgerul meu.

Are senzația că-i o capcană, dar hotărăște să riște. Facem schimbul și analizăm amândoi ce am primit. Dincolo de fereastră se cerne lapovița din cerul întunecat al nopții, însă înăuntru avem lumină, stăm în siguranță la căldură și filtrăm muzica prin branhii de parcă ar fi oxigen.

Îmi termină cheeseburgerul și își aprinde o țigară. Sunt supărată pe el dintr-un motiv sau altul, nu-mi aduc aminte exact de ce. Îmi frunzăresc portofoliul cu replici răutăcioase și aleg una: Faci dragoste ca un cowboy care violează o oaie.

---

[18] Garnitură extrem de populară în SUA, preparată din morcov ras, varză și maioneză (n. tr.).

Aştept de ceva vreme ocazia s-o folosesc, dar poate că pacea e mai importantă.

Nu şi pentru el, însă; odată ce şi-a ostoit foamea, reia o discuţie pe care am mai purtat-o:

— Vrei să vezi cât rahat pot să înghit, nu? mă întreabă. Nu mă mai trata ca pe un copil.

— Există o modalitate să te asiguri că nu te mai tratez ca pe-un copil.

Ce vreau să spun este c-ar trebui să nu se mai poarte ca un copil, dar el nu muşcă momeala; de fapt, e posibil să nici nu mă fi auzit, muzica e şi mai tare acum.

— Hai s-o luăm din loc, zice, şi ne ridicăm.

Când ieşim, arunc o privire la casieriţă; casieriţele mă demoralizează întotdeauna – aş vrea să fie fericite, iar ele par mereu triste. Asta este umflată şi buhăită, suprasaturată de prea mult sunet şi prea mulţi cartofi prăjiţi. E mai curând apatică, decât posomorâtă. Nu te lăsa, îi spun în gând.

Păşim în aerul de afară şi începem să mergem fără să ne atingem. Nu mai ţin minte cu ce-a greşit, dar n-o să scape nepedepsit. Are pe el o haină kaki militărească, lungă, cu nasturi de alamă; e frumoasă, dar în clipa asta mă duce cu gândul la spaima mea de portari, şoferi de autobuz şi poştaşi, cei care-şi folosesc uniformele ca scuze. Merg în aşa fel încât să trebuiască s-o ia el prin toate băltoacele. Dacă nu pot să câştig eu, îi spun, n-ai să câştigi nici tu. Eram mai întreagă la cap pe vremea aia, ştiam cum să mă apăr.

— Eu nu mă trezesc niciodată la opt. Trebuia să meargă ea la muncă.

Îşi dă seama că de data asta n-o să râdem împreună de toată treaba, cum am făcut de celelalte dăţi.

— Dac-ai fi fost aici, nu s-ar fi întâmplat, îmi zice, încercând să arunce vina în cârca mea.

Văd totul atât de clar, într-o lumină atât de banală, ştiu ce a făcut, cum s-a mişcat, chiar şi ce a zis, un trup cald îl atrage pe celălalt, aşa se comportă oamenii şi-mi vine să vărs. Mai mult, vreau să-mi iau pachetele învelite în hârtie maronie, alese cu atâta grijă, şi să le arunc în toaleta lui veşnic jegoasă, pe care – în idioţenia mea monumentală – m-am şi gândit să i-o spăl, bietul de el, nu l-a învăţat nimeni cum se curăţă o toaletă. Cum se fac lucrurile. Deci aşa ar fi, eu i-aş strânge, expertă, şosetele murdare şi mucurile de ţigară, cea mai mare bucurie a femeii, gravidă în opt luni şi sigură că acum nu mai ai cum să dai bir cu fugiţii, gemând de zor la exerciţiile pentru naşterea naturală, în vreme ce el şi-o trage cu oricine se întâmplă să se sprijine de el când atinge numărul mistic de pahare băute. O relaţie spirituală cu tine, mi-a zis, şi doar relaţii fizice cu celelalte. Pe dracu'. Ce-şi imaginează c-am văzut la el, oricum, sufletul remarcabil?!

— Ies să fac nişte cumpărături, îi zic.

Sunt prea vizibilă aici, şoareci de deşert cu vizuini construite de-a lungul geamului, ce prezenţă inoportună, mi-am spus la momentul respectiv.

— Vrei să mă întorc?

Ăsta e îndemnul la căinţă, el încuviinţează din cap fără să spună o vorbă. Chiar e trist, dar n-am timp să mă gândesc la asta, trebuie să ajung undeva unde să fie mult mai multe lucruri în jurul meu, să mă pot camufla. Am grijă să nu trântesc uşa, traversez strada cu piaţa şi mă pierd în marea de oameni ieşiţi la cumpărături.

Este o cameră, cu pat, măsuţă de toaletă cu oglindă, noptieră plus veioză şi telefon, draperii cu model abstract acoperă ferestrele care, la rândul lor, acoperă noaptea şi o distanţă de zece etaje până la luminile topite şi piesele din metal, holul dă spre baie, unde se află o chiuvetă cu două

robinete, cald şi rece, uşa închisă. Dincolo de uşă e alt hol şi un şir de uşi asemănătoare, închise şi ele. Totul este corect, toate sunt acolo unde trebuie să fie, deşi un pic ciobite pe la colțuri. Am încercat să dorm în pat, însă n-am reuşit. Măsor podeaua cu paşi mari, ridicând din covor un miros ca de aeroport, ca de soluție pentru curățat tapițeria. Mai devreme era aici şi o tavă cu resturi de friptură şi de salată veştedă, dar am scos-o de mult pe hol.

Din când în când deschid ferestrele şi încăperea este inundată de zgomotele traficului, ca şi cum face parte dintr-un motor cât un oraş de mare; apoi închid ferestrele şi camera se încălzeşte la loc, motor cu combustie internă. Uneori merg în baie şi deschid şi închid robinetele, beau apă şi iau somnifere, îmi dă iluzia că fac ceva. Mă uit şi la ceas. E începutul primăverii, nu sunt frunze şi nici zăpadă; ziua este prea mult soare, se vede praful de peste tot, te dor ochii. Acum trei ore mi-a dat telefon şi mi-a zis că ajunge acasă în jumătate de oră. Vorbeşte despre camera asta, în care n-am mai fost niciodată şi în care nici n-o să mai venim vreodată, ca despre acasă, fiindcă aici sunt eu, presupun. Aici sunt şi nu pot să scap, cheia e la el, unde m-aş duce, oricum, sunt într-un oraş străin. Îmi țes un plan: îmi fac acum bagajul, plec, el o să ajungă după ce a fost la... unde o fi? Poate c-a avut un accident, acum e în spital, e pe moarte, ba nu, n-ar face-o aşa de simplu. Camera o să fie goală. Camera e goală de pe acum, eu sunt un loc, nu o persoană. O să intru în baie, încui uşa, mă întind în cadă cu mâinile încrucişate pe piept, cu ochii închişi sub greutatea monedelor invizibile. O să înghit şi restul de somnifere şi au să mă găsească prăbuşită peste ceva, peste birou, peste telefon, în comă. Respirația le este mereu descrisă în cărțile polițiste drept „şuierătoare”, dar nu-mi dau seama exact cum vine asta. El o să intre chiar în clipa în care mă pregătesc să sar pe geam spre uraganul solid de dedesubt,

cu cămaşa de noapte întinsă în jurul meu ca un uriaş zmeu de nailon. Prinde bine sfoara, e legată de capul meu.

Mecanismele încăperii continuă să pocnească şi să gâlgâie, indiferente. Am învârtit toate butoanele termostatului, dar nu se întâmplă nimic, poate că de fapt nu sunt aici. El ar trebui să fie aici, n-are niciun drept să nu fie aici, el a creat maşinăria asta. Mă aşez iar în pat, pentru a cincea sau a şasea oară, şi încerc să mă concentrez asupra siluetelor care se mişcă de-a lungul pleoapelor mele închise. Soare, praf, culori strălucitoare, faruri, un covor persan. Acum sunt imagini, rațe, ceea ce e destul de straniu, o femeie aşezată pe un scaun, o grădină şi o casă de la țară, cu tot cu porticuri greceşti, ceasuri făcute din flori, şoareci dintr-un desen animat care dansează, cine le-o fi pus acolo? Oricine ai fi, ajută-mă să scap şi promit că nu mai fac niciodată, chiar niciodată. Data viitoare o să fie doar de la gât în jos, nu mă mai leg de motivele lui.

Era aşa de simplu la început, trebuia să laşi lucrurile aşa, e singura situație pe care ştii cum s-o gestionezi. Las-o mai moale, a zis doctorul, încercând să comunice, însă sunând de parcă era Fred MacMurray într-un film al lui Walt Disney, ia pastilele. Poate că doar încearcă să-şi revendice libertatea, eşti prea posesivă. Vrea să evadeze. Tu l-ai împins s-o facă, intră în cabina telefonică şi iese Superarmăsarul. O sculă cu propulsie şi cu un creier mic ataşat de ea, minuscul ca al unei termite, dă pe gât vreo două pahare şi şi-o bagă în orice mişcă. Ca şerpii care vânează noaptea, are în față nişte senzori cu infraroşu, pe întuneric atacă orice e cald. Când s-au aprins luminile, şi-a dat seama că şi-o trăgea cu gaura de aerisire.

Nu e drept. Ce te enervează cu adevărat e faptul că ea s-a înfruptat azi-noapte şi pentru tine n-a mai rămas nimic. De ce n-a ales şi el alt moment? Ştia că vin în dimineața asta. Nu l-a ales, pur şi simplu s-a întâmplat. De ce nu poți să-l

priveşti ca pe un om confuz, cu probleme? Îl privesc vreodată altfel decât aşa? Deja e greu de zis dacă mi-e iubit sau pacient. Te crezi magică, ai impresia că poți vindeca orice. Chiar nu poți să recunoşti c-ai dat greş?

Poate că eu nu sunt un om confuz, cu probleme, poate că eu sunt cu totul altceva, o anghinare. Gata cu prostiile.

Adevărul este că tipa e genul lui, cred că şi-au tras-o ca lumea, sunt amândoi atletici, poate că ea ține ritmul cu fluierul, pfiuuu, şi şi-au dat drumul.

Într-un fel, o admir, trece cu bine de fiecare zi.

Când ajung înapoi, e îmbrăcat şi nefericit. Mă mişc de colo-colo prin cameră, ca într-o parodie a vieții casnice, hăcuind pâinea cu un cuțit prost şi făcând sandviciuri, stropind fructele cu valuri de apă. Deschid Pepsiul pe care i l-am adus.

— Mai ai vreun pahar în afară de ăla?

Clatină din cap.

— E singurul.

Aduc din dormitor trandafirul cu căpşorul moale, îl arunc în coşul pentru rufe murdare pe care-l foloseşte pe post de coş de gunoi, clătesc paharul şi-mi torn jumătate din Pepsiul cald. Cam atât reuşesc eu să-mi manifest fizic furia. Începe să mănânce; eu nu pot. Tremur; iau haina lui din cui şi mă înfăşor în ea.

— Nu mă privi aşa, îmi zice.

— Aşa, cum?

Nu am voie să fiu supărată, i se pare nedrept. De fapt, nu sunt supărată, îmi trec în revistă imaginile, încercând să găsesc una care să mă salveze de la a spune ceva de neiertat, acele cuvinte care nu pot fi luate înapoi. Broaşte țestoase în cămăruțe din ciment, vidrele în piscina lor plină de mizerie verzuie, mâncau, oasele şi capul unui animal, nu, cum rămâne cu vulpile; lătrau, nu le auzeai, dar le vedeai interiorul botului. Echidnele, împleticindu-se prin rumeguş

ca nişte femei sărite de pe fix îmbrăcate în blănuri, astea nu mă ajută deloc. Mai bine hai înapoi la plante, clădirea nuferilor, şi în Sera 12, Victoria amazonica[19], cu frunzele-i uriaşe, ca nişte farfurii gigantice, de doi metri în diametru, şi cu floarea țepoasă, plutind în heleşteul ei, în portul ei, fără să facă absolut nimic.

— Uite ce e, îmi zice, nu suport tăcerile astea.

— Atunci, zi ceva.

— Orice aş zice, o să ți se pară că-s un ticălos.

— Nu cred că eşti ticălos, îi răspund, cred doar că eşti egoist şi prost. Orice tip cu cap ar fi aşteptat întâi să se mute femeia la el, înainte să se apuce de d-astea.

Ştiu că o parte din el nu vrea să ne mutăm împreună, aragazul rămâne stricat. Apără-te ca lumea, îmi spun; fără apărare, te duci la fund.

— M-am gândit că e mai bine să-ți zic adevărul de la bun început.

Mă uit la el; chiar că suferă, dar trebuie să muşc şi eu din el, îmi trebuie înapoi o parte din sângele ăla. Dar e aşa de nefericit şi nu e vina lui, el pur şi simplu aşa este, acceptă-mă cum sunt, acceptă-mi ticurile nervoase, şi cred că asta a şi fost acum, un fel de spasm muscular involuntar.

Aş vrea să-i zic că nu l-a învățat nimeni cum se poartă doi oameni care se iubesc, cum încearcă să nu-şi facă rău, însă nu-s sigură că ştiu nici eu. Iubirea unei femei cumsecade. Dar nu mă simt ca o femeie cumsecade în momentul ăsta. Pielea mi-e amorțită, secătuită de sânge ca o ciupercă. M-am înşelat crezând că m-aş putea acomoda; el este mult prea uman.

— Te conduc până la metrou.

[19] Cea mai mare specie de nuferi, originară din America de Sud (n. tr.).

Nu face faţă, nu crede că rezolvă ceva vorbind despre lucrurile astea, vrea să scape de mine. Nu se apropie, nu mă atinge, chiar nu ştie că asta e tot ce trebuie să facă? O să aştepte să mă răcoresc, cum zice el. Dar dacă plec aşa, nu mă mai întorc.

Când ajung afară îmi pun ochelarii de soare, deşi a intrat în nori. Merg ţeapăn, fără să mă uit la el, nu pot să-l văd în faţa ochilor. Contururile alunecă din nou, e un efort şi să apăs trotuarul, se unduieşte ca o saltea sub picioarele mele. Chiar o să mă ducă până la metrou şi o să mă lase să dispar fără să încerce măcar să mă oprească. Îi pun mâna pe braţ.

— Vrei să vorbim despre ce s-a întâmplat?

— Nu vrei decât s-o termini cu mine şi te foloseşti de chestia asta ca scuză, îmi răspunde.

— Nu-i adevărat. Dac-aş fi vrut scuza asta, puteam s-o folosesc deja până acum.

Am cotit, luând-o spre parcul micuţ unde e o statuie ecvestră, cu mulţi porumbei.

— Îi dai prea multă importanţă, îmi zice. Întotdeauna exagerezi.

— O, cred că ştiu destul de bine ce s-a întâmplat. Ai băut câteva pahare şi ţi-a venit cheful, asta-i tot.

— Tare perspicace eşti.

Nu e ironic, chiar crede c-am reuşit să pricep situaţia la un nivel profund, deşi nu mi se întâmplă prea des lucrul ăsta. Se apleacă spre mine şi-mi dă jos ochelarii de soare, ca să mă vadă.

— Nu poţi să te ascunzi în spatele ăstora.

Mă orbeşte soarele, aşa că mijesc ochii; chipul i se umflă, se întunecă, ca o floare din hârtie aruncată în apă. Îi cresc mlădiţe; le privesc cum se furişează şi mi se urcă pe umăr.

— Ce bine era dacă nu te iubeam, îi spun.

Zâmbeşte, părul îi sclipeşte în lumina care scaldă parcul, cravata îi înfloreşte şi se retrage, chipul îi este oriental, de

nepătruns ca o vânătă. Îmi încleştez degetele pe mânerele genţii mele negre, îl forţez să revină la dimensiunea unei fotografii.

Îmi sărută degetele; crede c-am fost vindecaţi cu toţii. Crede în amnezie, n-o să mai pomenească niciodată ce s-a petrecut acum. Ar trebui ca de fiecare dată să doară mai puţin.

Însă mă simt mai fericită când cobor treptele spre ghişeul cu bilete. Mâinile îmi funcţionează, schimbă discuri micuţe din metal pe o bucată lunguiaţă de hârtie. Pentru că se poate face lucrul ăsta, pentru că toată lumea ştie ce înseamnă, există o speranţă. Dacă am putea să facem aşa: eu i-aş da o pietricică, o floare, el ar înţelege, ar traduce corect. Ar răspunde, mi-ar da...

Mă gândesc din nou că i-ar trebui mai multe pahare şi chibzuiesc c-ar fi bine să-i iau un prosop mare. Dar, după ce mă urc în tren, mă trezesc purtată încet, treptat, staţie după staţie, tot mai aproape de Sera 7-B. În curând am să mă aflu acolo, înăuntru sunt plantele care au învăţat singure să arate ca nişte pietre. Mă gândesc la ele; cresc în tăcere, se ascund în solul uscat, evenimente minore, mici zerouri, nu conţin nimic în afară de ele însele; nu au valoare alimentară, sunt plăcute ochiului şi rotunde, apoi brusc nu sunt nicăieri. Mă întreb cât durează, cum o fac.

MORMÂNTUL POETULUI FAIMOS

Avem vreo două alarme false până să ajungem chiar unde trebuie, orăşele prin care trecem şi credem c-ar putea fi cel bun, dar nu sunt, pe marginea drumului sunt magazine şi case care nu ne ajută cu vreun indiciu, indicatoare nu sunt. Nici după ce ajungem nu suntem chiar siguri; ne uităm pe geam, căutăm un nume, o reclamă. Autobuzul se opreşte.

— Ăsta trebuie să fie, zic eu.

La mine e harta.

— Mai bine întreabă-l pe şofer, îmi răspunde el, nu mă crede.

— M-am înşelat vreodată?

Dar îl întreb oricum pe şofer. Am dreptate şi de data asta, coborâm.

Suntem pe o stradă înghesuită, cu clădiri cenuşii, cu faţadele drepte, cu perdelele din dantelă albă trase, cu pereţii înalţi şi drepţi ca nişte stânci şi fără vreun pic de curte, se înalţă drept din trotuarul îngust. Nu e nimeni, în afară de noi; măcar nu e vreo păcăleală pentru turişti. Trebuie să mănânc, am fost pe drum toată dimineaţa, dar el vrea să găsim întâi un hotel, simte întotdeauna nevoia să-şi stabilească o bază, un acasă. Chiar în faţa noastră e o clădire pe care scrie mare HOTEL. Şovăim în faţa ei, ne aranjăm un pic părul, încercăm să arătăm prezentabil. Când în cele din urmă reuşeşte să urce treptele cu tot cu valiza noastră, găsim uşa încuiată. Poate că-i un bar.

Sperând să găsim un hotel un pic mai încolo, pornim în josul dealului, pe lângă zidul lung de piatră, traversând atunci când trotuarul dispare la colţuri. Maşinile trec în viteză pe lângă noi, de parcă se grăbesc să ajungă în altă parte.

La poalele dealului, aproape de plajă, sunt câteva magazine şi un han dărăpănat şi cam înclinat într-o parte.

Dinăuntru răsună muzică de la radio şi vocile unor oameni, râsete.

— Pare autentic, local, spun eu, mulțumită.

— Ce o fi însemnând „han” pe aici? mă-ntreabă el, dar nu ştiu.

Intră să vadă; iese abătut. Sunt prea obosită ca să găsesc vreo soluție, de-abia dacă observ castelul de pe dealul din spatele nostru, marea.

— Nu e de mirare că bea.

— Hai că întreb eu! îi răspund, enervată.

A fost ideea lui, el ar trebui să se ocupe de găsitul lucrurilor. Încerc la magazinul universal. E plin de oameni, în cea mai mare parte femei cu baticuri pe cap şi coşuri de cumpărături. Îmi spun că nu există niciun hotel; însă una dintre ele îmi zice că mama ei are nişte camere libere şi îmi dă indicații în timp ce celelalte se uită la mine cu milă, e atât de evident că sunt turistă.

Când găsim casa, descoperim că este o vilă din secolul al XVIII-lea, uriaşă, fostă reşedință de vară pe vremea când oraşul era la modă. Un panou modest ne anunță că este Pensiune. Ne bucurăm să găsim măcar un lucru scris clar. Uşa e deschisă, intrăm şi ne oprim pe hol, iar din salonaş iese repede o femeie, se pare c-am speriat-o; are o coafură care era tinerească în anii 1940, cu şuvițele din față ondulate ciudat, dar părul îi e grizonant. E prietenoasă, aproape voioasă, şi da, are o cameră pentru noi. O întreb, vorbind mai încet, dacă ne poate spune unde e mormântul.

— Aproape că-l vedeți de la geam, îmi răspunde zâmbind – ştia că urma s-o întrebăm asta – şi se oferă să ne împrumute o carte în care se află o hartă cu toate obiectivele de interes, casa în care a trăit el şi toate cele.

Aduce cartea şi porneşte pe treptele largi, îmbrăcate într-un covor maroniu-roşcat, ca să ne arate camera. E mare, răcoroasă, cu tavan înalt, tapet cu flori şi lemnărie vopsită

în alb; în loc de perdele, ferestrele au obloane interioare. În încăpere sunt trei paturi, mai multe măsuțe de toaletă şi bufete, ca şi cum ar fi fost înghesuite acolo spre depozitare; un birou masiv blochează accesul la căminul odinioară, demn de un palat. Îi spunem că este în regulă.

— Mormântul e chiar pe deal, în direcția aia, ne spune, arătând pe fereastră.

Vedem acoperişul unei biserici.

— Sunt sigură c-o să vă simțiți minunat.

Mă schimb în blugi şi cizme, în timp ce el deschide şi închide sertarele tuturor pieselor de mobilier din cameră, căutând capcane sau ceva de citit. Nu găseşte nimic, aşa că pornim.

Ignorăm biserica – a spus odată că este întru totul banală – şi mergem direct spre cimitir. Probabil că plouă mult în zona asta: iedera invadează tot, iar în cimitir iarba creşte luxuriant, este bogată, proaspătă şi de un verde-crud. Tălpile care au păşit pe aici au bătătorit printre pietrele funerare cărări ca în pădure. Mormintele în sine sunt îngrijite, pe cele mai multe dintre ele e tunsă iarba şi au flori proaspete în suporturile speciale, sub formă de sită pentru ceai. Sunt trei bătrânele în cimitir, poartă pe brațe jerbe de flori, gladiole, crizanteme; înaintează printre morminte, strâng florile ofilite şi le împart pe cele noi, imparțial, ca nişte stewardese. Ne iau ca atare, nici nu ne vorbesc, nici nu ne evită: suntem străini, şi astfel facem parte din peisaj.

Găsim destul de uşor mormântul respectiv; aşa cum scrie şi în carte, este singurul cu o cruce de lemn, printre atâtea pietre funerare. Crucea a fost vopsită de curând, iar pe mormânt e plantată o grădină în miniatură, un întreg aranjament din flori de piatră şi begonii roşii; bărbişoara care a fost pusă pe margine, ca un fel de cadran, nu a prins. Mă întreb cine le-a plantat, cu siguranță n-avea cum să fie ea. Bătrânele au trecut pe aici şi au lăsat o vază, un

recipient de sticlă galbenă cum se găseau pe vremuri în cutiile cu cereale, plină cu dalii portocalii şi cu nişte flori roz înspicate pe care nu le ştiu. Noi n-am adus nimic, nu avem de îndeplinit nicio ceremonie; zăbovim o perioadă acceptabilă de timp, apoi ne retragem pe banca din fier forjat de pe deal şi stăm la soare, ascultând vacile de pe pajiştea de peste drum şi murmurul doamnelor care se apleacă şi trebăluiesc jos, în cimitir, în timp ce rochiile lor înflorate flutură în adierea uşoară a vântului.

— Nu-i aşa de rău aici, spun eu.

— Dar e cam plictisitor.

Am realizat lucrul pentru care am venit, restul zilei putem face orice ne trece prin cap. După o vreme plecăm din cimitir şi o luăm din nou la picior pe strada principală, ținându-ne de mână absenți, uitându-ne în vitrinele celor câteva magazine: un magazin de antichități cu prețuri cam piperate, unul de artizanat, cu obiecte din ceramică şi pături țesute tradițional în Țara Galilor, un magazin obişnuit, cu de toate, inclusiv reviste deocheate şi cărți de-ale lui. În vitrină, pe jumătate ascunsă printre ceştile-suvenir, hărți şi fanioane decolorate, este o fotografie înrămată: el, în profil de trei sferturi. Ne luăm câte o îngheṭată; sunt vechi de când lumea şi au gust de săpun.

Ajungem la poalele dealului sinuos şi hotărâm să mergem pe jos până la casa lui, pe care o şi vedem, un pătrat alb nedesluşit, de care ne desparte cam un kilometru de plajă accidentată. Nu încape îndoială că e casa lui, era marcată pe hartă. La început înaintăm fără probleme, este o cărare largă, cu denivelări, asfalt spart, rămăşițele sau poate începutul unui drum. Deasupra noastră, la marginea costişei abrupte, acoperite de frunze, ceea ce a rămas din castel se prăvăleşte încet, câte o piatră pe an. Pentru el, turnurile sunt irezistibile. Găseşte o potecă amărâtă, o intrare prin care ar încăpea doar un copil, drept prin noroi.

Urcă în lateral, ca un crab, săpându-şi punctele de sprijin cu muchia cizmelor.

— Haide! strigă în jos, către mine.

Şovăi, dar îl urmez. Când ajungem sus, îmi întinde mâna, dar, stând perpendicular şi având pământul aproape, temându-mă să nu-mi pierd echilibrul, îi evit mâna şi mă caţăr singură ultimii câţiva metri, ţinându-mă zdravăn de rădăcini. N-aş fi putut face aşa ceva dacă ar fi plouat.

O ia în faţă, de-abia aşteaptă să exploreze. Tunelul dintre tufe duce la o spărtură în zidul castelului; îl urmăresc după zgomote, după foşnete, după bufniturile înăbuşite ale picioarelor. Ne aflăm în scheletul unei grădini, straturile de flori sunt marcate prin borduri din cărămizi care acum sunt năpădite de iarbă, câteva tufe de trandafiri încearcă să păstreze ordinea, în ciuda afidelor, însă nimic altceva nu le urmează exemplul. Mă aplec deasupra unui trandafir, are inima de culoarea fildeşului, iar marginile petalelor sunt maronii; mă simt ca o uzurpatoare. El a dispărut deja, nu-l mai văd, îl ascunde o arcadă.

Îl ajung din urmă în curtea principală. Totul se dărâmă, scările, meterezele, parapetele; s-au prăbuşit atât de multe, încât ne este greu să ne orientăm, să tălmăcim molozul ăsta într-un plan clar a ceea ce era înainte.

— Aici trebuie să fi fost căminul, îi spun, şi acolo e poarta principală. Înseamnă că noi am intrat prin spate.

Nu ştim de ce, dar vorbim în şoaptă; el aruncă în joacă o sfărâmătură de piatră şi îi spun să aibă grijă.

Urcăm pe rămăşiţele unei scări până în turnul principal. Este aproape beznă; podeaua e acoperită cu ţărână. Însă probabil că mai vin oameni aici, găsim un sac vechi, un articol de îmbrăcăminte imposibil de identificat. Nu rămânem mult înăuntru: mi-e teamă să nu mă rătăcesc, deşi e puţin probabil, şi prefer să-l pot vedea. Nu mă încântă

gândul că m-aş putea trezi brusc cu mâna lui pe mine, neanunţată. În plus, n-am încredere în castel; mă aştept să se prăbuşească în capul nostru la primul hohot de râs sau la primul pas greşit. Însă izbutim să ieşim în siguranţă.

Trecem pe sub poartă, arcada normandă e încă intactă. Dincolo de ea este o altă curte, şi mai mare, înconjurată de zidul pe care îl văzusem de afară şi prin care pătrunseserăm; sunt copaci, copaci tineri, de mai puţin de o sută de ani, cu frunzele întunecate la culoare, ca nişte gravuri. Probabil că aici vine cineva şi tunde iarba; e scurtă şi are textura părului. Se întinde pe jos, mă trage şi pe mine lângă el şi stăm sprijiniţi pe coate, ne uităm în jur. Privit din faţă, castelul pare mai puţin dărăpănat; văzându-l de aici, îţi poţi imagina că în el chiar au trăit oameni.

Se întinde cu totul, închide ochii şi ridică mâna, ca să se apere de soare. E palid şi-mi dau seama că şi el a obosit, probabil, m-am tot gândit la epuizarea mea ca la un lucru pe care l-a provocat el şi la care este, prin urmare, imun.

— Mi-ar plăcea să am un castel ca ăsta.

Când admiră un lucru, vrea să-l posede. Preţ de o clipă, mă prefac că-i al lui castelul, că e aici dintotdeauna, are un sicriu ascuns în criptă, dacă n-am grijă, o să rămân prizonieră aici şi va trebui să stau cu el pentru totdeauna. Dacă aş fi dormit mai mult azi-noapte, aş reuşi acum să mă sperii zdravăn cu ideea asta, însă renunţ şi mă întind lângă el pe iarbă, privind spre copacii ale căror ramuri se mişcă în vânt, oboseala mea ascute fiecare frunză până ajunge ca o lamă transparentă, de sticlă.

Întorc capul să mă uit la el. În ultimele zile nu mi-a devenit mai familiar, cum ar fi trebuit, ci mai străin. Privit de aproape, are un relief straniu, pori şi fire de păr; dar nu mi-e mai aproape, mi-e mai departe, ca Luna atunci când izbuteşti, în sfârşit, să aselenizezi. Mă dau un pic mai în spate, ca să-l văd mai bine, dar îmi înţelege greşit gestul,

crede că vreau să mă ridic, aşa că se întinde ca să mă oprească. Mă sărută, dinții se înfig în buza mea de jos; când doare prea tare, mă desprind. Stăm întinşi, unul lângă altul, amândoi suferind din cauza iubirii neîmpărtăşite.

Iată un răgaz, un armistițiu; nu va dura, amândoi ştim asta, au fost prea multe diferențe, de opinie, le-am numit noi, dar a fost mai mult de atât, lucrurile care pentru el înseamnă siguranță pentru mine sunt pericole. Am vorbit prea mult sau n-am vorbit destul: pentru ceea ce avem noi să ne spunem nu există limbaj, le-am încercat pe toate. Îmi aduc aminte de filmele SF vechi, de creatura din altă galaxie, întâlnită, în sfârşit, după ani şi ani de încercări asidue, care este ucisă, pentru că nu se poate face înțeleasă. De fapt, nu este un armistițiu, e mai curând o pauză în care ne tragem sufletul, asemenea comicilor din filmele mute, care se lovesc întruna până cad din picioare, iar după o pauză se ridică şi o iau de la capăt. Ne iubim, asta e adevărat, orice ar însemna iubirea, dar nu ne pricepem deloc; în cazul unora este un talent, pentru alții e doar o dependență. Mă întreb dacă veneau aici cât trăia el.

În clipa asta însă nu este nici iubire, nici mânie, nici ranchiună, este o suspendare a absolut tot, chiar şi a fricii, ca atunci când aştepți să intri la dentist. Dar nu vreau ca el să moară. Nu simt nimic, însă mă concentrez, o versiune a lui Dumnezeu, îmi doresc cu ardoare să existe, chiar acum, pe pajiştea asta pustie din curtea unui castel care nu ştim cum se numeşte, în oraşul ăsta străin în care ne aflăm doar fiindcă oamenii morți sunt mai reali pentru el decât cei vii. În ciuda greşelilor, vreau ca totul să rămână aşa cum este; vreau să-l păstrez.

Se ridică în fund: a auzit voci. Au apărut două fetițe cu coşulețe pe braț, gata de un picnic sau de joacă, şi se îndreaptă spre castel. Ne privesc lung, curioase, şi hotărăsc că suntem inofensivi.

— Hai să ne jucăm în turn! strigă una dintre ele, apoi o iau amândouă la goană şi dispar printre ziduri.

Pentru ele, castelul e la fel de banal ca o curte din sat.

Se ridică în picioare, se scutură de iarbă. Încă n-am vizitat casa, dar mai avem timp. Ne găsim spărtura din zid, poteca şi coborâm iar la nivelul mării. Soarele s-a mişcat pe cer, verdele se închide în spatele nostru.

Casa e mai departe decât părea din sat. Cărarea semiamenajată se pierde cu totul şi ne croim drum de-a lungul plajei stâncoase. Marea e la reflux; golful uriaş se întinde cât vedem cu ochii, o bucată solidă de uscat, cu excepția râului subțirel, noroios, care trece pe lângă noi. Fâşia uscată se îngustează şi dispare, suntem captivi dincolo de linia mareei, escaladăm grămezi de pietre alunecoase, maro-purpurii, sau lipăim prin noroiul gros ca smântâna. În jurul nostru domneşte un sunet straniu, ca nişte pocnete uşoare: este noroiul, se usucă la soare. Sunt şi pescăruşi, iar vântul îndoaie rogozul de o culoare bolnăvicioasă.

— Cum naiba făcea el drumul ăsta? se întreabă. Gândeşte-te cum ar fi să mergi pe aici într-o noapte fără lună, şi să fii şi beat.

— Trebuie să mai fie un drum, mai în față.

Ajungem, în cele din urmă, la casă. Ca toate lucrurile de pe aici, e înconjurată de un zid; de data asta, are menirea de a ține piept valurilor fluxului. Casa însăşi se sprijină pe nişte piloni înalți, parcă stă pe picioroange, înghesuită pe costişă; este din piatră vopsită şi are o verandă supraetajată, cu balustrada subțire şi şubredă. Nu mai este locuită de mulți ani: un geam e spart, iar gratiile încep să cedeze. Curtea e plină de buruieni, dar poate că aşa a fost mereu. Mă aşez pe zid, bălăngănindu-mi picioarele, în timp ce el cotrobăie peste tot, studiază ferestrele, privata (care e deschisă), magazia în care poate că pe vremuri era ținută

barca. Eu nu vreau să văd nimic din toate astea. Mormintele sunt bine acoperite, iar castelul este atât de vechi, încât are practic statutul unui copac sau al unei pietre, dar casa este prea recentă, parte din ea încă trăieşte. Dacă m-aş uita pe geam, probabil c-aş vedea o masă de pe care n-au fost încă strânse vasele, o ţigară de-abia stinsă ori o haină de-abia scoasă. Sau poate o farfurie spartă: se certau cumplit, aşa se spune. Ea nu trece niciodată pe aici şi chiar o înţeleg. N-ar lăsa-o el în pace.

Încearcă balustrada de la etajul verandei: vrea să urce ţinându-se de ea.

— Nu te sui acolo! îl rog, temătoare.

— De ce nu? Vreau să văd cum e şi partea cealaltă.

— Fiindcă o să cazi şi nu vreau să fiu nevoită să te strâng de pe stânci.

— Eh, nu mai fi aşa!

Ea cum s-o fi descurcat? Întorc capul, nu vreau să văd. O să iasă ditamai tărăşenia, poliţia, o să trebuiască să le explic ce căutam aici, de ce se urca şi de ce a căzut. Ar trebui să se gândească un pic şi la mine.

Dar se răzgândeşte, măcar de data asta.

Mai este un traseu, îl descoperim până la urmă, de-a lungul plajei, şi urcând pe un drum asfaltat care trece pe lângă o căsuţă în care stă cineva. Oare ne-au văzut, s-or fi întrebând cine suntem? Drumul de sus e pavat, are balustradă şi un panou cu numele poetului pe el, prins cu nişte sârmă pe gard.

— Tare aş vrea să şterpelesc ăsta, îmi zice.

Facem un popas ca să privim casa de deasupra. Vedem o bătrânică, are pe cap o pălărie elegantă şi poartă mănuşi, explică ceva unui cuplu în vârstă:

— Întotdeauna a fost retras, chiar a fost. Nimeni de pe-aici nu l-a cunoscut bine, de fapt.

Trece apoi la sumele care au fost oferite pentru casă: americanii au vrut s-o cumpere şi s-o mute cu totul peste ocean, dar primăria n-a acceptat.

Pornim spre cazare. Cam pe la jumătatea drumului ne aşezăm pe o bancă să râcâim noroiul care ni s-a prins de cizme; e lipicios ca o bezea topită. Mă las pe spate; nu bag mâna în foc că mai rezist până acasă, firavele rezerve de energie pe care le mai aveam s-au cam dus. Mi s-au înfundat urechile şi respir cu greutate.

Se apleacă să mă sărute. Nu vreau s-o facă, nu sunt calmă, m-am enervat, mă înțeapă pielea, mă gândesc la alte cazuri, soții devotate care vreme de două zile pe lună deveneau cleptomane, mama care şi-a aruncat bebeluşul în zăpadă, s-a scris în Reader's Digest despre ea, avea un dezechilibru hormonal, dragostea nu e decât chimie. Vreau să se termine odată competiția asta acerbă pentru rolul de victimă; înainte era important să se încheie corect, cu demnitate, acum chiar nu mai contează. Unul dintre noi ar trebui să se ridice de pe bancă, să dea mâna şi să plece, nu mă interesează care rămâne ultimul, am evita învinuirile reciproce, calcularea scorului, revendicarea lucrurilor, cheia ta, cartea mea. Dar n-o să fie aşa, va trebui să trecem prin tot procesul, oricât de plictisitor şi de previzibil ar fi. Ce mă ține pe loc este o curiozitate pasivă, e ca o tragedie elisabetană sau ca un film de groază, ştiu cine o să fie ucis, dar nu ştiu cum. Îi iau mâna şi i-o mângâi uşor, firele mici de păr sunt aspre ca şmirghelul.

Aveam de gând să ne schimbăm şi să mergem la cină, e aproape ora şase, dar odată ajunsă în cameră de-abia mai am putere să-mi scot cizmele. Pe urmă, fără să mă dezbrac, mă urc în patul uriaş, care scârțâie, e rece şi se lasă sub greutatea mea, ca un hamac. Pentru o clipă, plutesc pe cerul din spatele pleoapelor, în cădere liberă, până când somnul se repede să-mi iasă în cale, asemenea pământului.

Mă trezesc brusc şi e întuneric beznă. Îmi aduc aminte unde sunt. El e lângă mine, dar pare că doarme lângă pături, înfăşurat în cearşaf. Mă dau jos din pat cât de încet pot, pipăi cam pe unde ar veni fereastra şi deschid unul dintre obloanele de lemn. Afară e aproape la fel de întuneric, nu sunt felinare pe stradă, dar după ce mă chinui un pic reuşesc să citesc ora pe ceasul de la mână: două. Mi-am făcut somnul de opt ore şi organismul meu e convins că e ora micului dejun. Îmi dau seama că sunt îmbrăcată cu hainele de ieri, mă dezbrac şi mă bag la loc în pat, dar stomacul nu-mi dă pace să adorm. Ezit, apoi hotărăsc că nu pățeşte nimic dacă aprind un pic veioza. Pe măsuța de toaletă e o pungă mototolită; în ea se află o chiflă velşă, un fel de biscuit pufos, crescut, cu coacăze. Am cumpărat-o ieri de lângă gară, întrebând prin brutăriile pline de chifle englezeşti şi de foitaje franțuzeşti, alergând pe străzi într-o căutare disperată a aromelor autohtone autentice, căutare din cauza căreia era să pierdem autobuzul. De fapt, am cumpărat două; eu mi-am mâncat-o pe a mea ieri, asta e a lui, dar nu mă interesează; o scot din pungă şi o devorez pe nerăsuflate.

Mă văd în oglindă, sunt ciudat de umflată la față, parcă sunt o înecată, am cearcăne vineții, părul îmi este sârmos, ca al unei păpuşi la mâna a doua, pe obraz am un semn lung, ca o cicatrice diagonală, fiindcă am dormit cu fața în pernă. Asta pățeşti, aşa se întâmplă. Cred c-o să-mi ia săptămâni, chiar luni întregi să-mi revin. Aer proaspăt, mâncare bună şi mult soare.

Avem atât de puțin timp la dispoziție şi el zace acolo, rulat ca un covor, nici măcar nu tresare în somn. Mă gândesc să-l trezesc, vreau să fac dragoste, vreau tot ce mai e, fiindcă nu mai este mult. Încep să mă întreb ce o să facă după ce se termină şi nu suport gândul, poate ar trebui să-l omor, asta e o idee nouă, ce melodramatic; cu toate astea, mă uit prin

cameră, caut un instrument potrivit; nu e decât veioza, o nimfă grotescă, becul îi iese din cap şi are țâțe de fier. N-aş putea să omor pe nimeni cu aşa ceva. În schimb, mă spăl pe dinți, întrebându-mă dacă va şti vreodată cât de aproape a fost să fie ucis, luând hotărârea să nu plantez niciodată flori pentru el, să nu mă întorc niciodată, şi alunec înapoi în crevasele şi canelurile reci ale patului. Am de gând să privesc răsăritul, dar adorm fără să vreau şi-l ratez.

*

Când vine, în sfârşit, ora micului dejun, îl găsim sărăcăcios, formal, cu fețe de masă şi şervete cârpite, cu argintărie din belşug, dar zgâriată. Mâncăm într-o încăpere bogat ornamentată, ponosită, pe al cărei şemineu pretențios nu mai sunt expuse astăzi decât nişte bibelouri, cocker spanieli din ceramică, şi câteva fotografii de familie îngălbenite. Ne-am spălat şi ne-am pieptănat, ne-am îmbrăcat frumos; vorbim cu voci joase.

Mâncarea este cea obişnuită: ceai şi pâine prăjită, ouă prăjite şi şuncă, precum şi inevitabila roşie la grătar. Ne serveşte altă femeie, are părul tot grizonant, însă ondulat, şi e dată cu ruj roşu. Desfacem harta şi schițăm planul pentru drumul de întoarcere; e duminică şi abia după ora unu avem autobuz care să ne ducă la cea mai apropiată gară, s-ar putea să nu fie chiar uşor să plecăm din sat.

Nu-i plac ouăle prăjite şi a primit două. Mănânc eu unul dintre ele şi-i spun să-l rupă pe celălalt cu furculița, ca să pară măcar că l-a gustat, aşa e politicos. Îmi e recunoscător, ştie că am grijă de el, pentru o clipă îşi pune mâna peste mâna mea, cea fără furculiță. Ne povestim visele de azi-noapte: el a visat nişte bărbați cu brasarde, apoi m-a visat pe mine, captivă într-o cuşcă făcută din oase subțiri, ca de ardezie; eu am visat că fugeam iarna pe un câmp.

Până la urmă îi mănânc şi roşia la grătar, apoi plecăm.

Suntem în cameră şi ne pregătim bagajele; sau, mai degrabă, eu pregătesc bagajele şi el stă tolănit pe pat.

— Ce facem până vine autobuzul? mă întreabă.

E neliniştit când se trezeşte atât de devreme.

— Mergem la plimbare.

— Am mers ieri la plimbare, îmi răspunde.

Mă întorc spre el şi văd că are brațele întinse, vrea să mă duc lângă el şi să mă întind şi eu. Mă duc, mă sărută în grabă, apoi începe să-mi desfacă nasturii. Îşi foloseşte doar mâna stângă, dreapta e sub mine. Nu prea răzbeşte. Mă ridic şi îmi scot, fără prea mare tragere de inimă, hainele cu care de-abia m-am îmbrăcat. E timpul să facem sex; azi-noapte a ratat şansa.

Se întinde spre mine şi mă trage în aşternuturile răvăşite. Mă încordez; se aruncă pe mine cu graba pragmatică a unui om care aleargă după tren, dar e mai mult decât atât, e altceva, îmi muşcă buzele, de data asta o să simtă gustul sângelui, fie ce-o fi. Îl trag în mine, vreau să fie cu mine, dar pentru prima oară simt că e doar carne, un trup, o maşinărie frumoasă, un cadavru animat, el nu mai e înăuntru, îl vreau atât de mult şi el nu este acolo. Arcurile patului se tânguie sub noi.

— Îmi pare rău.

— Nu-i nimic, îi răspund.

— Nu, căcat, chiar îmi pare rău! Nu-mi place când se întâmplă aşa.

— Nu-i nimic.

Îl mângâi uşor pe spate, îl îndepărtez: s-a întors la casa părăsită, s-a întors pe iarbă, s-a întors în cimitir, stă scăldat în lumina soarelui şi priveşte în jos, se gândeşte la propria moarte.

— Ar trebui să ne ridicăm, îi spun, poate vrea să intre, să facă curățenie.

Aşteptăm autobuzul. M-au mințit femeile din magazin, există un hotel, îl văd acum, e chiar după colț. Ne-am bifat şi cearta, cea pe care ne bazam, ştiam că va veni. A fost una banală, mică, în comparație cu alte discuții, e importantă doar prin faptul că e ultima. Are greutatea tuturor celorlalte, a lucrurilor mai grave, pe care ne-am spus că ni le-am iertat, însă n-am făcut-o. Dacă ar exista două autobuze separate, aşa am pleca de aici. Însă neexistând varianta asta, aşteptăm în picioare, la mică distanță unul de altul.

Mai avem cel puțin jumătate de oră.

— Hai să mergem pe plajă, îi propun. O să vedem autobuzul şi de acolo; trebuie să treacă întâi în direcția ailaltă.

Traversez, iar el mă urmează păstrând o oarecare distanță.

E un zid; mă cațăr pe el şi mă aşez. Partea de sus e împânzită de bucățele ascuțite de piatră, poate cremene, de cochilii decolorate, mici cât unghia, ştiu ce sunt fiindcă le-am văzut la muzeu acum două zile, şi de câte un ciob de sticlă colorată. Stă sprijinit de zid, aproape de mine, şi molfăie o țigară. Ne spunem ce avem de spus cu voci calme, o conversație domoală, vorbim despre drumul spre casă, ce trenuri sunt. Nu mă aşteptam să se întâmple atât de curând.

După o vreme se uită la ceas şi se îndepărtează de mine, porneşte spre mare, scoicile şi pietricele îi scrâşnesc sub cizme. La marginea pâlcurilor de stuf, lângă râu, se opreşte, cu spatele la mine, cu un genunchi uşor îndoit. Îşi ține coatele în căuşul palmelor, înfăşurat în haine ca într-o pelerină, se dezlănțuie furtuna, pelerina se umflă, flutură în vânt, în picioare îi cresc cizme înalte, din piele tare, în mână îi răsare o sabie ridicată deja pentru luptă. Îşi lasă capul pe spate, curaj, îi va înfrunta singur. Scânteierea unui fulger. Înainte.

Mi-aş dori s-o pot face atât de repede. Sunt calmă, înmărmurită, încă nu sunt sigură dacă am supravieţuit, cuvintele pe care ni le-am aruncat unul altuia zac în bucăţi, împrăştiate în jurul meu, întărite. E pauza din timpul sfârşitului lumii; cum te porţi? Omul care a zis c-o să aibă grijă de grădina lui în continuare, are vreo frântură de sens? Ar avea, dacă ar fi doar un final mic, al meu. Dar soarta noastră nu e mai grea decât a oricărui alt lucru, a murit deja, din clipă în clipă golful se va evapora, dealurile se vor ridica şi vor pluti în aer, spaţiul de la mijloc se va face singur sul şi va dispărea; în cimitir, mormintele se vor deschide, scoţând la iveală ţestele uscate, spongioase, crucea lui din lemn o să izbucnească în flăcări, ca un chibrit, casa lui se va nărui într-o clipită, carton şi lemn, gata cu limbajul. Va rămâne dezgolit, istoria o să se scorojească de pe el, din versiunile lui, pe care le-am creat şi le-am lipit, va rămâne doar ceea ce este cu adevărat, pentru o clipă numai, ultima clipă, înainte de a fi cuprins şi mistuit de flăcări. Ar trebui să ne ţinem în braţe, să ne iertăm, să ne căim, să ne luăm rămas-bun unul de la altul, de la tot, căci nu vom regăsi nimic din toate astea.

Deasupra capetelor noastre, pescăruşii se învârt şi plutesc în vânt, scâncind ca nişte căţeluşi care se îneacă sau ca nişte îngeri nemângâiaţi. În jurul ochilor au un contur negru; e un soi nou, n-am mai văzut niciodată asemenea pescăruşi. Marea se retrage; noroiul proaspăt sclipeşte în soare, kilometri întregi de noroi, o câmpie netedă de sticlă pură, de aur pur. El se profilează pe fundalul ăsta: o siluetă întunecată, fără chip, cu părul poleit în lumină.

Mă întorc într-o parte şi mă uit în jos, la mâinile mele. Sunt pline de praf cenuşiu: am săpat printre cochilii, le-am adunat laolaltă. Le aranjez ca pe o ramă, un pătrat, fiecare cochilie albă se suprapune un pic peste cea de lângă ea.

Înăuntru, plantez bucăţelele de cremene, drept în sus, pe rânduri ordonate, ca nişte dinţi, ca nişte flori.

MEMENTO MORI

Trebuie să fie vreun mod de a aborda chestia asta, o metodă, o tehnică, ăsta-i cuvântul pe care-l caut, omoară microbii. O tehnică, deci, un fel de a gândi lucrul ăsta, nesângeros şi, prin urmare, nedureros; devotament rememorat în linişte. Încerc să evoc o imagine a mea din momentul acela şi o imagine a ta, dar e ca şi cum aş invoca morţii. De unde ştiu că nu ne inventez pe-amândoi, iar dacă nu inventez, atunci chiar este ca o invocare a morţilor, un joc primejdios. De ce să-i deranjez pe cei adormiţi, pe somnambuli, în timp ce-şi fac turele de automaton[20] pe străzile unde locuiam odinioară, estompându-se de la an la

[20] Maşinărie complexă, care poate îndeplini în mod autonom sau aproape autonom o serie de operaţiuni sau să reacţioneze la o serie de instrucţiuni predeterminate; un soi de robot rudimentar. Asemenea maşinării datează din Antichitate, iar în timpul Renaşterii s-au bucurat de un succes deosebit; Leonardo da Vinci (1452–1519) a creat un leu automaton, iar mecanicul elveţian Henri Maillardet (1745–1830) a creat un automaton care putea realiza patru desene şi scrie trei poezii (n. tr.).

an, vocile lor subțiindu-se, până nu mai rămâne decât sunetul unui deget frecat de o fereastră udă: un scârțâit ca de insectă, transparent ca sticla, fără cuvinte. Cu morții nu-ți dai niciodată seama dacă doresc ei să se întoarcă sau dacă cei rămaşi în viață îi vor înapoi. De obicei, explicația este că au să ne spună ceva. Nu ştiu dacă s-o cred întru totul; în cazul ăsta, este mai probabil să am eu ceva să le spun.

,,Ai grijă”, vreau să scriu, ,,există un viitor”, mâna Domnului pe zidul templului, limpede şi ineluctabilă în zăpada proaspătă, chiar în fața lor acolo unde merg – îmi imaginez totul în luna decembrie – de-a lungul trotuarului de cărămizi din Boston, oraş al demnității putrede, ea pe tocuri înalte ezitante, udându-se la picioare din vanitate. Cizmele erau urâte pe-atunci, din cauciuc greu, fără nicio formă, ca nişte labe de rinoceri, bocanci de aviator li se zicea, ori erau îmblănite sus, ca papucii bătrânelor sau ca papucii de casă, cu funde subțiri; sau erau cizme din acelea de ploaie, din plastic, cu talpă groasă, se îngălbeneau repede şi se incrustau cu noroi pe dinăuntru, arătau ca nişte dinți îngropați.

Asta-i tehnica mea, mă readuc singură la viață prin haine. De fapt, mie mi-e imposibil să-mi aduc aminte ce-am făcut, ce mi s-a întâmplat, dacă nu reuşesc să-mi amintesc cu ce eram îmbrăcată, iar de fiecare dată când arunc un pulover sau o rochie, arunc o parte din viața mea. Îmi năpârlesc identitățile ca un şarpe, le las în urma mea, palide şi zbârcite, ca o dâră lungă, şi, dacă îmi vreau amintirile, trebuie să strâng, una câte una, bucățile alea de bumbac şi de lână, să le asamblez, obținând în cele din urmă un sine peticit, lipsit oricum de apărare în fața frigului. Mă concentrez, şi acest suflet pierdut se ridică asemenea unei miasme din Cutia pentru Îmbrăcăminte Donată pentru Civili

Invalizi din parcarea de la Loblaws, din centrul Toronto-ului, unde am aruncat paltonul acela, în cele din urmă.

Era un palton lung şi negru, de bună calitate – calitatea conta atunci, iar în revistele pentru femei erau articole despre piesele de bază pentru orice garderobă şi despre cum să calci corect hainele şi cum să scoţi petele din părul de cămilă –, dar era mult prea mare pentru mine, mânecile îmi ajungeau până la încheieturile degetelor, tivul îmi atingea cizmele de ploaie din plastic, care nici ele nu-mi veneau bine. Când îl cumpărasem avusesem de gând să-l modific, dar n-am făcut-o. Aşa erau cele mai multe dintre hainele mele, îmi erau prea mari, poate credeam că dacă hainele îmi erau mari şi fără nicio formă, dacă ridicau un soi de cort în jurul meu, aveam să fiu mai puţin vizibilă. Dar efectul era invers; probabil că ieşeam în evidenţă mai mult decât ceilalţi, cum bântuiam pe străzi în linţoliul meu din lână neagră, cu capul înfofolit într-o eşarfă de angora ecosez, cred, tot de bună calitate; în orice caz, cu capul înfofolit.

Cumpăram hainele astea, când se întâmpla să cumpăr haine – căci, nu uita, eram săracă, la fel ca tine, lucru care explică măcar o parte din disperarea noastră –, de la Filene's Basement, unde hainele de bună calitate care nu se vânduseră la etajele mai rafinate[21] erau lichidate la preţuri reduse. De multe ori trebuia să le probezi printre rafturi, căci erau foarte puţine cabine de probă, iar în zilele cu reduceri, pivniţa, căci era o pivniţă, cu tavanul jos, slab luminată, umedă şi rece, scăldată în mirosul subsuorilor neliniştite şi al picioarelor hărţuite, era plină de femei chinuite, în chiloţi şi sutiene, încercând să se îndese în haine originale de firmă, rupte şi murdare, în sunetul respiraţiei îngreunate şi a sute de fermoare blocate. E un

[21] Magazinul de chilipiruri se afla la subsolul faimosului magazin Filene's (n. tr.).

lucru obişnuit să râzi de femeile care caută chilipiruri, de voracitatea lor, de isteria lor, dar Filene's Basement era, în felul lui, un loc tragic. Toate femeile care mergeau acolo aspirau la o schimbare a formei, la o transformare, o viaţă nouă, însă lucrurile nu se potriveau întocmai niciodată.

Pe sub haina neagră am o fustă groasă din tweed, cenuşie, şi un pulover maroniu cu o singură gaură, nu foarte vizibilă, la care ţin mult pentru că l-ai ars tu, cu ţigara. Pe sub pulover am un furou (prea lung), un sutien (prea mic), nişte chiloţi cu trandafiraşi roz, tot de la Filene's Basement, doar douăzeci şi cinci de cenţi, cinci la un dolar, şi o pereche de ciorapi din nailon susţinuţi de un portjartier care, fiind prea mare, îmi joacă în jurul taliei, astfel încât cusăturile de pe spatele picioarelor arată ca nişte spirale din acelea de pe firmele frizeriilor de odinioară. Trag după mine o valiză care este mult prea grea – pe vremea aceea nu se purtau rucsacurile decât când mergeai în tabără –, căci în ea se află alte haine groase mult prea mari, de-ale mele, precum şi şase romane gotice din secolul al XIX-lea şi un vraf de coli de scris. Pe partea cealaltă, contrabalansând valiza, ţin maşina de scris şi poşeta luată tot de la Filene's Basement, de proporţii gargantueşti, fără fund, ca un mormânt. E februarie, vântul îmi biciuieşte haina, ridicându-mi-o de la spate, cizmele de ploaie din plastic glisează pe trotuarul îngheţat, când trec prin dreptul vitrinei unui magazin, văd o femeie bondoacă, roşie şi înfofolită. Sunt îndrăgostită fără speranţă şi mă duc la gară, ca să evadez.

Dacă aş fi fost mai bogată, aş fi fugit spre aeroport. Aş fi mers în California, la Alger, într-un loc onctuos şi străin şi, mai presus de orice, cald. Însă lucrurile stând aşa cum stăteau, am avut bani doar pentru un bilet dus-întors şi pentru trei zile de cazare în Salem, singurul alt loc accesibil şi totodată interesant fiind Walden Pond, care nu era cine ştie ce iarna. Îmi justificasem deja în sinea mea călătoria

asta: era mai instructiv să merg în Salem decât în Alger, fiindcă se presupunea că „mă voi ocupa” de Nathaniel Hawthorne. „Te ocupi de”, asta era expresia; încă se mai foloseşte. În felul acesta puteam să intru în atmosferă; poate că din experienţa asta, pe care nu o aşteptam cu nerăbdare, avea să răsară lucrarea academică de care aveam nevoie pentru a supravieţui pe post de cercetător, asemenea unei păpădii pipernicite ce se iveşte dintr-o crăpătură în trotuar. Străzile acelea mohorâte, melancolia aceea puritană, combinate cu vânturile umede ce băteau dinspre mare în februarie, aveau să fie ca o găleată de apă rece, şocul avea să-mi reactiveze spiritul critic, talentul de a mânui cuvintele şi de a construi note de subsol respectabile, care până atunci asigurase puţinii bani din bursa din care trăiam. În ultimele două luni, capacităţile astea fuseseră paralizate de o dragoste neîmpărtăşită. Mă gândeam că două-trei zile departe de tine aveau să-mi acorde răgazul de a analiza lucrurile. Din experienţă am învăţat apoi că nu ajută la nimic.

În acea perioadă a vieţii mele, dragostea neîmpărtăşită era singurul fel de iubire de care eram capabilă. Asta m-a făcut să sufăr mult, dar, privind în urmă, îmi dau seama c-a avut şi avantaje. Mi-a oferit toate cutremurările emoţionale ale celuilalt fel de iubire, însă fără să prezinte şi riscurile aferente, nu mi-a dat peste cap viaţa, care, deşi era searbădă, îmi aparţinea şi era previzibilă, nu presupunea nicio decizie. În lumea realităţii fizice pragmatice, iubirea putea necesita înlăturarea veşmintelor mele (pe întuneric sau în baie, dacă se putea: nicio femeie nu vrea ca un bărbat să-i vadă acele de siguranţă), dar lăsa netulburate echivalentele lor metafizice. La vremea aceea credeam în metafizică. Versiunea mea platonică, aşa cum mi-o imaginam eu, semăna cu o mumie egipteană, un obiect misterios înfăşurat, care s-ar fi transformat sau nu în praf

dacă ar fi fost dezvelit. Dar dragostea neîmpărtăşită nu presupunea niciun fel de striptease.

Dacă, aşa cum se întâmplase de câteva ori, dragostea îmi era împărtăşită, dacă devenea o chestiune de viitor, de luare a unei decizii care avea să conducă inevitabil la zgomotul aparatului electric cu care se bărbierea iubitul, în vreme ce eu râcâiam oul întărit de pe farfuria cu micul dejun, mă copleşea panica. Cercetările academice mă familiarizaseră cu momentul în care celui mai bun prieten, celui mai de încredere companion îi cresc colţi sau se transformă în liliac; momentul respectiv era de aşteptat şi nu mă înspăimânta mai deloc. Mult mai deconcertant era celălalt moment, când îmi cădea vălul de pe ochi şi iubitul mi se dezvăluia nu ca un semizeu ori un monstru, impersonal şi irezistibil, ci ca fiinţă umană. Ce a văzut Psyche la lumina lumânării nu a fost un zeu înaripat, ci un tânăr sfrijit, plin de coşuri, şi de asta i-a luat atât de mult să-şi găsească iar calea spre iubirea adevărată. E mai uşor să iubeşti un demon decât un om, însă e şi mai puţin eroic.

Tu ai fost, bineînţeles, un subiect ideal al fascinaţiei. Nicio umbră banală a unei căsuţe ori a unei maşini de tuns iarba nu pândea în ochii tăi melancolici, opaci ca marmura neagră, tainici ca nişte urne, tuşeai ca Roderick Usher[22], erai, în ochii tăi şi prin urmare şi în ai mei, osândit la chinurile Iadului şi fără odihnă, ca Dracula. Oare de ce sunt melancolia şi sentimentul futilităţii atât de irezistibile pentru femeile tinere? Văd boala asta şi în rândul studenţilor mei: tinerii febrili, tolăniţi pe covoarele oferite cu atâta generozitate de instituţia aceasta de învăţământ superior, soioşi şi vlăguiţi ca bolnavii de anchilostomiază, fiecare cu câte o fată care se ţine după el, îi cumpără ţigări şi cafea şi

[22] Personaj din nuvela gotică *Prăbuşirea casei Usher* de Edgar Allan Poe (1809–1849); una dintre temele principale ale nuvelei este boala (n. tr.).

primeşte la schimb de la el un fluviu de spleen, îl aude condamnând lumea şi luând-o în derâdere pe ea, în mod special, felul în care se îmbracă, salonaşul şi cele două televizoare ale părinţilor ei, care pot fi de fapt identice cu ale lui, prietenii ei, cărţile pe care le citeşte, felul în care gândeşte. De ce rabdă fetele? Poate că bărbaţii ăştia le fac să se simtă, prin comparaţie, tămăduitoare, dătătoare de viaţă; sau poate că sunt ca nişte oglinzi pentru ele, reflectând nefericirea şi fisurile din ele însele, pe care se tem să le recunoască.

Cazul nostru era diferit doar în detaliile de suprafaţă; disperarea sunt sigură că era identică. Ajunsesem în lumea cercetării academice pentru că nu voiam să fiu secretară sau, altfel spus, pentru că nu voiam să-mi cumpăr mereu hainele de calitate de la Filene's Basement; tu, pentru că nu voiai să fii luat în armată şi la vremea aceea scuza cu facultatea încă mai mergea. Eram amândoi din oraşe mici, neînsemnate, ai căror membri ai Clubului Rotary, neştiutori în ce privea situaţia noastră reală, erau convinşi că stipendiile minuscule pe care ni le ofereau ne ajutau să dobândim nişte cariere misterioase, însă sclipitoare, care, într-un mod incert, ar fi adus strălucire şi comunităţii lor. Dar niciunul dintre noi nu voia să facă o profesie din cercetarea academică, iar adevăraţii cercetători, dintre care unii erau tunşi periuţă, aveau serviete deosebit de eficiente şi arătau ca nişte directoraşi în vreo firmă producătoare de pantofi, ne umpleau de groază. În loc să „lucrăm", ne petreceam tot timpul bând bere la halbă în cele mai ieftine restaurante nemţeşti din oraş, ridiculizând tonul pompos al seminarelor şi afectarea intelectuală a colegilor noştri. Sau hoinăream printre rafturile bibliotecii, căutând volume obscure, de care nu mai auzise nimeni, ca să le putem folosi cu nonşalanţă în următoarea dezbatere literară, pe acel ton grandios, de îndată însuşit de orice viitor şef de

departament, privind apoi valurile de uluire din ochii colegilor noştri de celulă. Uneori ne strecuram în Secția de Muzică, puneam stăpânire pe vreun pian liber şi ne cântam baladele victoriene sentimentale preferate sau refrene săltărețe ale lui Gilbert şi Sullivan, ori vreo baladă tânguitoare a lui Edward Lear, în care trebuise la începutul anului să identificăm simbolurile freudiene. Eu o asociez cu o fustă din reiat maro pe care mi-o făcusem singură şi al cărei tiv era capsat din loc în loc, pentru că nu avusesem energia emoțională să-l cos.

În Coromandel, în estul
Indiei, cu harbuji bordo,
Într-un codru negru foarte,
Trăia Yonghy-Bonghy-Bo.

Două jilțuri vechi şi restul
Unei lumânări, plus țestul
Unei străchini fără toarte,
Erau tot avutu-i (foarte
Mic), în codrul sumbru foarte.[23]

Lumânarea mutilată şi strachina spartă provocaseră multe râsete înfundate la seminar, dar noi găseam că erau de un patos irezistibil. Starea de fapt din Coromandel, sărăcia cruntă şi deznădejdea, toate ni se păreau o paralelă bună cu viața noastră.

Problema noastră, mi se părea mie, era că nici în lumea din jur şi nici în viitorul care se întindea în fața noastră nu exista o imagine a ceea ce am fi putut ajunge. Eram

---

[23] Versurile de început ale poemului *The Courtship of Yonghy-Bonghy-Bo* de Edward Lear (1812–1888). Traducerea versurilor îi aparține poetului Şerban Foarță, *Observatorul cultural*, 15 iulie 2016 (n. tr.).

prizonieri în prezent ca într-un vagon de metrou blocat, altfel gol, iar în această izolare ne agăţam ursuzi fiecare de umbra celuilalt. Asta a fost, în orice caz, analiza făcută de mine în timp ce-mi târâiam valiza, la apusul îngheţat, spre singurul hotel din Salem care era deschis, ori cel puţin aşa-mi spusese conductorul. Nu-mi dau seama prea bine, dar cred că gara era întunecoasă şi plină de igrasie, scăldată în lumina portocalie a unui felinar prăfuit, asemenea staţiilor de metrou din Boston; şi aici domnea mirosul de dezinfectant slab, aplicat fără prea mare succes pe un strat de urină uscată, atât de vechi încât aproape că devenea respectabil. Nu m-a dus cu gândul la puritani ori la vrăjitoare şi nici măcar la armatorii îmbuibaţi, ci la muncitorii subnutriţi din uzine, cu plămânii bolnavi, de câteva generaţii mai târziu.

Şi hotelul mirosea a ruină şi a vremuri mai bune. Era în curs de zugrăvire, iar prelatele din pânză şi scările zugravilor aproape că blocau holurile. Hotelul era deschis numai fiindcă se renova; altfel, mi-a explicat recepţionerul, care părea să fie şi băiat de serviciu, director şi posibil şi proprietarul, l-ar fi închis şi ar fi mers în Florida.

— Aicea nu vin oameni decât vara, mi-a spus, să vadă Casa cu Şapte Frontoane[24] şi celelalte.

Îmi purta ranchiună că eram acolo, şi mai ales pentru că refuzam să-i dau o explicaţie satisfăcătoare. I-am zis că venisem ca să văd pietrele funerare, dar nu mă crezuse. În timp ce îmi căra valiza şi maşina de scris spre dulapul măturat de vânturi în care avea să mă depoziteze, se tot uita în spate, dincolo de mine, ca şi cum se aştepta ca în spatele

---

[24] Conac colonial din secolul al XVII-lea, aflat în Salem, Massachusetts, care a dat titlul cărţii lui Nathaniel Hawthorne, *Casa cu şapte frontoane*, publicată în traducerea Antoanetei Ralian, la Editura Art, 2011 (n. red.).

meu să vină un bărbat. Ştia foarte bine că o relație sexuală ilicită era singurul motiv posibil pentru a veni în Salem în februarie. Şi avea dreptate, bineînțeles.

Patul era îngust şi tare ca un catafalc, şi-am descoperit curând că, deşi prin fereastra închisă sufla briza rece de pe mare, direcțiunea ştia şi luase măsuri; fiecare nou efort violent al sistemului de încălzire centrală era anunțat de un vacarm ca de ciocane şi gonguri de plumb dinspre radiator.

Între reprizele de somn chinuit m-am gândit la tine, am repetat pentru viitorul nostru, care ştiam c-o să fie scurt. Bineînțeles că aveam să ne culcăm împreună, deşi nu vorbiserăm încă despre subiectul ăsta. În vremurile acelea, după cum îți aduci aminte, lucrul ăsta trebuia să fie discutat mai întâi, iar deocamdată noi nu progresaserăm dincolo de câteva pipăieli furişe în aer liber şi de un moment în care, sub luna plină, pe una dintre străzile acelea pavate cu cărămidă, mi-ai cuprins gâtul cu mâna, spunându-mi că eşti Strangulatorul din Boston; o glumă care, pentru cineva cu aplecările mele literare, constituia un gest seducător. Deşi sexul era un ritual necesar şi chiar dezirabil, zăboveam mai rar cu gândul asupra lui decât asupra despărțirii noastre, pe care mi-o imaginam tristă, duioasă, inevitabilă şi definitivă. O repetam în toate locurile cu putință: în pragul uşilor, pe pontoanele feriboturilor, în tren, în avion şi în stații de metrou, pe băncile din parc. N-aveam să ne spunem mare lucru, urma să ne privim unul pe celălalt, să ştim (deşi ce anume aveam să ştim, nu-mi era clar); apoi tu urma să dai colțul şi să dispari pentru totdeauna. Eu aveam să port un trenci, unul pe care nu-l cumpărasem încă, deşi văzusem în toamna aceea unul care îmi plăcea, la Filene’s Basement. Scena de pe banca din parc – mi-o imaginam primăvara, ca să creez un contrast cu sentimentele noastre – era atât de emoționantă încât plângeam, însă, îngrozită de gândul că m-ar fi putut auzi cineva, chiar şi într-un hotel

gol, mi-am sincronizat plânsul cu radiatorul. Zădărnicia este atât de atrăgătoare pentru cei tineri, iar eu nu-i epuizasem încă posibilitățile.

A doua zi dimineața mă cam săturasem să fiu deprimată şi să mă smiorcăi. Am hotărât să merg la cel mai mare cimitir părăsit, care mi-ar fi putut oferi un epitaf original de pe o piatră funerară din secolul al XVII-lea, potrivit pentru lucrarea mea despre Hawthorne. Pe coridor, muncitorii bocăneau şi dădeau cu bidineaua; când am trecut pe lângă ei, s-au holbat după mine ca nişte broaşte pe o baltă. Recepționerul mi-a înmânat cu duşmănie o broşură turistică de la Camera de Comerț, în care se aflau o hartă şi o scurtă listă cu punctele de interes.

Pe stradă nu era niciun om şi foarte puține maşini. Casele, acoperite de un strat subțire de funingine, cu vopseaua scorojită din cauza aerului sărat, păreau părăsite, deşi la câteva ferestre, în spatele perdelelor încărunțite, din dantelă, zăream conturul umbrit al câte unei figuri. Cerul era plumburiu şi brăzdat de riduri, ca interiorul unei saltele, iar vântul se învolbura în înalt. Am patinat pe trotuare în cizmele-mi alunecoase, vântul ridicându-mi haina ca pe o velă, înaintând cu spor până când am cotit la un moment dat şi n-am mai avut vântul în spate. La puțin timp după aceea am renunțat la ideea cu cimitirul.

În schimb, am intrat într-un restaurant micuț; încă nu luasem micul dejun – cei de la hotel fuseseră cam ursuzi când venise vorba despre asta – şi voiam să mănânc şi să mă gândesc ce să fac în continuare. Am comandat un sandvici cu ou şi un pahar cu lapte, iar apoi am studiat broşura. Chelnerița şi proprietarul, căci doar ei doi se mai aflau în încăpere, s-au retras în capătul îndepărtat al restaurantului şi au stat cu brațele încrucişate, privindu-mă bănuitor în timp ce mâncam, ca şi cum se aşteptau să țâşnesc din loc şi să săvârşesc vreun gest de necromanție

folosind cuțitul de unt. Între timp, am aflat că, pe timpul iernii, Casa cu Şapte Frontoane era închisă. Oricum nu avea nimic de-a face cu Hawthorne; era doar o casă veche ce reuşise să nu fie dărâmată şi pe care oamenii o vizitau acum, contra cost, doar pentru că dăduse numele unui roman. Pe balustradele ei nu era niciun strop din sudoarea autorului. Cred că acela a fost momentul în care am devenit cinică în ceea ce priveşte literatura.

Singurul alt punct de interes, potrivit Camerei de Comerț, era biblioteca. Spre deosebire de toate celelalte locuri, era deschisă în februarie, şi se pare că era renumită pe plan mondial pentru colecțiile de genealogii. Ultimul lucru pe care mi-l doream era o vizită la bibliotecă, dar n-avea niciun rost să mă întorc la hotel, unde domneau vacarmul şi mirosul chimicalelor, iar în restaurant nu puteam rămâne toată ziua.

Biblioteca era pustie, cu excepția unui bărbat de vârsta a doua, cu o pălărie din fetru, care cerceta stăruitor rândurile cu genealogii, având, în mod clar, nişte timp de pierdut. O femeie cu un aer oficial, cu părul prins în coc şi încruntată, şedea în spatele unui birou butucănos şi dezlega rebus. Biblioteca era totodată şi un fel de muzeu. Erau mai multe galioane de nave, fete cu ochi ficşi, bărbați din lemn, peşti şi lei bogat ornamentați, cu poleiala subțiată de vreme; şi, etalată în casete din sticlă, o colecție de bijuterii din păr, din epoca victoriană; broşe şi inele, fiecare având un mic paravan din cristal care proteja modelul din păr împletit; flori, inițiale, coronițe sau sălcii plângătoare. Cele mai complexe aveau păr de mai multe culori. Deşi probabil că la început fuseseră strălucitoare, acum şuvițele îmbătrâniseră, ajungând la textura a ceva ce ai găsi sub perna unui fotoliu. Am avut revelația că Donne se înşelase în legătură cu

brățara din păr blonziu împletit în jurul osului[25]. Pe un cartonaş scris de mână era explicat faptul că multe dintre piesele acestea erau bijuterii memoriale, menite să fie împărțite oamenilor îndoliați, la înmormântări.

— Cele pentru înmormântări, i-am spus femeii de la birou. Adică, cum... tăiau părul înainte sau după?

Şi-a ridicat privirea de la rebus. Nu înțelegea deloc la ce mă refer.

— Înainte sau după ce murea persoana? am adăugat.

Dacă se întâmpla înainte, mi se părea un gest foarte crud. Dacă era după, cum aveau timp să împletească toate sălciile alea plângătoare până la înmormântare? Şi de ce ar fi vrut s-o facă? Nu-mi puteam imagina cum ar fi fost să port la gât una dintre broşele alea greoaie, ca o pernă din metal, umplută cu pletele tot mai firave ale cuiva drag mie. Ar fi fost ca strânsoarea unei mâini descărnate. Ar fi fost ca un ştreang.

— Mă tem că nu ştiu aşa ceva, mi-a răspuns dezgustată. Este o expoziție itinerantă.

Bărbatul cu pălăria de fetru mă aştepta dincolo de uşă. M-a invitat să bem ceva împreună. Probabil că era şi el cazat la hotel.

— Nu, mulțumesc, i-am răspuns, adăugând: Sunt cu cineva.

Am spus-o ca să-l îmbunez – femeile se simt întotdeauna obligate să îmbuneze bărbații ale căror avansuri le resping –, dar chiar în clipa în care am rostit-o mi-am dat seama că venisem aici nu ca să mă îndepărtez de tine, cum credeam, ci ca să fiu cu tine, într-un fel complet, altfel decât ar fi

---

[25] Referire la poemul *The Relique* (*Relicva*), de John Donne (1572–1631), în care poetul îşi exprimă speranța că s-ar putea reîntâlni cu iubita după moarte, grație unei şuvițe de păr îngropate alături de osemintele sale (n. tr.).

permis chiar prezența ta. În carne şi oase, ironia ta era inexpugnabilă, dar când eram singură mă puteam bălăci nestingherită în tristețea mea romantică. N-am înțeles niciodată de ce cred oamenii că tinerețea este o perioadă de libertate şi de bucurie. Probabil fiindcă şi-au uitat propria tinerețe. Înconjurată fiind acum de tineretul melancolic, nu pot decât să fiu recunoscătoare că am scăpat, sper că definitiv (fiindcă nu mai cred în reîncarnare), din sclavia insuportabilă a vârstei de douăzeci şi unu de ani.

Îți spusesem că plec pentru trei zile, dar fantezia nediluată era prea mult pentru mine. Salem-ul era un vid şi tu începuseşi să te extinzi, gata să-l umpli. Ştiam al cui păr era în acel memento mori masiv, negru-auriu, de pe al doilea rând de broşe, ştiam pe cine auzisem în camera de hotel cu care mă învecinam în stânga, respirând aproape inaudibil printre spasmele radiatorului. Din fericire, era un tren şi după-amiaza; l-am luat şi-am fugit înapoi în prezent.

Te-am sunat din gara din Boston. Mi-ai acceptat întoarcerea prematură cu obişnuitul tău fatalism, fără să te arăți nici vesel, nici surprins. Ar fi trebuit să studiezi ambiguitatea din Locksley Hall[26], a lui Tennyson, ceea ce, m-ai informat tu, nici nu intra în discuție. Ambiguitatea era pe val la vremea aceea. Aşa că am ieşit, în schimb, la plimbare. Vremea se mai îmblânzise şi zăpada se transforma în zloată; am ajuns lângă Râul Charles, unde am făcut bulgări de zăpadă şi i-am aruncat în apă. După aia, am construit o statuie cam umedă a Reginei Victoria, cu tot cu pieptu-i bombat, cu turnura falnică rochiei şi cu nasul

---

[26] Poetul victorian Alfred Tennyson mărturiseşte că *Locksley Hall*, publicat în 1842, vorbeşte despre „tinerețe, despre părțile bune, lipsurile şi aspirațiile acesteia”. Una dintre temele poemului este dragostea neîmpărtăşită, iar ambiguitatea pomenită aici face aluzie, printre altele, la ambivalența exprimată față de tehnologie şi progres (n. red.).

coroiat, apoi am demolat-o, aruncând în ea cu bulgări de zăpadă şi bucăţi de gheaţă, chicotind din când în când, într-o stare ce mie mi se părea un abandon eliberator, dar acum îmi dau seama că era isterie.

Şi pe urmă, şi pe urmă. Cu ce eram îmbrăcată? Cu haina, bineînţeles, şi cu altă fustă, de un ecosez-verzui bolnăvicios; acelaşi pulover cu gaura de la arsură. Alunecam împreună prin fleşcăiala de lângă râu, ţinându-ne de mâinile reci. Era seară şi se făcea tot mai frig. Din când în când ne opream, ţopăiam un pic pe loc şi ne sărutam, ca să ne mai încălzim. Pe luciul uleios al Râului Charles se reflectau, ca nişte miraje luminoase, turnurile şi clopotniţele din care aveau să se arunce mai târziu cei deznădăjduiţi de sesiunea din primăvară, ca în fiecare an; în adâncimile lui mocirloase pluteau sinucigaşii literari, cu omul lui Faulkner printre ei[27], incrustaţi cu vorbe translucide şi sclipind ca nişte ochi; dar noi eram nesăbuiţi, cântam, batjocorindu-i, un duet cam stângaci:

> Două jilţuri vechi şi restul
> Unei lumânări, plus ţestul
> Unei străchini fără toarte...

*

Măcar de data asta râdeai. Am lăsat baltă scenariul construit cu atâta grijă, finalul pe care îl plănuisem pentru noi. Viitorul s-a deschis asemenea lentilei unui aparat de fotografiat, promiţător şi primejdios, orice direcţie era posibilă. Mă simţeam ca şi cum mergeam pe marginea unui

---

[27] Quentin Compson, personaj fictiv creat de William Faulkner (1897–1962), apare în câteva dintre operele marelui scriitor american; învaţă la Universitatea Harvard şi se sinucide aruncându-se în Râul Charles (n. tr.).

pod înalt. Ni se părea – sau cel puțin mie mi se părea – că eram chiar fericiți.

Când n-am mai putut suporta frigul şi tu ai început să strănuți, am mers la unul dintre restaurantele în care se zvonea că poți supraviețui fără niciun ban, mâncând pliculețe gratuite de ketchup, sosuri şi zahăr şi bând frişca pentru cafea din carafele mici, când nu se uita nimeni. Acolo am dezbătut dacă era indicat să ne culcăm împreună, cu argumente pro şi contra şi, imediat după asta, discutând despre planuri şi variante. Subiectul ăsta era tratat cu seriozitate, mai ales de către femeile care-şi făceau studiile postuniversitare şi care se presupunea că sunt asemenea călugărițelor, dedicate şi lipsite de carnalitate. Nu că în decorul acela monastic ar fi avut mari şanse pentru altceva, căci bărbații mergeau de cele mai multe ori la operă împreună, în grupuri restrânse, şi organizau petreceri la care se bea sherry şi la care se invitau doar unii pe alții. Locuiam amândoi în apartamente de la universitate; aveam amândoi colegi de celulă care erau întotdeauna în cameră, muşcându-şi unghiile şi alcătuind bibliografii. Niciunul dintre noi nu avea maşină şi eram siguri că hotelurile din oraş nu ne-ar fi primit. Trebuia să se întâmple în altă parte. Am căzut de acord asupra New York-ului, în vacanța de Paşte.

Cu o zi înainte de a porni la drum, m-am dus la Filene's Basement şi mi-am cumpărat, după ce am cumpănit o vreme, o cămaşă de noapte scurtă, roşie, din nailon, cu doar o măsură mai mare decât îmi trebuia şi o bretea ruptă, care putea fi cusută cu uşurință. Am zăbovit în dreptul uneia mov, cu volănaşe, dar nu le-aş fi putut purta decât pe rând şi aveam nevoie de bani pentru alte lucruri. În Vinerea Mare am luat autobuzul spre New York. Tu plecaseşi cu câteva zile înainte, dar eu rămăsesem să termin un eseu pe care trebuia să-l fi predat deja, despre The Italian, al doamnei

Radcliffe[28]. Şi tu erai în urmă cu trei lucrări, dar nu părea să-ți mai pese. Petreceai mult timp făcând duş, ceea ce îl scotea din fire pe colegul tău de cameră; aveai şi coşmaruri lungi, în care apăreau, țin minte, elefanți, aligatori şi alte animale mari care coborau de pe nişte dealuri în scaune cu rotile, şi oameni care erau răstigniți şi arşi. Eu consideram lucrurile astea o dovadă a sensibilității tale.

Planul era ca tu să stai cu un vechi prieten de la tine din oraş, iar eu să-mi iau o cameră de o persoană la hotel. În felul ăsta înlăturam bănuielile, speram noi; de asemenea, avea să fie mai puțin costisitor.

Nu mai fusesem niciodată în New York şi nu eram pregătită pentru oraşul acela. La început m-a amețit. Stăteam la Autoritatea Portuară, în paltonul meu negru, lung, cu valiza grea şi cu geanta fără fund, căutând o cabină telefonică. Mulțimea era ca la un miting politic, deşi la vremea respectivă nu văzusem niciunul. Femeile se îmbrânceau unele pe altele şi scuipau insulte de parcă erau sloganuri, trăgând după ele copiii morocănoşi; pe bănci, erau aliniați bătrânii jerpeliți, iar podeaua era plină de gume de mestecat, ambalaje de bomboane şi mucuri de țigară. Nu bag mâna în foc, dar cred că erau şi jocuri de pinball; se poate, oare? Tare îmi doream acum să te fi rugat să mă întâmpini în stație, dar asemenea gesturi de dependență nu făceau parte din înțelegerea noastră.

În timp ce mă îndreptam spre ceea ce credeam că este ieşirea, un bărbat de culoare s-a agățat de valiza mea şi a început să tragă. Pe frunte avea o tăietură proaspătă, din care îi curgea sânge, iar în ochi i se citea o asemenea disperare, încât aproape că am dat drumul valizei. Nu

---

[28] Roman gotic clasic de la sfârşitul secolului al XVIII-lea, de Ann Radcliffe (n. red.).

încerca să mi-o fure, mi-am dat seama o clipă mai târziu; voia doar să mi-o care până la taxi.

— Nu, mulțumesc, i-am spus. N-am bani.

S-a uitat încrâncenat la paltonul meu – era, până la urmă, de bună calitate – şi n-a dat drumul. Eu am tras mai tare de valiză şi a renunțat. A strigat ceva după mine, dar n-am înțeles ce; la vremea aceea cuvintele respective nu erau încă pe buzele tuturor.

Ştiam adresa hotelului, dar nu ştiam cum să ajung la el. Soarele era pe cer şi eu transpiram întruna, şi de teamă, şi de căldură. Am găsit o cabină telefonică: telefonul fusese eviscerat, rămânând din el doar un amalgam de fire. Următorul era intact, dar când te-am sunat, n-a răspuns nimeni. Era ciudat, căci îți zisesem la ce oră ajung.

M-am sprijinit de o laterală a cabinei telefonice, străduindu-mă din răsputeri să nu intru în panică. New York-ul fusese gândit ca o fereastră cu gratii, aşa că, uitându-mă la plăcuțele străzilor şi numărând, ar fi trebuit să pot deduce încotro era hotelul. Nu voiam să întreb pe nimeni: expresiile de disperare impasibilă şi de răutate nedisimulată mă tulburau, trecusem pe lângă mai mulți oameni care vorbeau singuri. New York-ul, ca şi Salem-ul, părea să se afle în pragul distrugerii. Poate că un om bogat ar fi privit asta ca pe o posibilitate pentru renaştere urbană, dar pe mine nu m-au liniştit deloc clădirile din care lipseau bucăți şi nici găurile din trotuar.

M-am apucat să-mi târâi valiza spre hotel, oprindu-mă la fiecare cabină telefonică şi formând numărul tău. La una dintre aceste opriri am uitat în cabină, din greşeală, exemplarul tău din The Education of Henry Adams.[29] A fost

---

[29] Celebra autobiografie a lui Henry Adams, istoric şi om de litere, provenind dintr-o familie bostoniană de vază, din care au făcut parte doi

mai bine aşa, oricum, era singurul lucru al tău pe care-l aveam. Mi-ar fi adus ghinion să-l păstrez.

Recepţionerul de la hotel m-a privit cu aproape la fel de multă suspiciune ca acela din Salem. Pusesem lipsa asta de încredere faţă de mine pe seama xenofobiei din oraşele mici, dar mi-a dat prin cap pentru prima oară că era posibil ca de vină să fi fost felul în care eram îmbrăcată. Cu manşetele trecându-mi peste încheieturile degetelor, nu arătam ca un om care avea card de credit.

Am stat în camera mea, care semăna foarte bine cu cea din Salem, întrebându-mă ce se întâmplase cu tine, unde erai. Ţi-am telefonat din jumătate în jumătate de oră. Nu prea aveam mare lucru de făcut în timp ce aşteptam. Am scos din bagaj cămaşa roşie de noapte, cu breteaua ruptă, numai că uitasem să iau la mine ac şi aţă, cu care avusesem de gând s-o repar; nu aveam nici măcar un ac de siguranţă. Am vrut să fac baie, dar clanţa uşii mele se tot învârtea în gol şi, cu toate că pusesem şi lanţul, nu voiam să risc. Ba chiar am şi rămas cu paltonul pe mine. Am ajuns să cred că-mi dăduseşi numărul greşit sau, şi mai rău, că erai o plăsmuire a imaginaţiei mele.

În cele din urmă, pe la ora şapte, a răspuns cineva. O femeie. Când te-am cerut la telefon, a izbucnit în râs, şi nu într-un mod simpatic.

— Hei, Vocea Apocalipsei! am auzit-o strigându-te. Te caută o gagică.

Când ai venit la telefon, vocea ta părea şi mai distantă decât de obicei.

— Unde eşti? am întrebat, străduindu-mă să nu sun ca o nevastă cicălitoare. Încerc să dau de tine de la două jumate.

---

preşedinţi americani, şi care oferă o imagine asupra vieţii intelectuale şi politice de la finalul secolului al XIX-lea (n. red.).

— Am avut o problemă cu o prietenă, mi-ai răspuns. A înghițit un flacon întreg de somnifere în dimineața asta. A trebuit să stau cu ea, ne-am tot plimbat pe-aici.

— Aha.

Avusesem impresia că e bărbat prietenul la care stătea.

— N-ai fi putut s-o duci la un spital sau ceva?

— Aici nu duci oamenii la spital decât dacă trebuie neapărat.

— Dar de ce a făcut-o?

— Cine ştie? mi-ai răspuns, cu tonul unui om deranjat că era implicat în aşa ceva, chiar şi tangențial. Ca să treacă timpul mai repede, îmi imaginez.

Pe fundal s-a auzit vocea femeii, spunând ceva gen „Nenorocitule".

Am simțit că îmi îngheață tălpile, picioarele mi-au amorțit. Îmi dădusem seama brusc că nu îți era doar o veche prietenă, aşa cum îmi povestiseşi mie. Îți fusese iubită, încă îți era iubită, era o relație serioasă, luase pastilele fiindcă aflase că în ziua aceea soseam eu şi încerca să te oprească; şi, cu toate astea, tu ți-ai notat calm numărul camerei şi numărul de telefon, cu acelaşi calm cu care ți le-am dictat eu. Am stabilit să ne întâlnim a doua zi. Am petrecut noaptea aceea întinsă în pat, cu paltonul pe mine.

Bineînțeles că n-ai apărut, iar eu deja ezitam să te sun. Nici măcar nu te-ai mai întors în Boston. În mai am primit un mesaj criptic de la tine, pe o vedere ce înfățişa promenada din Atlantic City:

> Am tulit-o să mă înrolez în Marină, dar nu m-au acceptat, au fost de părere că greaca veche nu era o pregătire suficient de bună. M-am angajat într-un restaurant ieftin, mințindu-i că am şcoală mai puțină. E mai bine decât să sar din clopotniță. Salută Coromandelul din partea mea. Al tău, ca întotdeauna, Bo.

Ca de obicei, nu reuşeam să-mi dau seama dacă mă iei peste picior sau nu.

Bineînțeles că am jelit; nu atât plecarea ta, căci fusese, îmi dădeam seama acum, un final dinainte ştiut, cât bruschețea ei. Îmi fusese refuzată acea ultimă scenă, atât de necesară, banca din parc, adierea de primăvară, trenciul (pe care îmi era sortit să nu-l cumpăr niciodată), silueta ta care dispărea. Chiar şi după ce mi-am dat seama că în viitorul nostru nu ar fi existat nici temuta căsuță şi aparatul electric de ras, nici acele vagi, fericite posibilități care îmi trecuseră prin minte, ci, inevitabil ca un cuplet cu rimă, un flacon de somnifere gol, de ale căror efecte poate că nu m-ai fi ajutat să scap cu o plimbare, am continuat să jelesc.

Pentru că nu plecaseşi aşa cum trebuia, părea că nu plecaseşi deloc. Ai zăbovit, ca o miasmă sau ca mirosul şoarecilor, aşteptând să dezumfli încercările mele de a fi optimistă – căci din spaimă pură, am început curând să fac asemenea încercări –, cu viziunea ta caustică asupra comportamentului meu. Ca şi cum ai fi fost geamănul meu mai întunecat sau un bun cunoscător al unei telepatii sinistre, simțeam în orice situație ce părere ai fi avut tu. Când m-am logodit (şapte luni mai târziu, cu un arhitect care proiecta, şi încă proiectează, blocuri de apartamente), mi-ai comunicat că aveai alte aşteptări de la mine. Nunta propriu-zisă, şi da, m-am ținut de toate obiceiurile tradiționale, inclusiv o rochie albă, ți-a stârnit disprețul. Te şi vedeam în cămăruța ta prăfuită, înconjurat de conserve goale de sardine şi de şosete pline de scame, hrănindu-te doar cu batjocura şi cu refuzul tău de a-ți trăda principiile, lucru pe care era clar că eu îl fac. (Cu ce trădam? Cu cine? Spre deosebire de generațiile care au venit după noi, noi nu am reuşit niciodată să arătăm cu degetul spre un duşman anume.)

Cei doi copii ai mei nu te-au impresionat deloc, nici postul academic pe care l-am obținut pe urmă. Am devenit, la o scară modestă, o autoritate în domeniul romancierelor din

secolul al XIX-lea. După ce m-am căsătorit, mi-am dat seama că aveam mai multe în comun cu ele decât cu poveştile de dragoste gotice; presupun că această revelaţie despre adevăratul meu caracter e un semn de maturitate, iar ăsta-i un cuvânt pe care tu îl dispreţuieşti. Cea mai cunoscută dintre subiectele mele este doamna Gaskell[30], dar poate c-ai auzit şi de doamna J. H. Riddell[31]; a mai scris şi sub pseudonimul de F. G. Trafford. Am scris o lucrare destul de meritorie despre cartea ei, George Geith of Fen Court, lucrare care a apărut mai târziu într-o publicaţie importantă. E de la sine înţeles că am un post de profesor titular, întrucât departamentul meu, care ani la rând a fost potrivnic femeilor, a fost supus recent presiunii de a-şi explica politica de angajare. Sunt un trofeu, după cum nu te saturi niciodată să subliniezi. Mă şi îmbrac elegant, aşa cum îi stă bine unui trofeu. Garderoba sfidător de monotonă, din lână, pe care e posibil să ţi-o aminteşti, a dispărut puţin câte puţin în containerele de la Armata Salvării, pe măsură ce am devenit mai bogată, fiind înlocuită de o colecţie moderat de sofisticată de rochii elegante şi compleuri cu pantaloni. Colegii mei bărbaţi mă consideră eficientă şi mai curând rece. Nu mai am aventuri superficiale, căci urăsc mementourile care nu pot fi aruncate. Paltoanele nu-mi mai

---

[30] Elisabeth Gaskell (1810–1865), scriitoare engleză ale cărei romane oferă o imagine asupra diverselor straturi ale societăţii victoriene, inclusiv asupra celor săraci. Printre cele mai cunoscute romane ale sale se numără *Cranford* şi *Nord şi Sud*, ecranizate pentru televiziune de BBC (n. red.).

[31] Charlotte Riddell (1832–1906), cunoscută şi ca doamna J. H. Riddell, scriitoare engleză populară şi prolifică din epoca victoriană. *George Geith of Fen Court*, publicat sub pseudonimul F. G. Trafford, este considerat cel mai notabil dintre romanele sale (n. red.).

flutură în vânt, iar când particip la conferințe academice, nu se holbează nimeni la mine.

La una dintre conferințele astea, la cea mare, principalul teren de vânătoare şi târg de joburi, te-am văzut ultima oară. În mod straniu, în anul acela era organizată în New York. Eu susțineam o lucrare despre Amelia Edwards[32] şi alte jurnaliste din perioada aceea. Când ți-am văzut numele în program m-am gândit că trebuie să fie altcineva. Dar erai chiar tu şi ți-ai petrecut toată conferința dezbătând dacă John Keats avusese sifilis. Făcuseşi o cercetare considerabilă în legătură cu utilizarea medicală a mercurului la începutul secolului, iar ultimul tău paragraf era o adevărată capodoperă a ambiguității. Te îngrăşaseşi, de fapt, arătai bine, sănătos, arătai ca şi cum jucai golf. Dar te-am pândit în zadar, aşteptând un zâmbet sardonic: prezentarea ta era lipsită de orice expresie.

După susținere, am venit să te felicit. Ai fost surprins când m-ai văzut; nu îți imaginaseşi niciodată, mi-ai spus, c-am să ajung chiar aşa, iar privirea ta posibil înspăimântată mi-a cuprins părul coafat, salopeta roşie, strânsă pe corp, cizmele stilate. Erai şi tu căsătorit, aveai trei copii şi mi-ai arătat grăbit pozele pe care le țineai în portofel, întinzându-le în față ca pe nişte talismane protectoare. Ți le-am arătat şi eu pe ale mele. Niciunul dintre noi nu a sugerat să mergem să bem ceva. Ne-am urat numai bine; eram amândoi dezamăgiți. Ştiu, ai fi preferat să mor tânără, de tuberculoză sau de vreo altă boală la fel de dramatică. Cu toată blazarea ta, şi tu erai un romantic.

Aici ar fi trebuit să se sfârşească totul, şi nu pricep de ce nu s-a sfârşit. Este cât se poate de adevărat că-mi iubesc soțul şi copiii. Când nu particip la consilii profesorale, unde

---

[32] Amelia Edwards (1831–1892), scriitoare engleză, jurnalistă şi egiptolog (n. red.).

croşetez macrameuri în timpul discuţiilor despre sporuri şi programă, le pregătesc mese hrănitoare, organizez petreceri şi pun murături, fac pâine de casă, de cele mai multe ori. Soţul meu îmi admiră realizările şi mă sprijină, cum se zice, în timpul perioadelor mele de depresie, care sunt din ce în ce mai rare. Am o viaţă sexuală bogată şi satisfăcătoare, şi te şi aud deja ridiculizând adjectivele astea, dar chiar este bogată şi satisfăcătoare, în ciuda ta. Şi nici tu nu te-ai descurcat mai bine decât mine.

Dar când m-am întors de la conferinţă în casa mea, care nu-i o căsuţă, ci o clădire în stil colonial, cu două etaje, în care, de când m-am mutat aici, tu ai locuit mereu în pivniţă, nu ai dispărut. Mă aşteptam să fi fost dispersat, exorcizat: deveniseşi real, aveai o soţie şi trei poze, iar banalitatea este, până la urmă, antidotul magic pentru iubirea neîmpărtăşită. Dar nu era suficient. Erai tot acolo, la locul tău obişnuit, lângă raftul din dreapta scărilor de la pivniţă, unde ţineam dulceţurile, erai prăfuit şi împăiat, ca Jeremy Bentham în caseta lui din sticlă[33], privindu-mă nu cu vechea ta batjocură, e adevărat, ci cu reproş, ca şi cum permisesem să se întâmple asta, ca şi cum era vina mea. Doar n-o vrei înapoi, nefericirea aia, clădirile alea dărăpănate, disperarea aceea seducătoare şi pustiul ăla, spaima cumplită? Doar nu vrei să rămâi blocat pentru totdeauna pe strada aia din Boston, plină de zloată. Ar fi trebuit să ai mai multă grijă. Încerc să-ţi spun că s-ar fi sfârşit rău, că nu era aşa cum îţi aminteşti tu acum, te amăgeşti singur, dar refuzi să te laşi consolat. ,,Rămas-bun”, îţi spun, aşteptând privirea ta îngândurată, plină de regret. Ar trebui să-mi întorci spatele

---

[33] Jeremy Bentham (1748–1832), filozof britanic cunoscut pentru contribuţia la dezvoltarea utilitarismului modern. Potrivit instrucţiunilor sale, după moarte a fost disecat, iar ulterior trupul lui a fost expus într-o casetă din sticlă (n. tr.).

şi să te îndepărtezi, dincolo de cuferele vechi, după colț, în spălătorie, şi să dispari în spatele maşinii de spălat şi al uscătorului; însă tu nu te clinteşti.

CÂND SE ÎNTÂMPLĂ

Doamna Burridge pune gogonele la murat. În fiecare tranşă sunt vreo douăsprezece kilograme şi un pic, şi cu astea se termină borcanele. A auzit la magazin că e grevă la fabrica unde se produc. Nu ştie ce să zică despre grevă, dar borcanele nu se mai găsesc pe nicăieri şi chiar şi înainte de asta, costau dublu față de anul trecut; se consideră norocoasă că le-a avut pe astea în pivniță. Are o grămadă de gogonele, fiindcă a auzit aseară la meteo c-o să dea înghețul, aşa că şi-a pus haina şi mănuşile de lucru, a ieşit cu felinarul în grădină pe un întuneric beznă, şi le-a cules pe toate câte le-a văzut, peste trei buşeli[34]. Poate să ridice şi singură coşurile pline, dar l-a rugat pe Frank să i le aducă în casă; bombăne el, dar îi face plăcere când îl roagă. De dimineață au zis la ştiri că producătorii au avut de suferit şi

[34] Buşel, unitate de măsură imperială şi americană; măsoară volumul şi este echivalentă cu aproximativ 35 de litri în America şi 36,3 litri în Anglia (n. tr.).

că prețul o să crească enorm, nu că ar ajunge şi la producători banii, toată lumea ştie că la magazine rămâne câştigul.

Se simte mai bogată decât ieri, dar, pe de altă parte, nu poți să faci mare lucru cu gogonelele. Ce punea la murat nici nu conta, de-abia se vedea că luase din ele, iar Frank îi spusese, ca în fiecare an, că nu puteau în niciun caz să mănânce douăzeci şi patru de kilograme de gogonele murate doar ei doi, acum că plecaseră copiii. Numai când vin în vizită şi mai-mai că mănâncă şi acoperişul, adaugă doamna Burridge în gând. Adevărul este că întotdeauna a făcut două tranşe şi copiilor nu le plăcuseră niciodată, Frank le mânca pe toate şi ea n-are nicio îndoială c-avea să le mănânce şi acum, fără să-şi dea măcar seama. Îi place să pună gogonea murată pe sandviciurile cu pâine şi caşcaval pe care le înfulecă atunci când se uită la meciurile de hochei; la fiecare pauză de reclame merge în bucătărie şi-şi mai pregăteşte câte o felie, chiar dacă a terminat ditamai masa, lăsând în urmă o dâră de firimituri şi bucăți de murături pe blatul din bucătărie, pe duşumea, pe covoare, până la fotoliul lui din salon. Asta o enerva înainte pe doamna Burridge, mai ales firimiturile, dar acum îl priveşte cu un fel de tristețe; odinioară credea că aveau să trăiască împreună pentru totdeauna, dar îşi dăduse seama că nu va fi aşa.

Nici măcar nu mai are chef să-l tachineze în legătură cu burta tot mai mare şi mai rotundă, deşi o face în continuare, pentru că el ar simți lipsa glumei dacă s-ar opri.

— Poftim, spune ea cu vocea aceea ascuțită, muşcătoare şi metalică, pe care nu o poate schimba, fiindcă toată lumea se aşteaptă ca ea să vorbească aşa şi dacă ar suna oricum altcumva, ar crede că e bolnavă, mai înfulecă tu aşa şi să vezi ce uşor o să-mi fie să te dau jos din pat dimineața, doar o să te împing un pic şi-o să te rostogoleşti până la parter, ca un butoi.

Iar el răspunde cu vocea lui lentă, aproape tărăgănată, prefăcându-se că e leneş, deşi nu este:

— Tre' să te mai şi distrezi în viaţa asta – ca şi cum sandviciurile lui cu murături şi caşcaval ar fi cumva ruşinoase, aproape ca o orgie.

În fiecare an îi spune c-a pus prea multe gogonele, dar ar ieşi un scandal în toată legea dacă ar coborî într-o seară în pivniţă şi n-ar mai fi murături.

Doamna Burridge îşi pune singură murăturile din 1952, an din care are şi grădina. Ţine minte asta în mod deosebit, pentru că era însărcinată cu fiica ei Sarah şi-i venea greu să se aplece ca să plivească buruienile. Când era ea copilă, toată lumea punea murături, la fel şi dulceţuri şi conserve. Dar după război, cele mai multe femei au renunţat la obiceiul ăsta, aveau mai mulţi bani şi era mai uşor să cumperi de toate de la magazin. Doamna Burridge nu s-a lăsat niciodată de pus murături, cu toate că aproape toate prietenele ei erau de părere că-şi irosea timpul, iar acum se bucură că n-a renunţat, avea în continuare mâna făcută, în timp ce altele trebuiau să înveţe de la capăt. Deşi, cu preţul tot mai mare al zahărului, nu ştie cât or să-şi mai permită oamenii chiar şi preparatele de casă.

Teoretic, Frank câştigă mai bine decât oricând, şi cu toate astea, parcă au mai puţini bani de cheltuit. Ar putea oricând să vândă ferma, îşi spune ea, unor oameni de la oraş care ar folosi-o ca pe o casă de weekend; ar putea obţine un preţ care pare extrem de mare, mai multe dintre fermele de la sud de-a lor au procedat aşa. Dar doamna Burridge nu prea are încredere în bani; totodată, e o risipă a pământului, iar asta este casa ei, a aranjat-o exact aşa cum şi-a dorit-o.

Când a doua tranşă e pe foc şi a început să clocotească încetişor, merge la uşa din spate, o deschide şi rămâne în dreptul ei, cu mâinile încrucişate pe burtă, uitându-se

afară. În ultima vreme se surprinde făcând asta de patru-cinci ori pe zi şi nu ştie nici ea de ce. Nu e mare lucru de văzut, doar hambarul şi câmpul din spate, cu şirul de ulmi uscați pe care Frank tot zice c-o să-i taie, şi acoperişul lui Clarke, dincolo de deal. Nu e sigură după ce se uită, dar are ideea asta stranie c-ar putea vedea ceva arzând, fum ridicându-se la orizont, o coloană de fum, sau poate mai multe coloane, spre sud. E un gând atât de ciudat, încât nu i l-a împărtăşit nimănui. Ieri a văzut-o Frank stând la uşa din spate şi la cină a întrebat-o ce făcea acolo; indiferent despre ce vrea să stea de vorbă cu ea, se abține până la cină, chiar dacă lui i-a venit ideea dimineața. Se întreba de ce a stat în uşa din spate, nefăcând nimic, vreme de peste zece minute, iar doamna Burridge i-a spus o minciună, lucru care a tulburat-o foarte tare. I-a spus că auzise lătratul unui câine străin, şi nu era o poveste prea bună, pentru că în curte erau şi câinii lor, care nu simțiseră nimic şi nu se clintiseră. Dar Frank a lăsat lucrurile aşa; poate crede că devine mai ciudată la bătrânețe şi nu vrea să atragă atenția asupra acestui lucru, ceea ce i-ar sta în fire. E în stare să aducă noroi în casă, întinzându-l pe duşumeaua ei sclipitoare din bucătărie, dar nu vrea să facă pe cineva să se simtă prost. Doamna Burridge hotărăşte, cu o oarecare melancolie, că în ciuda îndărătniciei, este un bărbat bun la suflet şi agreabil, iar pentru ea asta este ca şi cum ar renunța la o credință prețuită şi de netăgăduit, precum faptul că Pământul e plat. A înfuriat-o de atâtea ori.

Când murăturile s-au mai răcorit, le pune, ca întotdeauna, etichete cu soiul şi cu data, iar apoi le coboară în pivniță. Este o pivniță veche, cu pereți de piatră şi cu pământ pe jos. Doamnei Burridge îi place să aibă totul bine orânduit – încă îşi calcă aşternuturile –, aşa că l-a pus pe Frank să-i construiască nişte rafturi imediat după ce s-au căsătorit. Murăturile se află într-o parte, gemurile şi jeleurile

în cealaltă, iar borcanele de conserve în partea de jos. Înainte îi dădea un sentiment de siguranță să ştie că are atâta mâncare în pivniță; îşi spunea în sinea ei: „Ei bine, dacă vine un viscol sau ceva şi rămânem izolați, n-o să fie aşa de rău.” Acum n-o mai face să se simtă în siguranță. În schimb, se gândeşte că, dacă trebuie să plece brusc, n-o să-şi poată lua borcanele cu ea, sunt prea grele.

Urcă scările înapoi după ultimul drum. Nu-i mai vine la fel de uşor ca pe vremuri, o tot jenează genunchiul de când a căzut, acum şase ani, când s-a împiedicat la penultima treaptă. L-a rugat pe Frank de o mie de ori să repare scările, dar n-a făcut-o, la asta se referă când spune că e îndărătnic. Dacă îl roagă de mai mult de două ori să facă ceva, zice că e cicălitoare, şi poate chiar este, dar dacă n-o face el, cine s-o facă? Golul pustiu şi rece de la capătul acestei întrebări o copleşeşte.

Trebuie să se abțină din a merge iarăşi la uşa din spate. În schimb, se duce la fereastra de acolo şi se uită afară, oricum se văd aproape aceleaşi lucruri. Frank merge spre hambar, are ceva în mână, pare să fie o cheie fixă. Felul în care merge, mai încet decât mergea pe vremuri, aplecat un pic de spinare – privit din spate, arată ca un bătrân, oare de câți ani merge aşa? – o face să-şi spună: „Nu mă poate proteja.” Nu se gândeşte la asta intenționat, pur şi simplu i-a venit gândul ăsta, şi nu e vorba doar despre el, toți sunt aşa, şi-au pierdut puterea, se vede după felul în care merg. Toți aşteaptă, la fel ca doamna Burridge, ceea ce are se întâmple. Indiferent dacă îşi dau seama sau nu. În ultima vreme, când a mers la magazinul Dominion[35] din oraş a zărit o expresie pe chipul femeilor de-acolo, le cunoaşte pe cele mai multe

[35] Magazinele Dominion, lanț național de supermarketuri din Canada, fondat în 1919 la Ontario. După o serie de tranzacții, în anul 2008 a fost preluat de Metro Inc., magazinele schimbându-şi numele (n. tr.).

dintre ele, nu s-ar înşela – o privire neliniştită, închisă, ca şi cum se tem de ceva, dar nu vor să vorbească despre lucrul acela. Se întreabă ce au să facă, eventual cred că nu pot face nimic. Aerul ăsta de neputinţă o exasperează pe doamna Burridge, care a fost dintotdeauna pragmatică.

De câteva săptămâni vrea să-l roage pe Frank s-o înveţe să tragă cu arma. El are chiar două arme, o puşcă şi o carabină de calibru 22; înainte îi plăcea să meargă la vânătoare de raţe toamna, şi, bineînţeles, mai erau şi marmotele, trebuiau împuşcate, din cauza gropilor făcute pe câmp. Frank porneşte cu tractorul de cinci-şase ori pe an. O grămadă de bărbaţi sunt răniţi când se răstoarnă tractoarele. Dar nu poate să-l roage, fiindcă nu-i poate explica de ce are nevoie să ştie, iar dacă nu-i explică, el o s-o ia peste picior. „Oricine poate să tragă cu puşca", i-ar spune, „nu trebuie decât să apeşi pe trăgaci... Ah, dacă vrei să şi nimereşti ceva, ei, aia e altceva, pe cine ai de gând să omori?" Poate că nu va spune asta; poate că ăsta e felul în care vorbea acum douăzeci de ani, când pe ea încă o mai interesa şi ce se întâmpla în afara casei. Dar doamna Burridge nu va afla niciodată, fiindcă nu-l va întreba niciodată. N-o lasă inima să-i spună: ,,Poate c-o să mori. Poate c-o să fii plecat pe undeva când se întâmplă, poate o să fie un război." Îşi aminteşte bine ultimul război.

Dincolo de fereastră nu s-a întâmplat nimic, aşa că se îndepărtează de ea şi se aşază la masa din bucătărie ca să-şi facă lista de cumpărături. Mâine e ziua de mers în oraş. Încearcă să planifice drumurile în aşa fel încât să poată sta jos din când în când; altfel i se umflă picioarele. Asta a început când a născut-o pe Sarah, s-a agravat cu ceilalţi doi copii şi n-a trecut între timp. Toată viaţa ei, de când s-a căsătorit, a făcut liste cu lucruri care trebuie cumpărate, cusute, şlefuite, preparate, depozitate; are deja făcută lista pentru Crăciunul următor, toate numele şi cadourile pe care

le va cumpăra fiecăruia, precum şi lista cu tot ce trebuie să cumpere pentru cina de Crăciun. Dar nu reuşeşte să se entuziasme în legătură cu asta, e un moment prea îndepărtat. Nu poate să creadă într-un viitor îndepărtat care este la fel de ordonat ca trecutul, parcă nu mai are energia necesară; e ca şi cum o economiseşte pentru când va trebui neapărat s-o folosească.

Nici lista de cumpărături nu-i iese cum trebuie. În loc să se concentreze asupra hârtiei – scrie pe versoul zilelor care s-au scurs, din calendarul pagina-şi-ziua pe care i-l dăruieşte Frank de fiecare Revelion –, se uită în jur, prin bucătărie, priveşte toate lucrurile pe care va trebui să le lase în urmă când pleacă. Asta o să fie partea cea mai grea. Porțelanurile mamei ei, argintăria ei, chiar dacă e cu un model demodat şi argintul se scorojeşte, cronometrul pentru ouă sub formă de pui pe care i l-a dăruit Sarah când avea doisprezece ani, solnița şi pipernița, cai verzi cu capetele perforate, pe care unul dintre ceilalți copii le-a adus de la Ex[36]. Urcă scările cu ochii minții, se gândeşte la aşternuturile împăturite frumos în ladă, la prosoapele aşezate ordonat pe rafturi, la paturile făcute, la cuvertura bunicii ei, îi vine să plângă. Pe birou este fotografia de la nuntă, ea într-o rochie lucioasă din satin (satinul a fost o greşeală, îi scotea în evidență şoldurile), Frank în costumul pe care de atunci nu l-a mai purtat decât la înmormântări, tuns prea scurt în părți şi cu un smoc surprinzător în vârful capului, ca moțul unei ciocănitori. Copiii, când erau mici. Se gândeşte ce fac fetele ei acum şi speră că n-or să aibă copii; nu mai sunt vremurile pentru aşa ceva.

[36] Canadian National Exposition, eveniment anual de mare amploare în Canada: vreme de optsprezece zile, în Toronto are loc cel mai mare târg din țară. Prima ediție a fost în anul 1879, cu scopul de a promova agricultura şi tehnologia (n. tr.).

Tare şi-ar dori doamna Burridge ca să se exprime cineva mai precis, ca să poată face şi ea planuri mai bune. Toată lumea ştie că o să se întâmple ceva, îți dai seama când citeşti ziarele şi când te uiți la televizor, dar nimeni nu e sigur ce anume va fi, nimeni nu ştie exact. Însă are şi ea ideile ei despre ce se va întâmpla. La început, pur şi simplu o să fie mai linişte. Va avea un sentiment ciudat că ceva e în neregulă, dar or să treacă câteva zile până îşi va da seama exact ce este. Apoi va observa că avioanele nu mai trec pe deasupra, în drumul lor spre Aeroportul Malton, şi că zgomotul autostrăzii aflate la trei kilometri şi un pic depărtare, care de obicei se aude clar când sunt desfrunziți copacii, a dispărut aproape complet. La televizor nu se va spune nimic clar în legătură cu asta; de fapt, televiziunile, care acum dau neîncetat veşti proaste despre greve, penurie, foamete, disponibilizări şi creşterea prețurilor, vor deveni atunci blânde şi împăciuitoare, iar la radio vor apărea lungi intervale de muzică clasică. Cam la momentul acela îşi va da seama doamna Burridge că ştirile sunt cenzurate, ca în timpul războiului.

Nu e sigură ce are să se întâmple apoi; de fapt, ştie ce are să se întâmple, dar nu este sigură care va fi ordinea evenimentelor. Se aşteaptă să fie întâi gazele şi petrolul: omul care le livrează petrolul pur şi simplu nu va apărea la momentul programat, iar într-o dimineață, stația de alimentare de la colț va fi închisă. Pur şi simplu, fără explicații, pentru că, bineînțeles, ei – nu ştie cine sunt aceşti „ei”, dar a crezut întotdeauna în existența lor – nu vor ca oamenii să intre în panică. Încearcă să mențină lucrurile cât mai normale, poate c-au început deja programul acesta şi, de fapt, de asta încă pare normală situația. Din fericire, ea şi Frank au în magazie cisterna cu motorină, este pe trei sferturi plină şi ei nu folosesc, oricum, stația de alimentare, au propria pompă. Îl pune pe Frank să aducă vechea sobă

pe lemne, cea pe care au depozitat-o sub hambar când au instalat centrala de încălzire şi electricitatea, şi de data asta îi mulțumeşte lui Dumnezeu pentru obiceiul lui Frank de a amâna lucrurile. L-a bătut la cap ani întregi să ducă soba aia la groapa de gunoi. Apoi el taie ulmii uscați, în sfârşit, şi au ce să bage în sobă.

Firele telefonice sunt doborâte de o furtună şi nu vine nimeni să le repare; sau cel puțin asta deduce doamna Burridge. În orice caz, telefonul e mort. N-o deranjează în mod deosebit, nu i-a plăcut niciodată prea mult să vorbească la telefon, dar se simte ruptă de lume.

Cam pe-acum încep să apară nişte bărbați pe drumul din spate, drumul cu pietriş care trece pe la poartă, merg de obicei singuri, uneori câte doi. Par să se îndrepte către nord. Cei mai mulți sunt tineri, au vreo douăzeci şi ceva de ani, aproximează doamna Burridge. Nu sunt îmbrăcați ca oamenii de pe aici. A trecut atât de mult timp de când n-a mai văzut pe cineva trecând pe jos pe drumul ăsta, că se alarmează. Începe să lase câinii dezlegați, i-a ținut în lanț în fiecare noapte, de când unul dintre ei a muşcat un Martor al lui Iehova într-o dimineață de duminică. Doamna Burridge nu este de acord cu Martorii lui Iehova, dar le respectă perseverența, măcar ei au curajul propriilor convingeri, lucru care nu se poate spune şi despre membrii confesiunii ei, şi cumpără întotdeauna de la ei câte un Turn de Veghe. Poate că au avut dreptate în tot timpul ăsta.

Tot cam pe acum ia una dintre arme, crede că va fi puşca, fiindcă aşa va avea mai mari şanse să nimerească ceva, şi o ascunde, cu tot cu cartuşe, sub nişte materiale pentru acoperiş din spatele hambarului. Nu-i spune lui Frank; el o să aibă carabina de calibru 22. A ales deja locul în care s-o ascundă.

Nu vor să irosească stropul de benzină pe care îl mai au în pompă, aşa că nu fac drumuri inutile. Încep să mănânce

puii, lucru pe care doamna Burridge nu-l aşteaptă cu entuziasm. Urăşte să-i curețe şi să le smulgă penele, iar momentul când s-a enervat cel mai tare pe Frank în toată viața lor a fost atunci când el şi Henry Clarke au hotărât să crească împreună curcani. Şi au şi făcut-o, în ciuda tuturor argumentelor aduse de ea, iar ea a trebuit să se descurce cu păsările care fugeau din coteț, scurmau în grădină şi erau imposibil de prins; după părerea ei, erau cele mai proaste înaripate lăsate de Dumnezeu pe Pământ, şi a fost nevoită să curețe şi să jumulească un curcan pe săptămână, până când, din fericire, boala capului negru a ucis o treime din populația de curcani, ceea ce a fost suficient pentru a-i descuraja, au vândut restul, ieşind pe minus. Aceea a fost singura dată când chiar s-a bucurat să-l vadă pe Frank pierzând bani cu una dintre afacerile lui.

Doamna Burridge va simți că lucrurile iau o turnură gravă în ziua în care se va întrerupe electricitatea şi nu va mai reporni. Ştie, cu un soi de fatalism, că asta se va întâmpla în noiembrie, când congelatorul este plin de legume, dar înainte de a fi suficient de frig pentru a ține afară pachetele înghețate. Stă în picioare şi se uită la pungile de plastic pline cu fasole, porumb, spanac, morcovi, dezghețate şi îmbibate cu apă, şi se gândeşte: „De ce n-au putut să aştepte până în primăvară?" Cel mai tare o supără irosirea, şi a mâncării, şi a muncii depuse de ea. Recuperează ce poate. În timpul Marii Depresiuni, îşi aminteşte ea, se spunea că cei care trăiau la ferme o duceau mai bine decât orăşenii, fiindcă cel puțin aveau mâncare; asta, dacă îți puteai păstra ferma; dar nu e sigură că va mai merge aşa. Se simte asediată, izolată, ca un om ferecat într-o fortăreață, deşi nu i-a deranjat nimeni, de fapt, n-a mai trecut nimeni pe lângă casa lor de zile întregi, nici măcar bărbații singuri care mergeau pe jos.

Fără electricitate, nu mai au nici televizor. Posturile de radio, când emit, nu difuzează decât muzică liniştitoare, care pe doamna Burridge n-o linişteşte deloc.

Într-o dimineață merge la uşa din spate, se uită afară şi vede coloane de fum, chiar acolo unde s-a aşteptat dintotdeauna să le vadă, spre sud. Îl cheamă pe Frank şi rămân unul lângă altul, în picioare, privind. Fumul este gros şi negru, uleios, ca şi cum a explodat ceva. Nu ştie la ce se gândeşte Frank, în ce-o priveşte pe ea, se întreabă ce fac copiii. N-a mai primit veşti de la ei de câteva săptămâni, dar cum să fi primit? Poşta nu mai lucrează de ceva vreme.

Cincisprezece minute mai târziu, intră în curte Henry Clarke, cu camioneta lui. Ăsta e un lucru cât se poate de neobişnuit, căci în ultima vreme nimeni n-a mai mers cu maşina pe nicăieri. Mai este cineva cu el, iar doamna Burridge îl recunoaşte, e bărbatul care are o fermă în vecinătate, la trei proprietăți distanță, s-a mutat cu vreo patru sau cinci ani în urmă. Frank iese şi stă de vorbă cu ei, apoi merg cu tot cu camionetă până la pompa de benzină şi încep să pompeze în camionetă restul atât de prețios rămas. Frank se întoarce în casă. Îi spune că e o mică problemă la o fermă din apropiere, c-au să meargă să vadă ce se întâmplă şi că n-are de ce să-şi facă griji. Merge în camera din spate, se întoarce cu carabina de calibru 22, o întreabă unde este puşca. Ea îi spune că nu ştie. O caută în zadar – îl aude înjurând, nu înjură în prezența ei –, până când renunță. Vine înapoi, o sărută de rămas-bun, alt lucru neobişnuit, şi îi spune că se întoarce în două ore. Îi priveşte pe toți trei pornind în camioneta lui Henry Clarke, mergând spre fum, ştie că Frank nu se va mai întoarce. Probabil c-ar trebui s-o emoționeze mai mult situația, dar e bine pregătită, şi-a luat rămas-bun de la el în tăcere de ani întregi.

Intră înapoi în casă şi închide uşa. Are cincizeci şi unu de ani, o dor picioarele şi nu ştie unde ar putea să se ducă, dar

îşi dă seama că nu poate rămâne aici. Acum vor fi o grămadă de oameni înfometați, cei care răzbesc până atât de departe de oraşe vor fi tineri şi agresivi, casa ei este un far călăuzitor ce cheamă la căldură şi mâncare. Se vor da lupte pentru casa asta, însă ea nu va participa la ele.

Merge la etaj, caută în dulap, îşi pune nişte pantaloni groşi şi cele mai pufoase două pulovere pe care le are. Jos, strânge toată mâncarea suficient de uşoară încât s-o poată căra: stafide, ciocolată de menaj, prune şi caise deshidratate, jumătate de pâine, nişte lapte praf pe care îl pune într-o pungă de plastic, o bucată de caşcaval. Apoi dezgroapă puşca din spatele hambarului. Se gândeşte preț de o clipă să omoare animalele, puii, vițelele şi porcul, ca să nu le omoare cineva care nu ştie cum s-o facă aşa cum trebuie; dar nici ea nu ştie cum trebuie, n-a omorât nimic în viața ei, Frank se ocupa mereu de asta, aşa că se mulțumeşte să deschidă uşa cotețului şi poarta către câmpul din spate. Speră că animalele vor fugi, dar ştie că cel mai probabil n-au s-o facă.

Aruncă o ultimă privire prin casă. Într-o doară, îşi îndeasă şi periuța de dinți în boccea: nu-i place senzația de dinți nespălați. Nu coboară în pivniță, dar are în fața ochilor imaginea sticlelor şi a borcanelor ei sigilate cu grijă, roşii, galbene şi purpurii, sfărâmate pe podea, într-o băltoacă ce aduce un pic cu sângele. Cei care vin vor face risipă, vor distruge ce nu pot mânca. Se gândeşte să dea foc casei, ca să nu apuce s-o facă altcineva.

Doamna Burridge şade la masa ei din bucătărie. Pe spatele foii din calendar, e dintr-o zi de luni, a scris Ovăz, cu caligrafia ei egal spațiată, pentru care a primit mereu o steluță la şcoala de stat, şi care nu s-a schimbat prea mult de-atunci. Câinii sunt o problemă. După ce cumpăneşte un pic, le dă drumul din lanț, dar nu-i lasă să treacă de poartă: într-un moment crucial, ar putea s-o dea de gol. Porneşte

spre nord
cu cizmele ei grele, ținând în mână geaca, pentru că nu e încă suficient de frig ca s-o pună pe ea, cară bocceluța cu mâncare şi puşca pe care a avut grijă s-o încarce. Trece pe lângă cimitirul în care sunt îngropați tatăl şi mama ei, bunicul şi bunica ei; acolo era pe vremuri biserica, dar a ars cu şaisprezece ani în urmă şi a fost reconstruită mai aproape de autostradă. Rudele lui Frank sunt în celălalt cimitir, ale lui merg în urmă până la străbunic, dar sunt toți anglicani, nu că el s-ar fi ținut de religie. Nu mai e nimeni pe drum; se simte un pic caraghioasă. Dacă se înşală şi Frank se întoarce, până la urmă, dacă nu e nimic în neregulă, de fapt? Grăsime pentru frăgezirea aluatului, scrie. Are de gând ca duminică să facă o prăjitură cu lămâie şi bezea, doi dintre copii vin de la oraş să ia cina cu ei.

E aproape seară şi doamna Burridge a obosit. A ajuns într-o parte a ținutului pe care nu şi-o aminteşte, cu toate că nu s-a îndepărtat de drumul pe care a pornit, şi e un drum pe care îl ştie foarte bine; a trecut de multe ori pe acolo cu Frank, cu maşina. Dar când mergi pe jos e cu totul altceva. Pe o parte este un câmp, fără nicio clădire, pe partea cealaltă este o pădurice; un pârâiaş curge printr-un canal de scurgere pe sub drum. Doamna Burridge se aşază în genunchi ca să bea: apa e rece ca gheața şi are gust de oțel. Mai târziu o să dea înghețul, îl simte. Îşi pune haina şi mănuşile, apoi intră în pădure, unde nu va fi văzută. Acolo o să mănânce nişte stafide şi un pic de caşcaval, după care va încerca să se culcuşească, aşteptând răsăritul lunii, ca să-şi poată continua drumul. S-a făcut întuneric în toată legea. Simte miros de țărână, de lemn, de frunze putrede.

Brusc, atenția îi este atrasă de o pâlpâire roşie şi, până să apuce ea să se întoarcă – cum se poate întâmpla atât de repede? –, prinde formă, este un foc mic, un pic spre dreapta, iar lângă el stau ghemuiți doi bărbați. Au văzut-o şi

ei: unul se ridică în picioare şi porneşte spre ea. Are dinţii dezgoliţi, zâmbeşte; crede că va fi o pradă uşoară, e doar o bătrână. Îi spune ceva, dar ea nici nu-şi poate imagina ce anume, nu ştie cum ar putea vorbi nişte oameni îmbrăcaţi aşa.

I-au văzut puşca, ochii li s-au fixat pe ea, o vor. Doamna Burridge ştie ce trebuie să facă. Trebuie să aştepte până ajung suficient de aproape, şi-apoi trebuie să ridice puşca şi să tragă, ţintindu-le feţele. Altfel au s-o omoare ei pe ea, n-are nicio îndoială. Va trebui să se mişte repede şi o să-i fie greu, pentru că-şi simte mâinile umflate, ca de lemn; îi e frică, nu vrea zgomotul puternic şi nici explozia roşiatică ce vor urma, nu a mai omorât nimic în viaţa ei. Nu vede nicio imagine dincolo de punctul acesta. Nu ştii niciodată cum ai să te porţi într-o asemenea situaţie, până nu eşti pus în faţa ei.

Doamna Burridge se uită la ceasul din bucătărie. Mai scrie Caşcaval pe listă, în ultima vreme mănâncă mai mult caşcaval decât înainte, din cauza preţului cărnii. Se ridică şi se duce la uşa din spate.

UN ARTICOL DE CĂLĂTORIE

Annette e epuizată. Niciodată n-a obosit-o atât de mult un drum; probabil e din cauza tratamentului. Orice fel de

pastilă este un efort pentru organism, nu-i place să le ia, dar ce să-i faci?

Molfăie o alună din pachetul vidat, frunzărind broşura turistică din buzunarul scaunului, lăsându-şi mintea să cutreiere printre fotografiile colorate. Treizeci şi şase de vacanțe însorite, descrise în termeni superlativi, cu tot cu prețuri, all-inclusive scrie, dar bineînțeles că sunt şi costuri suplimentare. ,,O bijuterie de insulă, aproape nedescoperită de turişti, cu plaje cu nisip alb strălucitor şi lagune turcoaz, perfect completate de ospitalitatea localnicilor.” Annette se întoarce chiar de pe o asemenea insulă, şi ea scrie articole de genul ăsta, dar ale ei nu sunt reclame, sunt pentru ziar şi, când are noroc, pentru vreo revistă glossy, aşa că scriitura ei trebuie să fie mai puțin anostă: mici anecdote, o tuşă personală, ponturi despre restaurante cu mâncare bună şi despre servirea din fiecare, bancuri aflate de la barmani, dacă are, unde se găsesc chilipiruri, toate acele suvenire şi lucruri atipice pe care le poți face, cum ar fi să te urci pe craterul unui vulcan stins sau să găteşti un peşte-papagal pe un recif de corali, dacă ai energia şi cheful necesare. Ea le are din ce în ce mai puțin, dar bifează oricum toate astea, ar avea sentimentul că trişează dacă ar recomanda ceva fără să-l încerce mai întâi. Asta o face o bună jurnalistă de călătorie, printre altele; şi are un fler deosebit pentru micile ciudățenii locale; lucruri inedite; ştie ce să caute, are ochiul format pentru detalii.

A învățat însă că trebuie să găsească echilibrul între ceea ce reuşeşte să observe, spontan şi onest – îşi ia întotdeauna un aparat de fotografiat la ea, cu toate că de cele mai multe ori revistele îşi trimit propriul fotograf – şi ceea ce hotărăşte să nu includă în articol. De exemplu, dacă ridică acum capul puțin, citeşte: JESTA DE SALVARE UB SCAUNUL UMNEVOASTRĂ – pentru că literele, care sunt brodate direct pe pânza din care e făcut buzunarul, au fost tocite de

nenumăratele coapse care au venit şi au plecat, ale atâtor şi atâtor pasageri. Ar fi o chestie amuzantă, dar nu o poate include; companiei aeriene nu i-ar conveni aluzia că avioanele ei sunt ponosite şi n-ar mai primi bilete gratuite.

Oamenii, concluzionase ea, nu voiau să simtă nicio urmă de pericol în genul de articole pe care trebuia să le scrie. Chiar şi cei care nu aveau să meargă niciodată în locurile pe care le descria ea, care nu şi le puteau permite, nici măcar ei nu voiau să audă despre vreun pericol sau vreo neplăcere; era ca şi cum preferau să creadă că mai există pe lumea asta locuri în care totul este bine, în care nu se întâmplă nimic neplăcut. Un Eden neîntinat; asta fusese o expresie foarte utilă. Cândva, părea că acum multă vreme, să stai acasă însemna siguranță, dar şi plictiseală, iar să mergi în locurile care erau specialitatea ei – Caraibe, jumătatea de nord a Americii de Sud, Mexic – însemna aventură, amenințare, pirați, bandiți, nelegiuiri. Acum era invers, acasă era locul periculos, iar oamenii mergeau în concedii în încercarea de a trăi câteva săptămâni liniştite, lipsite de evenimente. Dacă apăreau mărgele mici, negre, de petrol, pe plajele cu nisip alb, dacă nepoata barmanului îşi înjunghiase soțul, dacă se furau bagaje sau dacă ploua, oamenii nu voiau să ştie; dacă aveau chef de dezastre şi de infracțiuni, puteau să citească ştirile. Ea nu scria despre asemenea lucruri şi chiar se străduia să nici nu le observe. Cum fusese cu porcul de pe plaja din Mexic, omorât de un om care nu ştia s-o facă aşa cum trebuie, pentru că un turist voise un festin polinezian. Ăsta era genul de lucru pe care era mai bine să nu-l înregistrezi. Treaba ei era să fie mulțumită şi o făcea bine, era bronzată uniform, avea o siluetă atletică, ochi albaştri, direcți, un zâmbet strălucitor şi se pricepea să pună întrebări interesate, politicoase şi să facă față urgențelor minore, cum ar fi o valiză pierdută, cu voioşie şi fără să se enerveze. Rareori întâmpina probleme;

avea ceva anume, un aer profesionist, era prea riguroasă ca să fie o turistă de rând; cei din industrie simţeau imediat că nu era benefic pentru afaceri s-o supere.

Aşa că se plimba netulburată pe sub copacii verzi, de-a lungul plajelor albe, între cerul azuriu şi oceanul indecent de albastru, care în ultima vreme semăna tot mai mult cu un ecran enorm, plat, cu imagini pictate pe el pentru a crea iluzia că era solid. Dacă mergeai lângă el şi dădeai cu piciorul, imaginea s-ar fi sfâşiat, piciorul tău ar fi trecut pe partea cealaltă, într-un spaţiu pe care Annette nu-l putea vizualiza decât ca pe un întuneric, o noapte în care se ascundea un lucru pe care ea nu voia să-l privească. Îi erau ascunse lucruri, începuse să aibă senzaţia asta mai ales prin holuri şi în maşinile care o duceau şi o aduceau de la aeroporturi; oamenii o urmăreau, ca şi cum ar fi fost conştienţi de lucrul acesta. Supravegherea asta neîncetată şi efortul pe care îl depunea ea ca să nu afle ce i se ascunde o epuizau.

A încercat la un moment dat să îi descrie sentimentele astea soţului ei, dar nu a reuşit. Capacitatea ei de a se declara uşor mulţumită, chiar încântată, îi impregnase şi căsnicia, nu doar slujba, iar el a reacţionat la început cu un fel de indignare reţinută, ofensată, ca şi cum ea i s-ar fi plâns şefului de sală în legătură cu un vin. Prea bine, doamnă, imediat va fi înlocuit, şi o privire care spune: Curvă proastă. Jeff părea rănit de faptul că ea nu era întru totul şi pe toate planurile fericită, că se întorcea din călătoriile ei prea obosită ca să mai iasă la micile lor cine speciale, că se târa în pat şi acolo rămânea între falsele ei vacanţe, ridicându-se doar cât să depună efortul obligatoriu la maşina de scris. Când ea spunea „Uneori am senzaţia că nu trăiesc”, el o lua drept o critică la adresa felului în care făcea dragoste, iar ea trebuia să-şi petreacă următoarea jumătate de oră calmându-l, spunându-i că nu la asta se referea; se

referea la slujba ei. Dar el îi considera slujba o întâmplare fericită, era o fată foarte norocoasă că avea o asemenea slujbă. El era medic rezident într-un spital – Annette îl susținuse financiar pe toată durata Facultății de Medicină, doar din salariul ei – şi se simțea nedreptățit şi exploatat. Nu reuşea să înțeleagă de ce îşi dorea ea să-şi petreacă mai mult timp acasă; în cele din urmă, a şterpelit de la spital pastilele şi i le-a dat, spunându-i că aveau să-i calmeze nervii. Ceea ce făceau, probabil, dar pe de altă parte ea nu prea are probleme cu nervii, chiar dimpotrivă. Calmul neîntrerupt, atât dinăuntru, cât şi din afară, este cel care-i face rău. Altora li se întâmplă lucruri adevărate, îşi spune ea, de ce nu şi mie? Apoi mai e şi convingerea că ele se întâmplă, de fapt, peste tot în jurul ei, dar îi sunt ascunse.

O dată l-a luat şi pe Jeff cu ea, în Bermude, cu toate că nu-şi prea permiteau, trebuind să plătească partea lui din călătorie, bineînțeles. Se gândise că avea să le prindă bine, că putea să vadă ce face ea de fapt şi n-avea s-o mai idealizeze; se gândea că poate se însurase cu ea pentru că era bronzată, pentru că i se părea fascinantă. Şi că avea să fie plăcut să aibă o ieşire împreună. Dar n-a fost. El n-a avut chef decât să facă plajă şi a refuzat să guste supa de dovleac, era genul de tip care prefera mâncăruri clasice, carne şi cartofi. „Relaxează-te” i-a spus el întruna, „de ce nu te întinzi şi tu lângă mine să te relaxezi?” Nu înțelegea de ce trebuia ca ea să meargă la cumpărături, să exploreze piețele, să încerce toate plajele şi restaurantele cu putință. „Asta-i munca mea”, îi spunea, la care el îi replica: „Ce mai muncă, aşa muncă aş vrea şi eu!”. „Tu n-ai fi potrivit pentru aşa ceva”, îi răspundea, gândindu-se ce tevatură făcuse în legătură cu banana plantain prăjită. Jeff nu reuşea să priceapă că era muncă grea să fii mereu mulțumit, şi i se părea că ea era prea prietenoasă cu taximetriştii.

Avionul începe să se aplece în faţă chiar în timp ce Annette îşi termină martiniul. Jeff i-a zis să nu amestece pastilele cu alcoolul, dar un pahar n-are cum să strice, aşa că, ascultătoare, a comandat un singur cocktail. Preţ de un minut-două nu observă nimeni; apoi stewardesele sunt la posturi şi o voce neclară, alarmată, răsună din sistemul audio, dar, ca de obicei, de-abia se aude şi jumătate din ce spune este oricum în franceză. Aproape nimeni nu ţipă. Annette îşi scoate pantofii cu toc, sunt cubanezi, foarte comozi pentru mers, îi bagă sub scaun şi-şi lipeşte fruntea de genunchi, protejându-şi capul cu braţele. Urmează întru totul instrucţiunile de pe cartonul din buzunarul scaunului; e şi o diagramă pe el, despre cum să umfli vesta de salvare trăgând de şnururi. Când fetele au trecut în revistă paşii, la începutul zborului, ea n-a fost atentă; n-a mai urmărit indicaţiile acelea de multă vreme.

Întorcând capul spre dreapta, vede cartonul iţindu-se din buzunarul scaunului de lângă ea, precum şi un colţ al pungii pentru vomă; în indicaţii nu se vorbeşte despre vomă, ci despre disconfort, care e un cuvânt potrivit. Lângă punga pentru vomă este genunchiul unui bărbat. Nu pare să se întâmple nimic, aşa că Annette ridică privirea, să vadă ce se petrece. Mulţi dintre oameni nu stau cu capetele pe genunchi, aşa cum li s-a spus, ci stau drepţi în scaune, holbându-se, ca şi cum s-ar uita la un film. Bărbatul de lângă Annette este alb ca varul. Îl întreabă dacă vrea un Rolaid[37], dar nu vrea, aşa că ia ea unul. Are la ea un mic arsenal de medicamente, le ia mereu în bagaj, laxative, medicamente pentru răceală, vitamina C, aspirine; orice medicament îţi trece prin cap, la un moment dat ea l-a luat.

---

[37] Medicament pentru aciditate gastrică şi stări de greaţă (n. tr.).

Avionul se prăbuşeşte alunecând îndelung, mult mai lin decât s-ar fi aşteptat ea. Se simte un miros vag de cauciuc ars, asta-i tot, fără explozii: Annette de-abia dacă simte vreo urmă de disconfort, doar că-i pocnesc urechile. Coborârea este silențioasă, întrucât motoarele nu funcționează, şi cu excepția unei femei care încă țipă cu jumătate de gură şi a alteia care plânge, pasagerii nu prea fac zgomot.

— De unde sunteți? o întreabă bărbatul de lângă ea, brusc, poate e singurul lucru care îi dă prin cap să i-l spună unei femei în avion, indiferent de circumstanțe.

Dar, până să apuce Annette să-i răspundă, se simte o zguduitură care face ca dinții să-i clănțăne în gură, parcă nu pe apă s-au prăbuşit. Seamănă mai curând cu o pistă cu denivelări, ca şi cum marea ar fi o întindere tare precum cimentul.

Însă probabil că prăbuşirea a afectat boxele, căci vocile neclare s-au oprit. Pasagerii se bulucesc pe mijloc, eliberați, vocile lor ridicate se amestecă în agitație, ca ale unor copii când scapă de la şcoală. Lui Annette i se pare că sunt remarcabil de calmi, deşi adevărul este că panica veritabilă, cu o fugă în debandadă şi cu oameni călcați în picioare, este dificilă pe nişte culoare atât de înguste. Ea se uită mereu cu atenție unde se află ieşirile de urgență şi încearcă să stea în preajma uneia dintre ele, dar de data asta nu a reuşit, aşa că decide să aştepte la locul ei până se eliberează culoarul. Uşa din spatele avionului pare să fie blocată, aşa că toată lumea se înghesuie spre ieşirea din față. Bărbatul de lângă ea încearcă să-şi croiască drum cu coatele printre oamenii care aşteaptă, seamănă cu o coadă la supermarket, au până şi sacoşe. Annette îşi aşază mâinile în poală şi se uită prin hubloul oval, dar nu zăreşte decât întinderea oceanului, plată ca o parcare; nu se văd nici măcar flăcări sau vreun pic de fum.

Când se mai eliberează culoarul, Annette se ridică, ridică şi scaunul, aşa cum se indica în instrucţiuni, şi scoate vesta de salvare. A observat că mulţi oameni, în graba lor de a ieşi, au uitat să facă şi asta. Îşi ia haina din compartimentul de deasupra, care încă e ticsit cu alte haine, abandonate de proprietari. Soarele străluceşte puternic, dar poate că noaptea va fi mai răcoare. Annette are haina la ea pentru că atunci când va ajunge dincolo şi va coborî din avion, afară va fi tot iarnă. Îşi ia geanta cu aparatul de fotografiat şi poşeta imensă, care are şi rol de bagaj de mână; cunoaşte foarte bine avantajele călătoriei cu puţine bagaje, a scris odată un articol de modă despre rochiile care nu se şifonează.

Între cabina de clasa întâi, din faţă, şi cea economică se află bucătăria minusculă. Trecând prin ea, chiar ultima la coadă, Annette vede un raft cu tăviţe cu mâncare, sandviciuri împachetate în plastic şi deserturi în cutiuţe cu capace. Tot acolo este şi căruciorul cu băuturi, aşezat la o parte. Ia câteva sandviciuri, trei sticle de bere cu ghimbir[38] şi o mână de alune vidate, îndesându-le pe toate în poşetă. O face şi pentru că îi e foame, dar şi pentru că se gândeşte că e posibil să aibă nevoie de provizii. Cu toate că vor fi salvaţi în curând, fără îndoială, avionul trebuie să fi emis deja semnalul SOS. Au să fie salvaţi cu elicopterele. Chiar şi aşa, n-ar fi rău să poată lua prânzul. Se gândeşte preţ de o clipă să ia şi o sticlă de alcool de pe căruciorul cu băuturi, dar respinge până la urmă ideea asta ca nefiind înţeleaptă. Ţine minte c-a citit prin reviste nişte articole despre marinari care o luau razna.

[38] În ciuda denumirii împământenite, berea cu ghimbir nu este, de fapt, o bere şi nu conţine alcool. Este o băutură răcoritoare acidulată cu aromă de ghimbir şi gust uşor picant (n. tr.).

Când ajunge la toboganul aşezat în dreptul uşii deschise, ezită. Suprafața albastră, apoasă de la picioarele ei e presărată cu discuri rotunde, portocalii. Unele dintre ele s-au deplasat deja considerabil, sau poate că au fost împinse de vânt? De la distanță, scena este încântătoare, cercurile oranj învârtindu-se pe mare ca nişte piscine de jucărie, pline cu copii fericiți. Însă Annette e un pic dezamăgită; ştie că este o situație de urgență, dar până acum totul a decurs atât de domol, de disciplinat. O urgență trebuie să provoace, fără îndoială, o oarecare agitație, nu-i aşa?

I-ar plăcea să fotografieze scena, cu portocaliul acela pe fundalul albastru, erau două dintre culorile ei preferate. Dar cineva de jos îi strigă să se grăbească, aşa că se aşază pe tobogan, lipindu-şi genunchii, ca să nu i se ridice fusta, îşi ține bine poşeta, aparatul de fotografiat şi haina împăturită cu grijă în poală, apoi îşi ia avânt. E ca şi cum s-ar da pe un tobogan din acelea cum erau pe vremuri în parcuri.

Lui Annette i se pare straniu că era ultima care părăsea avionul. Căpitanul şi stewardesele ar fi trebuit să rămână la bord până erau evacuați în siguranță toți pasagerii, dar nu se văd pe nicăieri. Însă nu are prea mult timp să se gândească la asta, căci în barca rotundă domneşte confuzia, par să fie foarte mulți oameni şi cineva zbiară nişte ordine.

— Vâsliți, spune vocea, trebuie să ne îndepărtăm cât mai repede... Să nu fim aspirați!

Annette se întreabă despre ce tot vorbeşte. În orice caz, nu sunt decât două vâsle, aşa că se aşază la o parte, ca să nu deranjeze, şi priveşte cum doi bărbați, cel care strigase poruncile şi unul mai tânăr, se pun pe vâslit de o parte şi alta a bărcii, însuflețiți de pericol. Barca saltă şi coboară o dată cu valurile, care nu-s mari, se roteşte – probabil că unul dintre bărbați este mai puternic decât celălalt, îşi spune ea – şi se îndepărtează treptat de avion, în direcția soarelui de după-amiază. Annette se simte de parcă a plecat

la o plimbare cu barca; se lasă pe spate, sprijinindu-se de latura bombată, din cauciuc a bărcii şi se bucură de senzaţia aceea. În spatele lor, avionul coboară imperceptibil, afundându-se şi mai mult în apă. Annette îşi spune c-ar fi o idee bună să-i facă o poză, s-o aibă după ce sunt salvaţi, când ea o să-şi scrie povestea, aşa că deschide geanta aparatului, îl scoate şi potriveşte obiectivul; dar până se vânzoleşte ca să găsească unghiul cel mai bun, avionul dispare. Se gândeşte că ar fi trebuit să scoată vreun zgomot la scufundare, dar ei sunt acum la o distanţă destul de mare de unde se afla epava.

— N-are rost să ne îndepărtăm prea mult de locul în care ne-am prăbuşit, spune bărbatul care a dat ordinele.

Annette are senzaţia clară că omul acesta are ceva milităresc; poate este mustaţa, poate e faptul că e mai în vârstă. El şi celălalt bărbat îşi trag vâslele, iar el începe să-şi ruleze o ţigară, scoţând hârtia şi tutunul din buzunarul de la piept.

— Propun să ne prezentăm, spune el; se vede că-i obişnuit să poruncească.

În barcă nu sunt chiar aşa de mulţi oameni cum crezuse ea iniţial. Sunt cei doi bărbaţi, cel care le povesteşte că lucrează în domeniul asigurărilor (dar Annette se îndoieşte de lucrul ăsta) şi cel mai tânăr, care are barbă şi susţine că e profesor la o şcoală gratuită[39]; soţia bărbatului mai în vârstă, care este plinuţă, are un chip blând şi spune întruna „Sunt bine”, deşi nu este bine, a plâns încetişor de când a ajuns în barcă; o femeie exagerat de bronzată, de vreo patruzeci şi cinci de ani, care nu le spune nimic despre

[39] În sistemul şcolar din Marea Britanie, şcolile gratuite sunt finanţate de guvern, însă nu sunt administrate de autorităţile locale, spre deosebire de şcolile de stat (n. tr.).

ocupația ei, şi un băiat care zice că e student. Când vine rândul lui Annette, le spune:

— Am o rubrică culinară într-un ziar.

E adevărat că a făcut şi asta vreme de vreo două luni, înainte să ajungă la rubrica de călătorii, aşa că ştie suficient cât să poată vorbi despre asta. Însă a surprins-o faptul că a mințit şi nu-şi dă seama de ce a făcut-o. Singurul motiv care îi dă prin cap este că nu a crezut niciuna dintre poveştile celorlalți, cu excepția poveştii femeii dolofane, care plângea, pentru că ea nu putea fi nimic altceva în afară de ceea ce era în mod atât de evident.

— Am fost al naibii de norocoşi, spune bărbatul mai în vârstă şi se declară toți de acord.

— Şi acum ce-ar trebui să mai facem? întreabă femeia bronzată.

— Stăm pe-aici şi aşteptăm să fim salvați, presupun, îi răspunde profesorul bărbos, râzând stingher. Un fel de vacanță cu forța.

— Sigur o să fie doar o chestiune de câteva ore, zice bărbatul mai în vârstă. În ziua de azi sunt mai eficienți în situații de genul ăsta decât erau pe vremuri.

Annette le spune din proprie inițiativă că are nişte mâncare şi o felicită toți că a fost atât de descurcăreață şi de prevăzătoare. Scoate sandviciurile şi le împart între ei în mod egal; îşi trec de la unul la altul una dintre sticlele de bere cu ghimbir, ca să alunece mai bine pe gât sandviciurile. Annette nu suflă o vorbă despre alune sau despre celelalte două sticle de bere cu ghimbir. Le spune, însă, că are nişte pastile pentru rău de mare, în caz că are cineva nevoie.

E gata să arunce peste bord tăvițele de plastic în care s-au aflat sandviciurile, însă bărbatul mai în vârstă o opreşte.

— Nu, nu, nu le putem arunca. E posibil să ne fie de folos mai târziu.

Annette nu îşi dă seama la ce le-ar putea fi de folos, dar îl ascultă.

Femeia dolofană a încetat din plâns şi a devenit vorbăreaţă; vrea să afle totul despre rubrica ei culinară. De fapt, acum sunt un grup de oameni de-a dreptul joviali, pălăvrăgesc de zor de parcă se află pe o canapea uriaşă într-un salon, ori în sala de aşteptare a unui aeroport, iar avioanele pe care le aşteaptă întârzie. Domneşte aceeaşi atmosferă: în vreme ce aşteaptă să treacă timpul, de nevoie, se prefac a fi binedispuşi. Annette se plictiseşte. Pentru o clipă a crezut că i se întâmplase ceva adevărat, dar aici nu pândeşte niciun pericol, e la fel de în siguranţă în barca asta ca în orice alt
loc, iar articolul pe care l-ar scrie despre păţania de acum ar suna ca toate celelalte articole ale ei. ,,Pentru explorarea Caraibelor, o barcă de salvare, rotundă şi portocalie, este o alegere inedită. Priveliştile sunt fermecătoare şi aveţi contact direct cu marea, lucru care pur şi simplu nu este posibil în niciun alt fel de barcă. Luaţi cu voi nişte sandviciuri şi pregătiţi-vă pentru un prânz încântător!"

Soarele apune la fel de brusc şi de spectaculos ca de obicei şi, abia atunci când nu mai străluceşte pe cer, încep să se îngrijoreze. N-a apărut niciun elicopter şi nu se mai vede nicio altă barcă de salvare. Poate c-au vâslit prea repede. Nu se aud nici măcar în depărtare sunetele unei operaţiuni de salvare.

— Dar sigur au să apară, spune bărbatul mai în vârstă, iar soţia lui propune să cânte, ca să le treacă timpul mai uşor.

Începe cu „You Are My Sunshine", fredonându-l în triluri ca de soprană în corul bisericii, şi continuă cu alte şlagăre, „On Top of Old Smokey" şi „Good Night, Irene". I se alătură şi ceilalţi, iar Annette este uluită când îşi dă seama câte versuri din cântecele astea ştie ea însăşi pe dinafară. O ia

somnul în timpul unuia dintre refrene, învelită bine cu haina, se bucură că a luat-o la ea.

Când se trezeşte, se simte ameţită şi confuză. Nu-i vine să creadă că sunt tot în barcă, devine un pic enervantă treaba, iar ea arde sub haină. S-a încins şi cauciucul din care e făcută barca şi nu adie vântul, apa este la fel de liniştită ca întinderea unei palme, tulburată doar de câte un val în adâncuri, care-i provoacă un gol în stomac. Ceilalţi sunt întinşi neglijent în jurul circumferinţei bărcii, cu picioarele îndoite în unghiuri stranii ici şi colo. Annette îşi spune că le-ar fi mai bine dacă ar fi mai puţini în barcă, dar îşi cenzurează imediat gândul acesta. Cele două femei încă dorm; cea dolofană, cântăreaţa, zace cu gura deschisă, sforăind uşor. Annette se freacă la ochi; pleoapele îi sunt uscate, aproape nisipoase. Îşi aminteşte ca prin vis că în timpul nopţii s-a ridicat şi s-a ciucit primejdios peste marginea bărcii; probabil că a mai încercat cineva s-o facă, însă fără să şi reuşească, ori poate că nici n-a încercat, căci se simte un miros vag de urină. Îi este foarte sete.

Bărbatul mai în vârstă s-a trezit, fumează în tăcere; la fel şi bărbosul. Studentul încă mai moţăie, chircit pe locul lui, ca un căţeluş.

— Ce să facem? întreabă Annette.

— Să ne ţinem tari până vin după noi, îi răspunde bărbatul mai în vârstă.

Nu mai pare atât de milităros, acum că are barba crescută de-o zi.

— Poate că n-or să vină, intervine bărbosul. Poate că suntem în triunghiul nu-ş' care. Ştiţi voi, unde dispar avioanele şi vapoarele. Şi de ce s-o fi prăbuşit avionul?

Annette priveşte cerul, care seamănă mai mult decât oricând cu un ecran plat. Poate că asta s-a întâmplat, îşi spune ea, au pătruns prin ecran; de asta nu-i pot vedea

salvatorii. Pe partea asta a ecranului, unde ea credea că avea să fie întuneric, este doar o mare asemenea celeilalte, cu mii de naufragiați ce plutesc în bărci de salvare portocalii, pierduți şi aşteptând să fie salvați.

— Cel mai important, spune bărbatul mai în vârstă, este să vă păstrați mintea ocupată.

Aruncă mucul de țigară în apă. Annette se aşteaptă să vadă un rechin ieşind din valuri şi înhățându-l, dar nu se întâmplă.

— În primul rând, o să facem toți insolație, dacă nu avem grijă.

Are dreptate, s-au înroşit toți destul de zdravăn.

Îi trezeşte pe ceilalți şi-i pune pe toți la treabă, să construiască un paravan pentru soare, pe care îl fac din paltonul lui Annette şi din sacourile bărbaților, nasturii fiecăruia fiind băgați în găicile următorului. Îl ridică proptindu-l cu vâslele, îl leagă cu cravate şi cu dresuri, apoi se aşază sub el, cu un sentiment efemer de satisfacție. E foarte cald şi aerul e sufocant, dar măcar nu mai stau în soare. Tot la sugestia lui, bărbații îşi golesc buzunarele şi femeile poşetele, „ca să vedem pe ce contăm", spune bărbatul mai în vârstă. Annette a uitat numele tuturor şi sugerează să se prezinte din nou, lucru pe care îl şi fac. Bill şi Verna, Julia, Mike şi Greg. Pe Julia o doare capul înfiorător şi ia câteva aspirine-plus-codeină de la Annette. Bill trece în revistă varietatea de batiste, chei, oglinzi de poşetă, rujuri, mini-sticluțe cu cremă de mâini, pilule şi gumă de mestecat. A confiscat ultimele două sticle de bere cu ghimbir şi alunele, spunând că va trebui să fie raționalizate. La micul dejun dă fiecăruia câte un Chiclet[40] şi un drops pentru tuse, de supt. După aceea se spală pe

[40] Bomboane dulci, colorate, produse de Mondelez International; apărute în anul 1900, inițial doar cu aromă de mentă (n. tr.).

dinți, pe rând, cu periuța lui Annette. Ea este singura care călătorea doar cu bagaj de mână, având în felul ăsta articolele de toaletă la ea. Ceilalți aveau valize de cală, care, bineînțeles, s-au scufundat odată cu avionul.

— Dacă plouă, spune Bill, barca asta e perfectă ca să strângem apă.

Dar nu pare că va ploua.

Bill are o mulțime de idei bune. După-amiaza petrece o bucată de timp încercând să pescuiască, cu un cârlig făcut dintr-un ac de siguranță şi un fir improvizat din ață dentară. Nu prinde nimic. Le zice c-ar putea atrage pescăruşi, folosindu-se de strălucirea obiectivului aparatului de fotografiat al lui Annette – dacă ar fi pescăruşi. Annette e letargică, dar încearcă să se impulsioneze singură, să-şi amintească faptul că e important, ăsta ar putea fi un eveniment adevărat, acum că n-au fost salvați.

— Ai fost în război? îl întreabă pe Bill, care pare mândru că ea a observat.

— Înveți să te descurci cu orice, îi spune el.

Spre seară împart una dintre sticlele de bere cu ghimbir, iar Bill le dă voie să ia fiecare câte trei alune, spunându-le să aibă grijă să le scuture întâi de sare.

Annette adoarme cu gândul la alt articol; va trebui să fie altfel acum. Nici măcar nu va trebui să-l scrie ea, va fi povestea pe care o va istorisi la interviuri, cu o fotografie care o va înfățişa teribil de slabă şi arsă de soare, dar zâmbind curajos. Mâine ar trebui să le facă şi celorlalți câte o poză.

În timpul nopții, pe care o petrec sub paravan, transformat acum într-o pătură comună, are loc o încăierare. Între Greg studentul şi Bill, care l-a lovit şi acum susține că tânărul încerca să pună mâna pe ultima sticlă de

bere cu ghimbir. Țipă furioşi unul la celălalt, până când intervine Verna, spunând că trebuie să fi fost o neînțelegere, băiatul a avut un coşmar. Se lasă din nou liniştea, dar Annette e trează, priveşte stelele, în oraş nu vezi niciodată asemenea stele.

După o vreme se aude un gâfâit, la început crede că i se pare, dar nu încape îndoială, este sunetul inconfundabil al unor oameni care fac sex pe furiş. Cine poate să fie? Julia şi Mike, Julia şi Greg? Cu siguranță nu Verna, prinsă în corsetul pe care Annette e sigură că nu şi l-a scos. E un pic dezamăgită că nu s-a dat nimeni la ea, dacă tot se întâmplă şi lucruri de genul ăsta. Dar probabil c-a fost inițiat de Julia, călătoarea singură, bronzată, probabil pentru asta merge în concedii. Annette se gândeşte la Jeff, se întreabă cum a reacționat la dispariția ei. Îşi doreşte să fi fost şi el aici, ar putea face ceva, deşi nu ştie nici ea ce anume. Măcar ar fi putut să facă dragoste.

Dimineața le scrutează chipurile, căutând semne, indicii revelatoare care s-o ajute să-şi dea seama cine ce a făcut, dar nu găseşte niciunul. Se spală din nou pe dinți cu toții, apoi se dau cu cremă de mâini pe față, ceea ce-i reîmprospătează puțin. Bill împarte un pachet de Tums[41] şi altă rundă de dropsuri pentru tuse; păstrează alunele şi berea cu ghimbir pentru masa de seară. Face o sită din cămaşa lui şi o coboară peste marginea bărcii, ca să prindă plancton, le explică. Scoate o chestie verzuie încâlcită, stoarce apa sărată şi ia o gură, mestecând-o gânditor. Iau şi ceilalți câte o gură, în afară de Julia, care spune că n-o poate înghiți. Verna încearcă, dar scuipă imediat. Annette reuşeşte s-o înghită. E sărată şi are gust de peşte. Mai

---

[41] Medicament pentru aciditate gastrică (n. tr.).

târziu, Bill reuşeşte să prindă chiar un peşte mic, aşa că mănâncă fiecare câte o bucată din el. Izul înţepător de peşte se combină cu celelalte mirosuri, de trupuri nespălate şi haine în care s-a dormit, ceea ce pune la încercare nervii lui Annette. E irascibilă, nu şi-a mai luat pastilele, poate de asta.

Bill are un cuţit şi taie în două tăviţele de plastic ale sandviciurilor, apoi decupează nişte fante în ele ca să facă apărători de soare, „cum au eschimoşii", spune el. E clar că are calităţi de lider. Deşiră o bucată din puloverul Vernei, apoi răsuceşte firele roz de lână pentru a obţine sfoara cu care să lege apărătorile. Au renunţat la paravanul din haine, era prea cald sub el şi vâslele trebuiau ţinute în picioare în permanenţă, aşa că-şi prind cu toţii tăvile din plastic pe faţă. Pe nas, pe buze şi pe bucăţile de frunte expuse se mânjesc cu ruj din colecţia de poşete; Bill zice că îi va proteja de arsuri solare. Pe Annette o tulbură rezultatul, măştile astea şi urmele ca de sânge. Ce-o supără este că nu-şi mai dă seama cine sunt oamenii ăştia, ar putea fi oricine în spatele figurilor din plastic alb, cu fante pentru ochi. Dar probabil că şi ea arată la fel. E o chestie exotică totuşi, iar ea e suficient de în apele ei încât să-i treacă prin gând să facă o fotografie, cu toate că n-o face. Ar trebui, din acelaşi motiv pentru care şi-a întors în permanenţă ceasul, gândul că există un viitor ar fi o încurajare. Dar, dintr-odată, nu mai are rost.

Cam pe la ora două, Greg, studentul, începe să se zbată. Se năpusteşte spre laterala bărcii şi încearcă să se bage cu capul în apă. Bill se aruncă pe el, iar o clipă mai târziu i se alătură şi Mike. Îl ţintuiesc amândoi pe Greg pe fundul bărcii.

— A băut apă din mare, spune Mike, l-am văzut eu în dimineaţa asta.

Băiatul se chinuie să respire, cu gura larg căscată, ca un peşte, şi chiar seamănă cu un peşte, cu figura aceea de plastic, impersonală. Bill îi dă la o parte masca, iar trăsăturile umane ale băiatului îl privesc cu răutate.

— Delirează, spune Bill. Dacă îl lăsăm să se ridice, se aruncă peste bord.

Masca de plastic a lui Bill se întoarce, fiind acum cu faţa spre ceilalţi membri ai grupului. Nimeni nu spune nimic, dar se gândesc, Annette ştie la ce se gândesc, pentru că şi ea se gândeşte la acelaşi lucru. Nu-l pot ţintui la nesfârşit pe fundul bărcii. Dacă îi dau drumul, o să moară, şi nu numai asta, îl vor pierde, va fi irosit. Ei înşişi mor încet de sete. Fără îndoială că ar fi mai bine să... Verna cotrobăie, lent şi dureros, ca un bondar beteag, în mormanul de haine şi de resturi; ce caută? Annette simte că e pe cale să fie martora unui lucru pământesc şi înfiorător, de două ori mai înspăimântător pentru că nu va fi scăldat în lumina sângerie a unui trăsnet, ci în razele banale ale soarelui, la lumina cărora a mers toată viaţa ei; un ritual de prost gust, pus în scenă pentru turişti, de prost gust tocmai pentru că e pus în scenă pentru turişti, pentru cei care nu sunt responsabili, pentru cei care fac din vieţile altora un spectacol şi o plăcere trecătoare. Ea este o turistă profesionistă, treaba ei este să se lase încântată şi să nu participe, să rămână neclintită şi să privească. Dar au să-i taie gâtul băiatului, ca acelui porc pe plaja din Mexic, şi de data asta ei nu i se pare un lucru pitoresc şi inedit. „Nu te băga”, îi spusese bărbatul în costum verde-deschis soţiei lui, care avea o slăbiciune pentru animale. Oare poţi să nu te bagi doar dorindu-ţi lucrul ăsta?

Pot să spun că n-am făcut-o eu, că n-am avut cum să-i opresc, se gândeşte ea, imaginându-şi interviul din ziar. Dar e posibil să nu existe niciun interviu, şi asta înseamnă că e blocată în prezent, cu patru marţieni şi cu un nebun, toţi

aşteptând ca ea să spună ceva. Deci asta se întâmplă pe la spatele ei, deci asta înseamnă să trăieşti, acum îi pare rău c-a vrut să ştie. Dar cerul nu mai e plat, e mai albastru decât oricând şi se retrage din fața ei, senin, dar nedesluşit. Eşti o rază de soare, se gândeşte Annette, când ceru-i înnorat[42]. Calitatea luminii nu s-a schimbat. Sunt una de-ale lor sau nu?

STRĂLUCITORUL QUETZAL[43]

Sarah stătea la marginea puțului sacrificial. Îşi imaginase că avea să fie mai mic, că avea să semene cu o fântână a dorințelor, dar acesta era uriaş, iar apa de pe fund nu era deloc limpede. Era pământie; câteva pâlcuri de papură

---

[42] Versuri din melodia „You Are My Sunshine” (n. tr.).

[43] Quetzalul strălucitor (*Pharomachrus mocinno*) este o pasăre din familia Trogonidae, cu un penaj izbitor. Capul, gâtul şi aripile au tonuri verzui irizate, coada lungă este verde cu pene albastre, iar pieptul roşu aprins. Trăieşte în pădurile tropicale din sudul Mexicului şi America Centrală şi este în pericol de dispariție, fiind protejată în multe țări în prezent. Ocupă un rol important în cultura mesoamericană, fiind asociată cu zeitatea Quetzalcoatl, „şarpele cu pene prețioase”, zeul învățăturii şi al cunoaşterii, printre altele (n. red.).

creşteau într-o parte; rădăcinile copacilor de deasupra atârnau înăuntru, ori poate că erau vrejuri de plante cățărătoare, coborând de-a lungul pereților de calcar, spre apă. Sarah se gândea că poate avea rost să fii victima unui sacrificiu, dacă puțul ar fi fost mai frumos, dar ea nu s-ar fi lăsat convinsă nici în ruptul capului să se arunce într-o groapă plină de noroi ca asta. Probabil că persoanele sacrificate erau împinse, ori erau pocnite în cap şi pe urmă aruncate în puț. În broşură scria că apa era adâncă, dar ei i se părea că semăna mai curând cu o mlaştină.

Lângă ea, un ghid îşi aduna grupul de turişti în încercarea clară de a scăpa cât mai repede, ca să-i poată înghesui înapoi în autobuzul turismo cu dungulițe roz-mov şi să se poată relaxa. Erau turişti mexicani, iar pe Sarah o bucura faptul că nu doar canadienii şi americanii aveau pălării mari şi ochelari de soare şi fotografiau tot ce le ieşea în cale. Ar fi vrut ca ea şi Edward să poată merge în excursiile astea într-o perioadă mult mai puțin aglomerată a anului, dacă trebuia neapărat să meargă, dar fiindcă Edward era profesor, erau nevoiți să se limiteze la vacanțele şcolare. De Crăciun era cel mai rău. Ar fi fost la fel şi dacă el ar fi avut altă slujbă şi dacă ar fi avut copii; însă nu aveau.

Ghidul şi-a uşuit turma de turişti de-a lungul drumului cu pietriş de parcă ar fi fost nişte pui de găină, şi aşa şi sunau. A mai zăbovit un pic lângă Sarah, şi-a terminat țigara, cu un picior pe un bloc de piatră, ca un conchistador. Era un bărbat scund, brunet, şi avea câțiva dinți de aur, care sclipeau când zâmbea. Acum îi zâmbea lui Sarah, ştrengăreşte, iar ea i-a răspuns cu un surâs senin. Îi făcea plăcere când bărbații ca el îi zâmbeau şi chiar şi când plescăiau, ca şi cum ar fi supt ceva, când mergeau în spatele ei pe stradă, câtă vreme n-o atingeau. Edward se prefăcea că nu-i aude. Poate că se întâmpla atât de des pentru că era blondă: blondele erau rare aici. Sarah nu se

considera chiar frumoasă; cu multă vreme în urmă îşi alesese alt cuvânt care s-o descrie: plăcută. Era plăcut s-o priveşti. N-ai fi folosit niciodată cuvântul ăsta ca să descrii o femeie suplă.

Ghidul a aruncat mucul de ţigară în puţul sacrificial şi a pornit după turma lui. Sarah l-a uitat imediat. Simţise ceva urcându-i-se pe picior, dar când s-a uitat, nu era nimic. Şi-a băgat poalele rochiei lungi, din bumbac, sub pulpe şi le-a prins bine între genunchi. Ăsta era genul de loc în care te puteau pişca puricii, genul de loc cu pământ pe jos, unde se aşezau oamenii. Parcuri şi staţii de autobuz. Dar nu-i păsa, o dureau picioarele şi soarele ardea. Prefera să şadă la umbră şi s-o pişte ceva, decât să alerge înnebunită, ca să vadă tot ce era de văzut, cum voia Edward să facă. Era norocoasă, la ea înţepăturile nu se umflau tare, ca la Edward.

El era mai în spate pe cărare, nu se vedea de tufişuri, scruta totul în jur cu noul lui binoclu Leitz. Nu-i plăcea să se aşeze, îi dădea o stare de nelinişte. În excursiile astea ale lor, lui Sarah îi era greu să găsească răgazul în care să stea un pic singură cu propriile-i gânduri. Binoclul ei, adică binoclul vechi al lui Edward, îi atârna la gât şi era al naibii de greu. L-a scos şi l-a pus în geantă.

Pasiunea lui pentru păsări fusese unul dintre primele lucruri pe care i le destăinuise Edward. Timid, ca şi cum ar fi fost un dar nespus de preţios, îi arătase caietul dictando în care începuse să noteze când avea nouă ani, cu scrisul său stângaci, copilăresc: MĂCĂLEANDRU, GAIŢĂ ALBASTRĂ, PESCĂRUŞ ALBASTRU, apoi ziua şi anul lângă fiecare nume. Sarah se prefăcuse a fi mişcată şi interesată, şi chiar fusese. Personal, ea n-avea porniri de genul acesta; însă Edward se arunca cu capul înainte în pasiunile lui, de parcă ar fi fost oceane. O vreme au fost timbrele; apoi s-a apucat să cânte la flaut şi aproape că a scos-o din minţi cu

exersatul. Acum erau ruinele precolumbiene, iar el era hotărât să se cațăre pe toate grămezile de pietre vechi care-i ieşeau în cale. S-ar fi putut spune că avea o capacitate aparte de a se dedica unui lucru. La început o fascinaseră obsesiile lui Edward, pentru că nu le înțelegea, însă acum doar o oboseau. Până la urmă renunța la toate, tocmai când începea să se priceapă cu adevărat şi să aibă cunoştințe vaste în domeniile respective; la toate, în afară de păsări. Păsările erau constanta care dăinuia. Sarah se gândea că la un moment dat fusese şi ea una dintre obsesiile lui.

N-ar fi fost atât de rău dacă n-ar fi insistat s-o târască după el în absolut tot ce făcea. Sau, mai curând, insistase pe vremuri; acum nu mai insista. Iar ea îl încurajase, îl lăsase să creadă că-i împărtăşea sau măcar îi tolera interesele. Pe măsură ce îmbătrânea, devenea tot mai puțin tolerantă. O supăra atâta energie irosită, căci era o irosire, el nu se ținea niciodată prea mult timp de ceva, şi la ce-i folosea să ştie atâtea lucruri despre păsări? Altceva ar fi fost dacă ar fi avut destui bani, dar întotdeauna rămâneau fără. Ce bine ar fi fost dacă ar fi folosit toată energia asta ca să facă ceva productiv, la muncă, de exemplu. Ea îi tot spunea c-ar fi putut ajunge director, dacă voia. Dar nu-l interesa, se mulțumea să se târâie pe acelaşi drum an de an. Elevii lui de-a VI-a îl adorau, mai ales băieții. Poate pentru că simțeau că le semăna foarte mult.

Începuse s-o invite să vină cu el după păsări, cum îi zicea el, la scurtă vreme după ce se cunoscuseră, iar ea se dusese, bineînțeles. Ar fi fost o greşeală să refuze. Nu se plânsese atunci de durerea de picioare sau de faptul că stătuse în ploaie, sub tufişurile ude, încercând să vadă cine ştie ce vrabie banală, în vreme ce Edward căuta de zor în Ghidul practic Peterson, de parcă ar fi fost Biblia şi de parcă pasărea ar fi fost Sfântul Graal. Ba chiar ajunsese şi ea destul de pricepută. Edward era miop, iar ea reuşea

întotdeauna să zărească mişcările păsărilor înaintea lui. Generos ca de obicei, el recunoştea lucrul acesta, iar Sarah prinsese obiceiul să se folosească de asta când voia să scape de el o vreme. Ca acum, de exemplu.

— Uite, e ceva acolo!

Arătase cu mâna dincolo de puț, spre nişte tufişuri încâlcite, aflate un pic mai departe.

— Unde?

Entuziasmat, Edward mijise ochii şi-şi ridicase binoclul. El însuşi semăna un pic cu o pasăre, şi-a spus Sarah, avea nasul lung şi picioarele ca nişte catalige.

— Uite, chestia de acolo, care stă pe chestia aia, aia cu mănunchiuri de flori. Ca un fel de catalpa. E cu portocaliu.

Edward s-a concentrat şi mai tare.

— Un grangur?

— Nu-mi dau seama de aici. Ah, tocmai şi-a luat zborul.

A făcut semn peste capetele lor, în vreme ce Edward scruta cerul în zadar.

— Cred că a coborât acolo, în spatele nostru.

Asta era suficient ca să-l convingă să pornească în expediție. Dar trebuia să aibă grijă s-o facă şi cu destule păsări adevărate, ca el s-o creadă în continuare.

Edward s-a aşezat pe o rădăcină de copac şi şi-a aprins o țigară. O luase pe prima cărare laterală care îi ieşise în cale; mirosea a pişat şi-şi dădea seama, după şervețelele în descompunere înşiruite de-a lungul drumului, că ăsta era unul dintre locurile în care veneau oamenii când simțeau că nu mai rezistă până la toaleta din spatele gheretei de bilete.

Şi-a scos ochelarii, apoi pălăria şi şi-a şters sudoarea de pe frunte. Era roşu la față, o simțea. Se îmbujora, aşa-i spunea Sarah. Ținea morțiş s-o pună pe seama timidității şi a unei stânjeneli copilăreşti; încă nu înțelesese că era vorba

pur şi simplu de furie. Pentru o ființă atât de vicleană, era adesea incredibil de proastă.

Nu ştia, de exemplu, că îi descoperise micul truc cu păsările de cel puțin trei ani. Îi arătase un copac uscat şi-i zisese că văzuse o pasăre în el, dar cercetase el însuşi copacul respectiv cu o clipă înainte şi nu era absolut nimic în el. Iar Sarah era şi foarte neglijentă: descria păsări care arătau ca nişte granguri şi spunea că se comportau ca nişte tirane[44], zărea ciocănitori în zone în care n-aveau ce să caute ciocănitorile, gaițele mute, bâtlanii fără gât. Probabil îl credea cu totul idiot şi hotărâse că mergea orice-i trecea prin cap.

Dar până la urmă, de ce nu, dacă el părea să muşte momeala de fiecare dată? Şi de ce o făcea, de ce pornea mereu în goană după toate păsările ei imaginare, de ce se prefăcea c-o crede? În parte, fiindcă ştia ce-i făcea Sarah, dar nu înțelegea de ce o făcea. Nu putea fi doar din pură răutate, răutatea şi-o manifesta în destule feluri. Nici nu voia să afle adevăratul motiv, care încolțise sumbru în mintea lui, ca un lucru amorf, amenințător şi definitiv. Minciuna ei legată de păsări era una dintre numeroasele minciuni care țineau lucrurile laolaltă. Îi era teamă să-i ceară socoteală, atunci ar fi venit sfârşitul, toate prefăcătoriile s-ar fi prăbuşit şi ei doi ar fi rămas în mijlocul dărâmăturilor, holbându-se unul la celălalt. N-ar mai fi fost nimic de spus şi Edward nu era pregătit pentru momentul acela.

Sarah ar fi negat, oricum, totul. „Cum adică? Normal c-am văzut-o! A zburat chiar acolo. De ce să inventez aşa ceva?" Cu privirea ei calmă, blondă, impasibilă şi neclintită ca o stâncă.

---

[44] Păsări din familia *Tyrannidae*, care trăiesc exclusiv în America. Deşi mici, sunt curajoase şi combative, atacând păsările mari care se apropie de cuiburile lor (n. red.).

Lui Edward i-a răsărit brusc în minte o imagine: el, ieşind vijelios din tufişuri, ca un soi de King Kong, luând-o pe Sarah pe sus şi aruncând-o peste margine, în puțul sacrificial. Orice, numai să sfărâme expresia aceea imperturbabilă de pe chipul banal, palid, dolofan şi îngâmfat, ca al unei madone flamande. Ipocrită, asta era, şi era musai să aibă mereu dreptate. Nu era niciodată vinovată pentru nimic. Nu fusese aşa la început, când s-au cunoscut. Dar n-ar fi funcționat: căzând în puț, ar fi privit în sus, către el, nu înspăimântată, ci ca o mamă enervată, ca şi cum el ar fi vărsat cacao cu lapte pe o față de masă albă. Şi ar fi avut grijă să-şi tragă fusta. O preocupau întotdeauna aparențele.

Dar parcă nu se cuvenea s-o arunce pe Sarah în puțul sacrificial aşa cum era, complet îmbrăcată. Îşi amintea fragmente din cele câteva cărți pe care le citise înainte să vină acolo. (Şi-asta era altă chestie: Sarah nu înțelegea ce rost avea să se documenteze în legătură cu locurile în care călătoreau.

— Dar nu vrei să înțelegi ce vezi pe-acolo? o întreba el.

— O să văd aceleaşi chestii şi dacă citesc, şi dacă nu citesc, nu? Adică, doar fiindcă o să ştiu toate chestiile alea n-o să se schimbe statuia sau mai ştiu eu ce.

Pe Edward îl înfuria la culme atitudinea asta; şi-acum că erau aici, ea îi respingea şi încercările de a-i explica diverse lucruri, cu obişnuita ei metodă pasivă de a se preface că nu aude.

— Aia e o chac-mool[45], vezi? Chestia aia rotundă de pe stomac susținea vasul în care puneau inimile, iar fluturele de pe cap simbolizează că sufletul îşi ia zborul spre soare.

Şi ea îi răspundea:

---

[45] Tip de sculptură precolumbiană care înfățişa o siluetă întinsă pe spate, cu capul întors, sprijinindu-se pe coate şi ținând un vas pe abdomen (n. tr.).

— Poți să scoți loțiunea pentru soare, te rog, Edward? Cred că e în geanta de pânză, în buzunarul stâng.

Iar el îi dădea loțiunea de soare, învins iarăşi.)

Nu, n-ar fi fost un sacrificiu bun, nici cu, nici fără loțiunea de soare. Oamenii erau aruncați înăuntru – sau poate că săreau ei, de bună voie – pentru zeul apei, ca să invoce ploaia şi să-şi asigure fertilitatea. Cei înecați erau mesageri, erau trimişi să-i transmită zeului dorințele oamenilor. Sarah ar fi trebuit să fie purificată întâi, să stea şi să transpire în coliba din piatră de lângă puț. Apoi, goală, avea să îngenuncheze în fața lui, cu un braț peste sâni, ca semn al supunerii. Edward a mai adăugat nişte podoabe: un lanț din aur cu medalion de jad, o cununiță aurie împodobită cu pene. Părul, pe care de obicei îl purta împletit într-o coadă încolăcită sub formă de coc pe ceafă, ar fi fost despletit. S-a gândit la corpul ei, pe care şi-l imagina mai suplu şi mai ferm, cu o dorință abstractă, pe care a separat-o cât de mult a putut de Sarah însăşi. Doar genul acesta de dorință îl mai putea simți față de ea: trebuia s-o deghizeze ca să poată face dragoste cu ea. S-a gândit la perioada de început, de dinainte de a se căsători. Era aproape ca şi cum ar fi avut o aventură cu altă femeie, atât de diferită era ea pe atunci. Pe vremea aia Edward îi trata corpul ca pe un lucru sfânt, ca pe un potir alb-auriu, care trebuia atins cu grijă şi cu tandrețe. Iar ei îi plăcuse asta; deşi era cu doi ani mai mare decât el şi cu mult mai experimentată, nu o deranjaseră stângăcia şi venerația lui, nu râsese de el. De ce se schimbase?

Uneori se gândea că era din cauza bebeluşului care murise la naştere. La momentul respectiv, el o implorase să mai facă unul imediat, iar ea fusese de acord, însă nu se întâmplase nimic. Nu vorbeau despre subiectul ăsta.

— Ei bine, asta a fost! a spus ea în spital după aceea.

Era un bebeluş perfect, le spusese doctorul; un accident absurd, unul dintre lucrurile stranii care se întâmplă fără motiv. După aceea, ea nu s-a mai întors la facultate şi nici nu s-a angajat. A rămas acasă, să deretice apartamentul, să i se uite lui peste umăr, să se uite la uşă, pe fereastră, ca şi cum aştepta întruna ceva.

Sarah îşi apleca fruntea în faţa lui. El, în costumul cu pene şi cu masca dinţoasă, cu nas lung, al marelui preot, o stropea cu sânge extras din propria limbă şi din penis. Acum trebuia să-i dea mesajul pentru zeu. Dar nu-i venea nicio idee ce să ceară.

Şi imediat după aceea s-a gândit: ce idee grozavă pentru proiectul special la clasa a VI-a! O să-i pună să construiască machete ale templelor, o să le arate fotografiile pe care le-a făcut, o să le ducă nişte tortilla şi nişte tamales, să facă un prânz mexican, o să-i pună să modeleze nişte chac-mool din papier-maché... Apoi meciul de fotbal, în care căpitanului echipei perdante urma să i se taie capul, asta o să le placă, la vârsta aia erau tare însetaţi de sânge. Se şi vedea acolo, în faţa lor, animat de propriul entuziasm, gesticulând larg, imitând, interpretând totul în faţa lor, apoi reacţia copiilor. Dar ştia că după aceea avea să se întristeze. Ce erau, oricum, proiectele lui speciale, dacă nu un substitut pentru televizor, ceva menit să-i distreze? Îl plăceau fiindcă dansa pentru ei, era o marionetă amuzantă, inepuizabilă şi uşor absurdă. Nu era de mirare că Sarah îl dispreţuia.

Edward a strivit cu piciorul ce mai rămăsese din ţigară. Şi-a pus din nou pălăria albă, cu boruri mari, pe care i-o luase Sarah din târg. El îşi dorise una cu borul mai îngust, ca să poată privi prin binoclu fără să-l deranjeze pălăria; dar ea îi spusese c-ar fi arătat ca un jucător american de golf. Nu-l slăbea nicio clipă cu batjocura ei blândă, condescendentă. Avea să aştepte suficient timp cât să fie plauzibil, apoi avea să se întoarcă.

Sarah se gândea cum s-ar fi desfăşurat călătoria aceea dacă Edward ar fi murit, cât se poate de convenabil. Nu era vorba că-şi dorea ca el să moară, dar nu-şi putea imagina niciun alt mod în care el să dispară complet. Era omniprezent, se impregnase în viaţa ei ca un fel de miros; îi era greu să gândească sau să acţioneze fără a lua în considerare existenţa lui. Aşa că găsise soluţia inofensivă şi plăcută de a reface itinerariul lor de-acum, însă fără Edward, decupându-l atent din poveste. Bine, nu că s-ar fi aflat acolo dacă n-ar fi fost el. Ar fi preferat să stea tolănită pe un şezlong în Acapulco, să zicem, sorbind un cocktail răcoritor. A mai aruncat în poveste şi câţiva tineri bronzaţi, în costume de baie, dar pe urmă i-a scos: ar fi fost prea complicat şi nici nu mai era la fel de relaxant. Se gândise des să-l înşele pe Edward – cumva, ar fi meritat-o, deşi nu era sigură de ce –, însă n-o făcuse niciodată. Nici nu mai cunoştea bărbaţi ca lumea.

Dacă s-ar afla aici fără Edward. În primul rând, s-ar caza la un hotel mai bun, unul care să aibă sistem de astupare a chiuvetei; până acum nu stătuseră niciodată într-un hotel în care să poată astupa chiuveta. Sigur c-ar fi fost mai scump, dar s-a gândit c-ar fi avut mai mulţi bani dacă ar fi murit Edward: ar fi avut tot salariul lui, nu doar o parte din el, ca acum. Ştia că dacă el ar fi murit cu adevărat, n-ar mai fi avut deloc salariul lui, dar gândindu-se la asta şi-ar fi stricat toată fantezia. Şi ar fi călătorit cu avionul, dacă se putea, sau cu autocare de clasa întâi, în locul celor aglomerate, zgomotoase, de clasa a doua, pe care insista el mereu să le ia. Zicea mereu că aşa cunoşti mai bine cultura locală şi că degeaba mergi în altă ţară, dacă acolo îţi petreci tot timpul cu alţi turişti. Teoretic, Sarah era de acord cu asta, dar în autocare o lua durerea de cap şi nu ţinea morţiş să vadă priveliştea mizeriei, a colibelor cu acoperiş subţire din stuf, a curcanilor şi a porcilor priponiţi.

El aplica acelaşi raționament şi restaurantelor. În satul în care erau cazați era unul cât se poate de agreabil, Sarah îl văzuse din autocar, şi nici nu părea prea scump; dar nu, ei trebuiau să mănânce într-o maghernită ca vai de lume, cu linoleum pe jos şi cu muşama peste fața de masă. În spatele lor erau patru adolescenți care jucau domino şi beau bere, râzând mult şi enervant, iar câțiva copii mai mici se uitau la televizor, un serial pe care Sarah l-a identificat drept o reluare a The Cisco Kid[46], dublat.

Pe barul de lângă televizor era o crèche[47], cu trei magi din ghips pictat, unul călare pe elefant, ceilalți pe cămile. Primul mag n-avea cap. În grajd erau un Iosif şi o Marie pitici, care adorau un prunc Isus enorm, era cam cât jumătate din elefantul magului. Sarah se întreba cum reuşise Maria să scoată din ea ditamai colosul; o durea numai să se gândească la asta. Lângă crèche era un Moş Crăciun care avea pe post de aură nişte beculețe colorate, iar lângă Moş Crăciun era un radio sub formă de Fred Flintstone, din care răsunau şlagăre americane, toate foarte vechi.

— Oh, someone help me, help me, pleeeaaaseeee...

— Ăsta parcă e Paul Anka, nu? îl întrebase Sarah.

Însă nu era genul de lucru pe care să te aştepți să-l ştie Edward. El se lansase într-o tiradă în apărarea mâncării, cea mai bună pe care pusese gura în Mexic, zicea el. Sarah refuzase să-l consoleze declarându-se de acord cu el. Ea găsea restaurantul şi mai deprimant decât ar fi trebuit să fie, mai ales acea crèche. Era ceva dureros, ca un invalid care încearcă să meargă, unul dintre ultimele gesturi

---

[46] Serial american de tip western, difuzat pentru prima oară în anii 1950–1956 (n. tr.).

[47] Ansamblu de mici statuete care înfățişează scena naşterii lui Isus Hristos (n. tr.).

spasmodice ale unei religii în care nu mai putea crede nimeni, fără îndoială.

Pe cărarea din spatele ei venea alt grup de turişti, americani după accent. Ghidul însă era mexican. S-a cățărat şi el spre altar, pregătindu-se să-şi țină discursul.

— Să nu vă apropiați prea mult de margine!

— Cine, eu? Nu, mi-e frică de înălțime. Ce-ați văzut acolo?

— Apă, ce era să văd?

Ghidul a bătut din palme, ca să fie toată lumea atentă. Sarah îl asculta doar pe jumătate: adevărul era că nu mai voia să afle nimic în plus despre locul acela.

— Se spune că pe vremuri erau aruncate aici numai virgine, a început ghidul. N-am idee cum ştiau care-i virgină. E tare greu să-ți dai seama.

A aşteptat câteva clipe râsetele, care n-au întârziat să apară.

— Dar nu-i adevărat. O să vă spun imediat cum am aflat chestia asta. Aici este altarul zeului ploii, Tlaloc...

Lângă Sarah s-au aşezat două femei. Amândouă aveau pantaloni lungi din bumbac, sandale cu toc şi pălării de pai cu boruri largi.

— Pe ăla înalt te-ai urcat?

— Nici gând! L-am pus pe Alf să se urce, i-am făcut o poză când era sus de tot.

— Eu tot nu pricep de ce-au construit toate astea, la ce le trebuiau.

— Era o chestie în religia lor, aşa a zis ghidul.

— Mda, măcar ar avea oamenii o ocupație.

— Ar rezolva problema cu şomajul.

Au râs amândouă.

— Pe la câte ruine din astea ne mai trambalează?

— Habar n-am. Mie mi s-a cam luat de ruine. Prefer să mă întorc şi să stau în autocar.

— Eh, eu aş prefera să merg la cumpărături. Nu c-am avea ce cumpăra pe-aicea.

Ascultându-le, Sarah s-a simțit dintr-odată indignată. Chiar n-aveau niciun strop de respect? Nişte gânduri similare avusese şi ea cu o clipă înainte, dar auzindu-le din gura acelor femei, dintre care una avea o poşetă împopoţonată cu nişte flori din paie, de prost gust, simțea nevoia să apere puțul.

— Hai că mă trece rău de tot, a spus femeia cu poşeta. N-am reuşit să intru mai devreme, era ditamai coada la baie.

— Să-ți iei şervețel la tine, a sfătuit-o cealaltă. Nu e hârtie igienică. Şi să ai mare grijă cum înoți pe-acolo, e plină de apă podeaua, bălteşte.

— Poate mă bag un pic în tufişuri şi gata.

Edward s-a ridicat şi şi-a masat piciorul stâng, îi amorțise. Era momentul să se întoarcă. Dacă lipsea prea mult, Sarah avea să devină arțăgoasă, chiar dacă ea îl trimisese în căutarea asta prostească.

A pornit înapoi pe cărare. Dar a văzut cu coada ochiului o străfulgerare portocalie. S-a întors pe loc şi a ridicat binoclul. Apăreau când te aşteptai mai puțin. Era un grangur pe jumătate ascuns între frunze; i se vedeau pieptul portocaliu-deschis şi aripa în dungi, întunecată. Tare şi-ar fi dorit Edward să fie un graur gulerat, încă nu văzuse niciunul. I-a vorbit încetişor, rugându-l să se arate. Era tare ciudat cum i se păreau magice păsările doar prima oară, când încă nu le văzuse vreodată. Dar erau sute de feluri pe care nu avea să le vadă niciodată; oricât de multe ar fi văzut, întotdeauna avea să mai rămână una. Poate că de asta tot căuta în continuare. Pasărea a țopăit şi mai departe de el, ascunzându-se cu totul în frunze. ,,Vino înapoi!” a strigat după ea pe muteşte, dar dispăruse.

Dintr-odată, Edward se simțea fericit. Poate că Sarah nu-l mințise, până la urmă, poate chiar văzuse pasărea asta. Şi chiar dacă ea n-o văzuse, pasărea venise oricum, de parcă ar fi simțit că el are nevoie de ea. Edward credea că i se permitea să vadă păsările doar atunci când voiau ele să fie văzute, ca şi cum ar fi avut să-i spună ceva, un secret, un mesaj. Aztecii erau convinşi că în colibri erau sufletele războinicilor morți, dar de ce nu în toate păsările? De ce doar sufletele războinicilor? Sau poate că păsările erau sufletele copiilor nenăscuți, cum credeau unii. „O nestemată, o pană prețioasă”, aşa era numit un copil nenăscut, potrivit cărții Daily Life of the Aztecs[48]. Quetzal, aşa se zicea la pană.

— Asta e pasărea pe care vreau eu s-o văd! zisese Sarah când se uitau pe Păsările Mexicului înainte de a porni în excursie.

— Quetzalul strălucitor, rostise Edward.

Era o pasăre cu verde şi roşu, ale cărei pene din coadă erau de un impresionant albastru irizant. I-a explicat că Pasărea Quetzal însemna Pasărea cu Pene.

— Nu cred că avem prea mari şanse s-o vedem, i-a mai spus Edward, uitându-se care-i era habitatul. „Păduri de nori”[49]. Nu cred c-o să ajungem în vreo pădure de nori.

— Ei bine, eu pe asta o vreau, îi răspunsese Sarah. Asta este singura pe care o vreau.

Sarah era întotdeauna foarte hotărâtă când venea vorba despre ce voia şi ce nu voia. Dacă în meniul unui restaurant nu găsea nimic care să-i facă cu ochiul, refuza să comande ceva; sau îl lăsa pe el să comande pentru ea şi doar ciugulea

---

[48] *Viața de zi cu zi a aztecilor* (n. tr.).

[49] Păduri tropicale aflate la altitudini mari, unde umiditatea persistă sub formă de nori (n. tr.).

câte ceva de pe margine, cum făcuse cu o seară înainte. Degeaba îi spusese că era cea mai bună masă pe care o luaseră de când ajunseseră în Mexic. Ea nu îşi pierdea niciodată cumpătul sau sângele rece, dar era încăpăţânată. De exemplu, cine altcineva în afară de Sarah ar fi insistat să vină cu o umbrelă pliabilă în Mexic în sezonul uscat? El s-a străduit, a tot încercat s-o convingă, explicându-i cât era de inutilă şi de grea, dar ea o adusese oricum. Şi ieri după-amiază plouase, fusese o adevărată rupere de nori. Toţi ceilalţi fugiseră care încotro, căutând adăpost, înghesuindu-se pe lângă ziduri şi pe pragul intrărilor în temple, dar Sarah deschisese umbrela şi stătuse sub ea, arogantă. Îl înfuriase la culme. Chiar şi când se înşela, tot reuşea mereu, cumva, să aibă dreptate. De-ar fi recunoscut măcar o dată... Ce? Că putea greşi şi ea. Asta îl supăra de fapt: presupoziţia ei că era infailibilă.

Şi era conştient că atunci când murise bebeluşul ea îl învinuise pe el. Nici până în ziua de azi nu ştia de ce. Poate fiindcă ieşise un pic să cumpere ţigări, căci nu se aştepta să nască atât de repede. Nu fusese lângă ea când o anunţaseră; trebuise să înfrunte singură vestea aceea cumplită.

— N-a fost vina nimănui, îi repetase el la nesfârşit. Nici a doctorului, nici a ta. Era răsucit cordonul ombilical.

— Ştiu, îi răspundea ea, şi nu-l acuzase niciodată.

Cu toate astea, el simţea reproşul, plutea în jurul ei ca o ceaţă. Ca şi cum el ar fi putut să facă ceva.

— Mi l-am dorit la fel de mult ca tine, îi spunea el.

Şi era adevărat. Nu-i trecuse prin cap să se însoare cu Sarah, nu pomenise niciodată căsătoria pentru că nu crezuse că ea ar fi acceptat, până când îi spusese că era însărcinată. Până în clipa aceea, ea deţinuse controlul; era convins că era doar o distracţie pentru ea. Dar nu ea propusese să se căsătorească, ci el. Renunţase la Teologie,

îşi luase atestatul pentru predare într-o şcoală de stat chiar în vara aceea, ca să aibă din ce trăi împreună. Îi făcea în fiecare seară masaj pe burtă, simțea mişcările bebeluşului, îl atingea prin pielea ei. Era ceva sacru pentru el, iar Edward o includea şi pe Sarah în venerația lui. În luna a şasea de sarcină, când ea prinsese obiceiul să doarmă mai mult pe spate, începuse să sforăie, iar el stătea treaz noaptea şi asculta sforăielile acelea domoale, parcă le vedea – alb-argintii, erau aproape ca nişte cântece, nişte talismane misterioase. Din păcate, Sarah păstrase obiceiul de a sforăi, însă el nu-l mai privea cu aceeaşi evlavie.

Când murise copilul, el plânsese, nu Sarah. Ea nu plânsese deloc. Se ridicase şi mersese aproape imediat, voia să iasă din spital cât mai repede cu putință. Toate hainele pe care le cumpărase deja pentru bebeluş dispăruseră din apartament; Edward n-a aflat niciodată ce făcuse cu ele, îi era prea teamă să întrebe.

Încă de atunci începuse să se întrebe de ce mai erau căsătoriți. Nu avea sens. Dacă se căsătoriseră datorită copilului şi nu exista niciun copil, nu apărea niciun copil, de ce nu se despărțeau? Dar nu era sigur că voia să se despartă. Poate că încă spera că avea să se întâmple ceva, că vor avea alt copil. Însă n-avea niciun rost s-o ceară. Copiii vin când vor ei, nu când vrei tu. Vin când te aştepți mai puțin. O nestemată, o pană prețioasă.

— Să vă povestesc, a spus ghidul. Au intrat nişte arheologi în puț. Au scos din el mai mult de cincizeci de schelete şi-au descoperit că unele dintre ele nu erau deloc fecioare, căci aparțineau unor bărbați. De asemenea, cele mai multe schelete erau ale unor copii. Deci, vedeți, aşa se termină şi cu legenda asta.

A făcut un mic gest straniu, de sus, din vârful altarului, aproape ca un fel de plecăciune, dar nu s-au auzit aplauze.

— Nu fac chestiile astea din cruzime, a continuat el. Ei chiar cred cu tărie că oamenii ăştia au să poarte mesajul către zeul ploii şi au să trăiască de-a pururi în paradisul lui de pe fundul puţului.

Femeia cu poşeta s-a ridicat în picioare.

— Ce mai paradis! a comentat spre prietena ei. Eu o iau înapoi. Vii şi tu?

De fapt, acum se punea în mişcare tot grupul, împrăştiat, ca de obicei. Sarah a aşteptat până au plecat toţi. Apoi şi-a deschis geanta şi a scos pruncul Isus pe care îl furase din crèche cu o seară înainte. I se părea ireal să fi făcut aşa ceva, dar asta era, îl furase.

Nu plănuise furtul. Stătea lângă crèche în timp ce Edward achita nota de plată, trebuise să meargă în bucătărie după ea, chelnerii se mişcau foarte încet şi nu le-o aduseseră la masă. Nu se uita nimeni la ea: puştii care jucau domino erau absorbiţi de jocul lor, iar copilaşii erau hipnotizaţi de televizor. A întins dintr-odată mâna, trecând pe lângă magi şi dincolo de uşa grajdului, a luat pruncul şi l-a băgat în geantă.

Acum îl întorcea de pe o parte pe alta. Privit separat de Fecioara şi Iosif cei pitici, nu mai arăta chiar aşa absurd. Scutecul era turnat dintr-o bucată, odată cu corpul, şi arăta mai curând ca un fel de tunică. Avea ochi de sticlă şi un fel de tunsoare paj, cam lungă pentru un nou-născut. Era un copil perfect, cu excepţia ciobiturii de la spate, care, din fericire, nu se vedea. Probabil că cineva îl scăpase pe jos.

Trebuia să fii precaut mereu. Pe toată durata sarcinii, ea avusese mare grijă de ea, numărase meticuloasă pastilele cu vitamine prescrise de doctor şi mâncase doar ce recomandau cărţile de specialitate. Băuse câte patru pahare cu lapte pe zi, cu toate că ea ura laptele. Făcuse exerciţiile, mersese la cursuri. Nimeni nu putea s-o acuze că nu făcuse tot ce trebuia. Şi cu toate astea, o tulburase întruna gândul

că bebeluşul avea să se nască cu un defect, că avea să fie mongoloid sau infirm, ori hidrocefal, cu un cap uriaş, lichid, ca aceia pe care îi văzuse într-o zi stând la soare în scaunele lor cu rotile, pe pajiştea din faţa spitalului. Dar copilul fusese perfect.

Cu niciun chip nu şi-ar mai fi asumat riscul ăla, n-ar mai fi trecut din nou prin tot efortul de atunci. Edward n-avea decât să dea din şolduri până făcea febră musculară; ,,să mai încercăm o dată”, aşa îi zicea. Ea lua pilula în fiecare zi fără să-i spună. N-avea de gând să încerce din nou. Ar fi fost prea mult să i se ceară aşa ceva.

Cu ce greşise? Nu greşise cu nimic, asta era problema. Nu putea da vina pe nimic şi pe nimeni, decât, pe ascuns, pe Edward; iar el nu putea fi învinuit pentru că murise copilul, ci doar pentru că nu fusese acolo. De atunci încoace, era pur şi simplu din ce în ce mai absent. Din clipa în care ea nu mai avusese copilul în trupul ei, Edward îşi pierduse interesul, o părăsise. Îşi dădea seama că ăsta era lucrul pentru care îi purta ranchiună. O lăsase singură cu cadavrul, cu cadavrul acela pentru care nu exista nicio explicaţie.

„Pierdut”, aşa vorbeau oamenii despre el. Spuneau că a pierdut copilul, ca şi cum ar fi fost rătăcit pe undeva, hălăduia brambura şi o căuta plângând, ca şi cum îl neglijase şi îl rătăcise pe cine ştie unde. Dar unde? În ce purgatoriu ajunsese, în ce paradis apos? Uneori i se părea că fusese o greşeală, că bebeluşul nu se născuse încă. Îl simţea mişcându-se, mişcându-se încetişor de tot, ţinându-se bine de ea pe dinăuntru.

Sarah a lăsat pruncul pe bolovanul de lângă ea. S-a ridicat în picioare şi şi-a netezit cutele de pe fustă. Era sigură c-o să descopere şi mai multe pişcături de purici când ajungea la hotel. A luat pruncul şi a mers încet spre fântână, până când a ajuns chiar pe margine.

Edward, venind pe cărare, a văzut-o pe Sarah la marginea puțului, cu brațele ridicate deasupra capului. Dumnezeule, şi-a spus, o să se arunce! A vrut să strige după ea, să-i spună să se oprească, dar se temea să n-o sperie. Putea să alerge până la ea, s-o prindă de la spate... Dar l-ar fi auzit. Aşa că a aşteptat paralizat, în timp ce Sarah stătea neclintită. Edward se aştepta să se prăvălească în puț, şi-atunci ce s-ar fi făcut el? Însă ea doar şi-a dus brațul drept la spate şi a aruncat ceva în fântână. Apoi s-a întors, pe jumătate împleticindu-se, spre bolovanul lângă care se despărțiseră; s-a lăsat pe vine.

— Sarah, a rostit el.

Avea fața îngropată în palme; nu şi-a ridicat mâinile. Edward a îngenuncheat, ca să fie la nivelul ei.

— Ce e? Ți-e rău?

A clătinat din cap. Părea că plânge, ascunsă în spatele palmelor, fără să scoată vreun sunet şi fără să se clintească. Edward era descumpănit. Când era Sarah cea obişnuită, cu toată răutatea ei, îi putea face față, inventase moduri de supraviețuire. Dar pentru asta nu era pregătit. Ea fusese întotdeauna cea stăpână pe situație.

— Haide, i-a spus el, încercând să-şi disimuleze disperarea, trebuie să mănânci ceva, pe urmă o să te simți mai bine.

Chiar în timp ce rostea cuvintele, îşi dădea seama cât de idiot sunau, dar de data asta nu i-a zâmbit condescendent, nu i-a răspuns cu indulgență.

— Nu-ți stă-n fire aşa ceva, a mai spus Edward, implorând-o, ca şi cum ăsta ar fi fost argumentul suprem care avea s-o zguduie, aducând-o înapoi pe vechea Sarah, cea calmă.

Sarah şi-a luat mâinile de pe față, iar în clipa aceea Edward a înghețat de spaimă. Fără îndoială, avea să vadă chipul altcuiva, al unui om complet diferit, al unei femei pe

care n-o mai văzuse în viața lui. Sau n-avea să vadă niciun chip. Dar (şi asta aproape că era şi mai rău) era Sarah, arăta ca de obicei.

A scos un şervețel din poşetă şi s-a şters la nas. „Ba îmi stă în fire”, şi-a spus ea. S-a ridicat în picioare şi şi-a netezit din nou fusta, apoi şi-a luat geanta şi umbrela pliabilă.

— Aş mânca o portocală, a spus ea. Au la magazinul de vizavi de ghereta cu bilete. Le-am văzut când am venit. Ți-ai găsit pasărea?

PREGĂTIRE

Probabil că i-a luat câteva minute bune lui Rob până şi-a dat seama că fetei îi intra soarele în ochi. Când a observat că mijea ochii, a mutat-o un pic într-o parte, ca să vadă mai bine. A pipăit brațele capitonate ale scaunului, de care mâinile ei subțiri, dezgolite, erau prinse cu nişte cureluşe de piele; voia să se asigure că nu se încinseseră prea tare. Fata ar trebui să aibă o pălărie, îi avertizau întruna să aibă grijă să nu se ardă când stau la soare. Până acum fusese întotdeauna însorit în timpul zilei, doar cu o noapte înainte plouase cu tunete şi fulgere. Dar nu-i puseseră pălărie când o scoseseră afară cu cărucioarul.

— Au uitat să-ți pună pălăria, i-a spus el. Ce prostie, nu?

I-a arătat apoi altă bucată din puzzle-ul de lemn, lăsând-o s-o analizeze şi să se uite şi la puzzle-ul pe jumătate făcut, aflat pe tăviţa din faţa ei.

— Aşa? a întrebat-o.

I-a urmărit cu atenţie mâna stângă, cu care făcea de obicei acea vagă mişcare către el care însemna da. Era una dintre puţinele mişcări controlate pe care le putea face.

Îi privea cu atenţie şi ochii, figura. Fata îşi putea mişca ochii, însă capul i se smucea în toate părţile, ca un peşte în cârlig, dacă îl întorcea prea repede. Dar îşi putea controla foarte puţin muşchii feţei, aşa că el nu reuşea niciodată să-şi dea seama dacă încerca să zâmbească sau dacă îşi schimonosea gura din cauza spasmelor cărnii ei neliniştite, ale trupului care nu se putea supune enormei voinţe pe care o vedea el sau pe care i se părea c-o vede, captivă în ochii ei, ca un animal mic şi sălbatic, prins într-o plasă de fier. Nu putea scăpa! Era prinsă în chingile scaunului cu rotile, prizonieră în cuşca ei de proteze, tăviţe, roţi de oţel, dar asta doar pentru că era prinsă în propriul trup ca într-un carusel de la circ, care o zgâlţâia neîncetat şi-i făcea rău. Dacă ar fi fost eliberată din strânsoarea scaunului, s-ar fi zbuciumat, s-ar fi zvârcolit, s-ar fi răsturnat şi s-ar fi rostogolit haotic. Era unul dintre cele mai grave cazuri pe care le preluaseră vreodată, îi spusese Pam, fizioterapeuta.

Dar toată lumea era de acord că fata era inteligentă, extrem de inteligentă; era chiar uluitor ce putea să facă. Putea spune ,,da” mişcându-şi mâna stângă, iar astfel reuşea să participe la tot felul de jocuri, să răspundă la întrebări, le putea arăta ce voia. Era nevoie doar de mai mult efort decât în mod normal din partea consilierului, de multe ori trebuia să intuiască despre ce era vorba. Dura ceva, dar după ce fata îl bătuse de două ori la rând la dame, fără ca el să se lase vreun pic, Rob era bucuros să-şi petreacă astfel timpul. Se întreba dacă n-ar fi putut s-o

învețe să joace şah. Dar erau prea multe piese, prea multe variante de mişcări, un singur meci ar fi durat săptămâni în şir. Îşi imagina ce gândea ea, cum aştepta nerăbdătoare în propriul corp, cum aştepta ca el să ajungă la piesa pe care voia ea s-o mute, să-şi dea seama şi unde voia s-o mute.

Nu-i răspunsese nimic. Rob a întors piesa de puzzle cu susul în jos. ,,Da”, a răspuns imediat mâna, iar el a aşezat piesa. Era o girafă, ba erau chiar două girafe, de fapt, o imagine amuzantă cu animale, o caricatură. I-a dat prin minte că era posibil ca ea să nu ştie ce este o girafă; era posibil să nu fi văzut niciodată una, să nu fi văzut nici măcar imaginea unei girafe.

— E cam plictisitor puzzle-ul ăsta? a întrebat-o.

,,Da”, a răspuns ea.

— Ce zici, să jucăm dame mai bine?

Era de acord.

— OK, şmechero, dar de data asta să ştii că te bat eu pe tine!

Ochii ei albaştri îl țintuiau; buzele i-au tremurat. Tare şi-ar fi dorit Rob ca ea să poată zâmbi. A împins cărucioru1, pornind împreună să ia jocul de dame şi să ducă înapoi puzzle-ul.

Inteligența ei îl fascina. Era un lucru nemaipomenit, dar în acelaşi timp şi îngrozitor – mintea aceea ținută prizonieră, gâtuită. Poate că era un geniu, n-aveau cum să-şi dea seama. Cu siguranță ştia şi simțea lucruri pe care alți oameni nu le percepeau. Când îl privea cu ochii albăstrui ca gheața, limpezi şi reci, duri ca nişte dropsuri cu mentă, era ca şi cum vedea drept în el, dincolo de rolul de unchi de treabă, exagerat de vesel, rol pe care el ştia foarte bine că îl joacă. Trebuia să aibă grijă la ce se gândea când era cu ea. Imediat îşi dădea seama, şi, dintr-un motiv sau altul, pentru el era importantă părerea ei.

Uneori se gândea că i-ar fi fost mai bine dacă ar fi fost şi ea ca toţi ceilalţi. Copiii bolnavi de hidrocefalie, de exemplu, cu capetele lor ca nişte dovleci apoşi şi cu trupurile de bebeluşi; acum erau trei hidrocefali în tabără şi toţi trei vorbeau, dar nu erau cine ştie ce deştepţi. Sau cei cu distrofie musculară, care păreau atât de normali la prima vedere, aşezaţi într-o rână în scaunele lor cu rotile, palizi şi fără vlagă ca nişte orfani. Ei aveau să moară curând; unii dintre ei n-aveau să mai prindă nici vara următoare. Imnul taberei i se părea atât de dureros lui Rob, încât nu reuşea să-l cânte.

> Unde merg toţi băieţii şi fetele
> Care se fac mari, bărbaţi şi femei?
> Faaair
> Edeeen[50].

Linia melodică era a cântecului din Mickey Mouse, ceea ce i se părea şi mai trist lui Rob, fiindcă invoca imaginea muschetarilor, copii dolofani, frumuşei, cu mâini şi picioare întru totul funcţionale, care aleseseră să-şi folosească trupurile normale, frumoase pentru asta, să ţopăie, să se zbânţuie şi să joace un rol la televizor. Rob stătea în picioare, se uita în jos, se uita într-o parte, se uita oriunde, dar nu la rândurile de copii condamnaţi, înşiruiţi în sala de festivităţi, aduşi acolo pentru ca Bert, directorul adjunct, să zdrăngănească la acordeon şi să facă ceea ce el numea „atmosferă de tabără”. Însă copiii fredonau cântecul cu bucurie. Le plăcea să cânte. Cei care puteau băteau şi din palme.

---

[50] Numele taberei, Fair Eden, s-ar putea traduce prin Raiul cel Curat (n. red.).

Jordan nu putea să bată din palme. Pe de altă parte, ea avea să trăiască o viaţă lungă. De boala ei nu se murea. Avea doar nouă ani.

Camera cu jocuri se afla în jumătatea dreaptă a cabanei aflate cel mai aproape de clădirea principală. Fereastra din faţă fusese mărită şi se adăugase o tendă, obloane din lemn, pentru când ploua, şi o tejghea. Jo-Anne Johnson, care era pe tură săptămâna asta, şedea în spatele tejghelei, cocoţată pe un scaun înalt, şi citea o carte cu coperţi necartonate. Avea un tricou alb din eponj, cu o ancoră pe sânul stâng, şi pantaloni roşii, scurţi de tot; stătea picior peste picior. Rob a privit linia de pe coapsa ei, în locul în care se termina bronzul, apoi şi-a mutat privirea spre rafturile din spatele ei, unde se aflau mingile de volei şi bâtele de baseball. Avea părul şaten, prins într-o coadă de cal cu o clamă aurie, şi ochelari de soare cu ramele pestriţe. Şchiopăta un pic când mergea. Se număra printre cei care în copilărie veniseră ei înşişi în tabără, iar acum se întorseseră drept consilieri. Lui Rob i se părea o tipă de treabă; cu el, cel puţin, era mereu de treabă.

— Am vrea să dăm înapoi puzzle-ul ăsta, i-a spus el. Vrem la schimb nişte dame.

— Iar dame, hm? Cred că ţi s-a acrit de dame. Văd că-i a patra oară săptămâna asta.

Lui Rob nu-i plăcea cum vorbeau unii oameni în faţa lui Jordan, ca şi când ea nu i-ar fi auzit.

— Ah, nu! Joc cu Jordan. Până acuma m-a bătut de două ori.

Jo-Anne i-a zâmbit ca şi cum ar fi împărtăşit un secret. Apoi şi-a coborât privirea spre Jordan şi i-a zâmbit şi ei. Fata a fixat-o cu privirea, aproape neclintită.

— Da, am auzit că-i maestră în toată regula.

Apoi Jo-Anne a tăiat puzzle-ul din caietul dictando de pe tejghea şi a trecut jocul de dame în dreptul numelui lui Rob.

— Pe mai târziu! Distracție plăcută! le-a urat.
— Hai să găsim un loc la umbră, i-a spus Rob lui Jordan.
A împins-o cu căruciorul de-a lungul aleii asfaltate, pe lângă şirurile de căbănuțe. Clădirile erau albe, îngrijite, identice. La intrare aveau rampe, în loc de trepte şi praguri; la interior se aflau paturi speciale, toalete speciale şi izul acela straniu care nu semăna cu mirosul obişnuit al copiilor, era mai dulce, mai pregnant şi mai umed, îl ducea cu gândul la o seră. Un iz de pământ cald şi de pudră de talc, izul unui lucru care de-abia începe să putrezească. Bineînțeles, erau întotdeauna multe rufe murdare ce zăceau în saci, aşteptând să fie duse la spălat. Unii dintre copii purtau scutece, groteşti când le vedeai pe un puşti de doisprezece ani. Dimineața, înainte să fie schimbate aşternuturile, mirosul era şi mai puternic. Dura mult să fie pregătiți toți copiii pentru noua zi. Fetele, consilierele, nu aveau voie să-i ridice pe cei mici din paturi sau din cărucioarele cu rotile; doar băieții aveau voie. Robert se ocupa cu ridicatul copiilor din cabana lui şi din două cabane de fete, Numărul 7 şi Numărul 8, cabana lui Jordan. Cu tunsoarea ei băiețească şi cu fețişoara aspră, cu o expresie hotărâtă, părea tare stingheră în cămăşile de noapte roz, cu volane în care o îmbrăcau. Rob se întreba dacă fata avea voie vreodată să-şi aleagă singură hainele.
Au ajuns la colțul aleii şi au luat-o la stânga. Prin ferestrele deschise ale sălii de festivități, care avea şi rolul de sală de sport, se auzeau muzică pe bandă şi vocea unei femei:
— Nu, mergeți înapoi la locurile voastre şi încercați din nou! O să vezi c-o să reuşeşti, Susie.
Ajunseseră la capătul zonei băieților. Zona fetelor era dincolo de pajiştea din mijloc, pe care tocmai se desfăşura un meci de baseball, la fel ca în ziua în care sosise el. Dubița taberei se oprise pe aleea circulară de la intrare. Din

exterior, clădirea principală putea fi confundată cu conacul unui bogătaş, ceea ce şi fusese pe vremuri. Nişte siluete, care în prima clipă păreau nişte bunicuțe în balansoare, erau aşezate din loc în loc, de-a lungul verandei largi. Îi întâmpinase directorul şi-l însărcinase pe Bert să le prezinte tabăra noilor consilieri. După colț se desfăşura jocul de baseball şi Rob se gândise că n-avea să fie chiar aşa de rău acolo, căci de la distanță, pe pajiştea verde, în lumina soarelui ce părea să fi strălucit neîncetat de atunci, meciul păruse aproape normal.

Ce era ciudat era tăcerea. Băieții de vârsta aceea ar fi trebuit să strige, asta făcea parte din joc; însă aici meciurile erau jucate cu o concentrare tăcută. Cei mai mulți erau copii care puteau merge cu ajutorul protezelor sau al cârjelor; unii puteau chiar să alerge. Dar câțiva dintre jucători erau perechi, un băiat era împins cu căruciorul, de la bază la bază, de un altul. Pentru că între timp jucase şi el, Rob ştia că meciurile acelea se desfăşurau cu o politețe şi cu un respect pe care el le găsea stranii. În timpul meciurilor de baseball, copiii ăstia se purtau aşa cum le spun mereu adulții copiilor să se poarte. În momentul acela, singurul gălăgios era Bert, arbitrul, care dădea din mâini şi striga nişte încurajări în timp ce Dave Snider, paralizat de la brâu în jos din cauza poliomielitei, lovea mingea dincolo de baza a doua. Doi jucători în cârje şontâcăiau după ea, în timp ce Dave se întorcea spre prima bază.

Rob ştia c-ar fi trebuit să se ofere mai des voluntar pentru activitățile sportive şi ca supraveghetor, dar prefera să-şi petreacă timpul cu Jordan. În plus, nu putea să sufere baseballul. Era sportul preferat al familiei lui, cel la care era de la sine înțeles că trebuia să exceleze, aşa cum era de la sine înțeles că avea să se facă doctor. Tatăl lui insista asupra meciurilor, probabil gândindu-se la glorioasa familie Kennedy, care apăruse de curând în revista Life jucând

rugby. Joseph Kennedy şi cei trei băieţi grozavi ai lui. Taică-său purta un tricou pe care scria CAMPION, îl primise cadou de la mama lui. Cei doi fraţi mai mari ai lui Rob erau buni jucători de baseball, la fel ca fraţii Miller. Şi dr. Miller era tot chirurg, ca tatăl lui; familia Miller locuia în casa vecină. Tatăl lui era cu inimile, dr. Miller era cu creierele, iar cei doi fraţi Miller aveau să fie şi ei doctori.

Jucau baseball pe plajă, iar pentru Rob sentimentul de deznădejde şi eşec ce însoţea meciurile acelea învăluia şi cerul albastru, lumina puternică a soarelui şi valurile ce se spărgeau pe nisip. Lucrurile astea, care pentru alţi oameni însemnau o vacanţă lipsită de griji, pentru el erau o robie aproape imposibil de îndurat. Era de neconceput să refuze să joace. Dacă ar fi fost un jucător mai priceput, ar fi putut spune că n-are chef, dar aşa, ar fi fost pe bună dreptate acuzat că strică bucuria tuturor şi că nu ştie să piardă. Nimeni nu i-o lua în nume de rău că juca atât de prost, că de-abia reuşea să lovească mingea, probabil din cauza vederii slabe, soarele orbindu-l când îi intra în ochi prin ramele ochelarilor, că nu vedea mingea când se năpustea spre el, căzând vijelios din cerul de un albastru strălucitor, ca bomba unui asasin, şi amorţindu-i degetele când ridica mâinile să se apere de ea, izbindu-l în cap ori în gât sau, şi mai umilitor, ignorându-l cu totul, astfel încât trebuia să alerge după ea, s-o fugărească pe plajă sau în apele lacului. Familia lui îl lua în râs, până şi, mai ales, mama lui. „Azi unde te-ai mai lovit?” îl întreba după meci, scoţând gustările pe terasa de mai sus de ponton, sandviciuri şi Cola pentru băieţi, bere pentru bărbaţi. În oraş tatăl lui bea scotch, dar la cabană, căreia îi spunea „reşedinţa mea de vară”, bea bere. Ceilalţi povesteau chinurile amuzante ale lui Rob, duelurile pierdute cu malefica minge albă, în timp ce el rânjea. Zâmbetul acela chinuit era obligatoriu, trebuia să le arate că era băiat de gaşcă şi că nu-l deranja. „Trebuie să ţii

la d-astea”, îi plăcea tatălui său să spună, fără să explice mai detaliat ce erau „astea”. Tot el zicea, după aproape fiecare meci, că sporturile de competiție sunt bune pentru că te învață cum să gestionezi eşecurile. Rob ştia că aşa încerca tatăl lui să-l consoleze, însă îi venea să-i răspundă că avea destul exercițiu în sensul ăsta şi că nu l-ar fi deranjat deloc să învețe şi cum să gestioneze succesul.

Dar trebuia să aibă grijă când spunea lucruri de genul ăsta. „El e tare sensibil”, le zicea mama lui prietenelor ei, pe jumătate mândră, pe jumătate mâhnită. Poza ei preferată era cea cu Rob în stiharul de la corul bisericii, şi fusese făcută în anul de dinainte să i se fi schimbat vocea. Fratele cel mare era ăla chipeş, cel mijlociu era ăla inteligent, iar Rob era sensibilul. Din motivul ăsta trebuia, Rob era cât se poate de conştient de asta, să pară cât mai insensibil cu putință. În ultima vreme îi ieşea tot mai bine, iar acum maică-sa se plângea că băiatul nu i se mai destăinuia ca pe vremuri. Până şi momentele ei de îngrijorare îi păreau lui Rob dureroase.

În ceilalți avea încredere că se vor descurca, dar nu era la fel de încrezătoare în forțele lui, iar în secret, Rob era de acord cu ea. Ştia că nu va putea să ajungă niciodată doctor, cu toate că şi-ar fi dorit. Îşi dorea şi să fie bun la baseball, dar nu era, iar tot ce întrevedea în viitorul lui la Facultatea de Medicină era o catastrofă uriaşă. Cum să mărturisească faptul că şi desenele din cărțile de medicină ale tatălui său, abstractele interioare ale corpului uman, sub formă de obiecte din ghips, îi întorceau stomacul pe dos, că leşinase de-a dreptul – însă nu ştia nimeni, pentru că era deja întins – când i se luase sânge la clinică, cu un an înainte, şi văzuse pentru prima oară viermele acela movuliu al propriului sânge, înaintând prin tubul transparent de lângă brațul lui dezgolit? Tatăl lui găsea că era o mare desfătare pentru băieți să li se permită să stea în camera de observație

de la spital, în timp ce el făcea vreo operație pe cord deschis, iar Rob nu putea să refuze propunerea sau să recunoască faptul că îi era greață. („Cauciuc roşu, nu-i decât nişte cauciuc roşu”, îşi repeta la nesfârşit, închizând ochii atunci când frații lui nu se uitau la el.) Ieşea din experiențele acestea chinuitoare cu genunchii tremurânzi şi cu palmele pline de semne lăsate de unghiile lui roase, cu colțuri ascuțite. Nu putea, n-ar fi putut niciodată s-o facă.

James, chipeşul, era deja rezident, iar la masa în familie de duminică îl tachinau toți cu glume despre asistentele frumuşele. Adrian era în anul trei şi avea numai note bune. Amândoi îşi găseau locul cu atâta uşurință în definițiile care le fuseseră date. Şi el ce-ar fi trebuit să fie, ce mai rămăsese şi pentru el când împărțiseră rolurile? Cel de-al treilea fiu neghiob din basme, fără prințesă şi fără noroc. Dar prietenos şi generos, bun cu bătrânelele şi cu piticii din pădure. Îşi disprețuia propria generozitate, simțind că venea mai curând din laşitate.

Rob ar fi trebuit să înceapă în toamnă cursurile de pregătire ale Facultății de Medicină. Şi, conştiincios, aşa avea să facă. Însă, mai devreme sau mai târziu, avea să fie nevoit să renunțe, şi-atunci ce-i rămânea de făcut? Se vedea pe acoperişul unui vagon de marfă, ca un hoinar din anii 1930, fără o para chioară, fugind ca să scape de dezamăgirea familiei lui, refugiindu-se într-un soi de uitare atât de străină de el, încât nici nu şi-o putea imagina. Dar nu avea cui să-i spună că era conştient de propria soartă pecetluită. Cu un an în urmă, îl luase taică-său deoparte, ca să poarte cu el conversația motivatoare pe care Rob era sigur c-o avusese şi cu ceilalți doi. Medicina nu e doar o slujbă, îi spusese lui Rob. Este o chemare, o vocație. Să-şi dedice viața salvării altor oameni, cu altruism, era unul dintre cele mai nobile lucruri pe care le putea face. Ochii tatălui său sclipiseră cu evlavie: oare era Rob vrednic de

toate astea? (Iaht, casă de vacanță pe malul lacului, două mașini, casă pe Forest Hill, își zisese Rob.) „Și bunică-tău a fost doctor”, adăugase tatăl lui, ca și cum ăsta ar fi fost argumentul decisiv. Bunicul lui fusese doctor, dar fusese doctor la țară, pornea cu sania trasă de câini prin viscol când intra câte o femeie în durerile facerii. Auziseră adesea povestirile astea eroice. „Nu se prea pricepea să strângă banii pe care îi datorau pacienții”, îi spunea tatăl lui Rob, clătinând din cap cu un amestec de admirație și dispreț indulgent. El nu suferea de aceeași slăbiciune. „În timpul Marii Depresiuni am trăit mâncând pui; ni-i dădeau fermierii, în loc de bani. Eu aveam o singură pereche de pantofi.” Rob se gândise la suportul de încălțăminte care se întindea pe toată lungimea șifonierului cu trei uși al tatălui său, pantofii lustruiți stând înșirați acolo, ca tot atâtea mărturii.

N-ar fi fost în stare să îndure scena din momentul în care aveau să afle, era mai bine să dispară direct. Își imagina că marea catastrofă care declanșa totul urma să aibă loc într-o sală de curs. Aveau să disece cu toții un cadavru, iar el va începe să urle dintr-odată. Se va năpusti în fugă, să alerge pe coridor, duhnind a formaldehidă, își va uita paltonul și galoșii, care erau o obsesie a mamei lui, afară ningea cumplit. Se va trezi a doua zi într-o cameră de hotel cu pereții cenușii-verzui, fără să-și aducă aminte ce făcuse.

Ei îi aleseseră slujba asta, tabăra asta. Erau de părere că era un bun exercițiu să-și petreacă vara alături de copiii infirmi; se număra printre lucrurile „alea” pe care trebuia să învețe să le îndure. Tatăl lui îl cunoștea pe director și totul fusese aranjat încă dinainte să afle Rob. Tatăl și mama lui fuseseră atât de entuziasmați, atât de convinși că-i ofereau o oportunitate extraordinară, cum ar fi putut să refuze?

— Foloseşte-ţi simţul de observaţie, îi spusese tatăl lui la gară. Tare mi-aş fi dorit să am şi eu aşa o ocazie când eram de vârsta ta!

În prima săptămână, Rob avusese coşmaruri. Visase corpuri, bucăţi de corpuri umane, braţe şi picioare şi trunchiuri, toate detaşate şi plutind prin aer; sau visa că nu se poate mişca, nu poate respira, şi se trezea cu pielea năduşită de efort. Vederea copiilor, mai ales a celor mai mici, îi provoca o durere copleşitoare, nu înţelegea cum puteau ceilalţi angajaţi să-şi vadă de treabă toată ziua cu o asemenea mină de veselie profesionistă. Dar asta făcea şi el. Cu mai puţin succes însă decât îşi imagina el, căci după întâlnirea de prezentare de a doua zi, Pam fizioterapeuta venise la el în camera de relaxare a angajaţilor. Avea părul de un blond stins şi-l ţinea prins cu o bentiţă din catifea albastră, asortată cu albastrul din pantalonii ei scurţi pepit. Era frumuşică, dar lui Rob i se părea că e prea dinţoasă. Parcă avea dinţi prea mulţi şi prea mari.

— E greu să lucrezi cu copii aşa de bolnavi, îi spusese, dar ai şi multe satisfacţii.

Rob dăduse din cap ascultător: cum adică, satisfacţii? Încă simţea un pietroi în stomac. Fusese pe tură la cină în seara aceea şi de-abia suportase să vadă laptele picurând din tuburile de plastic îndoite prin care se hrăneau, tăvile ataşate cărucioarelor, stropite cu mâncare („Lasă-i să se descurce singuri cât de mult pot”), sunetele, leorpăitul şi sorbitul prin paie. Pam îşi aprinsese o ţigară şi Rob privise unghiile roşii ale mâinilor ei puternice, competente.

— Nu le faci lor niciun bine dacă eşti trist, i-a spus ea. Au să se folosească de asta împotriva ta. Mulţi dintre ei nu înţeleg de ce ai fi trist. N-au trăit niciodată altfel decât aşa.

Pentru ea asta avea să fie o slujbă pe termen lung, asta avea să facă toată viaţa!

— O să te obişnuieşti, îi mai spusese şi-l bătuse uşurel pe mână, cu un gest care lui Rob i se păruse jignitor.

S-a corectat însă repede: nu face decât să se poarte amabil cu mine.

— Îl ştiu pe frate-tău, James, i-a spus ea, zâmbindu-i iarăşi cu dinţii ei mari. Ne-am cunoscut la o întâlnire în patru. E un tip ca lumea.

Rob se scuzase şi se ridicase. Pam era oricum mai mare decât el, probabil avea vreo douăzeci de ani.

Dar avusese dreptate, chiar se obişnuise. Coşmarurile dispăruseră, dar nu înainte ca el să stârnească interesul băieţilor din cabana lui. Îl porecliseră „Mormăilă”. Aveau câte o poreclă pentru toată lumea din tabără.

— Băi, l-aţi auzit pe Mormăilă azi-noapte?

— Da, da! „Mhm. Mhmmm.” S-a distrat pe cinste.

— Te-ai simţit bine, bă, Mormăilă?

Rob, îmbujorându-se, bălmăjea:

— Am avut un coşmar.

Dar ei râdeau de se prăpădeau.

— Da, clar! Las’ că te-am auzit! Coşmaruri d-alea aş vrea şi io să am.

Erau în cabana cu băieţii cei mai mari, de la paisprezece la şaisprezece ani, şi avusese probleme cu ei de la bun început. Nu erau asemenea celor mici, politicoşi, dornici să găsească o bucurie în orice făceau, recunoscători pentru ajutor. Adolescenţii erau cinici în legătură cu tabăra, cu directorul, cu Bert (pe care îl porecliseră „Bert the Nert”[51]), în legătură cu ei şi cu vieţile lor. Beau bere, când reuşeau să facă rost; fumau pe ascuns. Aveau dosite pe sub saltele reviste cu femei şi spuneau bancuri porcoase cum nu mai auzise Rob niciodată. Împărţiseră lumea în două tabere,

[51] Joc de cuvinte cu rimă: Bert Prostovanul (n. tr.).

crips şi norms[52], şi de cele mai multe ori nu-i acceptau decât pe crips. Norms erau considerați opresorii, idioții care n-aveau să priceapă niciodată, care n-aveau să-i înțeleagă, şi pe care era datoria
lor să-i exploateze, să poarte un război împotriva lor. Găseau o plăcere amară în a indigna, a şoca, a încălca regulile şi bunul simț ori de câte ori aveau ocazia, iar Rob li se părea o țintă uşoară.

— Auzi, Pete! începea Dave Snider.

Stătea aşezat în scaunul lui cu rotile, îmbrăcat într-un tricou cu mânecile tăiate, care îi punea în valoare bicepşii supradezvoltați. Rob auzise că avea acasă un aparat Charles Atlas[53] şi era abonat la reviste de bodybuilding.

— Mda, Dave? răspundea Pete.

Aveau amândoi chică, cum era la modă, şi se dădeau cu ulei de păr din belşug. Găseau că tunsoarea englezească scurtă, de elev silitor, a lui Rob era ridicolă. Pete era paralizat de la gât în jos, dar cumva se afla pe locul doi în ierarhia şmecherilor din cabană. Dave îi pieptăna zilnic chica.

— Ce-i negru, se târăşte şi prinde muşte?

— Roy Campanella[54].

Se stârneau hohote răguşite de râs, toți băieții din cabană se amuzau, iar Rob se înroşea.

---

[52] Prescurtări argotice pentru *cripples* şi *normals*, „infirmi” şi „normali” (n. tr.).

[53] Charles Atlas (1892–1972), culturist cunoscut mai ales pentru crearea unui faimos program de slăbire şi antrenament (n. tr.).

[54] Roy Campanella (1921–1993), jucător american de baseball de origine afro-americană (n. tr.).

— Nu mi se pare prea frumos din partea voastră, spusese prima oară când auzise gluma aceea.

— I-auzi, nu i se pare frumos din partea noastră, îl maimuțărise Dave. Ce-are o sută de kile şi e plin de ticuri?

— Moby Molâul[55]!

Le spuneau „bancuri cu molâi”. Lucrul care îl deranja cel mai tare pe Rob era că-i aduceau aminte de glumele pe care le făceau frații lui şi colegii lor de la Medicină, jucând biliard în camera de relaxare a tatălui lor, destinzându-se după cursuri. („Puteți să vă invitați oricând prietenii, băieți. Şi tu la fel, Rob.”). Numai că ale lor erau, teoretic, poveşti adevărate. Îşi jucau întruna feste unii altora, de cele mai multe ori fiind implicate bucăți de cadavre tăiate în timpul disecțiilor: ochi aruncați în ceaşca cu ceai, câte o mână ascunsă în buzunarul paltonului.

— Stai să vezi, ne ocupam de un moş şi ce m-am gândit eu, ia să vedem, şi i-am tăiat scula, era maronie toată şi ofilită, ştiți cum se fac, şi mi-am băgat-o repede în geantă. Aşa, şi mă duc până la Babloor şi bag vreo două beri şi mă duc la WC şi mă desfac la prohab, dar în loc să-mi scot eu instrumentul, îl scot pe-al moşului. Aşa, şi stau acolo ca şi cum mă piş şi-aştept până mai intră careva, o scutur bine şi mi se rupe în mână. Aşa, şi-o arunc şi zic: „Dă-o dracu’, oricum nu mergea bine!”. Băi, să-l fi văzut pe-ăla ce față a făcut!

Istoriseau poveşti de la camera de gardă din spital, cele mai multe fiind despre femei care veneau cu sticle de Cola înfipte în ele sau bărbați care se masturbaseră cu robinetul de apă caldă.

[55] Moby Benedict (n. 1935), jucător american de baseball (n. tr.).

— A trebuit să chemăm un instalator să-i taie fierul din jur. A venit cu robinetul pe sculă şi cu juma de metru de ţeavă după el.

— Io am auzit de unu' cu un creion. I s-a blocat în vezică. A venit la Urgenţe fiindcă se pişa albastru şi nu ştia de ce.

— Io am auzit de unu' cu un şarpe.

— De ce spuneţi poveşti din astea? îi întrebase Rob într-o seară în care se simţea curajos.

— Tu de ce le asculţi? rânjise James.

— O să spui şi tu glume din astea, îi spusese Adrian. O să vezi.

Apoi, când ceilalţi plecaseră acasă deja, îi zisese, de data asta pe un ton mai serios:

— Trebuie să spui poveşti d-astea. Ştiu că ţi se pare scârbos, dar n-ai idee cum e acolo. E viaţa adevărată! Ori râzi, ori o iei razna.

Rob încerca să respingă ideea asta, dar îl bântuia. Viaţa adevărată avea să fie prea mult pentru el, n-avea să-i facă faţă. N-ar fi putut să râdă, aşa c-avea s-o ia razna. Avea să se năpustească afară, în zăpadă, fără galoşi, avea să dispară, avea să fie pierdut pentru totdeauna.

— Ce-are o sută de kile şi-i explodează capul?

— Moby hidrocefalu'!

— Ia, gata, destul! se răstise Rob, încercând să-şi impună autoritatea.

— Uite ce e, Mormăilă, îi spusese Dave, treaba ta e să te asiguri că ne simţim bine, nu? Ei, uite-aşa ne simţim noi bine!

— Da, intervenea şi Pete. Dacă nu-ţi convine, n-ai decât să mă snopeşti în bătaie!

— Da, clar, pune-te pe treabă! adăugase Dave. Ia bifează-ţi fapta bună pe săptămâna asta, omoară un infirm.

Îl agresau cu propriul sentiment de vinovăţie.

Nu era de ajutor nici faptul că celălalt consilier, Gordon Holmes, îi încuraja. Le aducea pe furiş bere şi ţigări, se holba prin revistele lor cu femei şi le spunea care dintre consiliere „se lăsau uşor”.

— Ia zi, cum a fost aseară? îl întreba Dave dimineaţa.

— Binişor, binişor.

— Ce-a făcut, s-a pus în patru labe?

Gordon zâmbea misterios. Cu mâna umezită de Old Spice, se bătea uşor pe ceafă.

— Cu cine-ai fost, cu Pamela Disperela?

— De câte ori îmi face masaj la spate, mi se scoală rău.

— Auzi, sau a fost Jo-Anne?

— Neeee, ea e crip. Nu iese Gord cu vreo crip. Nu, Gord?

— Tre’ să le cânţi în strună, îi spunea Gordon lui Rob. Să mai glumeşti cu ei. Sunt frustraţi, simt şi ei ca mine şi ca tine. I-a tras un pumn în umăr lui Rob şi-a adăugat: Ia-o mai uşor, omule, tu le gândeşti prea tare.

Gordon mergea la un liceu de stat din East York. Părinţii lui erau divorţaţi şi el stătea cu maică-sa, căreia îi spunea „bătrâna”. Făcuse rost de jobul în tabără prin programul Big Brothers. Nu era delincvent juvenil, iar Rob îi putea găsi destule calităţi, dar nu suporta să stea prin preajma lui prea mult şi degeaba îşi spunea că Gord avea să sfârşească, probabil, ca mecanic auto, că genul de fete despre care vorbea el atât de dezinvolt erau cele pe care mama lui Rob le numea „de prost gust”, că avea s-o lase pe vreuna dintre ele însărcinată, că avea să fie forţat să se însoare şi să stea într-un apartament sărăcăcios, supraaglomerat, bând bere în faţa televizorului, în vreme ce nevastă-sa îl cicălea să pună rufele la uscat. Era invidios oricum, ascultând, împotriva voinţei lui, epopeile despre aventurile pe banchetele din spate ale maşinilor, despre alcoolul interzis la drive-in şi strecurat pe ascuns, despre pipăieli îndrăzneţe, despre expediţiile curajoaselor degete ale lui Gord prin lenjeria

intimă a fetelor, despre triumfurile asupra bretelelor ostile, despre cucerirea sânilor. Îl irita libertatea aceasta libidinoasă, cu toate că ştia că el n-avea să se bucure niciodată de ea, că n-ar şti ce să spună, n-ar şti unde să-şi țină mâinile.

El nu ieşise în oraş decât cu fiicele prietenelor mamei lui, fetițe palide care aveau nevoie de un însoțitor la balurile de la şcolile lor particulare şi nu ştiau niciun alt băiat. Le ducea buchețele de flori pe care să şi le prindă la încheietură şi le îndruma eficient, corect, prin încăperi, în rochiile lor făcute parcă din straturi de hârtie igienică în culori pastelate, iar piepturile lor micuțe, încorsetate, se lipeau de pieptul lui şi, când dansau, Rob pipăia şirurile de năsturaşi de pe spatele lor, gândindu-se dacă i-ar fi putut desface; dar nu, ar fi fost mult prea jenant. Cu toate că uneori simțea un fel de încordare în zona prohabului în timpul fox-troturilor lipsite de bucurie (nu dansa pe cele câteva melodii cuminți de rock pe care le încerca formația), nu-i plăcea niciuna dintre fetele acelea, însă se străduia ca ele să se simtă bine. Pe una chiar o sărutase la încheierea serii, fiindcă avusese senzația că ea se aştepta s-o sărute. Asta se întâmplase cu trei ani înainte, când încă purta aparat dentar. Şi fata avea aparat dentar, iar când o sărutase, un pic mai tare decât voise, aparatele li se încurcaseră şi rămăseseră aşa, blocați, în fața uşii casei ei, în văzul întregii străzi. Oricine i-ar fi văzut ar fi crezut că sunt înlănțuiți într-o îmbrățişare pasională, dar el încă îşi aducea aminte panica din ochii fetei, cu toate că între timp reuşise să-i uite numele.

Rob a cârmit scaunul lui Jordan la dreapta, spre Aleea Naturii, care se întindea sub forma unui oval şerpuit prin păduricea din spatele cabanei băieților. Era pavată cu pietre, la fel ca aleile celelalte. La baza copacilor erau nişte

cartonaşe cu numele soiului, iar în capătul îndepărtat al ovalului era o vitrină mică din sticlă, unde Bert the Nert, pasionat de natură, organiza în fiecare zi câte o nouă mică expoziție. O dusese de mai multe ori pe Jordan la plimbare pe Aleea Naturii, oprindu-se să citească numele copacilor, arătându-i veverițele şi într-o zi şi o pisică vagaboandă. Nu părea să se mai plimbe nimeni pe-acolo. Îi plăcea să-i împingă căruciorul printre copaci, fluierând sau fredonându-i câte un cântec. Când nu era decât ea de față, nu mai era stânjenit de vocea lui, cânta chiar şi melodii din repertoriul lui Bert, care parcă i se blocau în gâtlej când le cântau ceilalți copii, adunați sub conducerea unui Bert îmbujorat la față, cu zâmbetul său de maestru de ceremonii şi cu acordeonul lui plin de voioşie.

Iordanul este rece, este şi-nghețat,
Aleluia,
Îngheață trupul, dar sufletul nu-i îndurerat,
Aleluia.

— Ai numele unui râu faimos, i-a spus el.

Spera că avea s-o bucure gândul ăsta. Se întreba dacă atunci când îi puseseră numele, părinții ei ştiau cum era, dacă ştiau cum avea să fie, şi dacă mai târziu simțiseră că numele acela cu rezonanță exotică era irosit, fiindcă ea n-avea să se ridice niciodată la înălțimea lui, n-avea să soarbă niciodată cocktailuri pe o terasă, n-avea să zâmbească precum Grace Kelly, dată cu un ruj sclipitor. Dar trebuie să fi ştiut; scria în dosarul ei că era un defect din naştere. Avea un frate şi o soră, amândoi normali, iar tatăl ei era ceva într-o bancă. Uneori, când se gândea la catastrofa care îl aştepta, la eşecul şi la fuga lui, se gândea şi cum ar fi fost s-o ia cu el. Ea îi stătea agățată de gât, în timp ce se cățăra pe vagonul de marfă (dar ea nu se putea agăța de nimic!), era cu el în camera de hotel când se trezea, şedea în scaunul ei

(cum o cărase până acolo?), îl privea în ochi cu ochii ei de un albastru înghețat, cu fața miraculos de neclintită. Apoi deschidea gura şi rostea ceva, se ridica în picioare, cumva o va fi vindecat. Uneori, fulgerător de repede (şi înăbuşea imediat gândul acesta), vedea cum cădeau amândoi de pe o clădire. Din greşeală, din greşeală, îşi spunea. Nu vreau aşa ceva.

> Râul Iordan e rece, este şi lat,
> Aleluia,

îngâna Rob. Se îndrepta spre o bancă, era una un pic mai în față, acolo se putea aşeza el şi puteau juca dame.

— Hei, ia uite!

Era vitrina lui Bert.

— „Babița", a citit el pe cartonul explicativ. „Există mai multe soiuri de babiță. Aceste ciuperci sunt saprofite, se hrănesc cu materie vegetală aflată în descompunere şi pot fi găsite adeseori pe trunchiurile copacilor uscați." Poți să-ți scrijeleşti numele dedesubt cu un băț, i-a spus.

El asta făcea la cabană, fără să înlăture ciuperca de pe copac, şi-i făcea plăcere gândul că numele lui creştea în secret, cu fiecare an era un pic mai mare. Nu reuşea să-şi dea seama dacă fetei i se părea o chestie interesantă sau nu.

A găsit banca, a întors-o pe Jordan cu fața spre ea şi a deschis tabla de dame.

— Data trecută eu am jucat cu roşiile, aşa că acum le iei tu, bine?

Lipsea o singură piesă, de pe partea ei.

— Lasă că folosim altceva.

S-a uitat în jur, căutând o pietricică plată, dar n-a găsit niciuna. Până la urmă, şi-a smuls un nasture de la manşetă.

— E bun ăsta?

Mâna lui Jordan s-a mişcat: ,,da.” El a început dificilul proces de a încerca să ghicească ce mişcări voia ea să facă. Arăta pe rând cu degetul spre fiecare piesă, până când ea îl oprea cu un semn. Apoi arăta pe rând fiecare poziție posibilă. Terminau mult mai repede partidele de când se obişnuise el să joace aşa. Figura ei se schimba întruna, încordându-se şi schimonosindu-se, mişcări pe care el încă le găsea tulburătoare când le vedea la ceilalți copii cu paralizie cerebrală, dar care la ea nu-l deranjau. Toate se accentuau şi se agravau când se concentra.

De-abia trecuseră de mişcările de deschidere, când a şi răsunat clopoțelul din clădirea principală. Asta însemna că luase sfârşit perioada de joacă şi că începeau activitățile de grup de după-amiaza. Ştia că Jordan avea oră de înot împreună cu fetele din cabana ei. Ea n-avea cum să înoate, dar cineva o ținea în apă, unde îşi putea controla mişcările, auzise Rob, mai bine decât pe uscat. Iar el ar fi trebuit să ajute la terapia ocupațională. Băieții din cabana lui îi spuneau „plăcinte de noroi”. Le plăcea să facă statui obscene din lut, ca s-o indigneze pe Wilda, instructoarea de la TO[56], care îşi dorea atât de tare să le poată spune că erau creativi.

Rob a băgat nasturele în buzunar. A scos carnețelul pe care îl folosea de obicei şi a notat poziția la care rămăsese fiecare.

— Terminăm mâine jocul, i-a spus lui Jordan.

Apoi a împins căruciorul pe alee, în aceeaşi direcție în care merseseră şi la venire, aşa aveau să ajungă înapoi mai repede, căci străbătuseră deja două treimi din oval.

La nord de aleea asfaltată era o pajişte, o întindere de iarbă străbătută de un firicel argintiu de apă: un pârâiaş

---

[56] Abreviere pentu Terapie ocupațională (n. red.).

care era mereu acolo, de obicei susurând încetişor, însă acum umflat de ploaia din noaptea trecută. Rob şi-a spus: Probabil că ea n-a simţit niciodată iarba, probabil nu şi-a cufundat niciodată mâna în apa unui pârâu. Dintr-odată, îşi dorea să-i ofere ceva ce nu-i mai dăduse nimeni vreodată. Ceva la care nu s-ar fi gândit nimeni altcineva.

— O să te scot din scaun, i-a spus. O să te aşez jos, în iarbă, ca s-o simţi şi tu. Bine?

Întâi a ezitat o clipă, apoi a făcut semnul pentru ,,da." Îl privea drept în faţă; poate că nu-l înţelegea.

— E plăcut, i-a spus, se simte ca lumea.

Se gândea la toate dăţile în care se tolănise pe iarba din grădină, cu opt sau zece ani în urmă, molfăind vârfurile fragede, alburii ale firelor de iarbă şi citind cărţile cu benzi desenate Captain Marvel, care îi erau aproape interzise.

A desfăcut cureluşele care o ţineau prinsă de scaun şi a ridicat trupşorul firav. Era uşoară, şi mai uşoară decât părea, o făptură din lemn de balsa şi hârtie. Dar rezistentă, şi-a spus el. Ţinea la d-astea, se vedea în ochii ei. A aşezat-o pe iarbă, într-o rână, ca să poată privi pârâiaşul care clipocea.

— Aşa.

A îngenuncheat lângă ea, i-a luat mâna stângă şi a băgat-o în pârâul rece.

— E apă adevărată, nu ca în piscină.

A zâmbit, se simţea mărinimos, darnic, vindecător; dar fata închisese ochii şi scotea un sunet bizar, un scâncet, un mârâit... Trupul îi era moale, însă un braţ îi zvâcnea; brusc, i-a ţâşnit un picior, iar pantoful, cu învelitoarea lui metalică, l-a lovit în tibie.

— Jordan, eşti bine?

Alte mârâieli: făcea aşa de bucurie sau de groază? Rob nu-şi dădea seama şi începea să se sperie. Poate că era prea mult pentru ea, se agitase prea tare. A luat-o în braţe,

ridicând-o ca s-o poată aşeza la loc în scaun. Iarba era mai umedă decât crezuse el, iar pe obrazul drept al fetiței se vedeau dâre de noroi.

— Ce dracului faci cu copila aia? a răsunat în spatele lui vocea lui Pam.

Rob s-a întors, ținând-o în continuare în brațe pe Jordan, care se zvârcolea şi dădea din brațe, ca o elice scăpată de sub control. Pam era pe aleea asfaltată şi stătea cu mâinile în şold, cu atitudinea acuzatoare a unei mame care tocmai îşi prinsese copiii jucându-se de-a doctorul în tufişuri. Era roşie la față şi părul îi era ciufulit, ca şi cum ar fi alergat. Deasupra urechii îi atârna o crenguță.

— Nimic, i-a răspuns Rob, am vrut doar...

,,Crede că-s vreun pervers", şi-a dat el seama şi a simțit că se înroşeşte la față.

— M-am gândit că i-ar plăcea să simtă şi ea iarba.

— Ştii că-i periculos, i-a răspuns Pam. Ştii că nu trebuie scoasă din scaun. Poate să se lovească la cap, să se rănească.

— Dar am fost cu ochii pe ea întruna.

Cine se credea Pam să facă pe şefa cu el?

— Cred că petreci mult prea mult timp cu copilul ăsta, i-a zis Pam, mai puțin furioasă, dar neconvinsă de explicația lui. Ar trebui să stai mai mult şi cu ceilalți. Să ştii că nu le face bine să se ataşeze... să lege... relații care nu pot fi menținute după ce pleacă din tabără.

Jordan deschisese ochii; îl privea țintă.

— Ce dracu' vrei să zici? a întrebat-o Rob, aproape țipând. De unde ştii tu, tu habar n-ai...

Pam îl acuza de pe acum că avea s-o trădeze pe Jordan, că avea s-o abandoneze.

— Haide, nu-ți ieşi din fire, i-a întors-o Pam. Dar chiar cred c-ar trebui să stai de vorbă cu Bert în seara asta, după petrecerea angajaților. Am discutat deja problema asta cu el.

Apoi i-a întors spatele şi a pornit grăbită spre clădirea principală. La spate, avea pe pantalonii scurţi o pată mică de noroi umed.

Rob a prins-o din nou pe Jordan în cureluşele scaunului. ,,Problema asta.” De ce era o problemă? Nu avea prea mult timp la dispoziţie, avea să fie repartizat altor copii, aveau să-l descurajeze s-o mai vadă, iar Jordan avea să creadă... Ce i-ar fi putut spune, cum s-o convingă? A îngenuncheat în faţa ei, aşezându-şi braţele pe tăviţa scaunului, şi i-a luat mâna stângă în mâinile lui.

— Îmi pare rău dacă te-am speriat când te-am pus pe jos. Ţi-a fost frică?

Mâna ei stângă nu s-a clintit.

— Să nu iei în seamă ce-a zis Pam adineauri. După tabără o să-ţi trimit scrisori, o mulţime de scrisori.

Chiar avea să-i scrie?

— Şi cineva de la tine de acasă poate să ţi le citească.

Dar, bineînţeles, ai ei ar fi putut uita sau ar fi putut pierde scrisorile. Iar el, mergând la cursuri, disecând cadavre, oare va avea timp să-şi amintească de ea? Ochii ei îi ţintuiau chipul. Îl citea ca pe o carte deschisă.

— Am să-ţi dau ceva special, i-a spus, uitându-se în jur, căutând disperat ceva ce să-i poată da.

Cu mâna liberă, a scotocit prin buzunar.

— Ăsta-i nasturele meu, e un nasture magic. Îl ţineam la manşetă doar ca să fie mai bine ascuns.

I l-a pus în palmă, strângându-i degetele în jurul lui.

— Acum ţi-l dau ţie, şi de câte ori o să te uiţi la el...

Nu, nu mergea; sigur avea să i-l găsească cineva în buzunar şi să-l arunce, iar ea nu le putea explica de unde îl avea şi ce era cu el.

— Nici măcar nu e nevoie să-l vezi, pentru că uneori e invizibil. Nu trebuie decât să te gândeşti la asta. Şi de câte

ori o să te gândeşti, o să ştii că şi eu mă gândesc în mod special la tine. OK?

Încercase să fie cât mai convingător cu putinţă, dar probabil că Jordan era prea mare şi prea inteligentă, probabil ştia că încerca s-o încurajeze. În orice caz, fata a dat din mână în semn că ,,da”. Rob n-avea de unde să ştie dacă ea credea cu adevărat sau era doar amabilă şi stingherită.

După TO, Rob s-a dus în cabana lui, ca să-i ajute pe băieţi să se schimbe înainte de cină, ritual la care Bert ţinea mult, considerând că ridică moralul copiilor. Băieţii erau neobişnuit de gălăgioşi, dar probabil că i s-au părut aşa pentru că era tulburat şi avea nevoie de linişte. Sau pentru că erau agitaţi din cauza spectacolului care avea să fie pus în scenă în seara aceea de câţiva dintre copiii mai mari. Toţi băieţii din cabana lui erau implicaţi, până şi Pete, care avea să fie MC, cu un microfon prins de umăr, ca să-i ajungă în dreptul gurii. Niciunul dintre consilierii obişnuiţi nu era implicat; aceştia şi copiii mai mici aveau să fie publicul, în vreme ce Scott şi Martina, consilierii responsabili cu teatrul şi cu dansul, organizau spectacolul. Rob ştia că băieţii exersaseră cel puţin două săptămâni, dar nu fusese suficient de interesat încât să-i întrebe despre ce era spectacolul.

— Dă şi mie din crema ta de coşuri.

— N-are ce să te ajute la faţa aia de spate!

— Da, la ăsta şi coşurile au coşuri.

— Molâule!

O scurtă încăierare.

— Ia, gata, labagiule!

Rob se întreba dacă nu s-ar fi putut transfera în altă cabană. Tocmai îl ajuta pe Dave Snider să-şi pună o cămaşă curată, roz cu dunguliţe gri („ieftină”, a răsunat vocea

mamei lui), când a intrat în cabană Gordon, țanțoș nevoie mare și în întârziere. Rob îl bănuia că dăduse o fugă până în oraș, la berărie, unde nu prea erau întrebați clienții dacă sunt majori. Întârziase de mai multe ori în ultima vreme, lăsându-l pe Rob să se chinuie singur să țină sub control băieții din cabana lor. Părea foarte mulțumit de sine; nu a răspuns în niciunul fel aclamațiilor exagerate cu care era întâmpinat întotdeauna, a băgat mâna în buzunar și, cu un aer nonșalant, destins, și-a agățat ceva la capul patului. O pereche de chiloței negri, cu margine de dantelă roșie.

— Ooo, uau! Hei, Gord, ai cui sunt ăia?

Imediat și-a făcut apariția pieptenul, aranjând freza blondă umflată.

— Las', că nu-i treaba voastră.

— Hai, mă Gord, zi, ce ești așa?!

— Hei, nu-i corect, Gord! Pun rămășag că i-ai luat din coșul de rufe!

— Ia vino să te uiți, dacă ești așa deștept! Nu-s din niciun coș de rufe.

Dave s-a dus cu scaunul cu rotile până la el și a înhățat chiloțeii. Și i-a pus pe cap și a făcut așa turul cabanei.

— Mickey Mouse, Mickey Mouse, cânta. De-a pururi să ne ținem budigăii la-nălțime. Auzi, Mormăilă, nu vrei să-i încerci? Sigur îți vin bine, ai ditai capul.

Au încercat și alte mâini să înșface chiloții. Rob a ieșit din cameră, pornind spre baia de la capătul holului. Probabil că fuseseră în pădurice, aproape de el, aproape de Jordan. Indignarea ei, cum îi ținuse predica aia când încă avea crenguțe în păr – cu ce drept? Cu fundul plin de noroi.

Figura lui, figura lui de treabă, banală și pistruiată, încadrată de părul nisipiu, tuns cu grijă, îl privea din oglindă. Ar fi preferat să aibă o cicatrice, un bandaj pe ochi, riduri arse de soare, un colț. Cât de neatins arăta, ca grăsimea de pe o bucată crudă de șuncă: pe el nu erau

urmele degetelor nimănui, nu era noroi, şi îşi dispreţuia puritatea. În acelaşi timp, ştia că n-ar fi putut niciodată să fie asemenea celorlalţi, să se dea mare cu chiloţii cu miros de femeie ai vreunei tipe. ,,Poate că nu-s normal”, şi-a spus el, cu un soi de mândrie posacă.

După ce a îndurat haosul şi dezordinea de la cină, Rob a mers împreună cu ceilalţi în sala de festivităţi. Scena, care era ca acelea din şcoli, însă în locul scărilor se afla câte o rampă de o parte şi de alta, avea cortina roşie trasă. Nu erau scaune pentru public. Cei în scaune cu rotile nu aveau nevoie de ele, iar ceilalţi se aşezau pe jos, oriunde aveau chef. Rob a căutat-o cu privirea pe Jordan şi s-a dus mai aproape de ea. Era pregătit să aplaude conştiincios orice i s-ar fi prezentat.

Lumina din încăpere s-a atenuat, în spatele cortinei s-au auzit înăbuşit nişte mişcări, apoi şi-a făcut apariţia Pete, împins pe scenă de mai multe perechi de mâini. Publicul a aplaudat, câţiva chiar l-au aclamat. Pete era destul de popular.

— Vezi să nu mă-mpingi de tot, molâule! a rostit el în microfon, obţinând nişte râsete din partea băieţilor mai mari.

Purta o pălărie de vodevil din pai, cu o banderolă roşie, din hârtie creponată, iar cineva îi lipise strâmb o mustaţă.

— Doamnelor şi domnilor!

Şi-a ridicat mustaţa într-o parte, apoi în cealaltă, iar copiii mai mici au chicotit. În clipa aceea, Rob aproape că l-a plăcut.

— Vă prezentăm Spectacolul de revistă Fair Eden, e o chestie pe cinste şi, mă rog, să ştiţi c-am căzut o grămadă cât am repetat.

Cu o voce mult mai serioasă a adăugat:

— Ne-am străduit mult cu toţii, ca să iasă un spectacol ca lumea, şi vreau să aplaudaţi aşa cum se cuvine primul

număr, care este... un cadril dansat de Şmecherii pe Roţi de la Fair Eden. Mulţumim!

Pete a fost smucit în spate, pentru o clipă s-a încurcat în cortină, şi pe urmă a dispărut. După un mic răgaz a fost trasă cortina în hopuri. În faţa unui fundal din hârtie maronie pe care erau pictate un măr şi o vacă, patru băieţi şi patru fete stăteau faţă în faţă, în poziţia de început pentru cadril. Erau toţi în scaune cu rotile, însă îşi scoseseră tăviţele.

Două dintre fete aveau poliomielită, iar două erau paraplegice cu paralizie cerebrală. Erau date cu ruj şi la gulerul bluzelor albe îşi prinseseră câte o fundă din hârtie roşie; picioarele emaciate şi protezele le erau ascunse sub nişte fuste lungi din bumbac, cu model, iar una dintre ele, cea care nu purta ochelari, era nespus de frumuşică. Dave Snider era băiatul din colţul din faţă. La fel ca toţi ceilalţi, avea o cravată-şiret cum se poartă în westernuri şi o pălărie de cowboy, din carton.

Dansatorii păreau emoţionaţi, dar mândri. Niciunul nu zâmbea.

Martina era într-o parte, se ocupa să pună muzică la aparatul vechi.

— Acum! i-a îndemnat ea când a început muzica scârţâită de scripcă.

A prins să bată din palme pe ritm.

— Salutaţi-vă partenerii! a strigat, iar cele două rânduri de dansatori au făcut câte o reverenţă, aplecându-se de la mijloc. Salutaţi-i pe cei din colţuri!

Atunci dansatorii aflaţi în cele două colţuri opuse au ţâşnit în faţă, s-au întâlnit în centrul pătratului, au trecut unul pe lângă altul şi, manevrându-şi cu măiestrie şi repeziciune roţile, au făcut un pas do-si-do desăvârşit.

Hristoase, s-a gândit Rob. Probabil au exersat ore în şir. A văzut concentrarea de pe chipul lui Dave Snider şi pentru o

clipă şi-a spus: ,,Chestia asta e importantă pentru el.” Apoi, triumfător: ,,În sfârşit, acum îl am cu ceva la mână.” Dar i s-a făcut imediat ruşine că a gândit aşa. Dansatorii s-au repezit iar, s-au prins de braţe şi de roţi şi-au început să se învârtă, înclinându-se primejdios. Păreau să fi uitat de public: nu erau atenţi decât la ritm şi la gesturile precise cu care trebuiau manevrate roţile scaunelor într-un spaţiu atât de îngust.

Rob şi-a îndreptat privirea spre Jordan. Stătea aproape complet nemişcată, braţele i se mişcau slab, fără ţintă, pe sub cureluşele din piele. Rob ar fi vrut să se uite spre el, ca să-i poată zâmbi, dar fata privea ţintă dansatorii, iar în ochi îi sclipeau lacrimi; i s-a strâns inima. N-o mai văzuse plângând, nici nu ştia că poate să plângă. O considerase o mică orfană de pe altă lume, de pe altă planetă, poate, dar nu chiar o fiinţă umană obişnuită. Ce se întâmplase? A încercat să privească totul prin ochii ei, şi, bineînţeles, nu avea cum să-i ofere el ceea ce-şi dorea. Îşi dorea ceva ce putea să-şi imagineze că face, ceva aproape posibil pentru ea, asta îşi dorea! Un cadril în scaunul cu rotile. Tânjea să fie şi ea în stare să facă măcar asta, măcar dansul acesta, ar fi fost minunat. Şi chiar era minunat. El se irosise, îşi irosise trupul, de ce nu putuse şi el să se mişte cu o asemenea dezinvoltură, cu o asemenea bucurie a preciziei gesturilor, în timpul tuturor acelor baluri interminabile, în care picioarele îi fuseseră rigide ca nişte scânduri, chinuite şi stângace în pantofii lustruiţi...

Dar era grotesc, Rob vedea şi asta, nu se putea abţine să nu vadă. Îşi băteau joc şi de ei înşişi, şi de dans; cine le-o fi dat voie să facă aşa ceva? Cu tot efortul lor, cu toată perfecţiunea mişcărilor lor, ăsta era adevărul: erau ridicoli în maşinăriile lor greoaie. Dansau ca nişte roboţi caraghioşi. Dansau ca el.

Rob a simțit că în el se naşte ceva, se ridică, izbucneşte. S-a aplecat de la mijloc, cu mâinile încleştate la gură. Râdea! A încercat să oprească hohotele, să le înăbuşe, să le transforme într-un acces de tuse, dar degeaba. Se înroşise de ruşine şi tremura din tot corpul; nu reuşea să se oprească. Adus de spate, a pornit spre ieşire ascunzându-şi fața cu mâinile, s-a împleticit printre uşi şi s-a prăbuşit pe iarba de pe terenul de baseball. Spera că aveau să creadă că i s-a făcut rău de la stomac. Asta avea să le zică după aia. Cum, cum putuse să fie aşa de oribil de crud şi de nepoliticos?! Dar încă râdea, hohotea aşa de tare, că-l durea burta. Şi ea îl văzuse, îşi întorsese privirea înlăcrimată spre el şi-l văzuse tocmai când râdea. Avea să creadă c-o trădase.

Rob şi-a scos ochelarii şi s-a şters la ochi. Apoi şi-a apăsat fruntea în iarbă, era răcoroasă şi jilavă, scăldată în rouă. Pe fereastra deschisă a sălii de festivități răsunau în continuare muzica aceea cu ecou de tinichea, huruiala roților. ,,O să trebuiască să plec, n-am cum să le explic, nu mai pot să dau ochii cu ei.” Dar apoi şi-a dat seama că în afară de ea, nu-l văzuse nimeni, iar ea n-avea cum să-l pârască. Era în siguranță. Şi cine era omul acela din încăperea scăldată în lumină din străfundul gândurilor lui, omul acela în halat verzui, cu mască, sub cupola de sticlă, care ridica bisturiul?

VIEȚILE POEȚILOR

Zac în baia camerei ăsteia anonime de hotel, pe jos, cu picioarele pe marginea căzii şi cu un prosopel ud, rece, făcut cocoloş şi proptit sub ceafă. Cât mă enervează că-mi curge sânge din afurisitul ăsta de nas. Un adjectiv bun, funcționează[57], cum spun studenții la cursurile alea de scriere creativă care sunt uneori incluse în pachet. Atât de multă culoare. Nu mi-a mai curs niciodată sânge din nas, oare ce trebuie să fac? Ar fi bun un cub de gheață. Imaginea automatului cu gheață şi Coca-Cola de la capătul culoarului, eu grăbindu-mă spre el, cu un prosop alb pe cap, pata de sânge lățindu-se tot mai mult pe el. Alt locatar al hotelului deschide uşa. Îngrozitor, un accident. Înjunghiată în nas. Nu vrea să se bage, uşa se închide la loc, moneda mea se blochează în aparatul de gheață. O să mă mulțumesc cu prosopelul.

E prea uscat aerul, asta trebuie să fie, n-are nicio legătură cu mine sau cu protestele corpului ud. Osmoză. Sângele țâşneşte fiindcă nu-s suficienți vapori de apă; țin radiatoarele duduind, la maximum, şi nu există vreun buton de la care să le opreşti. Câtă zgârcenie, de ce să nu stau la Holiday Inn? În schimb, stau la ăsta, cu desene pseudo-elisabetane lipite într-o ramă mâncată de şoareci, ultima încercare a cuiva de a da totuşi o față locului ăstuia dezolant. Periferia oraşului Sudbury, capitala topitoriilor de nichel din lumea întreagă. Ați dori să vă arătăm împrejurimile? m-au întrebat. Mi-ar plăcea să văd mormanele de zgură şi locurile în care a fost complet pârjolită vegetația. Ah, ha ha! au râs. Creşte la loc, au ridicat nivelul coşurilor. Să ştiți că se transformă într-un

---

[57] *Bloody nosebleed* în limba engleză, joc de cuvinte; *bloody* (afurisit) are şi sensul literal de „însângerat”, „sângeros” (n. tr.).

oraş, cum se zice, chiar civilizat. Mie îmi plăcea deja, le spun, semăna cu Luna. E interesant un loc în care nu creşte absolut nimic. E sterp. Mort. Curat ca un os. Ştiţi ce vreau să spun? Se privesc rapid între ei, figuri tinere, bărboase, unul fumează pipă, toţi scriu note de subsol, sunt în plină ascensiune, de ce ni se pune nouă în cârcă mereu poetul aflat în vizită? Ultimul mi-a vomat pe covoraşul din maşină. Las' că ajungem noi profesori titulari.

Julia şi-a mişcat capul. Sângele i s-a scurs încetişor pe gât, vâscos şi cu gust oribil. Stătea în faţa telefonului, încercând să dea de cap instrucţiunilor pentru apeluri interurbane prin centrala hotelului, când strănutase şi împroşcase cu sânge pagina din faţa ei. Din senin. Şi Bernie aştepta acasă lângă telefon, aştepta să-l sune. În două ore ea trebuia să-şi ţină momentul de lectură. O prezentare elegantă, se ridica în picioare şi mergea spre microfon, zâmbind, deschidea gura şi începea să-i picure sânge din nas. Ar fi aplaudat? S-ar fi prefăcut că nu văd? Ar fi crezut că face parte din poezie? Ar fi trebuit să înceapă să scormonească prin poşetă după un şerveţel, sau, şi mai bine, ar fi putut să leşine, şi în felul ăsta s-ar fi ocupat altcineva să rezolve situaţia. (Dar toată lumea ar fi crezut că era beată.) Cât de supărător pentru cei din comitet. Ar fi plătit-o, chiar şi aşa? Şi-i imagina dezbătând subiectul ăsta.

A ridicat un pic capul, să vadă dacă s-a oprit. A simţit ceva ca un fel de vierme călduţ coborând spre buza ei de sus. S-a lins şi a simţit gustul sărat. Cum să ajungă la telefon? Pe spate, târându-se neputincioasă, folosindu-se de coate şi trăgându-se cu picioarele, o mişcare ca de înot, ca o uriaşă insectă acvatică. Nu pe Bernie ar trebui să-l sune, ci un doctor. Dar nu era atât de grav. Întotdeauna i se întâmpla ceva de genul ăsta înaintea unei lecturi, ceva dureros, dar nu suficient de grav încât să cheme doctorul. În

plus, se petrecea întotdeauna în deplasare, unde nu ştia niciun doctor. O dată fusese o răceală cumplită; vocea ei suna ca şi cum vorbea de dincolo de un strat de noroi. Altădată i se umflaseră gleznele şi încheieturile de la mâini. Durerile de cap erau la ordinea zilei: acasă n-o durea niciodată capul. Era ca şi cum ceva se împotrivea acestor lecturi şi încerca s-o oprească din a le ţine. Julia aştepta să ia o formă şi mai dramatică, paralizia muşchilor faciali, orbire temporară, crize. Ăsta era lucrul la care se gândea întotdeauna în timp ce era prezentată: se vedea pe o targă, vedea ambulanţa care aştepta, apoi se trezea, în siguranţă şi vindecată, cu Bernie lângă patul de spital. Avea să-i zâmbească, s-o sărute pe frunte, să-i spună... ce? Ceva magic. Câştigaseră la Loteria din Ontario. Moştenise o căruţă de bani. Galeria făcea profit. Ceva care să însemne că nu mai trebuia să ţină lecturi.

Asta era problema: aveau nevoie de bani. Avuseseră mereu nevoie de bani, în toţi cei patru ani de când locuiau împreună, şi încă aveau nevoie. La început nu păruse atât de important. Bernie primise un grant, picta, pe urmă i-a fost reînnoit grantul. Ea avea o slujbă cu jumătate de normă, cataloga cărţi într-o bibliotecă publică. Apoi îi apăruse o carte, publicată de una dintre editurile de dimensiuni medii, primise şi ea un grant. Bineînţeles, îşi dăduse demisia de la muncă, voia să profite cât mai mult de timpul pe care îl avea la dispoziţie. Dar Bernie rămăsese fără bani şi nu prea reuşea să-şi vândă tablourile. Chiar şi atunci când vindea unul, dealerul păstra cea mai mare parte din bani. Tot sistemul ăsta cu dealeri de artă e nedrept, îi spusese el şi îşi deschisese o galerie-cooperativă împreună cu alţi doi pictori; după nesfârşite discuţii, îi dăduseră numele *Însemnări din subterană*. Unul dintre ceilalţi doi pictori avea bani, dar nu voiseră să profite de el; fiecare cu treimea lui, se ţinuseră strict de principiul ăsta. Bernie îi

explicase toate astea şi fusese atât de entuziasmat, încât i se păruse absolut firesc să-i împrumute jumătate din banii ei din grant, ca să pună afacerea pe picioare. Imediat ce începeau să aibă profit, avea să-i dea banii înapoi, îi spunea el. Ba chiar îi dăduse şi două acţiuni la galerie. Dar nu începuseră să aibă profit nici până în ziua de azi, iar ea nu avea nevoie de banii ăia chiar acum, după cum subliniase Bernie. Putea să facă rost de alţii. Avea deja o reputaţie; una mică, e drept, dar tot putea să câştige bani mai mulţi şi mai rapid decât el, călătorind şi ţinând lecturi şi prelegeri pe la universităţile din ţară. Era o autoare „promiţătoare", ceea ce însemna că era mai ieftină decât cei mai mult decât promiţători. Primea suficiente invitaţii cât să-i ţină pe linia de plutire şi, deşi dezbătea împreună cu Bernie avantajele şi dezavantajele fiecăreia, sperând că el avea să voteze împotrivă, să-i spună să nu se ducă, până acum n-o sfătuise să refuze niciuna dintre ele. Însă, dacă era să fie corectă, nici ea nu-i mărturisise vreodată cât de mult le ura, ochii ce o ţintuiau, vocea ei detaşată şi aeriană, acea întrebare nimicitoare care se ascundea negreşit printre cele banale. ,,Adică, chiar credeţi că aveţi ceva semnificativ de spus?"

Îngropată în februarie, îngropată în zăpadă, sângerând întruna pe gresia din baia asta. Le vedea când întorcea capul, nişte hexagoane albe aşezate ca într-un fagure, cu câte o dală neagră la intervale regulate.

Pentru o sumă amărâtă de o sută douăzeci şi cinci de dolari – dar asta înseamnă jumătate din chirie, nu uita –, plus douăzeci şi cinci diurnă. A trebuit să iau avionul de la prima oră, în ăla de după-amiază nu mai erau locuri, cine dracu' vine în Sudbury în februarie? O mulţime de ingineri. Cetăţeni pragmatici, care scot minereul, fac o cârcă de bani, două maşini şi piscină. Ei nu se cazează la hotelul ăsta,

oricum. Sala de mese a fost aproape goală la prânz. Doar eu şi un bărbat foarte bătrân, care vorbea singur şi tare. Ce are? am întrebat-o pe chelneriță. E nebun? am adăugat în şoaptă. Stați liniştită, e surd, mi-a răspuns. Nu, e doar singur, e tare trist de când i-a murit nevasta. Locuieşte aici. Presupun că-i mai bine decât la azil, ştiți ce zic? Vara e mai multă lume pe-aicea. Şi se cazează la noi o grămadă de bărbați despărțiți de soții. Întotdeauna îți dai seama care sunt, după ce comandă.

N-am mai insistat cu întrebările. Dar ar fi trebuit, acum n-o să aflu niciodată. Ce comandă. Eu am căutat ce-i mai ieftin în meniu, ca de obicei. Am nevoie de suta aia şi douăzeci şi cinci de dolari, de ce să irosesc banii pe mâncare? Pe mâncarea asta. Meniul e scris cu un efort trist de-a părea elisabetan, toate descrierile au câte o înfloritură. Mi-am luat meniul special Anne Boleyn, un hamburger fără chiflă, garnisit cu un pătrat de jeleu roşu şi urmat de „un pahar de lapte degresat straşnic”. Oare au idee că lui Anne Boleyn i-a fost tăiat capul? De asta n-are chiflă hamburgerul? Ce o fi în capul oamenilor? Toată lumea crede că scriitorii ar trebui să ştie mai multe despre cum gândesc oamenii, dar nu-i aşa. Ştiu chiar mai puțin decât alții, de asta scriu. Încearcă să afle lucrurile pe care toată lumea le consideră de la sine înțelese. Simbolismul meniului, pentru numele lui Dumnezeu, de ce mă gândesc la aşa ceva? Meniul n-are niciun simbolism, e doar încercarea stângace a vreunui dobitoc de a părea simpatic şi deştept. Nu?

Eşti prea complicată, îi spunea Bernie pe vremuri, când încă îşi mângâiau şi-şi puricau psihicul unul altuia. Ar trebui s-o laşi mai moale. Să te relaxezi. Mănâncă o portocală. Fă-ți unghiile.

Lui îi venea uşor să zică.

Poate că nici nu se trezise încă. Înainte avea obiceiul să moțăie după-amiaza, tolănit sub grămada dezordonată de pături, în apartamentul lor de pe Queen Street West (deasupra unui fost magazin de feronerie, unde acum se vindeau țesături şi chiria era tot mai mare), cu fața în jos, cu brațele
larg desfăcute, şosetele zăceau pe jos, unde le aruncase, una după alta, ca nişte picioare dezumflate sau ca nişte urme albastre, întărite, care duceau spre pat. Şi dimineața se trezea greu, bâjbâia până la bucătărie după nişte cafea, pe care o făcuse ea deja. Ăsta era unul dintre puținele luxuri pe care şi le permiteau, cafeaua adevărată. Ea era trează de ore bune, stătea chircită deasupra mesei din bucătărie, îşi bătea capul cu câte o foaie de hârtie în față, molfăia cuvintele, fărâmița limbajul. El îşi lipea gura, încă plină de gustul somnului, de gura ei şi uneori o trăgea înapoi în dormitor, înapoi în pat cu el, în valul acela lichid de carne, gura lui aluneca pe corpul ei, plăcere moale ca o blană, păturile se închideau deasupra lor în timp ce se afundau în imponderabilitate. Dar Bernie nu mai făcuse asta de ceva timp. Se trezea din ce în ce mai devreme; ei, pe de altă parte, îi era greu să se ridice din pat. Pierduse elanul acela, bucuria, orice ar fi fost lucrul care-o împingea să iasă în aerul rece al dimineții, care o motiva să umple toate caietele alea, toate paginile ieşite din tiparniță. În schimb, se înfăşura în pături după ce se scula Bernie, băga toate colțurile înăuntru cu grijă, se îmbrăca într-un strat de lână care amortiza tot. Avea de la o vreme sentimentul că dincolo de marginea patului n-o aştepta nimic. Nu un vid, ci nimic, acel zero cu picioare din cartea de aritmetică.

— Eu plec, rostea el către spatele ei înfofolit şi somnoros.

Era suficient de trează încât să-l audă; apoi aluneca înapoi într-un somn umed. Absența lui era un motiv în plus să nu se ridice din pat. Bernie se ducea la Însemnări din

subterană, unde părea că-şi petrecea, mai nou, cea mai mare parte din timp. Era mulţumit de mersul afacerii, avuseseră mai multe interviuri prin ziare, iar Julia înţelegea foarte bine cum poate fi considerat de succes un lucru din care nu iese niciun ban, fiindcă asta fusese şi situaţia cărţii ei. Dar o îngrijora faptul că el nu mai prea picta. Ultimul tablou pe care-l lucrase fusese o încercare de realism magic. O înfăţişa pe ea, stând la masa din bucătărie, înfăşurată în covorul ecosez de la picioarele patului, cu părul prins într-un coc slinos pe ceafă şi cu expresia unui om chinuit de foame. Păcat că bucătăria era galbenă, îi făcea pielea să pară verzuie. Nu-l terminase, însă. Zicea că avea multă hârţogărie de rezolvat. Asta făcea dimineaţa, când mergea la galerie,
se ocupa de hârţogărie şi răspundea la telefon. Ar fi trebuit ca toţi cei trei parteneri să facă cu rândul, iar el să scape la ora douăsprezece, dar de obicei tot acolo ajungea şi după-amiaza. Galeria atrăsese câţiva pictori tineri, care îşi făceau veacul pe acolo bând Nescafé din pahare de plastic şi bere la doză, dezbătând dacă n-ar fi trebuit ca toţi cei care cumpăraseră vreo acţiune la galerie să aibă dreptul la o expoziţie şi dacă galeria ar fi trebuit să reţină comision, iar dacă nu, cum avea să supravieţuiască. Aveau tot felul de planuri şi angajaseră de curând o fată care să se ocupe de relaţiile cu publicul, de afişe, de mesajele publicitare şi de hărţuirea presei. Era freelancer şi se mai ocupa cu acelaşi lucru şi pentru alte două galerii micuţe, precum şi pentru un fotograf. De-abia se punea pe treabă, îi povestea Bernie. Avea de gând să le crească afacerea. O chema Marika; Julia o cunoscuse la galerie, pe vremuri, când încă avea obiceiul de a da o tură pe acolo după-amiaza. Parcă trecuse o viaţă de om de atunci.

Marika era o blondă cu obrajii de piersică, de vreo douăzeci şi doi sau douăzeci şi trei de ani, în orice caz, cu

maximum cinci sau şase ani mai tânără decât Julia. Cu toate că numele sugera o naționalitate exotică, poate maghiară, fata avea accent de Ontario şi numele de familie Hunt. Fie mama ei avea fantezie, fie tatăl ei îşi schimbase numele, ori poate că Marika îşi alesese singură numele ăsta. Fusese foarte prietenoasă cu Julia.

— Ți-am citit cartea. Nu prea am timp de cărți, dar pe a ta am luat-o de la bibliotecă datorită lui Bernie. N-am crezut c-o să-mi placă, dar e chiar bună.

Julia le era recunoscătoare, chiar prea recunoscătoare, după cum îi explica Bernie, oamenilor care îi apreciau munca şi chiar celor care doar o citeau. Cu toate astea, în clipa aceea auzise în gând o voce care spunea: ,,Ia mai du-te dracului!” De vină era felul în care formulase Marika acel compliment: aşa cum i-ai da o gustare câinelui, pe jumătate recompensă, pe jumătate mită, şi plină de condescendență.

De atunci mai băuseră câte o cafea împreună, din când în când. Întotdeauna Marika era cea care trecea pe la apartament, trimisă de Bernie cu vreo treabă. Şedeau în bucătărie şi stăteau de vorbă, însă nu se legase o prietenie. Erau ca două mame la o petrecere de copii, stând la o parte, în timp ce odraslele lor înfulecau şi țopăiau de zor: erau politicoase una cu cealaltă, dar se concentrau de fapt la cu totul altceva. Marika îi zisese odată „Dintotdeauna m-am gândit că mi-ar plăcea şi mie să scriu”, iar Julia simțise o mică explozie roşie în ceafă, aproape că-i aruncase cafeaua în față, până şi-a dat seama că Marika n-o zisese în sensul acela, că doar încerca să pară interesată.

— Nu ți-e teamă c-o să rămâi în pană de subiecte? o mai întrebase.

— Nu, am o grămadă de energie subiectivă, îi răspunsese pe un ton glumeț.

Dar era adevărat, de asta se temea. Nu era, de fapt, acelaşi lucru?

— Cel puțin, aşa zice Einstein, adăugase, iar Marika, neînțelegând referirea, a privit-o ciudat şi a schimbat subiectul, vorbind despre filme.

Ultima oară când a trecut Marika pe la apartament, Julia nici măcar nu se dăduse încă jos din pat. Nu avea nicio scuză, nicio explicație. Aproape că i-a zis să plece, dar lui Bernie îi trebuia carnetul negru, cel cu numerele de telefoane, aşa c-a trebuit s-o invite în casă. Marika a stat sprijinită în cadrul uşii, zveltă, în ținuta ei suprapusă cu stil, balansându-şi geanta țesută de mână, în vreme ce Julia, părul nespălat atârnând în lațe pe umerii cămăşii de noapte, cu gura uscată şi cu mintea încețoşată, a îngenuncheat pe podea şi a început să scotocească prin buzunarele hainelor aruncate aiurea de Bernie. Pentru prima dată în viața lor împreună, şi-a dorit ca bărbatul să-şi fi strâns naibii singur hainele. Simțea că din cauza lor e expusă, deşi n-avea de ce, nu erau ale ei, nu ea le lăsase pe jos. Marika părea surprinsă, jenată şi un pic cam veselă, ca şi cum şosetele şi blugii făcuți grămadă ai lui Bernie ar fi fost punctul vulnerabil al Juliei, pe care îşi dorise dintotdeauna să-l afle.

— Nu ştiu unde l-a pus, i-a zis Julia, iritată. Ar trebui să-şi strângă singur lucrurile.

Apoi a adăugat, pe un ton mult prea defensiv, era conştientă:

— Facem totul la comun.

— Normal, cu munca ta şi toate cele, i-a răspuns Marika.

Studia cu atenție încăperea, patul cenuşiu, puloverul Juliei aruncat neglijent pe fotoliul din colț, planta de avocado cu frunzele cu margini maronii, de pe pervaz, singura lor plantă. O crescuse din sâmburele unui avocado festiv – nu mai ținea minte ce anume sărbătoriseră –, dar nu-i mergea bine. Frunze de ceai, parcă trebuiau puse frunze de ceai în ghiveci, ori poate cărbune?

În cele din urmă, a găsit carnetul sub pat. L-a tras afară; s-a agăţat de el un ghemotoc de praf. Juliei i-a apărut în minte imaginea unei plăcuţe comemorative, cum se pun în casele memoriale: GHEMOTOC DE PRAF. Odinioară proprietatea poetesei Julia Morse. Câţiva elevi plictisiţi îl priveau prin sticla casetei în care era aşezat. Ăsta era viitorul, presupunând că exista un viitor, dacă ea continua să scrie, dacă ajungea măcar cât de cât importantă, o notă de subsol obligatorie în lucrarea cuiva. Fragmente rămase în urma putrefacţiei generalizate, catalogate, strângând praf, asemenea vertebrelor de dinozauri. Fără pic de sânge.

I-a întins carnetul.

— Vrei o cafea? a întrebat-o, pe un ton menit s-o descurajeze.

— Nu vreau să te deranjez, i-a răspuns Marika, dar a rămas oricum la cafea, trăncănind încântată despre planurile lor pentru o expoziţie de grup ce avea să se numească „În sus de dedesubt”.

Şi-a plimbat privirea prin bucătărie, remarcând robinetul care picura, cârpa urât mirositoare înfăşurată în jurul lui, prăjitorul de pâine vechi de când lumea şi firimiturile împrăştiate pe lângă el, asemenea dărâmăturilor rămase în urma unei minuscule alunecări de teren.

— Mă bucur tare mult că putem fi prietene, i-a spus la plecare. Bernie zice că n-avem nimic în comun, dar eu cred că ne înţelegem foarte bine. La galerie sunt aproape numai bărbaţi.

Putea fi vreun soi de mişcare feministă la mâna a doua, dar nu era: în vocea Marikăi se simţea izul clubului de bridge.

— Chiar foarte bine.

Ce disonanţă cumplită, cu tocurile ei de opt centimetri, cu cocul la modă. Vizitele Marikăi o făceau să se simtă ca un caz social. Se întreba cum ar fi putut să pună capăt vizitelor

fără să fie din cale-afară de nepoliticoasă. O enerva şi faptul că pierdea vremea, ar fi putut să lucreze în răstimpul ăla. Deşi lucra din ce în ce mai puţin.

Bernie nu părea să observe că nu făcea aproape nimic. N-o mai ruga să-i dea să citească ce scria în timpul zilei. Când venea acasă seara, la cină, vorbea cu obstinaţie despre galerie, înfuleca nenumărate farfurii de spaghete şi, i se părea ei, pâini întregi. Îi crescuse pofta de mâncare, iar de curând începuseră să se certe în legătură cu banii cheltuiţi pe mâncare şi cu cine ar fi trebuit să se ocupe de cumpărături şi de gătit. La început împărţiseră totul, asta era înţelegerea. Julia ar fi vrut să-i explice că, fiindcă acum mânca de două ori cât ea, ar fi trebuit să se ocupe mai mult el de cumpărături şi să plătească mai mult de jumătate, dar simţea c-ar fi părut meschină. Mai ales că ori de câte ori venea vorba despre bani, el îi arunca: „Stai liniştită, o să-ţi primeşti banii!", ca şi cum ea i-ar fi reproşat împrumutul pentru galerie. Ceea ce era adevărat, până la urmă.

Cât e ceasul? Ridic încheietura: şase şi jumătate. Parcă s-a mai domolit sângele, dar e tot acolo, ca o mocirlă groasă undeva jos, pe gât. O profesoară din generală care a venit odată la ore cu dinţii plini de sânge. Probabil mersese la dentist şi nu se uitase în oglindă înainte să intre în clasă, dar ne era tuturor atât de frică de ea, încât n-am zis nimic şi toată după-amiaza am desenat trei lalele într-o vază, vegheaţi de zâmbetul ăla însetat de sânge. Trebuie să ţin minte să mă spăl cu atenţie pe dinţi şi pe faţă, publicul ar fi tulburat dacă aş apărea cu o picătură de sânge pe bărbie. Sângele, fluidul primordial, seva vieţii, derivat al naşterii, preludiu al morţii. Însemnul roşu al curajului.[58] Stindardul

---

[58] Aluzie la *Semnul roşu al curajului* de Stephen Crane, traducere de Al. Ştefănescu, Editura Univers, 1993, în care eroul, un soldat unionist din

omenirii. Poate mi-aş găsi ceva de lucru, să scriu discursuri politice, dacă în rest nu mai merge nimic. Dar când îți țâşneşte din nas nu e magic, nu e nici măcar simbolic, e pur şi simplu ridicol. Țintuită de nas în plasa geometrică a podelei din baia asta. Nu fi proastă, fă măcar primul pas. Ridică-te cu grijă: dacă îți mai curge sânge, anulează lectura şi urcă-te în avion. (Lăsând în urmă o dâră de cheaguri?) Aş putea ajunge acasă chiar în seara asta. Bernie e acolo chiar acum, aşteaptă să-i dau telefon, a trecut deja ora.

S-a ridicat încet, ținându-se de chiuvetă, şi s-a dus în dormitor cu capul lăsat pe spate, mergând şovăitor. A pipăit după telefon şi a ridicat receptorul. A apăsat 0 şi a rugat-o pe centralistă să îi facă legătura interurbană. A ascultat zgomotele ca de navă spațială de pe fir, aşteptând vocea lui Bernie, simțindu-i deja limba pe cerul gurii. Aveau să se culce şi după aia puteau să ia o cină târzie, doar ei doi, în bucătărie, cu focul pornit şi cu uşa cuptorului deschisă, ca să se încălzească, cum făceau pe vremuri. (Mintea ei a trecut peste detaliile legate de ce anume ar fi mâncat. Ştia că atunci când plecase de acasă în frigider nu erau decât nişte crenvurşti cam vechi. Nici măcar chifle nu aveau.) Lucrurile aveau să meargă mai bine, timpul se va da singur înapoi, ei vor sta de vorbă, ea îi va spune ce dor îi fusese de el (căci cu siguranță fusese plecată mai mult de o zi), tăcerea avea să se despice, limbajul avea să curgă iarăşi.

Suna ocupat.

Nu voia să se gândească la dezamăgirea ei. Va încerca mai târziu. Nu-i mai curgea sânge, însă îl simțea, întărit, nişte cruste în interiorul capului. Aşa că trebuia să rămână aici,

---

Războiul Civil American, îşi doreşte să fie rănit, pentru a contracara ruşinea provocată de fuga de pe câmpul de luptă (n. red.).

să țină lectura, să ia banii şi să plătească chiria cu ei. Ce altceva putea face?

Era ora cinei şi i se făcuse foame, dar nu-şi permitea să dea bani pe încă o masă. Uneori poetul era scos la restaurant, alteori era organizată o mică petrecere după lectură, în timpul căreia Julia se putea îndopa cu biscuiți şi caşcaval. Aici nu era nimic. O luaseră de la aeroport, şi cu asta, basta. Era clar că nu făcuseră niciun afiş, niciun fel de reclamă. Puțini oameni în public, agitați fiindcă doar ei veniseră, erau prinşi pe picior greşit, la lectura greşită. Şi ea nici măcar nu arată ca o poetă, avea un compleu bleumarin, sacou şi pantaloni, comod pentru urcat scări şi coborât din maşini. Poate c-ar fi mai bună o frânghie, ceva diafan şi eteric. Brățări care să zăngănească, o eşarfă?

S-a aşezat pe marginea scaunului cu spătarul drept, cu fața spre un desen care înfățişa două rațe moarte şi un setter irlandez. Avea nişte timp liber, trebuia să-l umple cu ceva. În cameră nu era televizor. Să citească Biblia Gideon?[59] Nu, nu era cazul de ceva solicitant, nu voia să-nceapă iar să-i curgă sânge. În jumătate de oră veneau s-o ia. Pe urmă ochii, mâinile politicoase, zâmbetele rigide. La sfârşit şuşoteau toți.

— Nu vă simțiți expusă? o întrebase odată o tânără.

— Nu.

Şi chiar nu se simțea expusă, nu era ea acolo, îşi citea doar cele mai liniştitoare poeme, nu voia să tulbure pe nimeni. Dar nici aşa nu aveau încredere în ea. Măcar ea nu se îmbăta înainte de prelegere, cum făceau atâția alții. Voia să fie drăguță şi toată lumea aprecia lucrul ăsta.

Mai puțin cei înfometați, întotdeauna puțini, cei care voiau să ştie secretul, cei care credeau că există un secret. După

---

[59] Biblie editată de The Gideons, organizație evanghelică din Statele Unite; este adeseori prezentă în camerele din hotel şi de motel (n. tr.).

lectură îşi croiau drum spre ea, ezitant, ţinându-se departe de aglomeraţie, în spatele membrilor comitetului, care şuşoteau, cu mâinile încleştate pe pacheţelele lor de poezii, întinzându-i-le timizi, ca şi cum paginile ar fi fost răni deschise şi nu îndurau să fie atinse. Julia ţinea minte când se simţise şi ea aşa. Cele mai multe dintre poezii erau atroce, dar din când în când găsea câte una care avea ceva, energia aceea, lucrul acela care era imposibil de definit. ,,N-o face”, îi venea să le zică, ,,nu face greşeala pe care am făcut-o eu”. Dar care era greşeala ei? Crezuse că-şi va putea salva sufletul, fără îndoială. Doar prin cuvânt.

*

Chiar am crezut asta? Chiar am crezut că limbajul mă va înşfăca de păr şi mă va trage drept în sus, în văzduh? Dar dacă nu mai crezi, n-o mai poţi face, nu mai poţi să zbori. Aşa că-s prinsă aici, pe scaunul ăsta. *Un bărbat cu o funcţie publică, în vârstă de şaizeci de ani, care zâmbeşte*. O criză a credinţei? Credinţă în ce? Înviere, de asta avem nevoie. În sus de dedesubt. Scapă de obsesiile astea, de ficţiunile astea, ,,ce a zis el, ce a zis ea”, contabilizând puncte şi nemulţumiri; dialogurile umbrelor. Altfel, nu mai rămâne decât tot restul vieţii mele. Ceva a îngheţat.

Bernie, salvează-mă.

A fost aşa de drăguţ azi-dimineaţă, înainte de plecarea ei. Iarăşi telefonul, vocea zboară prin întunericul spaţiului. O sonerie în gol, un clic.

— Alo.

O voce de femeie, Marika, ştia dinainte cine avea să fie.

— Aş putea vorbi cu Bernie, vă rog?

Ce prostie, să se poarte ca şi cum n-o recunoscuse.

— Bună, Julia. Bernie nu-i acasă. A trebuit să plece vreo două zile, dar ştia c-o să suni în seara asta, aşa că m-a rugat să trec pe aici. Ca să nu-ţi faci griji sau ceva. A zis că-

ți ține pumnii pentru lectură şi să nu uiți să uzi planta când te întorci.

— Ah, mulțumesc, Marika.

Ca şi cum îi era secretară, îi lăsa ei un mesaj pe care să-l transmită soției idioate, în timp ce el... Nu putea s-o întrebe unde plecase. Şi ea era plecată de acasă acum, el de ce n-ar fi avut voie să plece? Dacă Bernie ar fi vrut ca ea să ştie unde pleca, i-ar fi zis. Şi-a luat la revedere de la Marika. În timp ce punea receptorul în furcă, i s-a părut că aude ceva. O voce, râsete?

*

N-a plecat nicăieri. E acolo, în apartament, parcă şi văd, treaba asta probabil că se întâmplă de săptămâni, de luni întregi, la galerie, ,,Ți-am citit cartea", voia să-şi analizeze concurența. Înseamnă că sunt săracă cu duhul, toată lumea ştie, în afară de mine. Cum se înființa la uşă, venea la cafea, studia terenul. Sper să aibă măcar bunul simț să schimbe aşternuturile. N-a avut curaj să vorbească el cu mine, udă planta, pe mă-ta, e moartă oricum. Melodramă într-o parcare, întinderi lungi de asfalt, mânjite din loc în loc cu câte un animal călcat de maşină, asta a ajuns viața mea?

Cea mai cumplită cădere, aici, în camera asta, printre mormanele de zgură, în spațiul cosmic, pe Luna moartă, cu două rațe măcelărite şi un câine împăiat, de ce a trebuit s-o faci aşa, când eu sunt aici, ştii că mă schilodeşte, chinul ăsta, mersul printre perechile de ochi care mă fixează, nu puteai să aştepți? Ai aranjat totul atât de bine, o să mă întorc, o să urlu şi o să țip, iar tu o să negi totul, o să mă priveşti foarte detaşat şi o să mă întrebi: ,,Ce tot spui acolo, despre ce vorbeşti?" Şi despre ce o să vorbesc, poate că mă înşel, n-o să aflu niciodată. Frumos.

Aproape c-a venit momentul.

Vor sosi – cei doi tineri care sunt politicoşi şi care nu au încă posturi de profesori titulari. Ea se va urca în Volvo, pe locul de lângă şofer, şi pe tot parcursul drumului spre prelegere, în timp ce maşina trece printre troienele înalte până la jumătatea stâlpilor de telefon, cei doi tineri vor discuta despre calităţile acestei maşini şi despre calităţile incerte ale maşinii aceluia dintre ei care nu se află acum la volan, ci stă în spate, cu picioarele lungi îndoite ca ale unui greiere.

Ea n-o să fie în stare să spună absolut nimic. O să privească zăpada care se repede spre parbriz şi este imediat înlăturată de ştergătoare, şi va fi roşie, va fi ca un zid roşu compact. Necinstea, asta urăşte ea cel mai mult, şi-au promis că nu se vor minţi.

Stomacul plin de sânge, capul plin de sânge, roşu arzător, o simte, în sfârşit, furia asta care există de atâta timp, energie, cuvinte care se învălmăşesc în spatele ochilor ei, ca albinele primăvara. Ceva e flămând, ceva se zbuciumă. Un cântec lung se încolăceşte şi se desprinde, şerpuieşte în faţa parbrizului, unde cade zăpada, aducând totul la viaţă. Parchează maşina plină de calităţi şi Julia e condusă de cei doi tineri în amfiteatru, bolţar cenuşiu, unde o adunare de figuri politicoase aşteaptă s-o audă. Mâinile vor aplauda, se vor spune lucruri despre ea, nimic remarcabil, ea le face bine, trebuie doar să deschidă gurile şi să înghită ce le oferă, ca pe nişte vitamine, ca pe un medicament insipid. Nu. Nu mai vrea identitatea asta dulce, se va împotrivi încrâncenată. Va traversa scena, cuvintele i se vor încolăci, va deschide gura şi sângele va exploda în încăpere.

DANSATOARELE

Primul semn al prezenței noului vecin a fost o ciocănitură la uşă. Era proprietara şi nu ciocănea la uşa lui Ann, aşa cum crezuse ea, ci la cealaltă uşă, cea de la est de baie. Cioc, cioc, cioc; apoi o pauză, câțiva paşi moi, sunetul unei chei care descuie o broască. Ann, care citea o carte despre canale, a lăsat-o la o parte şi şi-a aprins o țigară. Nu era vorba că încerca să tragă cu urechea: în casa asta era imposibil să n-o faci.

— Bună! a răsunat vocea stridentă a doamnei Nolan, exagerat de prietenoasă. Mă întrebam, ştii, micuții mei ar fi tare încântați să-ți vadă costumul de băştinaş. Crezi c-ai putea, dacă e, să ți-l pui şi să cobori?

O voce domoală, neinteligibilă.

— Vai, ce bine! Tare mult o să ne bucurăm!

Uşa închisă şi încuiată, doamna Nolan lipăind pe hol cu, Ann îi şi vedea, papucii din bumbac flauşat mov, în capotul înflorat, coborând scările şi zbierând la cei doi băieți ai ei:

— Treceți în cameră imediat!

Vocea femeii pătrundea prin aerisirea lui Ann ca şi cum grătarul acela ar fi fost un difuzor. Nu copiii voiau să-l vadă, s-a gândit Ann. Ea vrea să-l vadă. A stins țigara, păstrând pentru mai târziu cealaltă jumătate, şi a deschis iar cartea. Ce costum? De data asta, din ce țară era?

Uşă descuiată, deschisă, picioare moi pe hol. Suna ca şi cum erau desculțe. Ann a închis cartea şi a deschis uşa. O robă albă, ceafa unui cap maroniu, îndreptându-se cumva pe furiş ori cu precauție spre scări. Ann a intrat în baie şi a aprins lumina. Aveau s-o împartă; persoana care închiria

camera aceea împărțea întotdeauna baia cu ea. Spera că avea să fie mai atent decât bărbatul de dinaintea lui, care părea să-şi uite mereu aparatul de ras şi bătea la uşă în timp ce Ann făcea baie. Însă în casa aceea nu trebuia să-ți faci griji c-ai putea fi violată sau ceva, ăsta era un lucru bun. Doamna Nolan era mai eficientă decât orice alarmă antihoți şi era mereu acolo.

Cel dinainte fusese francez şi studia cinematografia. Înaintea lui fusese o fată din Turcia, care studia literatura comparată, Lelah, sau cel puțin aşa se pronunța. Ann găsea destul de des firele ei de păr lungi, frumoase, roşcat-castanii în chiuvetă; îşi trecea degetul mare şi pe cel arătător de-a lungul lor, invidioasă, înainte de a le arunca. Ea trebuia să-şi poarte părul tuns până în dreptul urechii, pentru că era casant, se rupea imediat. Lelah avea şi un dinte din aur, chiar în față, se vedea cu uşurință când zâmbea. Lucru ciudat, Ann o invidia şi pentru dintele acela. Dintele, părul şi cerceii cu pietre de turcoaz pe care îi purta Lelah îi dădeau o înfățişare de țigancă, un aer de înțelepciune, pe care Ann, cu sprâncenele ei bejulii şi cu gura delicată, ştia că n-are să-l capete niciodată, oricât de înțeleaptă ar fi ajuns. Ea însăşi opta pentru „clasici", fuste strâmte şi pulovere din lână de Shetland; era singurul stil care-i venea bine. Însă ea şi Lelah fuseseră prietene, fumaseră în camerele amândurora, împărtăşindu-şi greutățile de la cursuri şi nemulțumirea față de vocea stridentă a doamnei Nolan. Aşa că Ann ştia bine camera aceea; ştia cum arăta interiorul şi cât costa. Nu era un apartament de lux, sigur, şi ea nu era surprinsă de cât de des se schimbau chiriaşii. Avea o linie chiar mai directă de comunicare cu zgomotele familiei Nolan decât camera ei. Lelah se mutase pentru că nu mai suporta vacarmul.

Încăperea aceea era mai mică şi mai ieftină decât camera ei, însă zugrăvită cu aceeaşi nuanță deprimantă de verde.

Spre deosebire de camera ei, nu avea propriul frigider micuț, nu avea chiuvetă şi aragaz; trebuia să foloseşti bucătăria din partea din față a casei, care fusese revendicată cu mult timp în urmă de o mică enclavă de matematicieni, doi bărbați şi o femeie, din Hong Kong. Persoana care închiria camera respectivă trebuia fie să mănânce mereu în oraş, fie să rabde
conversațiile lor, care, şi când nu erau purtate în chineză, erau atât de obscure, încât deveneau de neînțeles. Iar în frigider nu găseai niciodată vreun pic de spațiu, era întotdeauna plin de ciuperci. Ştia toate astea de la Lelah; Ann însăşi nu fusese niciodată nevoită să aibă de-a face cu ei, pentru că putea găti chiar în cameră. Însă îi vedea când pleca şi se întorcea casă. La orele de masă, stăteau de obicei la masa din bucătărie, discutând despre numere iraționale algebrice, presupunea ea. Ann bănuia că lucrul pentru care îi antipatizase, de fapt, Lelah nu erau ciupercile; pur şi simplu se simțea proastă în preajma lor.

În fiecare dimineață, înainte să plece la cursuri, Ann verifica prin baie, căutând semne lăsate de bărbatul cel nou – fire de păr, cosmeticale –, dar nu era nimic. Nici nu-l prea auzea; uneori desluşea paşii aceia moi, desculți, declicul încuietorii de la uşă, dar nu răsunau niciodată zgomote de la radio ori vreo tuse, vreo conversație. În primele două săptămâni, cu excepția acelei imagini pe care o întrezărise pe hol, a siluetei aceleia înalte, nici nu l-a văzut. Nu părea să folosească bucătăria, unde matematicienii îşi vedeau nestingheriți de misterele lor; sau, dacă o folosea, gătea atunci când nu era nimeni acolo. Ann ar fi uitat cu totul de el, dacă n-ar fi fost doamna Nolan.

— E foarte drăguț, nu ca alții, i-a spus lui Ann pe tonul acela ca o şoaptă înțepătoare.

Cu toate că zbiera la soțul ei, când era acasă, şi mai ales la copii, vorbea întotdeauna în şoaptă când pălăvrăgea cu

Ann, o şoaptă răguşită, înflăcărată, ca şi cum ar fi împărtăşit secrete necuviincioase. Ann stătea în fața uşii de la camera ei, cu cheia în mână, locul unde se afla de obicei când aveau loc confidențele astea. Doamna Nolan îi ştia foarte bine tabieturile. Nu-i era greu să se prefacă a curăța baia, să
scoată capul şi s-o acosteze pe Ann, cu Ajaxul şi cu cârpa în mână, oricând avea chef să trăncănească. Era o femeie bondoacă, cu siluetă de butoi: scăfârlia abia îi ajungea în dreptul nasului lui Ann, aşa că trebuia să ridice privirea spre fată, lucru care în momentele acelea o făcea să semene straniu de mult cu un copil.

— E dintr-una din țările alea arăbeşti. Da' credeam că ăştia poartă turbane, sau nu turbane, chestiile alea albe, cum sunt. El are doar o pălărie ciudată, cam ca altariştii[60]. Mie nu mi se pare că arată foarte arab. Are neşte semne d-astea de tatuaj pe față. Da'-i foarte drăguț.

Ann a rămas în picioare, în timp ce umbrela i se scurgea pe podea, aşteptând ca doamna Nolan să termine. Ea n-avea niciodată prea multe de zis; conversația nici nu presupunea vreo contribuție din partea ei.

— Crezi c-ai putea să-mi dai chiria miercuri? a întrebat-o doamna Nolan.

Cu trei zile mai devreme; probabil că ăsta fusese de fapt scopul conversației. Însă, aşa cum îi spusese doamna Nolan încă din septembrie, nu prea avea cu cine să stea de vorbă. Soțul ei era plecat mare parte din timp şi copiii o zbugheau pe-afară cu prima ocazie. Ea nu ieşea din casă decât ca să meargă la cumpărături şi duminica, la slujbă.

---

[60] Membri ai Ordinului Arab Străvechi al Nobililor Altarului Mistic (Ancient Arabic Order of the Nobles of the Mystic Shrine – AAONMS), societate masonică înființată în anul 1870, cu sediul central în Florida, SUA (n. tr.).

— Mă bucur c-ai luat tu camera, îi spusese ea lui Ann. Cu tine pot să vorbesc. Nu eşti, cum să zic, străină. Nu cum sunt mai toţi ăştia. A fost ideea lui să luăm casă mare şi s-o închiriem. Nu că pune el osul la treabă sau îi suportă. Niciodată nu poţi să ştii ce-au să facă.

Ann ar fi vrut să-i atragă atenţia că era străină, era la fel de străină ca toţi ceilalţi, dar ştia că doamna Nolan n-ar fi priceput. Ar fi ca fiascoul din octombrie. ,,Puneţi-vă costumele de băştinaşi.” Ea răspunsese invitaţiei dintr-un fel de simţ al datoriei, precum şi dintr-un simţ al ironiei. Stai numai să vezi când or da cu ochii de costumul meu de băştinaş, îşi spusese, gândindu-se la galoşi şi o pufoaică, dar îmbrăcând până la urmă costumul ăla bun din lână albastră. Costumele de băştinaşi o duceau cu gândul la un singur lucru: la imaginea de pe coperta ziarului Şcolii de Duminică a Misionarilor, pe care îl împărţiseră o dată; înfăţişa copii din toate ţările lumii, dansând în cerc în jurul unui Isus zâmbitor, cu faţa albă, îmbrăcat într-un cearşaf. La asta, şi la poemul din Golden Windows Reader:

> Micuţ indian, Sioux, Cree sau de alt soi,
> O, cât ţi-ai dori să fii ca noi?

Lucrul cel mai cumplit fusese, după cum îi povestise lui Lelah mai târziu, că doar ea îşi făcuse apariţia la petrecere.

— Pregătise o tonă de mâncare şi nu venise absolut nimeni. Era foarte afectată, m-am simţit prost pentru ea. Era o chestie în genul Prietenilor Studenţilor Străini, doar pentru femei: studentele şi soţiile studenţilor. Era clar că nu mă considera suficient de străină şi nu-şi dădea seama de ce nu mai venise nimeni în rest.

Nici Ann nu-şi dăduse seama, dar rămăsese la petrecere mult prea mult şi mâncase platouri întregi de biscuiţi şi brânză, de care nu avea niciun chef, ca să ostoiască simţul ospitalităţii proprietarei, profund afectat. Femeia, care avea

părul blond-cenuşiu vopsit cu şuvițe de bun gust şi o sufragerie plină cu suprafețe tradiționale bine lustruite şi lucioase, alternase între a o îndemna pe ea să mănânce şi a se holba la uşă, ca şi cum se aştepta ca din clipă în clipă să intre o paradă de străini în costume de băştinaşi, nespus de recunoscători.

Lelah zâmbise, arătându-şi dintele înțelept.

— Chiar nu-i duce capul că petrecerile astea nu poți să le dai seara? Bărbații ăia n-or să-şi lase niciodată femeile să iasă singure noaptea. Iar cele care n-au iubiți se tem să meargă pe stradă când e întuneric. Mie clar mi-e frică!

— Mie nu-mi e, spusese Ann, dacă merg pe străzile principale, unde-i lumină.

— Atunci, eşti o neghioabă! i-o întorsese Lelah. Nu ştii c-a fost omorâtă o fată la trei străzi de aici? Nu-şi încuiase geamul de la baie. A intrat un tip pe fereastră şi i-a tăiat gâtul.

— Eu am întotdeauna la mine umbrela.

Sigur că erau şi locuri în care pur şi simplu nu mergeai. Scollay Square, de exemplu, unde-şi făceau veacul prostituatele şi de unde puteai fi urmărită, sau chiar mai rău. Încercase să-i explice lui Lelah că ea nu era obişnuită cu aşa ceva, cu nimic din toate astea, că în Toronto puteai să mergi prin tot oraşul, mă rog, aproape peste tot, fără nicio problemă. Îi mai spusese că nimeni de aici nu părea să înțeleagă că ea nu era ca ei, că venea din altă țară, era altceva; dar pe Lelah o plictisise repede chestia asta. Trebuia să se întoarcă la Tolstoi, îi explicase, stingându-şi țigara în cana cu ness neterminat. (Nu e suficient de tare pentru ea, presupun, îşi spusese Ann.)

— N-ai de ce să-ți faci griji, îi zisese. Tu stai foarte bine. Măcar n-ai fost aproape dezmoştenită pentru că faci ceea ce-ți doreşti să faci.

Tatăl lui Lelah îi trimitea întruna scrisori, cerându-i să se întoarcă în Turcia, unde familia îi găsise soțul perfect. Lelah îi amânase vreme de un an şi poate că i-ar mai fi putut amâna încă unul, dar asta era limita. Şi nu avea cum să-şi termine dizertația în răstimpul ăsta.

Ann n-o mai prea văzuse de când se mutase. Pierdeai legătura cu oamenii aici, în populația într-o permanentă schimbare, de trecători plini de speranță şi disperați.

Ei nu-i trimitea nimeni scrisori chemând-o insistent acasă, nu-i alesese nimeni soțul perfect. Dimpotrivă. Îşi imagina expresia învinsă a mamei ei, chipul devenit brusc cenuşiu şi îndurerat, dacă ea ar fi anunțat brusc că se lăsa de facultate, că renunța la ambiție în favoarea sorții şi că se căsătorea. Nici măcar tatălui ei nu i-ar fi convenit. „Du la bun sfârşit ce ai început”, i-ar fi spus el, „Eu n-am făcut-o şi uite cum trăiesc.” Căsuța din capătul Avenue Road, de lângă o benzinărie, cu vuietul omniprezent al autostrăzii, asemenea mării, şi cu gazele arse care distrugeau gardul viu din ulm chinezesc pe care îl plantase mama ei ca să ascundă pompele. Amândoi frații ei se lăsaseră de liceu; nu fuseseră elevi buni, ca Ann. Unul dintre ei lucra acum într-o tipografie şi era căsătorit; celălalt ajunsese în Vancouver şi nu ştia nimeni cu ce se ocupă. Şi-a adus aminte de primul ei iubit adevărat, musculosul şi relaxatul Bill Decker, cu camioneta lui căreia i se tot desprindea toba de eşapament. Petrecuseră mult timp în maşina parcată pe câte vreo stradă lăturalnică, frecându-se unul de celălalt prin toate straturile alea de haine. Dar chiar şi în aburul acela senzual, în coconul de răsuflare şi piele în care se înfăşuraseră unul pe altul, în conversațiile telefonice care existaseră ca o formă de atingere, ea ştiuse că nu era o relație în care să se poată implica prea mult. Probabil că el era rotofei acum, aşezat la casa lui. Ea mai avusese între timp relații cu alți bărbați, dar îi tratase la fel. Cu circumspecție.

Nu că încăperea din spate a doamnei Nolan ar fi fost un mare progres. Pe una dintre ferestre se vedea firma de pompe funerare de alături; pe cealaltă se vedea o curte, din care băieții Nolan răseseră toată iarba şi care acum era o mlaştină de noroi pe jumătate înghețat. Acolo îşi țineau câinele, o corcitură de ciobănesc german; acolo mergeau copiii
pe rând, să-l îmbrățişeze şi să-l chinuie. („Jimmy! Donny! Lăsați imediat câinele în pace!” „Ia mâna, nu vezi că-i murdar! Uite ce-i pe tine!” Ann îşi astupa urechile, citind despre malluri subterane.) Încercase să aranjeze un pic camera, atârnase o cuvertură în carouri pe post de draperie în fața zonei pentru gătit, câteva copii după tablouri celebre, naturi moarte cu chitare ale lui Braque şi fructe în stil cubist, liniştitoare, plantase ierburi în jardiniera de pe pervaz. Avea nevoie de un mediu care măcar să încerce să nu fie urât. Însă niciunul dintre lucrurile astea n-o ajuta prea mult. Noaptea dormea cu dopuri în urechi. Nu ştiuse cât de puține erau camerele bune, nu-şi dăduse seama că toată zona era o mahala studențească, că aveau să fie atât de mari chiriile şi atât de oribile camerele disponibile. Anul următor o să fie altfel; avea să ajungă mai devreme şi să-şi aleagă dintre cele mai bune locuințe. Camera doamnei Nolan era cu siguranță printre rămăşițele cele mai jalnice. La banii ăia găseai ceva mult mai bun; ba chiar puteai pune mâna pe un apartament întreg, dacă erai dispusă să trăieşti în adevărata mahala, care se întindea pe străzile înguste din apropiere de râu, cu case de trei etaje, galben-muştar şters şi gri-cenuşă. Însă Ann nu se simțea în stare chiar de aşa ceva. Mai curând ar fi ales o cameră într-una dintre casele vechi şi bune, cu vitralii la ferestre, pe o stradă retrasă şi liniştită. Prietena ei Jetske locuia într-o asemenea casă.

Dar făcea ceea ce-şi dorea să facă, aici nu încăpea îndoială. Din liceu plănuise să se facă arhitectă, însă în timp

ce urma cursurile pregătitoare de la universitate îşi dăduse seama că erau fie imposibile clădirile pe care voia să le proiecteze – cine şi le-ar fi putut permite? –, fie inutile. Aveau să se piardă, să fie sufocate, distruse de celelalte clădiri, înghesuite fără pic de armonie în jurul lor. Aşa hotărâse să facă Planificare Urbană, şi venise aici pentru că facultatea asta era cea mai bună. Sau aşa avea renumele, că era cea mai bună. Avea de gând ca după absolvire să fie atât de înalt calificată, atât de blindată de competențe, încât nimeni de acasă să nu îndrăznească să refuze să-i dea slujba la care râvnea. Voia să restructureze oraşul Toronto. Toronto, pentru început.

Încă nu era chiar sigură în ceea ce privea detaliile. Vedea spații, spații verzi minunate, cu ape curgătoare şi copaci. Însă nu pajişti ale unor terenuri mari de golf; ceva mai sinuos, ceva cu cotituri, cotloane intime, panorame surprinzătoare. Şi fără straturi de flori clasice. Casele, sau ce-or fi fost, aşezate discret printre copaci, maşinile ținute unde? Şi unde ar fi mers oamenii la cumpărături, şi cine ar fi locuit în casele acelea? Asta era problema: vedea deja panoramele, copacii şi pâraiele sau canalele destul de clar, dar nu reuşea niciodată să vizualizeze şi oamenii. Spațiile ei verzi erau întotdeauna pustii.

Nu şi-a mai văzut vecinul până în februarie. Ann se întorcea de la supermarketul micuț din cartier, de unde îşi cumpăra ingredientele pentru mesele ei ieftine, bine cumpănite. El se sprijinea cu un umăr în pragul uşii, în ceea ce acasă ea ar fi numit vestibul, fuma o țigară şi privea ploaia prin geamul din lateralul uşii de la intrare. Ar fi trebuit să se mişte un pic, ca să-i facă loc lui Ann să-şi lase umbrela, dar nu s-a mişcat. Nici măcar n-a privit-o. S-a strecurat înăuntru, şi-a scuturat umbrela pe care tocmai o închisese şi s-a uitat în cutia poştală, care n-avea cheie. De obicei nu era nicio

scrisoare, iar ziua de astăzi nu făcea excepţie. Bărbatul era îmbrăcat cu o cămaşă albă mult prea mare pentru el şi nişte pantaloni verzui. Nu era desculţ, ba chiar purta nişte pantofi maronii banali. Avea într-adevăr semne de tatuaje, sau mai degrabă cicatrici, îi brăzdau amândoi obrajii. Era prima oară când îl vedea din faţă. Părea un pic mai scund decât atunci când îl zărise îndreptându-se spre scări, dar poate că era pentru că nu purta pălărie. Trupul lui era lipit cu atâta apatie de pragul uşii, încât aproape că părea că nu are oase.

De la uşa din faţă a doamnei Nolan nu era nimic de văzut, doar traficul, cu zgomotu-i de zi de zi. Era deprimat, asta trebuie să fi fost. Vremea asta ar fi deprimat pe oricine. Ann empatiza cu singurătatea lui, dar nu voia să fie implicată în ea, să devină părtaşă. Îi era destul de greu să facă faţă propriei singurătăţi. I-a zâmbit, dar fiindcă el nu se uita la ea, zâmbetul a fost irosit. A trecut pe lângă el şi a urcat scările.

În timp ce scotocea prin geantă după chei, doamna Nolan a ieşit şontâcăind din baie.

— L-ai văzut? i-a şoptit.

— Pe cine?

— Pe el. A făcut semn cu degetul mare. Stă acolo, jos, lângă uşă. Stă mult aşa. Mă cam deranjează, ce să zic. Nu stau aşa bine cu nervii.

— Dar nu face nimic, i-a răspuns Ann.

— Asta zic şi eu! a şoptit ameninţător doamna Nolan. Nu face niciodată nimic. Din câte îmi dau seama, nici nu prea iese. Tot ce face e să împrumute aspiratorul meu.

— Aspiratorul dumneavoastră? a întrebat-o Ann, atât de surprinsă, încât a reacţionat.

— Da, aşa cum îţi spun.

Doamna Nolan avea un desfundător de chiuvetă, pe care îl tot trecea dintr-o mână în alta.

— Şi-s mai mulți! Au venit aseară, au urcat la el în cameră. Încă doi, tot cu semne de-alea pe față şi chestii. E un fel de religie sau ceva. Şi-mi aduce înapoi aspiratorul abia în ziua următoare.

— Îşi plăteşte chiria? a întrebat-o Ann, încercând să întoarcă discuția spre aspecte mai pragmatice, căci imaginația doamnei Nolan scăpase de sub control.

— La timp, mereu la timp, i-a răspuns doamna Nolan. Doar că nu-mi place cum coboară aşa încet, pe tăcute, drept la mine în casă. Când Fred e plecat aşa de mult de-acasă.

— Eu nu mi-aş face griji dacă aş fi în locul dumneavoastră, i-a răspuns Ann, pe un ton liniştitor, spera ea. Pare cât se poate de drăguț.

— Ăştia sunt mereu cei mai răi.

Ann şi-a pregătit cina, un piept de pui, nişte mazăre, un biscuit digestiv. Apoi s-a spălat pe cap în baie şi şi-a pus părul pe bigudiuri. Trebuia s-o facă, aşa îi dădea un pic de volum. Cu capul în casca de plastic a uscătorului portabil, s-a aşezat la masă, bând ness, fumându-şi obişnuita jumătate de țigară şi încercând să citească o carte despre apeductele romane, din care spera să-i vină câteva idei pentru proiectul la care lucra. (Un apeduct care să treacă fix prin mijlocul centrului comercial obligatoriu? I-ar fi păsat cuiva?) Gândurile îi tot reveneau însă la problema bărbatului de alături. Ann nu încerca prea des să se gândească la cum ar fi fost să fie bărbat. Dar bărbatul acesta, anume... Cine era şi ce se întâmpla cu el? Probabil că era student, toți de-acolo erau studenți. Şi-ar fi trebuit să fie inteligent, asta era de la sine înțeles. Probabil venit cu o bursă. Toți care-şi făceau studiile postuniversitare veniseră cu burse, în afară de americanii adevărați, care uneori n-aveau. Sau, mai bine zis, femeile aveau burse, dar unii dintre bărbați încă evitau să fie luați în armată, cu toate că preşedintele Johnson anunțase că avea să înlăture toată

tărăşenia. Nici ea n-ar fi ajuns aşa departe fără bursă; părinţii ei nu şi-ar fi permis taxele.

Deci el venise cu o bursă, studia ceva practic, fără îndoială, fizică nucleară sau construcţia de baraje şi, asemenea ei şi celorlalţi străini, trebuia să plece înapoi imediat ce învăţa ce venise să înveţe. Dar el nu ieşea din casă; stătea la uşa de la intrare şi privea trecerea abrutizantă a maşinilor, ploaia îngheţată de iarnă, în timp ce oamenii din ţara lui, cei care îl trimiseseră, aşteptau încrezători ca el să se întoarcă într-o bună zi, doldora de cunoştinţe, pregătit să le rezolve minciunile. Şi-a pierdut curajul, şi-a spus Ann. Nu va absolvi. Era prea târziu ca să mai recupereze. Asemenea eşecuri, o asemenea paralizie erau des întâlnite aici, mai ales în rândul străinilor. Era departe de casă, de limba pe care o împărtăşea cu alţii, de cei care purtau acelaşi costum de băştinaş; era în exil, se îneca. Oare ce făcea noaptea, singur în cameră?

Ann şi-a trecut uscătorul pe aer rece şi s-a forţat să se gândească iar la apeducte. Îşi dădea seama că bărbatul se îneca, dar ea nu avea ce să facă. Dacă nu te pricepeai, nu trebuia nici să încerci, era suficient de înţeleaptă încât să ştie asta. Tot ce puteai face pentru cei care se înecau era să te asiguri că nu te numărai şi tu printre ei.

Revenind la apeduct. Ar trebui făcut din cărămidă naturală, de un roşu ca argila; ar avea arcade joase, la umbra cărora ar creşte ferigi şi ar fi, poate, şi nişte nemţişor, în diferite nuanţe de albastru. Trebuie să înveţe mai multe despre plante. Înainte de a intra în complexul comercial (ce să le dea şi el de făcut, dacă nu un centru comercial; înainte de asta le ceruse să facă un proiect pentru locuinţe sociale), apeductul ar fi curs prin spaţiul ei verde, unde, îi vedea ea acum, se plimbau nişte oameni. Copii? ,,Dar nu cum sunt copiii doamnei Nolan.” Ei i-ar fi transformat iarba în noroi, ar fi bătut în cuie cine ştie ce

prin copacii ei, câinii lor râioşi s-ar fi răhățit pe ferigile ei, ar fi aruncat sticle şi cutii de suc în apeduct. Iar pe doamna Nolan însăşi şi această Arcă a lui Noe a ei de străini jerpeliți, geniali, unde să-i pună? Căci casele doamnelor Nolan de pe lumea asta trebuiau să dispară; asta era una dintre axiomele Planificării Urbane. Le putea transforma pe toate în birouri micuțe ori în apartamente pe câte un etaj, nişte arbuşti şi câteva plante agățătoare, o bidinea de vopsea ar fi făcut minuni. Dar era conştientă că asta era doar o încercare de a câştiga timp. Vedea că în jurul spațiului ei verde era acum un gard înalt de sârmă. Înăuntru erau copaci, flori şi iarbă, afară erau zăpada murdară, ploaia fără de sfârşit, scrâşnetul maşinilor şi noroiul pe jumătate înghețat din curtea mohorâtă a doamnei Nolan. Asta însemna exclusiv, însemna că unii oameni aveau să fie excluşi. Părinții ei stăteau în ploaie, dincolo de gard, privind cu o mândrie posomorâtă cum Ann se plimba prin lumina eternă a soarelui. Singurul lor succes.

,,Termină!” şi-a poruncit. ,,Vor să fac asta.” Şi-a desfăcut părul de pe bigudiuri şi l-a pieptănat. Ştia că peste trei ore avea să fie la fel de pleoştit ca întotdeauna, din cauza umezelii.

A doua zi a încercat să ridice noua problemă teoretică în conversația cu prietena ei Jetske. Jetske era tot la Planificare Urbană. Era din Olanda şi mai ținea minte când era copilă şi alerga pe străzile devastate, cerşind nişte mărunt, întâi de la nemți, apoi de la soldații americani, care aveau mereu la ei o ciocolată-două.

— Aşa înveți să ai grijă de tine, îi povestise ea. La momentul ăla nu mi se păruse o chestie cine ştie ce grea, dar când eşti copil, nimic nu e greu. Eram toți la fel, nimeni nu avea nimic.

Datorită acestui trecut, care era mult mai exotic şi mai crud decât orice trăise ea (ce era o copilărie petrecută lângă

o pompă de benzină, în comparație cu naziştii?), Ann îi respecta părerea. O plăcea şi pentru că era singura persoană pe care o cunoscuse aici care părea să ştie unde se afla Canada. Erau mulți soldați canadieni îngropați în Olanda. Asta îi conferea lui Ann măcar o identitate iluzorie, lucru de care simțea că avea nevoie. Nu avea costum de băştinaş, dar cel puțin existau nişte cadavre eroice cu care avea o legătură, chiar şi vagă.

— Problema cu ce facem noi..., i-a spus ea lui Jetske, în timp ce mergeau împreună spre bibliotecă, sub umbrela lui Ann. Adică, poți să reconstruieşti o parte, dar ce faci cu restul?

— Cu restul oraşului?

— Nu, i-a răspuns Ann încet, cred că vreau să zic cu restul lumii.

Jetske a izbucnit în râs. Avea ceea ce Ann numea acum dinți olandezi, egali şi albi, cu o bucată zdravănă de gingie la vedere deasupra lor şi sub buză.

— Nu ştiam că eşti socialistă, i-a zis.

Avea obrajii roz şi sănătoşi, ca într-o reclamă la brânză.

— Nici nu sunt socialistă, i-a răspuns Ann. Dar credeam că trebuie să gândim în tipare universale.

Jetske a râs din nou.

— Ştiai că în unele țări ai nevoie de permisiune oficială ca să te muți dintr-un oraş în altul?

Lui Ann nu-i plăcea deloc ideea.

— Aşa se controlează fluxul populației, i-a explicat Jetske. Fără asta nu prea poți avea planificare urbană, să ştii.

— Mi se pare cumplit.

— Normal că ți se pare cumplit, i-a răspuns Jetske cu o urmă de amărăciune, n-ai fost nevoită niciodată s-o faci. Aicea sunteți toți cam moi, aveți impresia că vi se cuvine totul, întotdeauna. Credeți că aveți dreptul de decizie. În toată lumea se va ajunge aşa. Ai să vezi.

A început s-o tachineze din nou pe Ann în legătură cu capişonul ei din plastic. Jetske nu purta niciodată nimic pe cap.

Ann şi-a proiectat centrul comercial punând un luminator şi straturi de plante de interior, fără să includă şi apeductul. A luat notă maximă.

În a treia săptămână din martie, Ann a mers împreună cu Jetske şi cu alţi colegi la o prelegere ţinută de Buckminster Fuller[61]. După aceea s-au dus toţi la o bere, într-un pub de pe un colţ al pieţei. Ann a plecat împreună cu Jetske, pe la ora unsprezece, şi a însoţit-o preţ de câteva străzi, până când Jetske a cotit spre frumoasa ei casă cu vitralii. Ann şi-a continuat drumul singură, un pic temătoare, având grijă să meargă doar pe străzile luminate. Îşi ţinea poşeta înfiptă zdravăn sub cot şi avea pregătită umbrela strânsă. De data asta nu ploua.

Când a ajuns acasă şi a început să urce scările, şi-a dat seama că se schimbase ceva. Când a ajuns sus, era deja sigură. Absolut, ceva era în neregulă. Din camera alăturată răsuna o muzică stranie, un flaut ascuţit care se ridica peste sunetul unor tobe, nişte bufnete, zgomot de voci. Părea că bărbatul de alături dădea o petrecere. Bravo lui, şi-a spus Ann. Măcar făcea ceva. Fata s-a aşezat, propunându-şi să citească vreo oră.

Dar zgomotele erau tot mai puternice. Apoi s-a auzit cum voma cineva. Aveau să fie probleme. Ann şi-a verificat uşa, ca să se asigure că era bine încuiată, a scos sticla de sherry din dulapul de lângă aragaz şi şi-a turnat un pahar. Apoi a stins lumina şi s-a aşezat pe jos, cu spatele sprijinit de uşă, bându-şi sherry-ul în slaba lumină albăstruie a firmei

[61] Richard Buckminster Fuller (1895–1983) – arhitect, designer, inventator şi autor american, care a popularizat domul geodezic, printre altele (n. red.).

funerare din vecini. N-avea niciun sens să se culce: n-ar fi reuşit să adoarmă nici dacă îşi punea dopurile în urechi.

Muzica şi bufniturile erau tot mai puternice. După o vreme s-au auzit câteva bătăi în podea, apoi nişte țipete, care au răsunat cât se poate de clar din aerisirea lui Ann.

— Chem poliția! M-auziți? Chem poliția! Dă-i afară imediat şi să pleci şi tu!

Muzica s-a oprit, s-a deschis uşa şi pe urmă s-a auzit un țăcănit pe scări. Apoi paşi – Ann nu reuşea să-şi dea seama dacă urcau sau coborau – şi alte țipete. S-a trântit uşa de la intrare şi țipetele au continuat şi pe stradă. Ann s-a dezbrăcat şi şi-a pus cămaşa de noapte, tot fără să aprindă lumina, şi s-a furişat în baie. Cada era plină de vomă.

De data asta, nici n-a mai aşteptat ca Ann să se întoarcă de la cursuri. A încolțit-o dimineața, când ieşea din cameră. Doamna Nolan ținea în mână o sticlă de Drano[62] şi avea cearcăne vinetii sub ochi. Cumva, o făceau să pară mai tânără. Probabil că nu e cu mult mai în vârstă decât mine, şi-a spus Ann. Până acum o considerase de vârsta a doua.

— Presupun că ai văzut mizeria de-acolo, i-a şoptit.

— Da, am văzut, i-a răspuns Ann.

— Presupun c-ai auzit haosul de azi-noapte.

Apoi a tăcut.

— Ce s-a întâmplat? a întrebat-o Ann, şi adevărul era că-şi dorea într-adevăr să ştie ce se întâmplase.

— A adus nişte dansatoare aicea! Trei dansatoare şi încă doi bărbați, în cămăruța aia! Am crezut c-o să ne cadă tavanul în cap!

— Mi s-a părut mie că suna ca şi cum dansau, i-a spus Ann.

---

[62] Soluție pentru desfundat țevile (n. tr.).

— Dansau! Săreau ca nebunii, duduiau de parcă se aruncau de pe pat direct pe jos. Cădea tencuiala! Fred nu era acasă, nu se întorsese încă. Mi-a fost şi frică pentru copii. Adică, cu tatuajele alea, cine ştie ce ajungeau să facă?

Vocea ei şuierătoare te ducea cu gândul la crime ritualice, micul Jimmy şi smiorcăitul Donny urmând să fie sacrificați cine ştie cărui zeu obscur.

— Şi ce-ați făcut?

— Am chemat poliția. Şi ştii ce, dansatoarele alea, cum au auzit că sun la poliție, au şters-o de-aici, ascultă la mine. S-au îmbrăcat, au coborât şi-au tulit-o pe uşă cât ai clipi. Îți dai seama că nu voiau să aibă probleme cu poliția. Da' ăilalți nu, parcă nu ştiau ce înseamnă poliția.

A făcut din nou o pauză, aşa că Ann a întrebat-o:

— Şi au venit?

— Cine?

— Polițiştii.

— Ei, ştii că aicea durează întotdeauna mult să ajungă poliția, dacă nu-i vreun echipaj chiar pe-aproape. Eu ştiu foarte bine, că n-a fost prima oară când a trebuit să-i chem. Şi ăştia cine ştie ce-ar fi făcut până atunci? I-am auzit cum coborau, aşa c-am înhățat mătura şi i-am dat pe uşă afară. I-am fugărit şi pe stradă.

Ann şi-a dat seama că femeii i se părea că făcuse ceva foarte curajos, ceea ce însemna că asta şi făcuse. Ea chiar credea că bărbatul din vecini şi prietenii lui erau periculoşi, că erau o amenințare pentru copiii ei. Îi gonise de una singură, țipând de teamă, sfidătoare. Însă omul nu făcuse decât să dea o petrecere.

— Doamne Dumnezeule, a rostit încet.

— Ba bine că nu! Am intrat acolo în dimineața asta, să-i scot lucrurile şi să i le pun în față, să şi le ia când vine, fără să trebuiască să dau ochii cu el. Nu stau prea bine cu nervii, n-am dormit deloc, nici după ce au plecat. Fred va

trebui să nu mai ia ture de noapte, asta e, nu mai suport. Dar ştii ceva? N-avea nimic înăuntru. Niciun lucru. Doar o valiză veche, goală.

— Păi şi costumul lui de băştinaş?

— Îl avea pe el, i-a răspuns doamna Nolan. A luat-o la fugă pe stradă îmbrăcat aşa, ca un ţăcănit. Şi ştii ce-am mai găsit acolo? Într-un colţ era o grămadă de sticle goale. De alcool. Probabil c-a băut ca un porc luni întregi, şi n-a aruncat nicio sticlă. Şi în alt colţ era un morman de chibrituri arse. Putea să dea foc la casă, aruncându-le pe jos aşa. Dar cel mai grav e altceva, mai ştii de câte ori a împrumutat aspiratorul de la mine?

— Da.

— Ei, n-a aruncat deloc mizeria! Am găsit-o pe toată acolo, în alt colţ. Probabil că o golea şi o lăsa acolo. Nu pricep.

Doamna Nolan părea deja mai curând nedumerită decât furioasă.

— Da, i-a răspuns Ann, asta clar este ciudat.

— Ciudat? Cred şi eu că e ciudat. Dar şi-a plătit mereu chiria şi întotdeauna la timp. Nu întârzia nici măcar o zi. De ce să fi pus mizeria într-un colţ, aşa, când o putea pune într-o pungă, ca toată lumea? Nu e ca şi cum nu ştia. Când s-a mutat, i-am zis foarte clar care-s zilele în care se ia gunoiul.

Ann i-a spus că are să întârzie la curs dacă nu se grăbea. Când a ajuns la uşă, şi-a băgat părul sub capişonul de plastic. Astăzi doar burniţa, nu ploua suficient de tare ca să folosească umbrela. A pornit, mergând rapid pe lângă maşinile blocate în trafic.

Se întreba unde mersese bărbatul după ce-l fugărise doamna Nolan, în papucii pufoşi şi capotul înflorat, zbierând la el şi ameninţându-l cu o mătură. Trebuie să fi fost pentru el un spectacol la fel de înfricoşător cum fusese şi el pentru ea, şi în egală măsură inexplicabil. De ce ar fi vrut femeia

asta, femeia asta grasă şi nebună, să dea buzna când avea el nişte musafiri inofensivi, bocănind şi urlând? El şi prietenii lui ar fi putut-o dovedi cu mare uşurinţă, dar probabil că nici nu le-a dat prin cap s-o facă. Erau prea înfricoşaţi. Ce tabu negrăit încălcaseră? Ce aveau să le mai facă oamenii ăştia reci, demenţi?

Oricum, important era că avea prieteni. Puteau să aibă grijă de el, cel puţin deocamdată. Ceea ce era o uşurare. Însă ce simţea cu adevărat Ann era regretul copilăros că nu văzuse şi ea dansatoarele. Dacă ar fi ştiut că sunt şi ele acolo, poate că ar fi riscat să deschidă uşa. Ştia că nu erau dansatoare adevărate, probabil erau doar nişte curve din Scollay Square. Doamna Nolan le numise dansatoare folosind un eufemism, sau poate din cauza unei asocieri inconştiente cu cuvântul ,,arab”, cu ţara vag arabă. Nu aflase care anume era. Cu toate acestea, i-ar fi plăcut să le vadă. Jestke ar fi găsit toată treaba asta extrem de amuzantă. Mai ales scena cu ea lipită de uşă, bând sherry pe întuneric. Ar fi fost mai bine dacă ar fi avut curajul să se uite.

A început să se gândească la spaţiul ei verde, aşa cum făcea adesea pe drum spre facultate. Spaţiul verde perfect al viitorului. Ştia deja că era anulat din oficiu, că nu avea să prindă niciodată viaţă, că era deja prea târziu. Odată ce îşi termina pregătirea, avea să se întoarcă acasă, unde va proiecta combinaţii de bun gust între zone rezidenţiale şi complexe comerciale, cu multe malluri subterane şi culoare boltite care să protejeze oamenii de zăpadă. Dar avea voie să-şi mai privească o dată spaţiul verde.

Gardul dispăruse acum, iar verdele se întindea la nesfârşit. Erau câmpii, copaci şi ape curgătoare cât vedeai cu ochii. La distanţă, sub arcadele apeductului, păştea o turmă de animale, căprioare sau ceva. (Trebuie să înveţe mai multe despre animale.) Oamenii, în grupuleţe, se

plimbau fericiți pe sub copaci, ținându-se de mână, şi nu doar câte doi, ci şi câte trei, patru, cinci. Era acolo şi bărbatul din vecini, în costumul de băştinaş, erau acolo şi matematicienii, toți erau în costumele de băştinaşi. Lângă pârâu cânta la flaut un bărbat, iar în jurul lui, în robe lungi înflorate, cu papuci mov, cu părul roşcat-cafeniu curgând fermecător pe lângă chipurile lor trandafirii, sănătoase, cu zâmbete olandeze, dansatoarele se unduiau netulburate.

MÂNCĂTORUL DE PĂCATE

Acesta e Joseph, cu papuci din piele maro-roşcată, tociți în spate şi scâlciați în față, cu un cardigan ponosit, de un galben murdar, care duhneşte a chilipir dintr-un subsol, trăgând de zor din pipă, cu părul grizonant şi soios, cu pronunția la fel de frumoasă, de precisă şi de englezească, ca întotdeauna:

— În Wales, spune el, mai ales în zonele rurale, era un personaj căruia i se spunea Mâncătorul de Păcate. Era chemat când cineva se afla pe patul de moarte. Ai casei pregăteau o masă bună şi o lăsau pe coşciug. Aveau coşciugul gata pregătit, bineînțeles: odată ce hotărau că trebuia să-ți dai duhul, nu mai prea aveai de ales. În alte versiuni, mâncarea era aşezată pe trupul răposatului, şi-mi imaginez că le dădeau mult de furcă firimiturile. În orice

caz, personajul ăsta devora mâncarea şi primea şi o sumă de bani. Se credea că în felul ăsta, muribundul era eliberat de toate păcatele adunate în timpul vieții, ele trecând asupra Mâncătorului de Păcate. Astfel, se umfla teribil cu păcatele altora. Acumula o asemenea povară de greşeli, încât nimeni nu mai voia să aibă de-a face cu ea; un fel de bolnavă de sifilis al sufletului, am putea spune. Evitau şi să-i vorbească, cu excepția, bineînțeles, momentelor în care era invitată din nou la masă.

— Invitată? îl întreb.

Joseph zâmbeşte, rânjetul acela pieziş, care îi dezvăluie dinții dintr-o parte a gurii, din partea care nu se ocupă de muştiucul pipei. Un rânjet ironic, ca de lup, sesizând că...? Ce, ce indiciu îi mai dădusem de data asta?

— În mintea mea, sunt nişte femei bătrâne, îmi răspunde, deşi presupun c-ar fi putut fi la fel de bine şi bărbați. Puteau fi orice, câtă vreme acceptau să mănânce păcatele. Nişte ființe bătrâne şi amărâte care altfel nu prea aveau cum s-o scoată la capăt, nu crezi? Un fel de prostituție spirituală geriatrică.

Mă priveşte şi rânjeşte în continuare, iar eu îmi aduc aminte de nişte poveşti pe care le-am auzit despre el, despre el şi femei. Întâi şi-ntâi, a fost căsătorit de trei ori. Cu mine n-a încercat nimic, deşi parcă zăboveşte cam mult când mă ajută să-mi pun paltonul la plecare. De ce să-mi fac griji? Nu e ca şi cum ar avea vreo şansă. În plus, are cel puțin vreo şaizeci de ani, şi cardiganul e super scârbos, cum ar zice băieții mei.

— Însă aducea ghinion să-i omori pe cei care mâncau păcate, adaugă el, şi sigur mai aveau şi alte avantaje. De fapt, cred că era o îndeletnicire destul de rentabilă.

Joseph nu e genul care să aştepte într-o tăcere înțelegătoare şi indulgentă când te blochezi sau nu mai ştii ce să spui. Dacă tu nu vorbeşti cu el, poți să fii al naibii de

sigur c-o să vorbească el cu tine, de obicei despre cele mai plictisitoare chestii care îi trec prin minte. Am ajuns să ştiu totul despre straturile lui de flori, despre cele trei soții, cum să cultivi cale în pivniță; am aflat totul şi despre pivniță. Aş putea să fiu ghid turistic specializat în chestiile astea. Zice că e un lucru sănătos pentru pacienții lui – nu le spune „clienți”, la Joseph nu merg eufemismele –, să ştie că şi el este om, şi Dumnezeu ne e martor – ştim. Trăncăneşte şi trăncăneşte, până îți dai seama că nu-l plăteşti ca să-l auzi vorbind despre plantele lui, îl plăteşti ca să te asculte el vorbind despre ale tale.

Însă uneori chiar îți spune ceva cu miez. Ridic ceaşca de cafea, întrebându-mă dacă asta e una dintre situațiile acelea.

— Bine. O să muşc momeala. De ce?

— Este evident, îmi răspunde, aprinzându-şi iar pipa şi pufăind îndelung. În primul rând, pacienții trebuie să aştepte până sunt pe moarte. O adevărată chestiune de viață şi de moarte, fără falsitate, fără închipuiri. Nu au voie să te deranjeze până nu ajung la momentul respectiv, până nu-ți pot demonstra că sunt serioşi, cum s-ar zice. În al doilea rând, cineva se alege cu o masă bună din treaba asta.

Râde mâhnit. Ştim amândoi că jumătate dintre pacienții lui nu catadicsesc să-l plătească, nu-i dau nici măcar banii primiți de la stat. Joseph are obiceiul de a accepta oameni de care nimeni altcineva nu s-ar atinge nici cu prăjina, şi nu pentru că ar fi prea bolnavi, ci fiindcă sunt prea săraci. Mame care trăiesc din ajutor social şi aşa mai departe; prezintă un risc financiar, ca Joseph însuşi. Odată a fost

concediat de la un spital de nebuni fiindcă a încercat să instituie participarea salariaților[63].

— Şi gândeşte-te cât timp economiseau, continuă el. Una peste alta, aveau vreo două ore per pacient, spre deosebire de două şedințe pe săptămână, vreme de ani şi ani, iar rezultatul e acelaşi.

— Asta-i o viziune cam cinică, îi răspund dezaprobator.

Se presupune că eu sunt aia cinică, dar poate că mă ia prin învăluire, ca să mă forțeze să renunț la poziția asta. Cinismul e o metodă de apărare, aşa zice Joseph.

— Nici măcar n-ar fi nevoie să-i asculți, adaugă. Nici măcar o vorbuliță. Păcatele sunt transmise prin mâncare.

Dintr-odată, pare trist şi obosit.

— Vrei să zici că-ți irosesc timpul? îl întreb.

— Nu pe-al meu, draga mea. Eu am tot timpul din lume.

Îi interpretez atitudinea drept condescendență, singurul lucru de pe lumea asta pe care chiar nu-l suport. Dar nu-i arunc cafeaua în față. Nu mă înfurii la fel de tare cum m-aş fi înfuriat pe vremuri.

Am petrecut mult timp lucrând la asta – la furia mea. Eram mânioasă doar din cauză că realitatea mi se părea profund nesatisfăcătoare; asta era povestea mea. Atât de neterminată şi atât de confuză, de inutilă, de nesfârşită. Voiam ca lucrurile să aibă sens.

Am crezut că Joseph avea să încerce să mă convingă că, de fapt, realitatea era bine, mersi şi c-avea să încerce să mă calibreze pe mine după ea, dar n-a fost aşa. Nu, el s-a declarat de acord cu mine, cu multă voioşie şi chiar din prima clipă. Din multe puncte de vedere, viața e un mare rahat, mi-a zis. Iată o axiomă.

---

[63] Principiu de organizare a companiilor în baza căruia angajații sunt implicați în administrare, în luarea deciziilor şi primesc o parte din profit (n. tr.).

— Gândeşte-te la viaţă ca la o insulă, mi-a spus. Eşti blocată pe ea, acum trebuie să stabileşti care e cea mai bună cale de a supravieţui.

— Până sunt salvată?

— Nu te mai gândi la salvare.

— Nu pot.

Conversaţia asta are loc în biroul lui Joseph, care este la fel ponosit ca el şi miroase a scrumiere pline, a picioare, a nefericire şi a aer respirat de două ori. Dar are loc şi în dormitorul meu, în ziua cu înmormântarea. A lui Joseph, care n-a avut tot timpul din lume.

— A căzut din copac, mi-a zis Karen când mi-a dat vestea.

A venit să-mi spună în persoană, preferând să nu-mi dea telefon. Joseph nu avea încredere în telefoane. În mare măsură, mesajul oricărui act de comunicare, zicea el, este nonverbal.

Karen stătea în pragul uşii mele, lăcrimând de zor. Şi ea îi era pacientă, era una dintre noi; prin ea ajunsesem la el. Avem deja un fel de reţea; e ca atunci când recomanzi un coafor bun, l-am trecut de la una la alta. Femei inteligente, cu soţi detaşabili sau copii atinşi de geniu, cu ticuri nervoase, femei inteligente cu vieţile date peste cap, încântate c-am găsit pe cineva care nu ne spune că suntem prea inteligente ca să putem fi şi fericite, că ne-ar trebui o lobotomie frontală. Inteligenţa este un atu, susţinea Joseph. Nici n-am vrea să ştim ce se întâmplă cu cele care nu-s deştepte.

— Din copac?! am întrebat-o, aproape ţipând.

— De la optişpe metri, a căzut drept în cap.

A început să plângă iar. Îmi venea s-o zgâlţâi.

— Dar ce dracului căuta într-un copac de optişpe metri?

— Îl tundea. Era la el în grădină. Lua lumina straturilor de flori.

— Moşneag neghiob!

Eram furioasă pe el. Ne trădase. De ce avusese impresia că avea dreptul să se cocoațe într-un copac de optsprezece metri şi să ne pună nouă, tuturor, viețile în pericol? Florile alea însemnau mai mult pentru el decât însemnam noi?

— Ce ne facem? mă întreabă Karen.

,,Ce mă fac eu?” este o întrebare. Poate fi oricând înlocuită de „Cu ce să mă îmbrac?”. Pentru unii oameni, e acelaşi lucru. Îmi trec în revistă şifonierul, căutând cele mai negre haine pe care le am. Cu ce mă voi îmbraca va constitui partea nonverbală a comunicării mele. Joseph o să observe. Tare mă tem c-am să ajung la casa funerară şi am să descopăr că l-au aşezat în sicriu cu cardiganul ăla galben îngrozitor şi cu papucii maronii din piele, de prost gust.

N-ar fi trebuit să mă agit atât cu hainele negre. Nu mai sunt obligatorii. Cele trei soții sunt îmbrăcate în culori pastelate, prima în albastru, a doua în mov, iar a treia, cea actuală, în bej. Ştiu o mulțime de lucruri despre cele trei neveste, din zilele în care nu eram în apele mele şi n-aveam chef să vorbesc eu.

E şi Karen aici, într-o rochie cu imprimeu indian, se smiorcăie discret. O invidiez. Vreau să simt durere, dar nu-mi prea vine să cred că Joseph a murit. Am senzația că e o farsă pe care ne-o joacă, o anecdotă din care ar trebui să tragem nişte învățăminte. Falsitate şi închipuiri. ,,Bine, Joseph”, îmi vine să strig, am găsit răspunsul, ,,acum poți să ieşi de unde te ascunzi!” Dar nu se întâmplă nimic, sicriul închis rămâne închis, nu iese din el niciun firicel de fum care să ne dea de veste că înăuntru trăieşte cineva.

Sicriul închis a fost ideea celei de a treia soții. A zis că aşa e mai demn, se spune, şi probabil are dreptate. E un sicriu din lemn închis la culoare, de bun gust, fără finisaje țipătoare. Nu a pregătit nimeni o masă bună pe care s-o lase

pe coşciugul ăsta, nimeni n-a mâncat din ea. Nu e nicio ființă bătrână şi amărâtă care să se înfrupte din napi şi din piure, înghițind odată cu ele şi secretele grele din viața lui Joseph. Habar n-am ce ar fi putut avea Joseph pe conştiință. Cu toate astea, am sentimentul c-a fost omis ceva important: ce s-a ales de păcatele lui Joseph? Plutesc deasupra noastră, în aer, deasupra capetelor plecate, în timp ce o rudă de-ale lui, un tip pe care nu-l cunosc, ne spune tuturor ce om grozav a fost.

*

După înmormântare mergem acasă la Joseph, acasă la cea de-a treia soție, pentru ceea ce pe vremuri se numea praznic. Nu mai e cazul: acum se cheamă cafea şi o gustare.

Straturile de flori sunt îngrijite, e sezonul gladiolelor, au început deja să se ofilească, sunt un pic pleoştite. Ramura de copac, cea care s-a rupt, încă zace pe gazon.

— Am întruna senzația că de fapt nu era acolo, îmi spune Karen păşind alături de mine pe alee.

— Acolo, unde?

— Acolo. În sicriu.

— Pentru numele lui Dumnezeu, nu începe!

Tolerez genul ăsta de ficțiune sentimentală când este a mea, şi atunci cu mare greutate şi doar dacă n-o rostesc cu voce tare.

— Moartea e moarte, el aşa ne-ar zice. Concentrează-te pe ce trăieşti aici şi acum, mai ții minte?

Karen, care a încercat la un moment dat să se sinucidă, încuviințează din cap şi începe iar să plângă. Joseph e expert în oameni care încearcă să se sinucidă. N-a pierdut niciunul până acum.

— Cum face? am întrebat-o odată pe Karen.

Suicidul nu se număra printre dependențele mele, aşa că nu ştiam.

— Îl face să pară atât de plictisitor!
— Nu se poate ca asta să fie tot.
— Te pune să-ți imaginezi, a adăugat Karen, cum e să fii mort.

Oamenii se deplasează în linişte prin sufragerie şi prin salon, unde se află masa pe care cea de-a treia soție a aşezat un samovar argintat şi o vază plină cu crizanteme roz şi galbene. Parcă o şi aud gândind: Nimic prea funerar. Pe fața de masă albă sunt cești, farfurii, fursecuri, cafea, prăjituri. Nu-mi dau seama de ce se presupune că oamenilor li se face foame la înmormântări, dar chiar aşa e. Dacă poți să mesteci, înseamnă că încă eşti în viață.

Karen e lângă mine, înfulecă o prăjitură cu ciocolată. De cealaltă parte a mea este prima lui soție.

— Sper că nu eşti una dintre țăcănite, îmi spune brusc.

Nu ne cunoaştem, eu o ştiu fiindcă mi-a arătat-o Karen la înmormântare. Îşi şterge degetele pe un şervet din hârtie. La reverul bleu-pal are o broşă din aur sub forma unui cuib de pasăre, cu tot cu ouă înăuntru. Mă duce cu gândul la liceu: fuste din postav cu aplicații pe ele, pisici şi telefoane, o lume a cópiilor.

Îmi cumpănesc bine răspunsul. Vrea să spună ,,cliente”, sau mă întreabă dacă sunt cumva chiar sărită de pe fix?

— Nu, îi răspund.

— Aşa m-am gândit şi eu, nici nu pari. Unele erau țăcănite tare, şi erau multe, mişunau neîncetat pe lângă el. Mi-era teamă c-avea să se întâmple vreun incident. Când locuiam cu Joseph apăreau întruna incidente, telefoane la două dimineața, se omorau mereu, se aruncau pe el, incredibil ce se petrecea. Unele îi erau devotate. Dacă le-ar fi zis să-l împuşte pe Papă sau ceva, ar fi făcut-o în secunda doi.

— Era foarte apreciat, răspund cu mare grijă.

— Mie-mi zici? mi-o întoarce prima soție. Unele îl credeau Dumnezeu însuşi. Nu că pe el îl deranja prea tare chestia asta.

Şervetul nu-şi mai face treaba, aşa că începe să se lingă pe degete.

— Prea uleioasă, spune. E de la ea.

Face un semn uşor din cap spre cea de-a doua soție, care e mai suplă decât prima şi trece pe lângă noi, aproape pierdută, îndreptându-se către sufragerie.

— N-ai decât să trăieşti aşa, i-am zis până la urmă lui Joseph. Eu vreau doar un pic de linişte şi pace înainte să dau colțul.

Cu toate că prima fusese prea uleioasă, se mai serveşte cu o prăjitură.

— Ea a avut ideea țăcănită c-ar trebui să le invităm pe câteva dintre ele să spună un cuvânt-două despre el în timpul ceremoniei. Ai luat-o razna cu totul? i-am zis. Te priveşte înmormântarea, dar dacă aş fi în locul tău, m-aş gândi că unii dintre oamenii de aici sunt mult mai întregi la minte decât alții. Din fericire, m-a ascultat.

— Da, îi răspund.

Are nişte glazură de ciocolată pe obraz; mă întreb dacă ar trebui să-i spun.

— Am făcut şi eu ce am putut, nu mare lucru, dar chiar şi aşa. Țineam la el, într-un fel. N-ai cum să ştergi cu buretele zece ani din viața ta. Eu am adus fursecurile, adaugă, un pic îngâmfată. Măcar atâta să fac şi eu.

Mă uit la fursecuri. Sunt albe, decupate în formă de lună şi de stele, decorate cu zahăr colorat şi cu biluțe argintii. Mă duc cu gândul la Crăciun, la târguri şi la sărbători. Sunt genul de fursecuri pe care le faci ca să-i faci pe plac cuiva: ca să-i faci pe plac unui copil.

Am stat destul. Mă uit în jur după cea de-a treia soție, cea care s-a ocupat de tot, ca să-mi iau rămas-bun. Până la urmă dau de ea, stă în pragul unei uşi. Plânge, lucru pe care nu l-a făcut la înmormântare. Prima soție e lângă ea, o ține de mână.

— O să-l păstrez exact aşa, rosteşte, însă fără să i se adreseze cuiva anume.

Peste umărul ei văd încăperea, biroul lui Joseph, bineînțeles. Va fi nevoie de multă stăpânire de sine ca să nu se atingă nimeni de depozitul ăla de vechituri, să nu facă nimeni curățenie. Ca să nu mai zic de begoniile veştejite de pe pervaz. Dar în cazul ei nu va fi deloc nevoie de stăpânire de sine, fiindcă Joseph e în camera asta, neterminat, o cutie uriaşă plină cu poveşti neîncheiate. Refuză să se lase împachetat şi pus deoparte.

— Pe cine urăşti cel mai mult? mă întreabă Joseph.

Asta în mijlocul unei prelegeri despre cea mai bună cădiță pentru păsări, în funcție de grădină. Ştie, evident, că eu n-am grădină.

— N-am nici cea mai vagă idee.

— Atunci, ar trebui să afli. Personal, țin cel mai mult la ura stăruitoare pe care i-o port băiatului care mi-era vecin când aveam opt ani.

— De ce? îl întreb, încântată c-am scăpat de interogatoriu.

— Mi-a cules floarea-soarelui. Ştii, eu am crescut într-o mahala. Aveam un fel de petic de pământ în fața casei, dar era mai mult cenuşă întărită. Însă am reuşit să plantez o floarea-soarelui pipernicită, numai Dumnezeu ştie cum. Mă trezeam mai devreme în fiecare dimineață doar ca să mă duc s-o privesc. Şi afurisitul ăla mic a cules-o. Din răutate pură. Am iertat eu multe greşeli de mai târziu, dar şi mâine dacă m-aş întâlni cu mucosul ăla, aş înfige un cuțit în el.

Sunt şocată, aşa cum şi-a şi dorit Joseph.

— Era doar un copil, îi spun.

— Şi eu eram doar un copil. Cele mai timpurii sunt şi cele mai greu de iertat. Copiii nu cunosc mila; trebuie învăţată.

Aşa îmi demonstrează Joseph încă o dată că este şi el om, sau ar trebui să înţeleg ceva despre mine însămi din povestea asta? Poate că da, poate că nu. Uneori poveştile lui sunt parabole, dar alteori nu sunt decât nesfârşita lui pălăvrăgeală.

În holul de la intrare mă încolţeşte a doua soţie, cea graţioasă, în mov pastel.

— N-a căzut, îmi şopteşte.

— Poftim?

Cele trei soţii seamănă cumva între ele – sunt toate blonde şi incerte pe la margini –, dar aceasta are ceva diferit, o sclipire în ochi. Poate e durerea; sau poate că Joseph nu ţinea chiar aşa bine separate viaţa personală şi pe cea profesională. Cea de-a doua soţie are un iz vag de clientă.

— Nu era fericit, îmi spune. Eu mi-am dat seama. Ştii, eram în continuare foarte apropiaţi.

Vrea ca eu să deduc faptul că Joseph s-a aruncat din copac.

— Mie mi se părea că e în regulă, îi răspund.

— Se pricepea să păstreze aparenţele.

Trage adânc aer în piept, se pregăteşte să-mi destăinuie ceva, dar, indiferent care sunt dezvăluirile astea, nu vreau să le aud. Vreau ca Joseph să rămână aşa cum părea: puternic, capabil, înţelept şi întreg la cap. N-am nevoie de întunericul lui.

Mă întorc în apartamentul meu. Băieţii sunt plecaţi în weekendul ăsta. Mă întreb dacă ar trebui să mă obosesc să pregătesc cina doar pentru mine. Nu prea merită efortul. Mă plimb prin sufrageria mult prea mică, mai strâng câte un

lucru-două. Dar nu ale soțului meu: aşa cum îi şade bine unui cuplu pe jumătate divorțat, el stă în altă parte.

Unul dintre fiii mei tocmai a ajuns la vârsta la care face duş şi se bărbiereşte în cadă, celălalt nu, dar amândoi lasă un haos teribil în urmă când trec printr-o încăpere. Cam ca părul adunat în jurul scurgerii de la cadă, dar e prin toată casa: şosete, cărți deschise şi abandonate pe masă cu cotorul în sus, sandviciuri muşcate şi, mai nou, mucuri de țigară.

Descopăr sub un tricou murdar revista Hare Krishna cu care a venit acasă acum vreo săptămână fiul meu cel mic. Mă îngrijorasem că avea o criză de manie religioasă, tipică adolescenților, dar nu, le dăduse douăzeci şi cinci de cenți pe revistă pentru că îi era milă de ei. Când era copil, înmormânta cu grijă măcălendrii. Duc revista în bucătărie, ca s-o arunc la gunoi. Pe copertă e o imagine cu Krishna cântând la flaut, înconjurat de fecioare care-l venerează. Chipul îi este albastru-deschis, ceea ce mă duce cu gândul la cadavre: unele lucruri nu se transpun cu succes în alte culturi. Dacă aş citi în continuare, aş afla de ce ne fac rău carnea şi sexul. Dacă stai să te gândeşti, nu-i o idee chiar aşa de rea: n-ar mai fi vaci înspăimântate, n-ar mai fi divorțuri. O viață de abstinență şi rugăciune. Mă gândesc cum ar fi să stau la un colț de stradă, dând de zor din clopoțel, înfăşurată în veşminte largi. Altruistă şi detaşată, eliberată de păcat. Toată lumea asta e un păcat, zice Krishna. Lumea asta e tot ce avem, zice Joseph. Doar pe asta o primeşti. Îi poți face față. Nu vei fi salvată.

Aş putea să merg până la colț şi să mănânc un hamburger sau să dau un telefon şi să comand o pizza. Aleg pizza.

— Mă placi? mă întreabă Joseph, aşezat pe fotoliul lui.

— Cum adică, dacă te plac?

E la început; încă nu m-am gândit dacă îl plac sau nu pe Joseph.

— Păi, mă placi?

— Uite, încep eu.

Îi vorbesc calm, dar sunt indignată. Asta e o pretenție, o cerere, iar Joseph n-ar trebui să emită pretenții, cereri în ceea ce mă priveşte. Deja au toți ceilalți prea multe cereri. De asta sunt aici, nu? Fiindcă cererea depăşeşte oferta.

— Eşti ca dentistul meu. Nu-mi pun problema dacă îl plac sau nu pe dentist. Nu sunt obligată să-l plac. Îl plătesc ca să-mi repare dinții. Tu şi dentistul sunteți singurii oameni de pe lumea asta pe care nu sunt obligată să-i plac.

— Dar dacă m-ai cunoaşte în alt context, insistă Joseph, m-ai plăcea?

— Habar n-am. Nu pot să-mi imaginez alt context.

Aceasta este o cameră noaptea, o noapte pustie, doar eu sunt aici. Mă uit la tavan, pe care se mişcă încet lumina farurilor unei maşini care trece pe stradă. Apartamentul e la etajul unu: nu-mi plac înălțimile. Înainte de apartamentul ăsta, am stat la casă.

L-am visat pe Joseph. Pe Joseph nu l-au prea interesat niciodată visele. La început mă străduiam să le rețin ca să i le pot povesti pe cele care mi se păreau semnificative, dar el refuza întotdeauna să-mi spună ce însemnau. Mă punea să-i spun ce credeam eu că înseamnă. Joseph era de părere că e mai important să fii treaz, decât să dormi. Voia ca eu să prefer să fiu trează.

Cu toate astea, iată-l în visul meu. E prima oară când îşi face apariția. Cred c-ar fi mulțumit c-a reuşit să pătrundă, în sfârşit, după atâtea vise despre pregătiri pentru o mare cină, de la care îmi lipseşte o farfurie. Dar pe urmă îmi aduc aminte că el nu mai e aici, ca să-i povestesc. Asta este, deci, forma durerii mele: Joseph nu mai e aici, ca să-i povestesc.

În viața mea nu mai există nimeni care să fie aici doar ca să-i povestesc.

*

Sunt într-un terminal de aeroport. Avionul are întârziere, toate avioanele au întârziere, poate e grevă, iar oamenii se bulucesc, se învârt în cerc. Unii sunt supărați, sunt copii care plâng, plâng şi câteva dintre femei, au pierdut pe cineva, se reped prin mulțime şi strigă nişte nume, dar în alte părți sunt grupuri de bărbați şi de femei care râd şi cântă, au fost prevăzători şi au venit la aeroport cu lăzi de bere, îşi împart sticlele. Încerc să aflu ce se întâmplă, dar nu e nimeni la ghişee. Apoi îmi dau seama că mi-am uitat paşaportul. Hotărăsc să iau un taxi până acasă, să merg după el, şi poate până mă întorc se rezolvă şi problema de aici.

Pornesc spre ieşire, dar cineva îmi face semn peste capetele oamenilor. E Joseph. Nu sunt deloc surprinsă să-l văd, dar mă întreb ce-i cu geaca de iarnă de pe el, fiindcă e încă vară. Are şi un fular galben la gât, şi căciulă. Nu l-am mai văzut niciodată îmbrăcat cu hainele astea. Sigur că da, îmi spun, îi este frig, dar în clipa următoare îşi croieşte drum printre oameni şi ajunge lângă mine. Are nişte mănuşi groase din piele şi o scoate pe cea dreaptă, ca să-mi strângă mâna. Pielea de pe mână îi este de un albastru-deschis, un albastru potolit, ca de tempera, ca dintr-o carte ilustrată pentru copii. Ezit, apoi îi strâng mâna, dar nu-mi dă drumul, îmi strânge mâna ca şi cum se pregăteşte să-mi destăinuie ceva; ca un copil, îmi zâmbeşte de parcă nu ne-am mai văzut de multă vreme.

— Mă bucur c-ai primit invitația, îmi spune.

Acum mă conduce spre o uşă. Sunt mai puțini oameni acum. Pe o parte este un chioşc unde se vinde suc de portocale. În spatele tejghelei sunt cele trei soții ale lui Joseph, îmbrăcate în costume identice, cu pălării albe şi

șorțulețe cu volane, cum aveau chelnerițele în anii 1940. O luăm prin uşa aceea; dincolo de ea, oamenii stau la nişte măsuțe mici, rotunde, dar nu e nimic în fața lor, pe măsuțe, par să aştepte ceva.

Mă aşez la una dintre măsuțe şi Joseph se aşază în fața mea. Nu-şi scoate nici haina, nici căciula, dar ține mâinile pe masă, fără mănuşi, au revenit la culoarea normală. E un om lângă noi, încearcă să ne atragă atenția. Întinde un cartonaş mic, alb, acoperit cu simboluri, mâini şi degete. Este surdomut, am senzația, şi chiar aşa este, când ridic privirea văd că are gura cusută. Acum îl trage pe Joseph de braț, îi întinde altceva, e o floare mare, galbenă. Joseph nu-l vede.

— Uite! îi spun lui Joseph, dar bărbatul a dispărut deja şi în locul lui a venit una dintre chelnerițe.

Mă enervează că ne întrerupe, am atât de multe să-i povestesc lui Joseph şi atât de puțin timp, avionul pleacă în curând, aud deja pocnetul difuzoarelor, anunțurile care răsună în încăperea de lângă, dar femeia se împinge, se bagă între noi, zâmbind superior. E prima lui soție; în spatele ei aşteaptă celelalte două soții. Ne aşază în față, pe masă, o farfurie mare.

— Altceva mai doriți? ne întreabă şi apoi se retrage.

Farfuria e plină cu vârf: prăjituri ca pentru petrecerile cu copii, albe, decupate în formă de lună şi de stele, decorate cu biluțe argintii şi cu zahăr colorat. Par prea uleioase.

— Păcatele mele, rosteşte Joseph.

După voce, pare nostalgic, dar ridic privirea şi văd că-mi zâmbeşte. Face vreo glumă?

Mă uit din nou la farfurie. Trăiesc o clipă de panică: nu asta am comandat, e prea mult pentru mine, poate mi se apleacă. Eventual să încerc s-o trimit înapoi; dar ştiu că e imposibil.

Acum îmi aduc aminte că Joseph a murit. Farfuria se ridică şi pluteşte spre mine, masa nu există, în jurul nostru e doar întuneric. Sunt mii de stele, mii de luni, iar când întind mâna spre una dintre ele, încep să strălucească.

SĂ DAI NAŞTERE

Dar cine o dă? Şi cui îi este dată? Chiar nu simţi că e ceva dăruit, dăruirea ar implica o fluiditate, o înmânare blândă, absenţa oricărei umbre de coerciţie. Dar aici nu este vorba despre blândeţe, e prea chinuitor, pântecul e ca un peşte înnodat, se strânge, inima bate greu, toţi muşchii din corp îţi sunt încordaţi şi în mişcare, ca într-o filmare cu încetinitorul a unei sărituri în înălţime, trupul fără chip se avântă în sus, se răsuceşte, zăboveşte pentru o clipă, agăţat parcă în aer, şi apoi – revii la timpul real – plonjonul, căderea, deznodământul. Poate că expresia asta a fost inventată de cineva care a văzut doar deznodământul: în cazul ăsta, şiruri de bebeluşi cărora naşterea li se întâmplase deja, întinşi ca nişte pachete ordonate, înfăşaţi frumos în păturicile lor roz sau albastre, cu etichete prinse cu scotch de pătuţurile din plastic transparent, în spatele geamului.

Nimeni nu spune vreodată „a da moarte”, deşi într-un fel sunt similare, ambele sunt evenimente, nu lucruri. Şi

„adusul pe lume”, lucru pe care se spune de obicei că-l face doctorul: cine aduce ce? Mama este adusă înapoi pe lumea asta, ca un prizonier care e eliberat? Nu are cum; şi nici copilul nu-i este adus de doctor, ca o scrisoare. Cum poți să fii expeditorul şi destinatarul în acelaşi timp? A fost cineva înlănțuit, iar acum este izbăvit?[64] Limbajul ăsta, mormăind în legea lui arhaică, încă un lucru ce trebuie să primească un nume nou.

Însă n-am s-o fac eu. Astea sunt singurele cuvinte pe care le am, cu ele rămân, în ele rămân. (Imaginea aceea a nisipurilor petrolifere, în vechea expoziție de la Royal Ontario Museum, la etajul doi, în aripa de nord, ce imagine stăruitoare. Oare am să evadez ori voi fi absorbită înăuntru, fosilizată, un tigru cu dinți-sabie ori un brontozaur greoi, care s-a aventurat prea departe? Cuvintele îmi clipocesc la picioare, negre, vâscoase, letale. Lăsați-mă să mai încerc o dată, înainte să mă răpună soarele, înainte să mor de foame sau să mă înec, cât mai pot. E doar un tablou, până la urmă, e doar o metaforă. Pot vorbi, nu sunt captivă, iar voi, de partea voastră, reuşiți să înțelegeți. Aşa că vom continua ca şi cum nu ar fi nicio problemă cu limbajul.)

Nu eu sunt protagonista poveştii ăsteia despre a da naştere. Ca să vă conving de lucrul acesta, am să vă spun ce-am făcut azi-dimineață, înainte de a mă aşeza la biroul ăsta – o uşă proptită pe două dulăpioare, un radio la stânga, un calendar la dreapta, instrumentele cu care îmi găsesc locul în timp. M-am trezit la şapte fără douăzeci şi, când eram pe la jumătatea scărilor, m-am întâlnit cu fiica mea, care tocmai urca, cât se poate de autonomă, credea ea, de fapt, în brațele tatălui ei. Ne-am salutat cu îmbrățişări şi

---

[64] Joc de cuvinte pentru „a aduce pe lume”. În limba engleză în original, *to deliver* are mai multe sensuri: a aduce, a livra (o scrisoare, un pachet), a elibera, a izbăvi (n. tr.).

zâmbete; apoi ne-am jucat cu ceasul deşteptător şi cu termoforul, un ritual pe care îl facem doar în zilele în care tatăl ei trebuie să plece de acasă mai devreme, ca să meargă în oraş cu maşina. Ritualul ăsta există ca să-mi ofere mie iluzia că dorm până mai târziu. Când ea a hotărât, în cele din urmă, că era momentul să mă trezesc, a început să mă tragă de păr. M-am îmbrăcat în timp ce ea explora cântarul din baie şi misteriosul altar alb al toaletei. Am luat-o jos şi ne-am purtat obişnuita luptă pentru hainele ei. Poartă deja blugi în miniatură, tricouri în miniatură. După asta a mâncat singură: portocală, banană, brioşă, terci.

Apoi am ieşit pe terasă, unde am recunoscut, din nou, şi după nume, câinele, pisicile şi păsările, adică gaițe albastre şi sticleți în perioada asta a anului, respectiv iarna. Îşi pune degetele pe buzele mele în timp ce pronunț cuvintele astea; n-a descoperit încă secretul pentru a le pronunța chiar ea. Aştept primul ei cuvânt: cu siguranță va fi miraculos, ceva ce n-a mai fost rostit până acum. Dar dacă e aşa, poate că l-a rostit deja şi eu, prizonieră fiind, dependentă de tot ce este obişnuit, nu l-am auzit.

În țarcul de joacă am descoperit primul lucru alarmant pe ziua de azi. Era o femeie goală micuță, făcută din plastic moale, din care sunt făcuți şi păianjenii, şopârlele şi alte chestii care tremură, pe care le agață oamenii la parbrizele maşinilor. I-a fost dăruită fiicei mele de o prietenă, o tipă care face recuzită pentru filme, asta ar fi trebuit să fie şi femeia asta mică, dar n-a mai fost folosită. Bebeluşei i-a plăcut nespus de mult şi mergea de-a buşilea pe duşumea, ținând-o în gură, cum îşi cară un câine osul, într-o parte ieşindu-i capul şi în cealaltă picioarele. Părea elastică şi inofensivă, dar cu o zi în urmă am observat că fetița reuşise s-o rupă într-un loc, folosindu-se de dinții nou-apăruți. Aşa că am pus femeia în cutia de carton în care țin toate jucăriile.

Însă în dimineața asta apăruse din nou în țarc și nu mai avea picioare. Probabil că le-a mâncat aia mică, m-am îngrijorat, întrebându-mă dacă plasticul se putea dizolva în stomacul ei, dacă era toxic. Mai devreme sau mai târziu, aveam să găsesc două picioruşe mici din plastic în scutecul ei, al cărui conținut îl examinez cu doza obişnuită de îngrijorare maternă. Am luat păpuşa de acolo şi, mai târziu, când ea încă îi cânta ceva câinelui aflat afară, am aruncat-o la gunoi. Nu-mi face nicio plăcere să descopăr mâini micuțe de plastic, sâni, un cap, în scutecele fiică-mii, parțial acoperite de morcovi nedigerați şi de coji de stafide, asemenea urmelor unei crime înfiorătoare, demente.

Acum ea moțăie, iar eu scriu povestea asta. Din câte am istorisit deja, vedeți că viața mea (în ciuda acestor surprize ocazionale, ce-mi amintesc de o altă lume) este liniştită şi ordonată, scăldată în acea lumină caldă, roşiatică, acele accente albăstrui bine aşezate şi suprafețe reflectoare (oglinzi, farfurii, ochiuri de geam lunguiețe) care par scoase dintr-un tablou în stilul picturii olandeze; şi, la fel ca aceasta, este realistă în ceea ce priveşte detaliile şi uşor sentimentală. Sau cel puțin creează senzația că ar fi sentimentală. (Am deja momente de durere mută când văd hainele fiicei mele care i-au rămas mici. Am să fiu genul de mamă care păstrează şuvițe de păr, am să țin tot felul de amintiri prin cufere, o să lăcrimez cu poze în mână.) Dar mai presus de orice, e solidă, tot ce este aici e solid. Gata cu valurile de lumină, cu învolburările, cu efectele nebuloase ale norilor, cu apusurile lui Turner, cu spaimele nedesluşite, cu toate lucrurile intangibile pentru care îşi făcea griji Jeanie.

Îi spun femeii ăsteia Jeanie, după cântec. Nu mai țin minte niciun vers, doar titlul. Esența (căci în limbaj există mereu aceste „esențe”, aceste reflexii; asta îl face atât de bogat şi de lipicios, de asta au dispărut atâția oameni sub

suprafața lui întunecată şi strălucitoare, de asta n-ar trebui să încerci niciodată să te vezi reflectat în ea; ai să te apleci prea mult, o şuviță de păr va cădea înăuntru şi va ieşi aurie şi, crezând că e aur până jos de tot, vei intra complet, vei aluneca în brațele acelea întinse, spre gura care tu crezi că se deschide ca să-ți pronunțe numele, dar, chiar înainte ca urechile să ți se umple cu un sunet pur, va da formă unui cuvânt pe care nu l-ai mai auzit niciodată...).

Pentru mine, esența este părul. Părul meu nu e şaten-deschis, dar al lui Jeanie aşa era. Asta e o diferență între noi. Cealaltă esență este visul: căci Jeanie nu este reală în acelaşi fel în care sunt eu reală. Dar cred că în momentul ăsta, şi mă gândesc la timp aşa cum îl înțelegeți voi, amândouă vom avea acelaşi grad de realitate, vom fi egale: spectre, ecouri, reverberații în creierul vostru. În clipa asta însă Jeanie este pentru mine ceea ce voi fi eu într-o zi pentru voi. Deci este suficient de reală.

Jeanie e pe drum spre spital, ca să dea naştere, să-i fie adus pe lume copilul. Nu despică firul în patru cu expresiile astea. Stă pe bancheta din spate, cu ochii închişi şi cu haina întinsă pe ea ca o pătură. Îşi face exercițiile de respirație şi îşi monitorizează contracțiile cu un cronometru. S-a trezit la două şi jumătate dimineața, când a făcut o baie şi a mâncat nişte jeleu cu limetă, iar acum e aproape zece. A învățat să numere în timpul respirației lente, văzând numerele în fața ochilor în timp ce le pronunță în gând (de la unu la zece când inspiră, de la zece la unu când expiră). Fiecare număr e de altă culoare şi, dacă se concentrează foarte tare, e scris cu alt font. Variază de la numere obişnuite la unele scrise cu fontul împodobit cu care sunt scrise firmele circurilor: cifre roşii cu filigran auriu şi punctulețe decorative. Acesta este un detaliu de rafinament care nu e menționat în niciuna dintre numeroasele cărți pe acest subiect citite de ea. Jeanie este adepta manualelor.

Are cel puțin două rafturi pline cu cărți care acoperă totul, de la construirea unor dulapuri de bucătărie, la cum să-ți repari singur maşina şi cum să-ți faci propria afumătoare pentru şuncă. Nu face multe dintre lucrurile astea, doar câteva şi în valiza ei, alături de un prosopel, un pachet de Life Savers[65] de lămâie, o pereche de ochelari, un termofor, nişte pudră de talc şi o pungă de hârtie, se află cartea din care a învățat că trebuie să-şi ia la ea toate aceste lucruri.

(Probabil c-ați început să bănuiți c-am inventat-o pe Jeanie ca să mă distanțez de experiențele astea. Cât se poate de fals. De fapt, încerc chiar să mă apropii de un lucru pe care timpul l-a îndepărtat de mine. În ceea ce o priveşte
pe Jeanie, intenția mea e simplă: o aduc înapoi la viață.)

Mai sunt două persoane în maşină cu Jeanie. Una este un bărbat, căruia îi voi spune A., ca să fie mai simplu. A. conduce. Când deschide ochii, la sfârşitul fiecărei contracții, Jeanie îi vede ceafa, capul cu un început de chelie şi umerii reconfortanți. A. conduce bine şi nu prea repede. Din când în când, o întreabă cum se simte, iar ea îi spune cât durează contracțiile şi cât timp trece între ele. Când se opresc să pună benzină, ia pentru amândoi câte o cafea în pahar de polistiren. Luni întregi a ajutat-o cu exercițiile de respirație, apăsând-o pe genunchi, aşa cum recomanda cartea, şi va fi de față la naştere. (Poate că lui îi va fi dată naşterea, în acelaşi sens în care cineva dă un spectacol.) Au făcut împreună turul maternității, împreună cu alte câteva cupluri aseme-nea lor: câte o persoană subțire şi săritoare, câte o persoană lentă şi rotunjoară. Le-au fost arătate saloanele, şi cele comune, şi rezervele, băile pentru şezut, sala de naşteri propriu-zisă, care crea senzația că este albă.

---

[65] Bomboane cu aromă de mentă sau de fructe, viu colorate, sub formă de ineluş (n. tr.).

Asistenta era ciocolatie, cu şolduri şi coate flexibile; a râs mult în timp ce răspundea întrebărilor lor.

— Întâi şi întâi, au să vă facă o clismă. Ştiţi ce-i aia? Iau un tub cu apă şi vi-l bagă în dos. Apoi domnii trebuie să-şi pună asta... Şi ăştia peste pantofi. Şi capişoanele astea, ăsta pentru cei cu părul lung, ăsta pentru cei cu părul scurt.

— Şi pentru cei fără păr? întreabă A.

Asistenta îşi ridică privirea spre creştetul lui şi râde.

— Ah, mai aveţi ceva păr. Dacă aveţi vreo întrebare, nu ezitaţi!

Au văzut şi filmul făcut de spital, un film color cu o femeie care dă naştere unui – copil să fi fost?

— Nu toţi copiii vor fi atât de mari la naştere, le spune asistenta australiancă ce prezintă filmul.

Chiar şi aşa, publicul, din care jumătate era însărcinat, nu părea prea relaxat când s-a aprins lumina. („Dacă nu-ţi plac materialele pe care ţi le arată", îi spusese lui Jeanie o prietenă, „poţi să închizi ochii oricând vrei tu.") Nu atât sângele o deranja, cât dezinfectantul roşcat-maroniu.

— Am hotărât să anulez toată tărăşenia, îi spune ea lui A., zâmbind ca să-i arate că e o glumă.

El o îmbrăţişează şi-i spune:

— Totul o să fie bine.

Şi ea ştie că aşa este. Totul o să fie bine. Dar mai este şi cealaltă femeie din maşină. Stă în dreapta şoferului şi nu s-a întors, nu a reacţionat în niciun fel faţă de prezenţa lui Jeanie. Şi ea, la fel ca Jeanie, merge la spital. Şi ea e însărcinată. Însă nu merge la spital ca să dea naştere, căci cuvintele astea, cuvintele sunt prea străine de experienţa ei, de experienţa pe care o va avea ea, ca să poată fi folosite în legătură cu asta. Are o haină din stofă în carouri maronii-roşcate şi pe cap are un batic. Jeanie a mai văzut-o, dar nu ştie mare lucru despre ea, cu excepţia faptului că e o femeie care nu voise să rămână însărcinată, care nu alesese să se

împartă aşa, care nu alesese toate chinurile astea, toate încercările astea. Cuvântul care desemnează un raport sexual nedorit este viol. Dar nu există în niciun limbaj vreun cuvânt care să descrie ce are să trăiască femeia asta.

Jeanie a mai văzut-o din când în când de-a lungul sarcinii, mereu în aceeaşi haină, mereu cu acelaşi batic. Sigur, faptul că ea însăşi era gravidă o făcea să repereze imediat alte femei gravide, şi le urmărea, le studia făţiş, de câte ori îi ieşea câte una în cale. Dar femeia asta nu este ca alte gravide. De exemplu, ea n-a urmat cursurile prenatale de la spital, unde toate femeile erau tinere, mai tinere decât Jeanie.

— Câte dintre voi au să alăpteze? întreabă asistenta australiancă cu umerii robuşti.

Cu o singură excepție, toate ridică mâna. Un grup modern, noua generație, şi o singură adeptă a biberonului, care poate că are o problemă la sâni, cine ştie, căreia i se face ruşine. Celelalte îşi îndepărtează privirile, politicoase. Ce îşi doresc cel mai mult să discute, se pare, sunt diferențele dintre două tipuri de scutece de unică folosință. Uneori stau întinse pe salteluțe şi îşi strâng unele altora mâinile, simulând contracțiile şi numărând în timp ce respiră. Sunt pline de speranță. Asistenta australiancă le spune să nu se urce singure în cadă şi nici să nu iasă singure. La finalul orei primeşte fiecare
câte un pahar cu suc de mere. La cursul acesta e o singură femeie care a mai dat naştere o dată. Vine aici, spune ea, ca să se asigure că de data asta îi fac injecția. Data trecută au amânat-o şi a trecut prin infern. Celelalte o privesc cu un aer de blândă dezaprobare. Ele nu vociferează după injecții, ele nu au de gând să treacă printr-un infern. Infernul decurge dintr-o atitudine greşită, simt ele. În cărți se vorbeşte despre disconfort.

— Nu e disconfort, e durere, drăguțo, spune femeia.

Celelalte zâmbesc stânjenite şi conversația revine încetişor la scutecele de unică folosință.

Jeanie e vitaminizată, conştiincioasă, tobă de carte, a reuşit să evite grețurile de dimineață, varicele, vergeturile, preeclampsia şi depresia – şi atunci de ce o urmăreşte femeia asta? La început doar o zărea câte un pic, din când în când, la raionul cu haine pentru bebeluşi din Simpson's Basement, la coada de la supermarket, la câte un colț de stradă când se urca în maşina lui A.: figura chinuită, burta umflată, baticul care îi acoperea părul rar. În orice caz, Jeanie o vedea pe ea, nu invers. Nu dădea niciun semn că ar fi ştiut că se ținea după Jeanie.

Pe măsură ce Jeanie se apropia tot mai mult de ziua asta, de ziua necunoscută în care avea să dea naştere, în vreme ce timpul se îngroşa în jurul ei, aşa încât a ajuns o substanță prin care înainta cu efort, un fel de zloată, cu pământ ud dedesubt, a văzut-o pe femeia asta tot mai des, dar întotdeauna de la distanță. În funcție de lumină, părea ba o tânără de vreo douăzeci de ani, ba o femeie mai în vârstă, de patruzeci sau patruzeci şi cinci de ani, dar Jeanie nu se îndoia niciodată că era vorba despre aceeaşi femeie. De fapt, nu i-a dat prin cap că femeia nu era reală în sensul obişnuit (şi poate că fusese reală, la început, când o văzuse prima sau a doua oară, aşa cum este reală vocea care provoacă un ecou), până când A. a oprit la un stop în timpul drumului ăstuia spre spital şi femeia, care stătea la un colț de stradă, cu o pungă de hârtie în brațe, pur şi simplu a deschis portiera şi s-a urcat. A. nu a reacționat, iar Jeanie ştie că n-are rost să-i spună nimic. Îşi dă seama că femeia nu este de fapt acolo: Jeanie nu e nebună. Ar putea s-o facă să dispară căscând mai larg ochii, holbându-se la ea, însă ar dispărea doar silueta femeii, nu şi senzația pe care o are ea. Lui Jeanie nu-i e chiar frică de femeia asta. Îi e frică pentru ea.

Când ajung la spital, femeia coboară din maşină şi intră în clădire până să ajungă A. la portiera din spate, ca s-o ajute pe Jeanie să se dea jos. În hol n-o vede pe nicăieri. Jeanie trece de Internări ca o pacientă obişnuită, fără umbră.

În timpul nopții a fost o epidemie de bebeluşi şi maternitatea este suprapopulată. Jeanie aşteaptă să i se elibereze salonul şi se aşază în spatele unui paravan. Undeva pe
aproape țipă cineva, țipă şi între țipete murmură ceva ce pare într-o limbă străină. Portugheză, crede Jeanie. Îşi spune că pentru ele e altfel, ele trebuie să țipe, eşti considerată ciudată dacă nu țipi, e ceva obişnuit când dai naştere.

Cu toate astea, ştie că cea care țipă e femeia cealaltă, şi țipă de durere. Jeanie ascultă cealaltă voce, tot de femeie, mângâietoare, reconfortantă: mama ei? o asistentă?

Ajunge A. şi stau stingheri, ascultând țipetele. În cele din urmă, Jeanie e gata şi merge să se pregătească. Ca la şcoala pregătitoare, îşi spune. Se dezbracă – oare când are să-şi mai vadă hainele? – şi-şi pune halatul de spital. Este consultată, i se pune o etichetă în jurul încheieturii de la mână şi i se face clisma. Îi spune asistentei că nu poate lua Demerol pentru că e alergică, iar asistenta notează. Jeanie nu ştie dacă e alergică sau nu, dar nu vrea Demerol, a citit ea cărțile. Are de gând să lupte pentru părul ei pubian – cu siguranță îşi va pierde puterea dacă îi este ras tot –, dar se pare că asistentei nu-i pasă aşa de tare de lucrul ăsta. I se spune că nu sunt suficient de dese contracțiile ca să fie luate în serios, ba chiar poate să ia liniştită prânzul. Îşi pune halatul şi i se alătură din nou lui A. În salonul proaspăt eliberat, mănâncă nişte supă de roşii şi un cotlet de vițel, apoi hotărăşte să tragă un pui de somn cât merge A. după nişte cumpărături.

Jeanie se trezeşte. Se întoarce A. de afară. A cumpărat un ziar, nişte romane polițiste pentru Jeanie şi o sticlă de

scotch pentru el. A. citeşte ziarul şi bea scotch, iar Jeanie citeşte Primele cazuri ale lui Poirot. Nu este nicio legătură între Poirot şi travaliul ei, care acum se intensifică, dacă nu pune la socoteală forma de ou a capului lui Poirot şi a dovleceilor pe care îi cultivă acesta cu fire de lână udă (placentă? cordoane ombilicale?). Se bucură că sunt scurte povestirile; acum se plimbă prin cameră între contracţii. Prânzul a fost o greşeală, e clar.

— Cred că am dureri de spate, îi zice lui A.

Scot manualul şi caută instrucţiunile pentru situaţia asta. Pică tare bine faptul că orice lucru care se poate întâmpla are deja un nume. Jeanie se aşază în genunchi pe pat, cu fruntea pe braţe, în timp ce A. o freacă pe spate. A. îşi mai pune un scotch, îl toarnă în paharul de la spital. Asistenta, îmbrăcată în roz, vine, se uită, întreabă care mai e intervalul şi apoi pleacă. Jeanie începe să năduşească. Reuşeşte să mai citească doar jumătate de pagină din Poirot, că trebuie să se suie iar pe pat, să înceapă să respire trecând prin numerele colorate.

Când se întoarce asistenta, aduce un scaun cu rotile. Îi spune că e momentul să meargă în sala de naşteri. Jeanie se simte caraghioasă în scaunul cu rotile. Îşi spune că sunt ţărănci care nasc pe câmp, indience care nasc pe drumuri fără atâta tam-tam. Se simte răsfăţată. Dar e regula spitalului ca ea să meargă cu scaunul cu rotile şi, având în vedere că asistenta e tare micuţă, poate că e mai bine aşa. Dacă lui Jeanie i s-ar face rău, totuşi, şi ar cădea din picioare? După ce s-a arătat aşa curajoasă din vorbe. O imagine a asistentei micuţe, roz, ca o furnică, trăgând-o pe uriaşa Jeanie pe coridoare, împingând-o ca pe o minge de plajă greoaie.

Când ajung în dreptul recepţiei, trece pe lângă ele o targă cu o femeie acoperită cu un cearşaf. Are ochii închişi şi printr-un tub îi intră în venă ceva dintr-o sticlă. Ceva e în

neregulă. Jeanie se uită în spate – are impresia că era femeia cealaltă –, dar targa acoperită cu cearşaful e ascunsă acum în spatele biroului de la recepţie.

În sala de naşteri, slab luminată, Jeanie se dezbracă şi se urcă pe pat ajutată de asistentă. A. îi aduce valiza, care nu e de fapt o valiză, ci un mic bagaj de mână, iar semnificaţia acestui lucru nu-i scapă lui Jeanie, ba chiar simte acum o parte din teama pe care o asociază cu avioanele, inclusiv spaima de o prăbuşire. Îşi pregăteşte pachetul de Life Savers, ochelarii şi prosopelul, precum şi celelalte lucruri de care crede că va avea nevoie. Îşi scoate lentilele de contact şi le aşază în cutiuţa lor, aducându-i aminte lui A. să aibă grijă să nu le piardă. Acum e aproape oarbă.

Mai este ceva în geanta ei, ceva ce nu scoate. Un talisman primit cu câţiva ani în urmă, ca suvenir, de la o prietenă care călătorea mult. Este un dreptunghi cu colţuri rotunjite, de sticlă albastră opacă, cu patru forme de ochi galben-alburii pe el. În Turcia, i-a povestit prietena ei, sunt agăţate de catâri, ca să îi protejeze de Ochiul Rău. Jeanie ştie că probabil talismanul ăsta nu va funcţiona pentru ea, nu e turcoaică şi nu e nici catâr, dar se simte mai în siguranţă ştiind că îl are în cameră cu ea. Plănuise să îl ţină în mână în timpul celor mai grele momente din travaliu, dar, cumva, nu mai este timp pentru împlinirea unor asemenea planuri.

O bătrână, o femeie bătrână şi grasă, îmbrăcată complet în verde, intră în încăpere şi se aşază lângă Jeanie. Îi spune lui A., care stă pe partea cealaltă a lui Jeanie:

— Ăla e un ceas tare bun. Acum nu se mai fac ceasuri d-astea.

Se referă la ceasul lui de buzunar din aur, una dintre puţinele lui extravaganţe, care se află acum pe noptieră. Apoi pune mâna pe burta lui Jeanie, ca să-i simtă contracţiile.

— E bine, spune cu un accent suedez sau german. Asta da contracție. Înainte nu era mare lucru.

Jeanie nu-şi mai aminteşte s-o fi văzut până acum.

— Bun. Bun.

— Când o să nasc? întreabă Jeanie atunci când poate vorbi, când nu mai numără.

Bătrâna izbucneşte în râs. Cu siguranță, râsul acela, mâinile acelea tribale au prezidat asupra a o mie de paturi, o mie de mese de bucătărie...

— Mai e mult, îi spune ea. Opt, zece ore.

— Dar fac deja asta de douăsprezece ore.

— Nu travaliu activ, îi spune femeia. Nu bun, ca acum.

Jeanie se pregăteşte pentru lunga aşteptare. În clipa asta nu-şi mai aduce aminte nici de ce şi-a dorit un copil. Decizia aceea a fost luată de altcineva, de un om ale cărui motive sunt neclare acum. Îşi aminteşte cum îşi zâmbeau femeile care aveau deja copii, misterios, ca şi cum ştiau ceva ce ea nu ştia, felul în care o excludeau cu nonşalanță din sistemul lor de referință. Care era acea cunoaştere, acel mister, sau naşterea nu era, de fapt, mai inexplicabilă decât un accident de maşină sau un orgasm? (Dar şi acestea erau indescriptibile, toate erau lucruri care i se întâmplau trupului; de ce să se zbată mintea încercând să găsească un limbaj pentru ele?) Ea şi-a jurat că n-avea să facă asta unei femei fără copii, că n-avea să folosească asemenea parole, că n-avea să le excludă aşa. E destul de în vârstă, le-a îndurat ea însăşi destui ani încât să i se pară acum obositoare şi crude.

Dar – şi asta este acea parte din Jeanie care stă cu talismanul ascuns în geantă, nu aceea care jinduieşte să construiască dulapuri de bucătărie şi să afume şuncă – speră în secret să existe un mister. Ceva mai mult decât atât, altceva, o viziune. În fond, ea îşi riscă viața, chiar dacă nu e chiar probabil să moară. Dar unele femei mor, se mai

întâmplă. Hemoragie internă, şoc, insuficienţă cardiacă, o greşeală a cuiva, a unei asistente, a unui doctor. Merită o viziune, merită să aibă voie să aducă ceva înapoi din locul acesta întunecat în care coboară acum cu atâta repeziciune.

Se gândeşte pentru o clipă la cealaltă femeie. Şi justificările ei sunt incerte. De ce nu vrea să aibă un copil? A fost violată, mai are alţi zece copii, moare de foame? De ce n-a făcut avort? Jeanie nu ştie şi adevărul este că nici nu mai contează. ,,Desfă-ţi degetele", îi spune Jeanie în gând. Chipul ei, desfigurat de durere şi de spaimă, zăboveşte pentru o clipă în faţa ochilor lui Jeanie, apoi pluteşte şi el mai departe.

Jeanie încearcă să se aplece în jos, spre bebeluş, aşa cum a mai făcut de multe ori, trimiţându-i prin arterele ei valuri de iubire, de culoare, de muzică, dar îşi dă seama că n-o mai poate face. Nu-şi mai simte bebeluşul ca pe un bebeluş, mâinile şi picioarele lui n-o mai împung, n-o mai lovesc, el nu se mai răsuceşte. S-a chircit, a devenit un fel de sferă tare, nu mai are timp acuma să stea s-o asculte pe ea. E recunoscătoare pentru asta, căci oricum nu e sigură cât de bun ar fi mesajul. Nu mai poate controla nici numerele, nu le mai vede, deşi continuă să numere mecanic. Îşi dă seama că s-a pregătit cu totul greşit. Când o strângea A. de genunchi era apă de ploaie, ar fi trebuit să se pregătească pentru ce trăieşte acum, oricum s-ar chema.

— Ia-o mai uşor, îi spune A.

Acum Jeanie stă pe o parte, iar el o ţine de mână.

— Ia-o încet de tot.

— Nu pot. Nu pot să fac asta, nu pot.

— Ba poţi.

— Aşa o să sune şi la mine?

— Aşa cum?

Poate că el n-o aude: e femeia cealaltă, se află în salonul de lângă al ei sau în cel de dincolo de acela. Ţipă şi plânge,

țipă și plânge. Printre hohotele de plâns, repetă la nesfârșit: „Mă doare. Mă doare”.

— Nu, n-o să sune așa, îi răspunde el.

Deci e cineva, totuși.

Intră o doctoriță, însă nu a ei. Îi zice să se întoarcă pe spate.

— Nu pot, îi răspunde ea. Nu-mi place așa.

Sunetele sunt tot mai îndepărtate, îi e greu să le mai audă. Se întoarce și doctorița o pipăie cu degetele înmănușate în cauciuc. Ceva ud și fierbinte îi curge printre coapse.

— Era gata-gata să se rupă, îi spune doctorița. N-a fost nevoie decât s-o ating. Patru centimetri, îi spune lui A.

— Doar patru? întreabă Jeanie.

Se simte jecmănită; sigur se înșală. I se spune c-o să fie chemată și doctorița ei când va veni momentul. Jeanie este indignată. N-au înțeles, dar e prea târziu ca să le-o spună și alunecă iar în locul acela întunecat, care nu e infernul, care e mai curând ca și cum ar fi înăuntru, încercând să iasă afară. ,,Afară”, spune sau gândește ea. Apoi plutește, numerele au dispărut, dacă i-ar spune cineva să se ridice, să iasă din cameră, să stea în cap, ar face-o. Din când în când iese iar la suprafață, trage aer în piept.

— Te hiperventilezi, îi spune A. Ia-o mai încet.

Acum îi masează spatele, tare de tot, iar ea îi ia mâna și-o împinge cu răutate în jos, până la locul cel bun, care nu mai e locul bun imediat ce mâna lui ajunge acolo. Își amintește o poveste pe care a citit-o odată, despre naziști, care le legau evreicelor picioarele în timpul travaliului. Până acum, nu înțelesese cum te-ar fi putut ucide asta.

Apare o asistentă cu un ac.

— Nu-l vreau, spune Jeanie.

— Nu fi așa aspră cu tine, îi spune asistenta. Nu ești obligată să suporți așa o durere cumplită.

Ce durere? se întreabă Jeanie. Când nu e durere, ea nu simte nimic, iar când e durere, nu simte nimic fiindcă nu mai există ea. Asta este, în sfârşit, dispariția limbajului. ,,După aia nu-ți mai aminteşti", îi spusese aproape toată lumea.

Jeanie iese la suprafață după o contracție, bâjbâie să recapete controlul.

— O să-i facă rău copilului?

— E un analgezic uşor, spune doctorița. N-am permite noi folosirea a nimic din ce i-ar face rău copilului.

Jeanie n-o crede. Însă nu contează, simte înțepătura, şi doctorița are dreptate, chiar e foarte uşor, fiindcă nu pare să aibă niciun efect asupra ei, cu toate că A. îi spune mai târziu că a ațipit un pic între contracții.

Dintr-odată, se ridică drept în fund. E cât se poate de trează şi de lucidă.

— Trebuie să apeşi imediat pe buton, spune ea. Copilul ăsta se naşte chiar acum.

E clar că A. n-o crede.

— Îl simt, îi simt capul, adaugă ea.

A. apasă pe buton. Apare o asistentă şi verifică, iar acum totul se întâmplă prea repede, nimeni nu e pregătit. Pornesc pe hol, asistenta o împinge cu scaunul cu rotile, Jeanie se simte bine. Se uită de-a lungul coridoarelor, toate colțurile fiind încețoşate, pentru că n-are ochelarii la ea. Speră că A. o să țină minte să-i aducă. Trec pe lângă altă doctoriță.

— Aveți nevoie de mine? le întreabă.

— Ah, nu, îi răspunde asistenta relaxată. E o naştere naturală.

Jeanie îşi dă seama că probabil femeia aceea era anestezista.

— Ce? rosteşte ea, dar e prea târziu, au ajuns în sala de naşteri, cu toate suprafețele ei strălucitoare, cu aparatele tubulare stranii, ca dintr-un SF.

Asistenta îi spune să se urce pe masa de naşteri. În cameră nu mai este nimeni.
— Cred c-aţi înnebunit, spune Jeanie.
— Nu împinge, îi spune asistenta.
— Cum adică?
E absurd. De ce să aştepte ea, de ce să aştepte bebeluşul, doar fiindcă au întârziat ele?
— Respiră pe gură, îi zice asistenta. Gâfâie!
Jeanie îşi aduce în sfârşit aminte cum trebuie să gâfâie. Când se termină contracţia, se foloseşte de braţul asistentei ca de o pârghie şi reuşeşte să se tragă pe masă.
De undeva se materializează doctoriţa ei, deja în costumul de operaţie, semănând şi mai mult decât de obicei cu Mary Poppins, iar Jeanie spune:
— Pun pariu că nu credeaţi c-o să ne vedem aşa curând.
Copilul se naşte exact când preconizase Jeanie, deşi cu doar trei zile în urmă, doctoriţa îi zisese că avea să mai dureze cel puţin încă o săptămână, iar Jeanie jubilează, încrezută. Nu c-ar fi ştiut, o crezuse pe doctoriţă.
Este acoperită cu o faţă de masă verde, durează prea mult, îi vine să împingă bebeluşul afară chiar acum, înainte să fie ei gata. E şi A. acolo, lângă capul ei, înfăşurat în halate, capişoane, măşti. A uitat de ochelarii ei.
— Împinge acum, îi spune doctoriţa.
Jeanie îşi încleştează mâinile pe ce apucă, strânge din dinţi, din faţă, din tot corpul, mârâie, rânjeşte feroce, copilul e enorm, o piatră, un bolovan, oasele i se descleiază şi o dată, de două ori, a treia oară se deschide asemenea unei colivii care se întoarce încet cu interiorul în afară.
Un răgaz; un pisoi ud îi alunecă dintre picioare.
— Nu vrei să te uiţi? spune doctoriţa, dar Jeanie stă tot cu ochii închişi.
Oricum nu vede nimic fără ochelari.
— Nu vrei să te uiţi? o întreabă iar.

Jeanie deschide ochii. Vede bebeluşul, care a fost adus până în dreptul ei, culoarea vineție de la naştere începe să se estompeze. Un copil bun, se gândeşte ea, în sensul în care o spusese bătrâna: ,,un ceas bun”, bine făcut, de nădejde. Fetița nu plânge; mijeşte ochii în lumina nouă. Naşterea nu este ceva ce i-a fost dat şi nici ceva ce a luat ea. Era doar ceva ce s-a întâmplat pentru ca ele două să se poată saluta aşa cum o făceau acum. Asistenta înşiră mărgeluțele cu literele care-i alcătuiesc numele. Când fetița e înfăşată şi aşezată lângă Jeanie, adoarme.

Cât despre viziune, n-a fost niciuna. Jeanie nu simte c-ar cunoaşte vreun lucru deosebit; deja uită cum a fost. E obosită şi îi e foarte frig, tremură, mai cere o pătură. A. se întoarce în salon cu ea; hainele ei sunt tot acolo. Pretutindeni domneşte liniştea, cealaltă femeie nu mai țipă. A pățit ceva, Jeanie e convinsă de asta. O fi murit? I-o fi murit copilul? Poate că este una dintre victimele acelea (şi cum poate Jeanie să fie sigură că ea însăşi nu va ajunge să se numere printre ele) care intră în depresie postpartum şi nu mai ies niciodată.

— Vezi, n-aveai de ce să te temi, îi spune A. înainte de a pleca, dar s-a înşelat.

A doua zi dimineață, Jeanie se trezeşte când e deja lumină afară. Fusese avertizată să nu se ridice prima oară din pat singură, fără s-o ajute o asistentă, dar hotărăşte s-o facă oricum (țărancă pe câmp! indiancă pe drum!). Încă simte efectul adrenalinei, este şi mai slăbită decât crezuse c-o să fie, dar îşi doreşte foarte tare să se uite pe geam. Simte c-a stat prea mult înăuntru, vrea să vadă cum răsare soarele. Faptul că s-a trezit la primele raze de lumină îi dă sentimentul că e un pic ireală, un pic imaterială, ca şi cum e parțial transparentă, parțial moartă.

(Mie mi-a fost dată naşterea, până la urmă, Jeanie a dat-o, eu sunt rezultatul. Cum i s-ar părea că am ieşit? Ar fi mulțumită?)

Fereastra are două rânduri de geam, iar între ele este prins un oblon orizontal; se manevrează de la un mâner din lateral. Jeanie n-a mai văzut niciodată un geam ca acesta. Închide şi deschide oblonul de câteva ori. Apoi îl lasă deschis şi se uită afară.

De la fereastra ei nu se vede decât o clădire. O clădire veche, din piatră, greoaie, în stil victorian, iar acoperişul ei, odinioară roşiatic, este acum de un verde oxidat. Este masivă, aspră, întunecată de funingine, sumbră, împovărată. Dar în timp ce se uită la clădirea aceasta, atât de veche şi aparent imuabilă, îşi dă seama că e făcută din apă. Din apă şi dintr-o substanță fină, ca un fel de jeleu. Este străbătută de lumină din spate (răsare soarele), clădirea este atât de subțire, de fragilă, încât freamătă în adierea uşoară de la răsărit. Jeanie îşi dă seama că dacă această clădire este aşa (o simplă atingere ar putea s-o distrugă, un freamăt al pământului, de ce n-a văzut nimeni, de ce n-o apără de accidente?), atunci înseamnă că toată lumea trebuie să fie aşa, tot pământul, pietrele, oamenii, copacii, totul trebuie ocrotit, îngrijit, protejat. Enormitatea acestei îndatoriri o înfrânge. Nu va putea niciodată să-i facă față; şi atunci ce se va întâmpla?

Jeanie aude paşi pe coridor, în fața salonului ei. Se gândeşte că trebuie să fie femeia cealaltă, cu haina ei în carouri maroniu-roşcate, cărându-şi punga din hârtie, plecând din spital, acum că-şi terminase treaba. O trecuse pe Jeanie cu bine prin încercarea asta, era momentul să pornească la vânătoare pe străzile oraşului, în căutarea următorului ei caz. Dar se deschide uşa, e o asistentă care ajunge chiar la țanc, o prinde pe Jeanie în timp ce se prăbuşeşte la pământ, ținându-se de muchia aparatului de

aer condiționat. Asistenta o ceartă că s-a ridicat prea repede din pat.

Apoi este adusă bebeluşa, solidă, substanțială, compactă ca un măr. Jeanie o studiază, e întreagă, iar în zilele care urmează, Jeanie însăşi este copleşită de cuvinte noi, părul i se întunecă încet, încetează să mai fie ceea ce era şi este înlocuită, treptat, de altcineva.

MULȚUMIRI

Omul de pe Marte 1977 Ontario Review
Betty Ms. Magazine
Polarități 1971 Tamarack Review
Sub geam 1972 Harper's
Mormântul poetului faimos 1973 Oberon Press
Memento mori 1976 Ms. Magazine
Când se întâmplă 1975 Chatelaine
Un articol de călătorie 1975 Saturday Night
Strălucitorul quetzal 1977 The Malahat Review
Viețile poeților 1977 Saturday Night
Mâncătorul de păcate Canadian
Broadcasting
Corporation
Să dai naştere Chatelaine

Pentru comenzi şi informaţii, contactaţi:
GRUPUL EDITORIAL CORINT
Departamentul de Vânzări
Str. Mihai Eminescu nr. 54A, sector 1, Bucureşti, cod poştal 010517
Tel./Fax: 021.319.47.97; 021.319.48.20
Depozit
Str. Gării nr. 11, Mogoşoaia, jud. Ilfov
Tel.: 0758.053.416
E-mail: vanzari@edituracorint.ro
Magazin virtual: www.edituracorint.ro

ISBN: 978-606-088-086-8